

કોઈ પણ જાતના સાંપુઓ વાપરવા પહેલા

માત્ર એક વખત

કોસ, કરવત છાપ તથા ૭૭૭

માર્કાના સાંપુઓ

એક વખત વાપરી ખાત્રી કરો

અમારે ત્યાં

દરેક જાતના નાહવાના તેમજ કપડા ધોવાના સાંપુઓ પરદેશીની હરીફાઈ કરે તેવા સારા અને ઉચ્ચ પદાર્થોમાંથી બનાવવામાં આવે છે જેની ખાત્રી માત્ર એક વખત વાપરવાથી થઈ શકેશે.

જ્યાં અમારા એજન્ટો નથી એવા દરેક ગામમાં એજન્ટો આપવાની છે.

જથાબંદ ખરીદનારા વેપારીઓને તેવથુનો માર્કો છાપી આપવામાં આવશે.

વધુ વીગત માટે મળો અથવા લખો.

ધી લકી સોપ ફેક્ટરી

નંદનનર જોબ. સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, ૯.

નિવેદન.

જગતના મહાન સત્યગ્રહી, ઇસ્લામના તારણહાર હઝરત
ઈમામ હુસયન અઃ અને તેમના વીર સાથીઓનો હૃદયભેદક
ઈતિહાસ, સત્યશોધકો માટે માર્ગ દર્શકની ગરજ સારે છે.
એ મહાત્માઓના જાળિદાનો અલોડ હતાં અને રહેશે કરણલાના.
ભયંકર અત્યાચારો વચ્ચે તેઓએ જતાવેલી વીરતા, ધીરજ,
સહનશક્તિ, વફાદારી ઇત્યાદિ અસાધારણ હતી. એ વીરત્તાઓની
આહુતિથીજ ઇસ્લામની નૌકા પાર ઉતરી.

એ કહ્દલાત્મક ઇતિહાસનો—સ્વ લાઈ બાફરઅલી ‘અસીર’
ની તેજસ્વી કલમે થયેલો અનુવાદ જનતા સમક્ષ રજુ કરીયે.
છીયે પુસ્તકના પૃષ્ઠ ૧૭ થી પૃષ્ઠ ૧૯૫ સુધીનું લખાણ સ્વ.
બાફરઅલી ‘અસીર’ની કલમે લખાયેલું છે. ત્યારપછી બાકીનું
લખાણ ‘અસીર’ સંલેખવશાત પૂરું કરી ન શક્યા; એટલે
બાકીના પૃષ્ઠ ૧૯૬ થી (સમાપ્તિ) સુધીનો અનુવાદ
લાઈ ગુલામહુસેન મામદ ‘સગીર’ એ શ્રમ લઈ નિસ્વાર્થપણે
કાર્યાલય માટે કરી, પ્રકાશનના ફ્રી કૉપીરાઈટસ લખી આપીને
અમને આભારી કર્યાં છે.

આએ પુસ્તક જનતાને ઉપયોગી નીવડતાં અમારો
પ્રયાસ સાર્થક થયેલું માનીશું.

કાર્યવાહકો,

‘અસીર’ સાહિત્ય કાર્યાલય.

અ
ર્પ
ણ.

પ્રમથાનીય મંત્રાઓ થઈ શ્રેયમાં મેળવે કેડનાર
કુળાતુલ્ય પ્રણામ માતાના શોષ મોહમોહમન
શાલેય, મુલતેદ, 'નવરી' ને આમ
પુરતક અગાધ માન અને પ્રેમ
મદિત અર્પણ
કરી કૃપાથી અમ્યે કીયે.

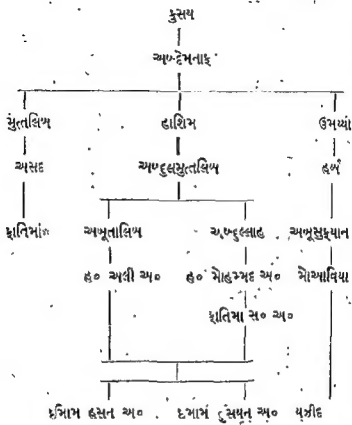
કાર્પવાદમે.

શરીયતમદાર. હુજ્જતુલ ઇસ્લામ,—

માસના ગેષ મોટમદ દમન ક્રમે ગેષ અમુચ કાસીમ, મુજતદફ, 'ગરરી.'

(મુજતદી ખાલ ગીઆ ક્રિનાઅસરી મસ્જુદના પેશનમાત્ર.)

* હ૦ અલીની માતા.

“કલે કે મારી પ્રાર્થનાઓ, મારી કુરબાનીઓ, માફ જીવન અને માફ મૃત્યુ સૌ મક્કળ જગતના રખ માટે છે. તેનીજ આગાઓ આગળ હું નમુ છું અને તેની સાથે કોઈને બાગીદાર ઠરાવનો નથી અને એમ કરવાની તેણેજ મને આજ્ઞા કરી છે અને તેની મરજીને અનુસરવામાં હું યોથી આગળ વધેલો છું.”

પવિત્ર કુરઆન.

“જે લોકો અલ્લાહના માર્ગે કતલ કરી નાખવામાં આવ્યા છે તેઓને કદી કદી પણ મૃત્યુ પામેલા ધારણે નહીં, બલકે તેઓ જીવતા છે અને પોતાના રખ પાસેથી રિઝક પામે છે. અલ્લાહે પોતાના ફઝલથી તેઓને જે કે આપ્યું છે એથી તેઓ ખુશ છે.”

(પવિત્ર કુરઆન)

યઝીદીએને-

આવા ઘોર અત્યાચારોથી તમે હુસયનને યઝીદની સામે નમાવી શકશો એવી તમારી ધારણા ભુલ ભરેલી છે. દુન્યાના બધા સંકટો એકી વખતે મારી ઉપર તુટી પડનાર હોય તોય હું મારા નિશ્ચયમા અડગ રહીશ. દુન્યાની બધી સત્તાઓ એકત્ર થઈને પણ હુસયનને યઝીદની સામે નમાવી શકશે નહીં. હું અલ્લાહનેજ માટે જીવું છું ને તેના માટે પ્રાણ પણ આપીશ. અલ્લાહને માટે મારું સર્વસ્વ હુડાવીશ, દુન્યાને ઠોકર મારીશ પણ દુન્યાને માટે અલ્લાહને નહીંજ.

(હુસયન અલૈહિરસલામ.)

“યોદમી સદી”માંથી

સર આપી એ સરદાર થયો.

એનો જગતમાં જયકાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

એના કુરના અરમાન જુઓ, એ બળિયાલુ બળીદાન જુઓ.
બુબ ખામ મહીં પણુ ધ્યાન જુઓ; કીધું છે ધર કુરમાન જુઓ;

ઉમ્મતનો એ આધાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

સામે ચમકે ચમશીર જુઓ, કિસો વચ્માં રાખીર જુઓ;
વરસે છે ભેરી તીર જુઓ; એના અંતરની ધીર જુઓ;

કિજવળ એથી સંસાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

શું એ ગણમાં નિરધાર હતો? મજલુમ હતો? લાચાર હતો ?
શું એ પરવા કરનાર હતો? શું મોતથી એ ડરનાર હતો ?

એ મરી વિન્યવરનાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

એ વાત છે એનો તોલ હતો, જે જીવનથી અણુમેલ હતો,
એ બોલ નખો શું તોલ હતો? અલ્લાહની સાથે કોલ હતો.

એ કોઇ પુરો કરનાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

કોઇ વિરલા વાત વિચારે છે, મેદાન મરીને મારે છે,

કોઇ બળિયા બાજી હારે છે: હસ્તામની નૈયા તારે છે:

એ કુખ્યો કુખી પાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

અગળની અગળે આન નથી, એ બળિયા એ બળિદાન નથી,

વાતો છે પગ એ શાન નથી, છે દેહ બલે પગ જાન નથી,

તુડી છુટો હરતાર થયો.

સર આપી એ સરદાર થયો.

કોઇ નવદાં ૧૨ જગાવી દ્યો, આળસની નીંદે હુડાવી દ્યો,

નિજ દિયી દિલ મીલાવી દ્યો; બગડી છે વાત બનાવી દ્યો:

ઈસ્લામ તણા આધાર બનો.

સર આપો ને સરદાર બનો.

“શયદા”

“સત્યત વેદીપર” માટે ખાસ રચનાર, “જે ઘડી મોજ” ના
નંત્રી બાઈ ઈ. “શયદા.”

કરબલાનાં ઇતિહાસીક બનાવ વિશે કેટલાક ગૈર મુસ્લિમો.

...ઈમામ હસન અને હુસેને સત્યની ખાતર પોતાનો જીવ બોધો...

લેખ "સત્ય"

મહાત્મા ગાંધી.

.....હુસેન અને તેમના સાથીઓને જે અન્યાય બજાવ્યો. તેને વશ થવાનું બ્યારે તેમને કહેવામાં આવ્યું, ત્યારે તેમણે ઇન્કાર કર્યો. તે વેળા તેઓ બજાવતા હતા કે તેમને ભાગે મરણ જ છે. જે તેઓ અન્યાયને વશ થાય, તો તેમના પુરુષાર્થને ઝાંખપ લાગે. તેઓ ધર્મહીન થાય. આ વેળા તેઓએ મરણ ભેટ સ્વીકારી. ઈમામ હુસેને પોતાને સાફ પોતાના ઓકસ તથા ભવિષ્ય સાફ મરણની ભેટ અને તરસ સ્વીકાર્યા, પણ તેઓ અન્યાયી શાસનને શરણ ન ગયા. મારી માન્યતા છે કે ઇસ્લામની ઉન્નતિ ઇસ્લામની તલવારથી નથી થઈ. પણ ઇસ્લામના ફકીરોની આકૃતિથી થઈ છે.....

લેખ "સ્ત્યામહીનાં લક્ષણો"

મહાત્મા ગાંધી.

In a distant age and climate the tragic scene of the death of Hosein will awaken the sympathy of the coldest reader.

Edward Gibbon.

ભાવાર્થ:-

શુના સમયના જરૂ વાતાવરણમાં દુસયન (અં) ની શહાદતનો કરેલુ ચિતાર કંઈકમાં કંઈક હૃદયને પણ અસ્થિત પીગળાવશે...

એડવર્ડ ગીબન.

.... . Labouring under such extreme anguish of mind from the appalling spectacle of a murdered family, covered with wounds, deprived of water for so many days, and assailed by such multitudinous odds, as well as by distress and horror in every shape and form, he exhibited such an example of courage and constancy as seemed to be beyond the scope of human prowess..

Major Price

ભાવાર્થ:-

કુટુંબીઓની એક પછી એક થયેલ હત્તના બચાંકર દ્રવ્યથી ઉપસ્થિત થયેલી અસહ્ય મનોવેદના, જખ્મોથી જર્જરિત થયેલુ શરીર, પાણી વિના વીતાડેલા દિવસો અને એવી અનેક પ્રકારની અસંખ્ય અને ચિત્રો વિચિત્ર વિઠંબણાઓમાં ચારે તરફથી મુસીબતોનાં વાદળો વચ્ચે ઘેરાયલા દુસયને જે હિમ્મત અને મક્કમતાનું ઉદાહરણ જમતને આપ્યું છે એ ખરેખર અપુર્વ અને મનુષ્ય શક્તિની હદબહારની ખીના જેવું જણાય છે....

મેજર પ્રાઇસ.

“તૌહીદની ફિલોસોફી” માટે મળેલાં અભીપ્રાયો:-

અહમદાબાદ તા. ૧૧-૧૨-૧૯૭૫, “દિ”

.....પ્રથમ ખંડમાં તૌહીદ સંસાર, સ
પર તેની શું અસર થાય છે તેમજ તૌહીદને
ફિલસૂફી અચ્છી રીતે સમજાવવામાં આવી છે.
અને ત્રીજા ખંડમાં પણ, ખરી આઝાદી, જમ
સત્તા પ્રેમ અને માનથી ઉપજતો સ્તુતિપાત્ર
નખત, પૃથ્વી પર આકાશી રાજ્ય અને અસ્લાહને
ગરદન, રહેમાનના તાબેદારો અને આપણી તક
ઉપાયો શોધવાના માર્ગ વીગેરે અનેક વિષયો સાલ
સમજાવવામાં આવ્યા છે. તૌહીદના પુનઃકો આ સુ
મનન કરી સાચા પુનઃકો બની શકે છે. પોણા
વાંચન, અપકુ-ડેટ પાછી બાંધણી છતાં કીમત માત્ર

જાગ્યાર તા. ૨-૨-૧૯૭૬, “સુમાર્યા”

“.....આ પુસ્તકમાં એવી ઘણી બાબ

આપણા ઉપદેશકો પ્રસેધી કદી ન સાંભળી હોય અ
ક્યાંય ન વાંચી હોય દાખલા તરીકે અસમાહિસ હુસનાં લઈએ
અસ્લાહના આ પવીત્ર નામો દરેક મુસ્લીમ માટે એકં નઈતીક કોડ
રૂપ છે. કારણ કે એ હાલ અસ્લાહે તેના ઇવનની દરેક બાબુર્ન
રાહનુમાઈ કરી છે. છતાં આ મહત્વના વીષય ઉપર અનુરાતીમ
કાંઈ નથી લખાયું એમ કહીએ તો ચાલે...આ પુસ્તક વાંચવાની
હું સર્વેને બલામલુ કરું છું.

દાર્શનિક તા. ૧૨-૧-૧૯૩૫, “ધી યંગ યંગાન્યીઃ”

.....વાંચક વિષયને સારી રીતે સમજી શકે એટલા માટે તેને ત્રણ ખંડમાં વિભક્ત કરવામાં આવ્યો છે. જેમાંથી પ્રથમ ખંડમાં તૌહીદ અને શિર્કના ખરા અર્થ અને તેમની વચ્ચેનો તફાવત સમજાવી, જુની અને નવી “મુર્તિપુજન” ની સરખામણી કરવામાં આવી છે. દ્વિતીય ખંડમાં શિર્કથી થતી હાની અને તૌહીદના લાભો ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે. અને તૃતીય ખંડમાં અસમાહિસ દુસના (અહલાદના પવિત્ર ૯૯ નામો) ઉપર વિવેચન કરી આજની આપણી સામાજિક અને રાજ્ય દારિક નિરંતર તૌહીદના કેવી રીતે પુરી પાડી શકાય છે, તે બતાવવામાં આવ્યું છે. વિષય જાણીર હોવા છતાં વાંચનારને કંટાળો આવતો નથી બદલે તે જેમ જેમ વધારે વાંચે છે તેમ તેમ તેને વધારે રસ પડે છે.....આજ ન્યારે મુસલમાનો પોતાનો અમુક તૌહીદી વારસો ગુમાવીને બુદ્ધ જુદા પ્રકારના શિર્કના અચાન પછે શિકાર થઈ પડે છે, ત્યારે આવું સાહિત્ય ધણું મહત્વપૂર્ણ કાર્ય કરી શકે તેમ છે.....આવું સાહિત્યજ ગુમરાહોને “હુઆ અલલ ફલાહ” ની સદા આપી શકે છે.....એખરું સમરણ જાળવી રાખવાનોજ હેતુ હોવાથી કાર્યાલયે કિંમત ધણી સસ્તી રાખી છે.....

મુંબઈ તા. ૦-૩૦-૧૧-૧૯૩૫

“મુંબઈ સમાચાર”

“.....તેમાં દરલામની એકેશ્વરવાદની શીલસુરી સમજાવવામાં આવી છે. બેદબાવ છેડી ન્યાય આપવાની અને કોધતો ત્યાગ કરવાની બાબત પર આ પુસ્તકમાં ખાસ ન્યાય મુકવામાં આવ્યો છે. કુરાને શરીફને માર્ગદર્શક ગણવાની તો ખાસ સલાહ આપવામાં આવી છે.....

આગળનાં પાનાપર છપાએલા રીઝ્યુમે પર આપ નીચી શક્ય દરેક
 કે “તોહીદની ફીલોસોફી” માત્ર દેખાવમાંજ આકર્ષક નહીં
 પણ જ્ઞાનમાં વધારો કરનાર અમુકય પુસ્તક છે અને એક એવા
 પુસ્તકની ખીજ આગળી નાટ યોગ્ય પદે એ પહેલાજ પુસ્તક
 મંગાવી લેવા જોઈએ.

૧૭૫, ઉપરાંત પાના, એન્ટીક કાગળો,
 પાકી કલોથ બાઈન્ડીંગ, સુંદર છપાઈ,
 છતાં

કીંમત માત્ર આના બાર.

યુનિર્ષ બહાર રૂપીયા એક

તમારા ઓરડેના માટે લખો,

‘અસીર’ સાહિત્ય કાર્યાલય

પો. બો. નાં. ૩૦૦૯,

યુનિર્ષ નાં. ૩.

અમરબાંધવસિ
 “કાદમી મદી” અને “જે થડી મોજ” ના આદ્ય સ્તોત્રી

સ્વ: બાઈ માદમ્મમ્મલી દામજી “આગિજ.”

અમના સદકારથી બાઈ જાકરબાઈ ‘અસીર’ વિશેષ મેવા ફરી શક્યા;
 “જે થડી મોજ” ની પ્રતિષ્ઠા થી. બાઈ ‘અસીર’ ની યાદમાં
 “કાદમી મદી” ચાલુ રાખવાની એમની નિત્ય અભિલાષા અંતેભવશાન
 અપૂર્ણ રહી, છતાં અમર ફૂલિ “પચ્ચીચી” બાઈ “અસીર” ને અર્પણ
 કરવા ન ચુક્યા. બાઈ ‘આગિજ’ નું યુવન-દીપ પ્રગટતાં મુંઝાએ એક
 પ્રખર મુસ્તિમ સાદિત્યદાર બોલે, “જે થડી મોજ” ને અપૂર્ણ ખોટ મઠ,
 બાઈ “કાવજી” ની આશાઓ પડી બાંધી. ‘આગિજ’ દેવાન હોન નો
 ‘અસીર’ ‘સાદિત્ય કાર્યાલય’ ને મદદ વધાવી લેન.....આજે નથી
 ‘અસીર’ કે નથી ‘આગિજ’ રહી માત્ર એમની યાદ.....

“જુ એ ગુજ કારી દય ગુજશન યાદ આનેકે લિયે.” —

કાર્યવાદકે,
 ‘અસીર’ સાદિત્ય કાર્યાલય.

અનુક્રમણિકા:—

પ્રથમ ખંડ.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
પ્રભુ સામ્રાજ્યનાં સ્થાપકો	૧૭
મકદાથી સ્વાનગી	૩૮
પહેલી મનઝિલ-તયયમ	૪૧
ત્રીજી મનઝિલ-ગ્રાવુસર્ચક	૪૨
ત્રીજી મનઝિલ-સાલખીયલ	૪૩
ચોથી મનઝિલ-વાકિસીપલ	૪૪
પાંચમી મનઝિલ-ખજીમીયલ	૪૬
છઠ્ઠી મનઝિલ-જમાલા	૪૭
સાતમી મનઝિલ-કસરે મક્કતિલ	૪૮
આઠમી મનઝિલ-દુગ્ધનુનુઅમાન	૫૩
નવમી મનઝિલ-ઝી ખુમ	૫૪
૬૦ હિમિએ દુસપન અ૦ ના કુટખીઓ	૫૬

ખંડ બીજો.

બળતા રણમાં	૬૧
કુદામાં હિંને ત્રીયાદની તૈયતીઓ	૬૪
ઉમરે હિંને સાંદ	૬૪
કુશીઓનું લરકર	૬૬
સરઆતની વાતચીત	૬૮
હિંને ત્રીયાદની સલાહ	૭૧
કરખલાનું વેચાણ	૭૧
ઉમરે સાંદની મુગવણ	૭૩
પુરાત ઉપર પહેરો પાણીની ગંદી	૭૪

ખંડ ત્રીજો.

ધમામનું માથું નેઝાપર	૧૪૯
લાશની પાપમાઘી	૧૪૯
મયમુન	૧૫૦
તંબુઓ હુડાયા	૧૫૧
આગ	૧૫૨
કલ્લગાહ પાસે ૧	૧૫૩
અહલેખેત કુદામાં	૧૫૬
હ૦ કમનખખાતુનનો ખુલ્લો	૧૫૭
ધમામ કમનખ આખેદીન અ૦ નો ખુલ્લો	૧૫૮
ધિને ક્રીયાદનાં દરબારમાં	૧૬૧
અબહુલસાહ ધિને અપ્રીક રહે૦	૧૬૧
ચામ તરફ પહેડી મનઝિલ-કરબલા	૧૬૮
બીજી મનઝિલ-કાસ્તીપાદ	૧૭૦
ત્રીજી મનઝિલ-મુસલ	૧૭૦
ચોથી મનઝિલ-તકરીર	૧૭૧
પાંચમી મનઝિલ-વાદીએનખલા...	૧૭૨
છઠ્ઠી મનઝિલ-કલા	૧૭૨
નવમી મનઝિલ-દુઆવાત	૧૭૩
દસમી મનઝિલ-કન્સરીન	૧૭૩
અચ્ચારમી મનઝિલ મારેતુનુઅમાન	૧૭૪
બારમી મનઝિલ-શીરક	૧૭૪
તેરમી મનઝિલ અરકે સયયુર	૧૭૫
પંદરમી મનઝિલ હમસ	૧૭૬
સોળમી મનઝિલ બઅલેક	૧૭૭
સત્તરમી મનઝિલ-દયરે રાહેમ	૧૭૮

પાણી માટે પ્રયત્ન	૭૫
કમરે સાંધેની સખ્તાઈ	૭૬
નવમી મોહરંમ	૮૫
આશુરાની રાત	૯૨
યુદ્ધની શરૂઆત	૧૦૧
ધમામનો પહેલો ખુલ્લો	૧૦૩
ધમામનો બીજો ખુલ્લો	૧૦૭
દુરનો પશ્ચાતાપ	૧૧૫
અખડુલાહ ઇખ્તે કમરની રક્ષાદત	૧૧૮
પિતા પુત્ર મયદાને	૧૧૯
મુરેર (રહેં) ની રક્ષાદત	૧૧૯
વહબ ઇખ્તે અખડુલાહ (રહેં)	૧૨૦
૬૦ મુસ્લિમ ઇખ્તે એસબ (રહેં)	૧૨૧
હિલાલ ઇખ્તે નાફિઅની રક્ષાદત	૧૨૩
દુગ્ધો	૧૨૪
ઝોહરની નમાઝ	૧૨૫
બાકી રહેલા અસહબ	૧૨૭
શોહદાએ બની દારામ અને બની ફાતીમાં	૧૨૮
૬૦ મુસ્લિમ નો પુત્રો	૧૩૧
૬૦ અલી અં ના ફરજદો	૧૩૧
૬૦ અખ્યાસ અં ની રક્ષાદત	૧૩૫
૬૦ અલી અકબર અં	૧૩૫
૬૦ અલી અસમરની રક્ષાદત...	૧૩૬
ધમામ મયદાને	૧૪૧
અખડુલાહ ઇખ્તે દસન અં ની રક્ષાદત	૧૪૭
ધમામની રક્ષાદત

ખંડ ત્રીજો.

ધમામનું ચાચુ નેઆપર	૧૪૯
લાશની પાપમાલી	૧૪૯
મયમુન	૧૫૦
તંબુઓ છુટાયા	૧૫૧
આગ	૧૫૨
કલ્સગાહ પાસે ૧	૧૫૩
અહભેષેત કુશમા	૧૫૪
હ૦ ઝયનખખાતુનનો ખુલ્લો	૧૫૭
ધમામ ઝયતુલ આખેદીન અ૦ નો ખુલ્લો	૧૫૯
છિને ક્રીયાદનાં દરબારમાં	૧૬૧
અબદુલ્લાહ છિને અરીફ રહે૦	૧૬૧
શામ તરફ પહેલી મનઝિલ-કરખલા	૧૬૮
બીજી મનઝિલ-કાલિસીપાદ	૧૭૦
ત્રીજી મનઝિલ-મુસલ	૧૭૦
ચોથી મનઝિલ-તકરીર	૧૭૧
પાંચમી મનઝિલ-વાદીએનખલા...	૧૭૨
છઠ્ઠી મનઝિલ-કલા	૧૭૨
નવમી મનઝિલ-દમવાત	૧૭૩
દસમી મનઝિલ-કન્સરીન	૧૭૩
અચ્ચારમી મનઝિલ મા'રતુનુઅમાન	૧૭૪
બારમી મનઝિલ-શીરઝ	૧૭૪
તેરમી મનઝિલ અરઝે સયથુર	૧૭૫
પંદરમી મનઝિલ હમસ	૧૭૬
મોળમી મનઝિલ બઅલેક	૧૭૭
અત્તરમી મનઝિલ-દયરે રહેળ	૧૭૮

અદ્વારની મનાઝલ્લનન	૧૮૦
અહમેઝેલ દમીરકમા	૧૮૧
યઝીદનાં દરબારમા	૧૮૫
રોમના મુસ્તાનનો પ્રતિનિધિ	૧૮૭
યઝીદ અને ગસસીક	૧૮૮
ખાજા દરબારમાં	૧૯૦
એક સ્ત્રીની નિદય કલ્પ	૧૯૨
યઝીદની પરીમાની	૧૯૪
દમીરકની મરજીદમા ખુન્ડા	૧૯૫
ખુત્માનો સાર	૧૯૬
યઝીદની વ્યાકુળતા	૨૦૦
બીબી સહીનાની વફાત	૨૦૦
લીન્દુ સ્વપ્ન	૨૦૧
ધુરકારો	૨૦૪
અહમેઝેલ અને અ. મહીનએ મુનઝરમાં			...	૨૦૫
મદીનામાં પ્રવેશ	૨૦૬

કે. ગીગાભાઈ

એન્ડ સન્સ.

ટાઈલ્સ તથા મારબલના વેપારી.

૮-૧૦, શ્રીમદ્ સ્ટ્રીટ,

કોટ, સુબધ.

અમારે ત્યાંથી દરેક જાતના
સફેત, રંગીન તથા પુલ્કદાર
ટાઈલ્સ, સફેત તથા કાળો
મારબલ કીફાયતભાવથી
મલશે.

રજીસ્ટ્રેશન નં. ૨૦૪૫૩.

ચેતો આંખના દરદીઓ ચેતો

આંખની અકસીર દવા કોલેરીયમ-મકસુદ

એ એલેક્ઝાન્ડરા. ઇજીપ્તમાં બનાવેલી

અમારા પોના ઉપર અજમાવેલ અને સંપુર્ણ

કાયદો યવા પછીજ જાહેરમાં મુકવામાં આવેલી છે.

આખમાં થતાં ફૂલ, છારી, મોતીયા વીગેરે કોઈપણ
દર્દ ઉપર તાત્કાળીક અસર કરે છે.

એક બાટલી કી. રૂ. ૨.

મવાર સાંજ દવા આખમાં મક્ત મુકવામાં આવે છે
મુરમો મળવાનું ઠેકાણું:—

જાકેરભાઈ કાનજી,

કોટન પ્રેસ, ટાંકબંદર, રે, રોડ સ્ટેશન સામે.

મુસા બ્રધર્સ,

મસ્જીદ બંદર સ્ટેશન પાસે, મુંબઈ.

ગુલામખલી રહીમ,

પાલખી મહોલ્લા, મુસા ખીલ્ડીંગ.

કચરાલાલ બકોરદાસ,

પાયધુની ટ્રોમ જંકશન, કાંટાવાળા ચાલ, ખીજે માળે.

વી. પી. ધી મંગાવનારે અરધા પૈસા અગાઉથી મોકલવા.

કાટોલ

કાટોલ પાકડર માંકડ, કીડી,
ચાંચડ, કસારી વગેરે જંતુઓનો
નાશ કરે છે.

ફીંમત

૬૫૫ી એકનાં આના ૫.

કાટોલ સ્ટીક તથા કોઈક, મચ્છર, માખી વગેરે ઉડતા
જીવડાઓનો નાશ કરે છે, અને મલેરીયા સામે રક્ષણ કરી આપે છે.
ફીંમત ૬૫૫ી એકનાં આના ૧૦.

કાટોલ એજ અસલ માલ છે બાપી
નક્લી માલ ગણવા. કાટોલ રાખ વાંચી
માલ ખરીદવો.

લખો:- વૈધરાજ વી. કે જોશી
પીરમશા રોડ, અમદાવાદ.

મુંબઈમાં મળવાનું ટેકાણું:-
મેસર્સ, પી. એમ. ઝવેરી એન્ડ કો.
પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ મુંબઈ નં. ૨.

૫૦ વરસનું જીવું અને જાણીતું મીઠાઈ ખરીદવાનું

મથક

તૈયબઅલી હસનઅલી મીઠાઈવાલા

આજ કાલની બજારી સજ્જતી નવી દુકાનની મીઠાઈ ખરીદ કરી શા માટે તમે નમાશ પૈસા તેમજ તંદુરસ્તી ખરાબ કરો છો? અમારી દુકાનની મીઠાઈ ખાવાથી અનુભવ થશે કે ચોખ્ખા ધીની મીઠાઈથી નાકાન તેમજ તંદુરસ્તીમાં ફેરફાર વધારે થાય છે.

અમો નાન, જલસા, પાર્સી, મેળાવડા, મીજસસ, તેમજ સગ્ન પ્રસંગે દરેક જાતની મીઠાઈ તેમજ મુસાફરીના હલવા વરધી પ્રમાણે ટાઇમસર બનાવી આપીએ છીએ.

“અમારી દુકાનમાં દરેક માલ માલીકની જાતી દેખરેખ નીચે બનતો હોવાથી આફકોને પુરતો સતોષ મળે છે.”

બહાર ગામના ઓરડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી ટાઇમ પ્રમાણે માલ પહોંચાડવામાં આવે છે એક વખત ઓરડર આપી ખાત્રી કરે.

તૈયબઅલી હસનઅલી મીઠાઈવાલા.

૧૬૨-૬૪ મીઠાઈવાલા હાઉસ
નીશાનપાડા રોડ, પાલખી મોહલ, મુંબઈ ૬.

હાજીઓ તથા ઝંવારોને વિનંતી.

અનવ્યુત્તરે કૃષ્ણે પંજેતનીની મુંબઈ, કરાંચી, તથા બસરાની હો ઓશીસો હાજીઓ તથા ઝંવારોને પાસ-પોર્ટ તથા સ્ટીમર ને રેલ્વેની ટીકીટો કસવી આપે છે તથા સ્ટીમર અને રેલ્વે પર ઉનારવા તથા ચઢવવા વીજેરેની બાબતોમાં મુંબઈ, કરાંચી થા બસરામાં ત્રણે જગ્યા ઉપર ખીદમત કરે છે.

તેમજ

પવિત્ર સ્થળોએ જવા માટે લખી પુછાવવાથી દરેક માહિતી હી પાટે છે. આએ સંસથા ધારમિક હોઇ હાજીઓ તથા ઝંવારોના લાભ માટેજ સ્થાપાએલી છે અને કૃષ્ણના મારફતે લાયલી ટીકીટોની દલાલી કૃષ્ણના ફંડમાં જતી હોવાથી કૃષ્ણ મારફતે ટીકીટો લેવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

મુંબઈનું ટેકાણું:—
૩૧, સેમ્યુઅલ સ્ટ્રીટ,
મોઝ મસ્જિદની સામે.

તારતું સરનામું
SHANAWAZ
Bombay.

કરાંચીનું ટેકાણું:—
૨૭ જોહાલાઇ ગ્રાઉલ,
મોડી બગીચાની સામે.

તારતું સરનામું
VAHANVATI
Karachi.

બસરાનું ટેકાણું
આશા.
બસરા.

તારતું સરનામું
"FAIZ"
Asharbasaa.

હાલમાં અને જવવારોને ખુશ ખબર.

વાંચો!

અને

વંચાવો!!

મક્કા મદીના, ખુરાસાન અને કરબલા જનારા બાધગમેને કાંઈપણ જાતની 'લાંચ' અથવા કમીસન કે શી લીધા વગર કી પીકીમ પરમીટ અમારા તરફથી કહાડી આપવામાં આવે છે, તેમજ દરેક પાસીન્જરને સ્ટીમર ઉપર પહોંચાડવામાં આવે છે તેની કાંઈપણ મહેનતની મજૂરી લેવામાં આવતી નથી તેમજ દીકાટના દર ઉપરાંત કાંઈપણ કમીસન લેવામાં આવતું નથી.

દરેક બદરની પાસપોર્ટ તથા સ્ટીમરની અને રેલ્વેની દીકાટો મેળવી આપવાની બરોસેદાર આ ઓફીસ છે. અમારા જુના અને નવા ધરાકોને અમારી ખાત્રી થએલી છે, કામ જાતી દેખરેખથી થાય છે.

વાયદેસર તથા સારી સગવડે કામ કરી આપવામાં આવશે. પાસપોર્ટ ૩ દીવસમાં મેળવી આપીશું અને એથી પણ નાપીદની પાસપોર્ટ ૨૪ કલાકમાં મેળવી આપીશું.

દરેક બંદરોની પાસપોર્ટ મલી શકશે.

વધુ ખુલાસા માટે રૂબરૂ મલો અથવા લખો:—

મોહમ્મદઅલી ગોવા જંગખારવાળા.

કત્રીઅરીંગ, શીર્પીંગ, પેસેન્જર અને પાસપોર્ટ એજન્ટ,

૧૩૧, A એમ્બુલ સ્ટ્રીટ, (ખોળ મોહલા) મુંબઈ, ૯.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

સત્યની વેદી પર

પ્રથમ ભાગ.

પ્રભુ સામ્રાજ્યના સ્થાપકો, તેના છેલ્લા સ્થાપક અને તેના
નાયબો, યજ્ઞીદી દારની શરૂઆત અને ઇમામ હુસયન
અલયહિસ્સલામની હિજરત, મદીનાથી મક્કા
તે ત્યાંથી ધરાઈ તરફ.

પ્રભુ સામ્રાજ્યના સ્થાપકો.

જ્યારે દુન્યામાં આંતરજાતીય (જુદી જુદી પ્રજાઓના) સંબંધો
શરૂ થયા ન હતા, જ્યારે દુન્યાના એક ભાગના લોકોને દુન્યાના બીજા
ભાગોમાં વસ્તી પ્રજાઓની હસ્તીનું એ નાન ન હતું અને જ્યારે એક દેશમાંથી
બીજા દેશમાં આવવા જવાના સાધનો સરળ ન હતા, ત્યારે પ્રભુએ દરેક
જગ્યાએ મનુષ્યજાતીનો ઉદ્ધાર કરવા માટે પૈગમ્બરો મોકલ્યા. પૃથ્વીના જે
જે ભાગમાં માણસોની વસ્તી હતી ત્યાં ત્યાં પ્રભુના પૈગમ્બરો આવ્યા અને
લોકોને જીવન ધ્યેયની ખરી દર્શાવતી માર્ગદર્શિકા બતાવ્યા. જુદા
સમયે જુદા જુદા દેશમાં આવેલા પ્રભુના પાંચ પૈગમ્બરોએ એકજ

શિક્ષણ આપ્યું, તેઓએ લોકોને મનુષ્યત્વનું બાન ફરવ્યું અને પ્રકૃતિના (મનના કિપકલવેલાં) જુદા જુદા સ્વરૂપો આગળ માટી કિપર પોતાનું માથું શખી દેનારા એ નાદનીને સમજાવ્યું કે, સકળ જગતમાં મનુષ્યની પદ્ધિ સારી છે. મનુષ્ય કરતાં ઉંચી પદ્ધિ ધરાવનાર માત્ર એક જ દેહી છે, અને તે એક પરમાત્મા છે. આટલે તેની એકલાલીજ આત્મા સામે તમારે માથું નમાવું. બાકી સકળ સંસારમાં જે કે છે એ મનુષ્યની સામે નમવા ને તેની સેવા કરો સરળથું છે.

લાઈલાહા ઈલ્હીલાહ એજ તેઓનો ઉપદેશ હતો. એટલે પ્રભુ સિવાય કોઈ માંખૂદ નથી. એ બધા ધૈર્યમરોનો ક્યેય પૃથ્વી ઉપર પ્રભુનું માત્રાજ્ય સ્થાપવો હતો. એટલે તેઓ એટલુંજ ઈચ્છતા હતા કે, માણસો માત્ર એક જ અક્ષાહની આસાઓ આગળ પોતાનું માથું નમાવે.

કાળવહન સાથે જેમજેમ મનુષ્યજાતી એક જ થવા લાગી, જેમ જેમ દુન્યાના એક ભાગના લોકો દુન્યાના બીજા ભાગના લોકોથી ગણીતા થતા ગયા, જેમ જેમ એક દેશમાંથી બીજા દેશમાં આવ્યા જવાના સાધનો સરળ થવા લાગ્યા અને આંતરરાષ્ટ્રિય સંબંધો વધારે નિકટ ને મૃદુ થતા ગયા તેમ તેમ જુદા જુદા દેશોમાં જુદા પૈગમ્બરો મોકલવાની જરૂર પડતી ગઈ અને આખરે આજથી તેરસો વર્ષ પૂર્વે આખી મનુષ્યજાતી ખાત્રે એક જ પૈગમ્બરની જરૂર પડી, અને પરિણામે અરબ દેશમાં જન્મતા મહાન પૈગમ્બર હું, મોહમ્મદ સ. તે જરૂર થયો.

ધરતીમાં શિક્ષણના જથ્થાના પ્રમાણે દુન્યામાં કુલ એક લાખ ને એવીસ હજાર પૈગમ્બરો આવ્યા અને જે ધીતેલાસના આગારે આપણે તપાસીએ તો દુન્યાની ઉત્પત્તિ એટલે મનુષ્ય જાતિની શરૂઆતને આજે બહુ બહુ તો દસ હજાર વર્ષ થયા હશે, અને આટલા નજીવા અરસામાં આટલા બધા પૈગમ્બરેશું આવ્યું જરાક આશ્ચર્યકારક લાગે છે, પરંતુ એમાં આશ્ચર્ય પામવાનું કંઈ નથી. બપોરે દુન્યામાં આતરંગીમ

ખસીદિ અને નાશન ગનાવી ગય છે. અને પોતાના માનનારાઓને ઈશ્વર-
 પૂજનના માગે ૬૬ ગણવા એમને સમજાવતા ગય છે. અને ચાલીસ દિવસ
 પછી પાછા ફરીને શુ જુઓ છે? એજ એક અસ્લાદને પૂજનારી દેમ
 વાહરણની પૂજા કરવા લાગી ગઈ હતી. હારને ૬૦ મુસાની ગેરહાજરીમાં
 લોકોને તેમ કરતા ખુબ અરકાવ્યા પણ એમનું કહેવું દેશએ માન્યું નહીં
 એ ઉપરથી મનુષ્ય સ્વભાવની અસ્વીરતાનો કે વિચાર કરે કે માણસ
 કેટલું બાંધી સત્યને વિસારી મૂકે છે. જે લોકોએ ૬૦ મુસાના આધ્યાત્મિક
 (ફલાની આત્મશક્તિ) કરિશમાઓ જોયા હતા, જેઓએ ૬૦ મુસાના
 પ્રતાપે હિરઝોનના સિલભેથી મુકિત મેળવી હતી અને જેઓએ પોતાની
 નજરો નજર પોતાને ખુદા કહેવાડનાર હિરઝોનનો વિનાશ થતો જોયો હતો,
 તેઓ ૪૦ દિવસ મુદી પણ પોતાના પૈગમ્બરનું શિક્ષણ યાદ રાખી શક્યા નહિ.

આમ મુસા અગ્રયહિરસજામ પછી આપણે આજથી જે હવર વર્ષ
 પૂર્વે ગેસિસીમાં લોકોને ૬૦ ઈસાના આગમનની પ્રતિક્ષા કરતા જોઈએ
 હીએ. ૬૦ ઈસાએ ૬૦ મુસાની શરીઆત પાછી તાજ કરી અને
 લોકોને એક અખંડ સત્યનો ઉપદેશ કર્યો And this is life eter-
 nal that they might believe Thee the only true
 God and Jesus Christ whom thou hast sent" એટલે
 કે "તેઓ તને એકલાનેજ પ્રભુ તરીકે અને હસાને તારા પૈગમ્બર
 તરીકે માને એમાંજ જીવનની અમરતા છે." (જુઓ ઈજીએ પુલના ૧૭:૩).
 પરંતુ એમના અદ્યમ થયા પછી એમનું જીવન કેટલા વખત
 મુદી રહ્યું? હજી ૫૦ વર્ષ પણ વીતવા પામ્યા ન હોતા ત્યાં એમનાજ
 માનનારાઓ એમને પણ. પ્રભુના સ્થાને બિરાજમાન કર્યા અને એમની
 માં હઝરત મરયમ સ (મુલ્લાહે અલયહાને પણ એ પછી પ્રકાર પ્રકારના
 અધર્મ ઈસાના નામે ધર્મ તરીકે પ્રચલિત કરવામાં આવ્યા અને આખરે
 ફાળવહન સાથે એ પૈગમ્બરના મૂળ શિક્ષણનું સ્વરૂપ સાવ નાબુદ થઈ ગયું

દરેની સનના ૬ઠા સૈકામાં પૃથ્વી ઉપર ઘેર અંધકાર પાછો છવાઈ રહ્યો. સવત્ર પ્રકૃતિ પૂનનો દોર શરૂ થઈ ગયો. પાણી, માટી, પથ્થર, અગ્નિ, વાયુ, વાદળ, સૂર્ય, ચંદ્ર, તારાઓ અને એ સૌની સાથે પ્રકૃતિના સર્વોત્તમ સ્વરૂપ એટલે પૈગમ્બરો ને ધાર્મિક ગુરુઓની પૂજા એટલે મનુષ્ય પૂજા પ્રચલિત થઈ ગઈ. આજથી તેરસો વર્ષ પુર્વેના ઈતિહાસ જુઓ તો તમને આખી પૃથ્વી ઉપર ઇશ્વર પૂજા કરનારી કોઈ પણ પ્રજા કે કોમ દેખાશે નહીં. જ્યાં ત્યાં પ્રકૃતિએ પ્રભુ સ્થાન લીધું હતું. અને આમ પ્રજાઓ પોતાના પૈગમ્બરોની કેળવણી વિસારીને જળદેવ, વાયુદેવ, માટી ને પથ્થરને પૂજવા લાગી.

આખરે અરબ દેશથી પ્રભુની દયા પ્રગટી. જગતના મદાન પદમ્બરનો જન્મ થયો. એમણે આખી પૃથ્વી ઉપર ઇશ્વરપૂજા પ્રસાવવાનું (દેસાત્રે કરવનું) બીકું ઝડપ્યું, અને જોતજોતામાં મનુષ્ય સ્વભાવમાં ઇશ્વર પૂજનું બી રાતી દીધું. બી વાવવાનું કામ એમનું હતું. એથી પરવાર્યા અને એમની આંખ બંધ થઈ. પણ એ બી ફળ ક્યારે આપે? એનું સીંચન કરવાની જરૂર હતી. સીંચન પણ શાથી? પાણીથી નહીં, પ્રભુબક્ત માણસોના નિર્દોષ લોહીથી! અને જ્યારે સીંચન કરનારા પ્રભુબક્તોએ પોતાના નિર્દોષ લોહીથી એનું સીંચન કર્યું ત્યારેજ આજે પૃથ્વી ઉપર એનાં ફળ જાહેર થયાં અને દુન્યાના એક છેડેથી બીજા છેડા સુધી ઇશ્વરપૂજા પ્રચલિત થઈ ગઈ અને પ્રકૃતિપૂજા નષ્ટ થતી જાય છે. ત્યારે એ બીનું પોતાના લોહીથી સીંચન કરનારા કોણ? એ હકીકત આપણે વિગતવાર તપાસીશું.

આપણે ઉપર જોઈ મયા કે દરેક પૈગમ્બરનો ધ્યેય ઇશ્વર પૂજા પ્રચલિત કરવાનો અને પરિણામે પૃથ્વી ઉપર પ્રભુનું સામ્રાજ્ય સ્થાપવાનો હતો. એટલે માણસ માત્ર એકજ પ્રભુની આજ્ઞા આગળ પોતાનું માથું નમાવે એટલુંજ તેઓ ઇચ્છતા હતા. આપણે એ

પણ જાણી ગયા કે દરેક પૈગમ્બરે એ ધ્યેયની પ્રાપ્તિ માટે પોતાથી બનતા દરેક પ્રયત્ન કર્યા પરંતુ નેઓની દેખવણી નેઓની પાછળ હુંકા અરસામાં સાવ વિસરાઈ ગઈ. અને આવી રીતે દુન્યામાં આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોની શરૂઆત વખતે આખી દુન્યા માટે એક એવા પૈગમ્બરની જરૂર પડી જે બધા પૈગમ્બરોની ખરી દેખવણી સચ્ચવન કરી સોની સમ્માર્શની શાક્ષી આપે અને આમ આખી મનુષ્યજાતીને એકત્ર કરીને પ્રભુનું સામ્રાજ્ય રચાવે.

આ કામની પૂર્ણાંકનિ જગતના મહાન પૈગમ્બર હ. મોહમ્મદના બાગમાં આવી. આપણે જાણીએ છીએ કે મનુષ્યજાતી ઉપર આર્શાવાદ કેવો આવેલા એ મહાન પૈગમ્બરનો જન્મ અરબ દેશમાં થયો અને અરબ દેશ એ સમયે દુન્યાના બધા બાગમાં સૌથી વધારે અધિકારમય હતો. એટલે સુધી કે ઈનિલસકારોએ સર્વાનુમતે અરબ દેશના એ સમયને આગામયુગ અરબ અધ્યામુલ જાહેરીયહ એવું નામ આપી દીધું અરબો કરતાં વધારે જંગલી શોકો એ સમયે પૃથ્વીની સપાટી ઉપર વસતા ન હતા. આ શોકોને સુધારવાનું કામ આસાન ન હતું પરંતુ પૈગમ્બરને તો આજ દેશમાં ઈશ્વરપુત્ર ને પ્રભુ સામ્રાજ્યના બી વાવીને દુન્યાના દરેક બાગમાં એનાં ફળ કાપવાના હતા.

પુરા ૪૦ વર્ષ સુધી પ્રભુબક્ત હુસૈન મોહમ્મદે ૨૦ પોતાના સદ્વર્તન ને ઉચ્ચારિતના તેજથી જંગલી ને હકીકા અરબોને પોતાની તરફ આકર્ષવા (એઆ) અરબો એમને અરસાદિદ (સાચો) અને અલજરમીન (વિશ્વાસ) એ લકમોથી બોલાવવા લાગ્યા ત્યારે આખરે આ લોકોમાં શાંત એકાંત જીવન પછી પૈગમ્બરે જાહેરમાં પોતાનું કામ આરંભ્યું.

લાલવાહા મુસ્લિમોનો ઉપદેશ સાંભળીને મુર્તિપૂજક અરબો મોહમ્મદના કદા પેરી બની બેઠા. ચાલીસ વર્ષનું એમનું પ્રમાણિક અને સમ્માર્શ બધું જીવન વિસારી મુકવામાં આવ્યું. અત્યાર સુધી જેને સદિદ

અને અમીનના લકળથી બોલાવતા હતા તેનેજ હવે મદુગર ને દિવાનો
 રહેવા લાગ્યા. પરંતુ એ છતાં પથગમ્બર ધીરે ધીરે પોતાનું કામ પૂરતા
 ને સંયમથી વધાર્યેજ જતા હતા એ તેઓથી જોવાયું નહીં.
 પ્રથમ તો તેઓએ અડચણો ને વિરોધથી પથગમ્બરને પોતાનું કામ
 કરતા અટકાવવાના પ્રયત્ન કર્યા અને છેવટે દોઝત સ્ત્રી ને રાજ્યની લાડલો
 આપી, એમાંયે ન ફાળ્યા ત્યારે સૌએ માંહોમાંહે સંગઠન કરી પથગમ્બરને
 દુઃખો ને ધન્યઓ પહોંચાડવા માંડી. ત્રણ વર્ષ સુધી પથગમ્બર ને એમના
 કુટુંબ સાથે અસહકાર આદર્યો અને છેવટે એમને મારી નાંખવાના કાવત્રાએ
 કરી છુટ્યા. આમ તેર વર્ષ ની સખત સત્તાવણી પછી એવા એક
 જળમરુસ્ત કાવત્રામાંથી પોતાનો પ્રાણ બચાવવા માટે મઝબુમ પથગમ્બરને
 મદીના તરફ હીજરત કરવી પડી,

પરંતુ પથગમ્બરને મદીનામાં પણ આ હડીકા ને અઠાન સોકોએ
 ચીનથી રહેવા દીધા નહીં. બીગજ વર્ષ એક મોટું લરકર એકઠું કરીને
 પથગમ્બર ને એમના જુગલ સાથીઓનું કસબ કાઢી નાખવા માટે
 મક્કાવાસી મુર્તિપૂજકો મદીના ઉપર ચડાઈ લઈ આવ્યા. એમાં હાપો
 ત્રીણ વર્ષ પહેલ કરતાં વધારે મુઘ્ધ સામગ્રીઓથી મુસજ્જિત થઈને મદીના
 ઉપર ચડાઈ લઈ આવ્યા. આમ લાગલગાટ સાત વર્ષ સુધી મઝબુમ
 પથગમ્બર ઉપર દુમલાઓ થતા રહ્યા અને એ દુમલાઓ સામે એમને
 સ્વચ્છાણ કાળે તત્વાર લેવાની જરૂર પડી. એ અરસા દરમિયાન મુસલ-
 માનોની સંખ્યા ખૂબ વધી.

મુસલમાનોની સંખ્યામાં વધારો થવાના અનેક કારણો છે. એમાં
 એક મુસલમાનોના ચાતુ વિનયો પણ છે. મુસલમાનોએ ગમે તેટલી થોડી
 સંખ્યામાં હોવા છતાં મક્કાવાસી મુર્તિપૂજકોના દુમલાઓ સામે દરેક વખતે
 પોતાનો બચાવ કર્યો અને એમાં જીત્યા અને દરેક વખતે મક્કાવાસીઓને
 પોતાનું બધું સરસામાન મુશીને પ્રાણ બચાવવા આગળ દાંયે મક્કા તરફ

હાસી જવું પડ્યું. એ યુદ્ધમાં શત્રુઓની ઘણી દાહન મુસલમાનોના હાથ
લાગી હતી અને એથી તેઓ તવગર બન્યા હતા.

હિ. સ. આઠમા મહમ્મદવાસીઓએ પૈગમ્બરની સાથે દરેલા દોહકદારનો
બંગ કર્યો અને મહમ્મદ પાસેથી પરચાર થતા એક મુસ્લિમ કબીલાને
નસ્વારની ધારે ચલાવ્યો. આ હકીકતથી મુસલમાનો ઉસ્કેરાઈ ગયા. હુરના
માલની ચાલક નામધારી મુસલમાનોએ તસ્વારે ઉપાડી અને મહમ્મદવાસીઓ
ઉપર ચક્રાઈ લઈ જવાનો ઇરાદો કર્યો. પયગમ્બરે સૌને શાંત કર્યા અને
પાછી પોતે બધા મુસલમાનોની સાથે જેઓની સંખ્યા ૧૦,૦૦૦ની હતી
મહમ્મદ પાસે આવ્યા. યુદ્ધ વગર મહમ્મદવાસીઓ સરણે આવ્યા. પયગમ્બરે
ત્રણ અપરાધીઓ સિવાય સૌને આમ માફી બક્ષી. દરેકને પોતાપોતાના
ધર્મ પાળવાની છૂટ આપી એકનુયે ઘર સુટવા દીધું નહીં. એકે સ્ત્રીના
શીયળને આંચ ન આવી અને પયગમ્બરના રોજથી મુસલમાનો અનીચ્છાએ
છતાં શાંતિપૂર્વક મહમ્મદમાં દાખલ થયા.

પૈગમ્બરની આ શાંતિચાલક નિતિ હુરનો માત્ર લેવા આવેલા નામધારી
મુસલમાનોને અરચીકર લાગી અને બીજાજ વર્ગે આવા કેટલાક ભોંકાએ,
પયગમ્બરની જાણ વગર પાસે વસતા એક ગેરમુસ્લિમ કબીલાના એક
માણસને વિના કારણે મારી નાખ્યો, આશય એ હતો કે પાણુ યુદ્ધ જંગે
અને તેઓને હુરનો માત્ર મળે પયગમ્બરને ખબર પડનાજ તેમણે તરત
સમાધાની કરી અને મુસલમાનોને દપકો આપ્યો.

આમ તવંગરીને ધનની લાલચથી હમ્બરો માણ્યો મુસલમાન ચર્મ
ગયા હતા. પૈગમ્બર એ બધું સમજતા હતા. પરંતુ પોતાની દયાની સુધી
એમણે એ સૌને પોતાના કાબુમાં રાખ્યા અને જરાએ અશાંતિ કે અન્યાય
થવા દીધો નહીં. આ જંગલી ને હકીલી પ્રજા ઈસ્લામ જેવા વિશાળને
સર્વશુદ્ધિસંપન્ન (દરેકની સમજમાં આવી શકે એવા) ધર્મના સર્વ રહસ્યો
એકાએક સમજી જાય એ કેવળ અસંભવિતજ હતું અને એથી

પયગમ્બરની વક્તવ્ય વખતે એમની કેળવણીનું સ્વસ્થ સમજનારા લોકો આંગળીના ટેન્ડે ગણી શકાય એટલાજ હતા.

આખા દેશમાંથી મુર્તિપૂજા નટ થઈ. પયગમ્બરને રાજ્યસત્તા પણ મળી. એમનો આશય બ્રાહ્મિક રાજ્યસત્તા બોગવવાનો ન હતો. એ વખતે એમણે લોકોને દરેક રીતે પ્રભુનું સામ્રાજ્ય દેખાડ્યું. પરંતુ એ સમજનારા લોકો ક્યાં હતા? રાજ્યસત્તા મળ્યા પછી પણ પયગમ્બર રાહડું છવન ગાળતા. મુસલમાનોના ખમનામાંથી એમણે એક પણ પાઈ પોતાના અંગન ખર્ચ માટે વાપરી નહીં. પોતાના રહેવા માટે મહાશય વ્યવસ્થા નહીં, પોતાના માટે ઉત્તમ કે શુશોભિત પોશાક મગાવ્યા નહીં, પોતાના સગાજાજાઓ ઉપર રાજ્યના ખમનાના દરવાજા ખોલી આપ્યા નહીં. દરેક સાથે સમાનતાથી વર્તેલા. ખુસ્તે ખુસ્તું કદી દીધું કે “હું તમારા જોવાજ એક માણસ છું અને હું પ્રભુનો આ સંદેશ તમારી પાસે લેતો આવ્યો છું કે “ પૂજાને લાયક કોઈ નથી પણ એક અસ્લાહ. એનીજ આજ્ઞાઓ સામે માથું નમાવો.” એ હતી એમની રાજ્ય વ્યવસ્થા. એ નહોતી વ્યકિગત (અગત) કે નહોતી પ્રજાસત્તાક બદલે એ વ્યવસ્થા. ધર્મ રાજ્યની એટલે પ્રભુ સામ્રાજ્યની હતી. અસ્લાહનાજ કાનુનોને રાખ પણ અનુસરે અને પ્રજા પણ એમણે એ માટે સ્પષ્ટ સિદ્ધાંત મુકરર કરી આપ્યો, “ પ્રજાનો સેવક તેજ પ્રજાનો સરદાર છે.”

પયગમ્બરના મિશનનો ધ્યેય કદી પણ એવો ન હતો કે ધનપ્રાપ્તિ ને રાજ્યો મેળવવા માટે લોકોને લગાઈતી ખુવારીમાં ઉતારવા. ધર્મના પ્રચારની બાબતમાં એમણે તસ્વારની જરૂર કદી સ્વીકારીજ ન હતી. એમણે પોતાના આખા છવનમાં કોઈ માણસની ઉપર કદી દુશ્મો કર્યો નહીં. બદલે સખતમાં સખત વિરહતા કરનારા ને ૨૦ વર્ષ મુધી એમને સતન દુશ્મો પહોંચાડનારા લોકોને પણ એમણે ખારી બક્ષી છે. એમણે પોતામાં અને પોતાની એક પ્રજામાં સમાનતાના હિસાબે જરાએ ફરક મળ્યો નહીં.

રાત્ર્યના ખમવાના મુસલમાનોની અમાનન હતી અને પયગમ્બર શહેનશાહ હોવા છતાં એમાંથી એક દિરહમ પણ વાપર્યો નથી. એજ સાદુ છવન. એજ એમની પ્રભુ સામ્રાજ્યની સાદગા.

વખત વહેતો ગયો અને પયગમ્બરની કેળવણી વેસારી મુક્યામાં આવી. આજે આપણે મુસલમાનોના ઇતિહાસ થોડા અત્યાચારથી ખરડાયેલા ત્રાસે છીએ. રાત્ર્યસત્તાનો જેટલો દુરખેગ મુસલમાનો એ કર્યો છે એટલો બાગ્યેજ કેટલાં બીજા પ્રગતિએ કર્યો હશે. જે નામવર શહેનશાહોએ હજસામનું નામ લઈને સારીયા, ત્રીન ને લિહની શાંતિમાં ખસલ નાખ્યો, જેઓ મનુષ્યની માટે એક બંધકર આકૃત બની ગયા, જેઓ હજસામના પ્રચારના ઝાઝા હેઠળ પોતાના બાલિકાને સ્વાર્થા મનોરથ સાધવાની ચુકિતઓ રમતા રહ્યા અને જેમણે પોતાના ને અન્યોના શોષી વહેવડાવીને મદાન વિવ્યકાર ને મદાન વ્યવસ્થાપકના લક્ષણો મેળવ્યા એ સોદો ખરી રીતે પયગમ્બરના શિક્ષણનો ઉદ્દેશ સમજનારા નહોતા.

પરંતુ એ વખતે પયગમ્બરના શિક્ષણનો ઉદ્દેશ સમજનારાએ સોદો લતા અને એજ સોદોના નિર્દોષ શોષીના સીચનથી પ્રભુસામ્રાજ્ય ને હાથર પુગનનું બીજું દુષ્કાર થતું ગયું. આ સોદો પયગમ્બરના ઉદ્દેશને સંપૂર્ણપણે સમજતા હતા કે નહીં એ બતાવવા ખાતર અમે અહીં એ વ્યક્તિઓમાંની એકજ વ્યક્તિના અસુક ઇતિહાસિક બનાવો રજુ કરીએ છીએ.

મુસલમાનોનો એ શહેનશાહ બખરમાંથી એ પહેરણ ખરીદી લાવે છે. એક બે દિરહમનું અને એક ત્રણ દિરહમનું ત્રણ દિરહમનું પહેરણ ગુલામને પહેરાવે છે અને બે દિરહમનું પહેરણ પોતે પહેરે છે.

એ શહેનશાહના ધરમાં નોકરચાકરો નથી માત્ર દિગ્ગા નામની એક કનીઝ છે. એ શહેનશાહની ધર્મપત્નિ, પયગમ્બરની લાડકવાયી શાદનદી કાલિમા, એક દિવસે જાતે ધરતું કામકાજ કરે છે અને એક દિવસે કનીઝ એ કામ સંભાળી લે છે.

રાજ્યનો ખમનો તેની પાસે મુસલમાનોની અમાનત છે. સગારને-
લીઓના સુખવંભવ કે પોતાના ઔશઆરામ માટે એમાંથી એક ટાડી પણ
પાપરવામાં આવતી નથી. નથી એણે પોતાના રહેવા માટે એ ખમનામાંથી
મદાસય ચલાવ્યા કે નથી ખરીદી પોતાના માટે તડવાર કે થોડો.

તે પોતાનું મુજરાન પણ અતુલભાવના પૈસામાંથી કરતો નથી.
પદ્દીઓના ખેતરો ખેડીને અને તેઓના બગીચાઓમાં પાણી બગીને પોતાનું
મુજરાન ચલાવે છે.

એક દિવસે એ સહેનસાહેબ બાહ્ય આવેલો અરજ કરે છે, “વા
અલી! મને અતુલભાવમાંથી કંઈ અપાવો.” ઉત્તર મળ્યો કે “થોડો
વખત થોભી જાઓ. મુસલમાનોના માલની વાટબી મરી ત્યારે તમારા બાગ
પણ તમને મળી જશે.” પણ અકાબ હદ કરવા લાગ્યા. સહેનસાહે પામે
ખેંટા એક માણસને કહ્યું, “એમનો હાથ પકડીને બગરમાં લઈ જા અને
કવી દે કે દુકાનોના તાળાં તોડીને એમાંથી જે દે મજે એ લઈ લે.”
અકાબે કહ્યું, “વા અલી! શું તમે મને ચોરી કરવાનું કહેો છો?”
અલીએ દરમાખું, “ત્યારે મને આ તમે શું કરવાનું કહી રહ્યા છો? શું
દુ ચોરી કરીને મુસલમાનોના માલમાંથી તમને કંઈ આપી દઉં?”

એક દિવસે અતુલભાવમાં ધમનમાંથી મધથી બરેલી મરકા આવી
સંજોગવશાત ધમામ હસનને ત્યાં અમુક મહેમાન આવ્યા. ધમામે એક
દિરહમ આપીને બગરમાંથી સેટલીઓ મંગાવી લીધી. સાક થટ્યું ત્યારે
કમ્બરને એ મધમાંથી એક રતલ મધ લાવી આપવાનું કહ્યું. કમ્બરે હાજર
થઈ ચેંચણી વખતે જવારે સહેનસાહે મરકા ખોલેલી જોઈ ત્યારે કમ્બરને
પુછ્યું કમ્બરે બધી લટકી જણાવી દીધી તરતજ ધમામ હસનને ખોસવવામાં
આવ્યા. અલી એકદમ ગુસ્સે થયેલા હતા અને પુત્રને મારવાનો ઇરાદો
થયો ત્યારે હસન પોતાના કામ જાહેરના સોગન આવ્યા. અલીનો ગુસ્સો
જતો રહ્યો. પુત્રને કહ્યું, “જેઠા! તમે જોયણી પહેલાં મધ લઈ લીધું

ઝેટલા માટે હું ગુસ્સે થયો હતો.” હસને ક્યું, “પિતાશ્રી! એમાં અમારો પશુ હક છે. અને એમ વિચારું કે જોયણી વખતે અમારો હક અમને મળશે ત્યારે અમે ઝેટલુ ઝોણું લાપડું.” પિતાએ ક્યું, “એ ખરું પરંતુ તમારો એ હક તો નથી કે તમે બીજા લોકોની આગળ એનો લાભ લ્યો.” પછી કમ્બરને એક દિરદમ આપીને એવુંજ શુદ્ધ મધ મંગાવવામાં આવ્યું. આ હકીકત જ્ઞાન કરનાર રાવી કહે છે કે “હજી સુધી એ દેખાવ મારી નજરોમાં છે કે આ બી મસ્કતું મોડું મોડીને ઉભા છે અને કમ્બર એમાં મધ નાખી રહ્યો છે અને અલીની આંખોમાંથી અશ્રુસરિતા વહી રહી છે અને કહેતા જાય છે, ‘પરવંરદિગાર! હસનને માફ કરજો કે તે જાણતો નથી.”

એક દિવસે દ્રોણએ એ શાહની સેવામાં સ્વાદિષ્ટ લહેવો હાગર કર્યો અને ખાવાને વિનંતિ કરી. શાહ તરફથી ઉત્તર મળ્યો, “હું આ સ્વાદિષ્ટ વસ્તુ કેવી રીતે લઈ શકું? મારી પ્રજામાં જનવા જોગ છે કે દ્રોણ એવોય દોષ જેને જય પશુ ખાવાને ન મળ્યા હોય.”

એ શાહનો ખોરાક જવની રોટલીઓ હતી અને તે પશુ ત્રણત્રણ દહાડાની સુકી. એની સખાયતો પણ ઝેટલીજ મોટી અને બારે હતી પરંતુ એ ઐતુકમાત્રમાંથી નોંછતી. ક્યારેક ઘોરો આપી દમને ક્યારેક હાથની વીંટી આપી દમને અને ક્યારેક પોતાનું સામેનું જમણુ આપી દમને એ સખાયતો થતી.

એની મહેમાનવાદી પણ ઝેટલીજ વિશ્વવિખ્યાત છે ક્યારેક પોતાના બાલજન્યાઓને બૂખ્યા રાખીને મહેમાનવાદી થાય છે અને ક્યારેક પવગમ્બરની લાડકવાળી શાહજીવીની સાદર ગિરવી મૂકીને મહેમાન માટે ત્રણ રોટ જવ ખરીદ કરવામાં આવે છે.

પોતાની શહેનશાહીવતના જમાનામાં એક સંત્રે એ શાહ ઐતુકમાત્રનો હીસાગ લખી રહ્યો છે. એવામાં એના કાકા આવે છે અને પોતાની વાતો

કરવા લાગે છે. શાલ જતી ઓલવી નાખીને કાકાની વાતો સાંભળે છે. કાકાએ પુછ્યું, “ચા અલી ! આ તમે શું કર્યું ?”

ઉત્તર મળ્યો, “કાકા હું ઐતુલમાલનો હિસાબ લખી રહ્યો હતો અને ઐતુલમાલની જતી જળતી હતી. હવે અંત કામ ચાલુ છે. એટલે મેં એ જતી ઓલવી નાંખી. કારણ કે, ઐતુલમાલનો હિસાબ લખતી વખતે મારી જતી જાણું તો એ દરરોજ (ઉગાડપણ) લેખારો અને મારા અંગત કામ માટે ઐતુલમાલની જતી જાણું તો એ ખિયાનત (વિશ્વાસઘાત) કહેવાશે.”

એની દિલેરી પણ આજમ મસ્દુર છે. પયગમ્બરના જમાનામાં સ્વરક્ષણ (પોતાના રક્ષણ) કાળે થયેલા યુદ્ધમાં એણે જ અરબોના સેંકડો નામદાર પહેલવાનેને તત્વારની ધારે અડગતા હતા એક યુદ્ધમાં લડતા લડતા એક શત્રુને જમીન ઉપર પછાડીને તેનું માથું કપી લેવાનો ઇરાદો કરે છે તેવામાં પેલો ખાયલો શત્રુ શાહના મોઢા ઉપર યુદ્ધ દે છે. શાહને કોપ થઈ છે પણ શત્રુને માર્ગો વગર પોતે ઉડી જાય છે. લોકોએ પૂછ્યું, “ચા અલી ! દુશ્મન તમારા કબ્જામાં હતો અને તેણે તમારી સાથે આવી એ અડખી કરી તેને તમે કેમ જવા દીધો ?” ઉત્તર મળ્યો, “હું પ્રશ્નની મરજી માટે લડું છું. એ વખતે કોષમાં જો મેં તેને મારી નાખ્યો હોત તો તેની કલ્હમાં મારી કબ્જા પણ બાગીદાર થઈ જત. અને હું નથી ચાહતો કે મારા માટે કોઈને કલ્હ કરે.”

એવા એવા સેંકડો બનાવો એ પ્રજુબક્તના હૃવનમાં આપણને મળી આવે છે. એ લોકો અરેબર પયગમ્બરની કેળવણીનું સંપૂર્ણ રહસ્ય સમજનારા હતા. એ લોકોએ પયગમ્બરની જોમ પોતાની આખી હાંદગીમાં કાઢપણ માણસની ઉપર દુશ્મો કર્યો નથી. એ લોકોએ ઇસ્લામના પ્રચારની ખાતમમાં કદી તત્વાર લીધી નથી અને લેવા આપી નથી. એ લોકોએ દરજામનું નામ લઈને કોઈ પણ દેશ, શહેર કે ગામડાની શાંતિમાં અંગાણુ

પાડ્યો નથી. એ લોકોએ પોતાનું સામ્રાજ્ય સ્થાપવાનો કદિ વિચારે ક્યો નથી બદલે બ્યારે પણ એમને રાજ્યસત્તા સોંપવામાં આવતી ત્યારે તેઓ એટલું જ કહેતા “અમે ભૌતિક રાજ્યસત્તા ભોગવવા સરળતા નથી. પ્રભુસામ્રાજ્ય એ અમારા જીવનનો ધ્યેય છે.”

પરિણામે સ્વાર્થપૂર્વકોના વૈભવવિશ્વાસમાં આ મહાપુરો કંટકર થઈ જાય એમાં જરાય નવાઈ નહીં. મુસલમાનોને પ્રભુસામ્રાજ્યની જરૂર નહોતી. તેઓ પૃથ્વી ઉપર જ્યાં જ્યાં તેઓને સત્તા મળે ત્યાં ત્યાં પોતપોતાનું સામ્રાજ્ય સ્થાપવા ચાહતા હતા. આ મહાપુરોની આવી વ્યવસ્થાએ તેઓ ને અશ્ચર્ય કરાડી આપ્યું અને પરિણામે યોગ્ય વખતમાં મસ્જિદમાં પ્રભુપ્રાર્થના કરતી વખતે અલીનું માથું ઉઠાડી મુકવામાં આવ્યું.

અલીની શહાદત પછી મુંગીચાહદ મુસલમાનો બહુ બળવાન થઈ ગયા અને હવે તો “જિસ્ડા લાડી હસડી બેસ” વાળી કહેવત પ્રમાણે જ બળજબરીથી રાજ્ય ઉપર સત્તા પામી ગયો, તેની બધી આજ્ઞાઓ ઇસ્લામી આજ્ઞાઓ તરીકે પ્રચલિત થવા માંડી. આ લોકોના વૈભવ વિશ્વાસબર્યા જીવનમાં અંતરાશ્ચર્ય થનાર હવે બેજ વ્યક્તિઓ રહી હતી. અને એ અલીના બન્ને પુત્રો હસન અને હુસયન. જેમ જેમ એ સ્વાર્થપૂર્વકોની સત્તા વધતી ગઈ તેમ તેમ મુસલમાનો ઉપર અત્યાચારો વધવા ગયા. બૈતુલમાસની દોલત ખુશમદીયાઓ, સગાસ્નેહીઓ ને પોતાના અંગત ખર્ચ માટે અસહ્ય રાખવામાં આવી. અને એજ દોલતથી ઇસ્લામના પાયા નિરમુળ કરવાના પ્રયત્નો આદરવામાં આવ્યા. હસનને ઝેર પીવરાવવા માટે બૈતુલમાસમાંથી એક લાખ દિસ્દમની લાંચ આપવામાં આવી અને પરિણામે આમ એક ઝેરની પડીકાથી પયગમ્બરના મોટા દોહીતને માર્ગમાંથી ખસેડવામાં આવ્યા.

હવે તો માત્ર એકજ વ્યક્તિ એ સ્વાર્થપૂર્વક બલત નાખનારી હતી. એને પણ માર્ગમાંથી ખસેડ

મહીનાથી હિજરત.

હિજરી સન ૧૦ ના રજબ મહીનાની ૧૫ મીએ દમિસ્કમાં તખ્ત ઉપર બેસતાંજ યઝીદે મહીનાના ગવર્નર વહીદ બિન ઉક્યાને લખી મોકલ્યું કે “હુસયન છપ્પે અલી, અબ્દુલ્લાહ છપ્પે ઝુબૈર અને અબ્દુલ્લાહ છપ્પે ઉમર પાસેથી સખ્તાઈથી મારી બચાવત કરાવ. અને હુસયન બચાવત કરવા રાહ ન થાય તો એમનું માથુ કાપીને મારી પાસે રવાના કર.”

યઝીદની એ આજ્ઞાના સમાચાર જાણી છપ્પે ઝુબૈર ઇમામની સેવામાં આવ્યો અને એ બાબતમાં એમનો અભિપ્રાય પૂછ્યો. ઇમામે ફરમાવ્યું, “હું કદીપણ યઝીદની બચાવત કરનાર નથી. શું તારી એવી ધારણા છે કે હું યઝીદની બચાવત કરી લઉં?” છપ્પે ઝુબૈર પોતે રાજ્યપાટ ભોગવવા તરસી રહ્યો હતો. યઝીદ પ્રત્યે ઘણા ખરા લોહોને તિરસ્કાર હતો અને એ કારણે યઝીદની બચાવત એને સાલતી હતી. પરિણામે પોતાના ભાઈ સાથે રાતોરાત એ મક્કા તરફ છુપી રીતે ન્હાસી ગયો.

રહ્યો અબ્દુલ્લાહ છપ્પે ઉમર. એનો વિચારજ કંઈ જુદો હતો. યઝીદની બચાવત કરી લેવા એણે ઇમામને ખૂબ સમજાવ્યા પરંતુ ઇમામે ખુલ્લી રીતે ના પાડી. એની ને ઇમામ વચ્ચે થયેલી વાતચીત તારીખે આ'સમે કુરીના ઉપર પૃથ્થ ઉપર નીચે પ્રમાણે રજુ થઈ છે:--

અબ્દુલ્લાહ છપ્પે ઉમરે કહ્યું, “એમ બીજાઓએ કરી તેમ તમે યઝીદની બચાવત કરી લ્યો. અને જો તમે બચાવત નહી કરો તો આ લોકો તમને લાચાર કરશે અને તમને ક્યાંએ આરામથી બેસવા દેશે નહી. ખત્રા જોગ છે કે, યઝીદની છદ્મીના ચોડાજ દહાડા બાકી હોય અને એ પછી આપણે નિશ્ચિંત થઈ જઈએ. ઇમામે ફરમાવ્યું, પૃથ્વી સલામત છે ત્યાં સુધી આવી વાનો ઉપર ફિટકાર હજો. શું તું એમ સમજે છે કે યઝીદની બચાવત નહીં કરવામાં હું ભૂલ કરું છું? અને મારી ભૂલ હોય તો ખતાવ તો હું એથી અળગો રહીશ.” એણે કહ્યું ‘તમારી ભૂલ નથી અને

પયગમ્બરના દોહિત્ર બૂલ કરે એ સંબંધિત પણ નથી. જનવાગ્મેગ છે કે યત્રીદ તમારી સાથે કંઈ એવું કરે જે તમે સદન ન કરી શકો, માટે મુનાસિખ એ છે કે, તમે અમારી જેમ કરો.' ઈમામે ફરમાવ્યું, 'માગથી એમ થઈ શકે નહીં હું યત્રીદની બચચત કરનાર નથી. જે આ લોકો મને સતાવશે તો હું ધીરજથી સદન કરીશ એટલે મુધી કે એજ પ્રયાસમાં માર્યો જાડ' અને પછી ન્યાયના દિવસે પ્રબૂ અમારી વચ્ચે ઈન્સાફ કરશે અને ખરેખર તે સાચી એટ ન્યાયક્તા છે."

યત્રીદનું તાકીદુ ફરમાન વાંચીને વલીદે મતના વખતે ઈમામને બોલાવ્યા. ઈમામ આવ્યા ત્યારે તેણે આવી રીતે વાતની શરૂઆત કરી, "મુસ્લિમ દેશના બધા લોકોએ યત્રીદની બચચત કરી લીધી છે માટે મુનાસિખ છે કે આપ પણ એમ કરવા રાજ થઈ જાઓ." ઈમામે ફરમાવ્યું, "હે અમીર! બચચત એકાંતમાં છુપી રીતે લેવાતી નથી. પરંતુ એના માટે સૈને એકાં કરવા જોઈએ. કાલે જ્યારે દરબારમાં તું સૈને આમંત્રણ આપે ત્યારે મને પણ યાદ કરી લેજે" વલીદે કહ્યું, "એજ મુનાસિખ છે. આપ અલ્લાહનું નામ લઈ મુખેથી ધરે જાઓ" આ વખતે મરવાન દાબર લેતા. તેને મામલો બગડતો દેખાયો એથી બોલ્યો, "હે અમીર! શિયાળા છટકી જશે તો ઉડતી માટી સવાય કંઈ લાઈ આવવાનું નથી યોગ્ય તો એછે બચચત વગર હુસનને અત્યારે જવાદે નહીં અને બચચત નહીં કરે તો એમની મરદન માર" મરવાનના આ શબ્દો સાંભળી ઈમામ ગુસ્સે થયા અને ફરમાવ્યું "હે કાઝિબ ! તારી કે વલીદની શી મજલસ કે મને કસ કરી શકે" એ પછી વલીદને સંબોધીને ખુલ્લેખુલ્લુ ફરમાવ્યું "હે અમીર ! હું પયગમ્બરના અલ્લાહેજાતમાં છું. અલ્લાહે ઈમામત અમને સોંપી છે ને ફરિસ્તાઓ અમારી પાસે આવે છે. યત્રીદ પાપી, દુરાચારી, દારૂડીઓ, નાલક ખૂન વધાવનાર અને ખુલ્લી રીતે બદકારી અને અલ્લાહની નાફરમાની કરનાર છે. મારા જેવો માણસ કદી પણ તેની બચચત કરશે નહીં. પરંતુ અલ્લાહન. આજની

નન તમે પણ પસાડ પ્રો અને અને પણ તીનાડી ન અને પણ નિચાગીએ
 અને તમે પણ નિચારો > બિનકતને માત્ર મરંથી નધારે લાયક કાણ
 કે' નિમામ હજી એ જન્માગ આપી ન્હા હતા તેમામા > નામ તાશિમો
 નરચુનાનો ખુની તજારો સાથે અદર દોડી આવ્યા આ મોઝે બહાન ઉભા
 નીને નિમામ ની નાનો આબગી ન્હયા હતા નિમામે એ લોડોને શાત ન્યા
 અને પડી એ લોડોની સામે વર તન્દ પાલ ફર્મા ઇમામના જ્યા પડી
 મન્નાને રીતને દુપકો આપ્યો, પગતુ રીતે પ્રધુ "તે આખી દુન્યાની
 નેનન મને આપી દેનામા આવે તોયે હુ મુયનનો કાતિન થનાનુ પમદ
 પ્રીશ નરી," (મયાયુન મુમીન ૪૯ ૪૬)

વન્મા આવ્યા ત્યાં ઇમામના ચાલત ઉપર દામીનના પ્રમટેની
 જાની મદીનાના મેડુ હવે એમના માટે અશમ્ય થઈ પડ્યુ એથી મક્કા
 નજર હિજરત કરનાનો એમણે એકમ નિર્ણય કરી બીથો અને ધન્મા
 મુનફની માટે તથ્યારીઆ મન્નાની આતા આપી એ પડી પયગમ્બરના
 મેઝામા આવ્યા અને પ્રસ પસે જઈ કહેવા લાગ્યા, 'અમ્સનમુ અનંદ
 પા મ્સનનવહ' હુ આપની લખ્ને નિમર કતિમાનો ફરજદ છુ નાના !
 તમેજ મન્મા માટે આ ઉમ્મતને સ્વીચત કરી હતી અને મારી મબળ
 નેનાની મેમને તાકીદ કરી હતી પગતુ આ મોઝે એ બધુ નિસાની
 મેમ છે એ પડી ઇમામે આખી રત અલીજ પ્રભુ પ્રાર્થનામા મિતાડી
 સૂરોદય રખતે ઘરે પાલ ફર્મા બીજી રાતે ફરી પયગમ્બરના મેઝામા
 આવ્યા અને નમાઝ પછી અલાહની દગ્ગહમા મનમત કરવા લાગ્યા,
 'હે અલાહ! આ તરી પ્રીથ પયગમ્બર મોહમ્મદ મદની આ મગાહ
 છે અને હુ એમનો દેહિત છુ પયગદિગાર! મારી મિયતિ તુ મારી રીતે
 જણે છે અને તે કઈ મગ અતરમા છે એ પણ તરી ઉપર રોગન છે
 આ પાત્ર આપીના પ્રતાપરી તુ ને તર પયગમ્બર જે કામમા રાજ
 તો જેતી ઉપર મને મક્કમ રાખજે."

ઇતિહાસક્રમે લખે છે કે એ પછી ઇમામ કચ્છની ઉપર માયું રાખીને મુઠ્ઠી મયા. સ્વપ્નામા જુએ છે કે હજરત મોહમ્મદ સૌ બીગ્ગ અને પયગમ્બરો સાથે આવ્યા અને પોતાના પુત્રને પોતાની છતી સાથે ગાંધીને કપાળ ઉપર અને આંખોની વચ્ચેમાં ચુગન કપ્પું અને કહેવા લાગ્યા, “હે મારી આંખના પ્રકાશ! હું જોઈ રહ્યો છું કે જાળ વચ્ચે આપેલી પ્રતિષ્ઠા પાળવાનો વખત નજીક આવી રહ્યો છે. નજીકમાંજ તને મસ્જિદામનો દાવો કરનારા લોકો કરગરવાની જગીન ઉપર કલ્લ કરશે. “હે હુસયન! તું તરસ્યો હોઈશ અને તેઓ તને પાણીનું ટીપું પણ આપશે નહીં. અક્ષાહ એ લોકોને પોતાની રહેમતથી દુર રાખશે.” ઇમામે કૃર્માચું, “નાનામન! મને તમારી સેવામાંજ રહેવા દ્યો. તમારા હુસયનને કુન્યાની કંઈ પણ હાજત નથી.” પયગમ્બરે કિતર વાળ્યો, “મોટા શહાદતની કશ્મરી મનઝિલ કૃર્ષીને મારી પાસે આવ અને અલ્લાહે તારા નામે દરજ્જનઓ નક્કી કર્યા છે એનો હકદાર થા. પરવશદિગાર મને, તને તારા માળાપને અને તારા મોટા ભાઈને કયામતના દિવસે એકજ જગ્યાએ ઉઠાડશે” (તારીખે તખરી. મક્તલે આખી મોમ્મદ વગેરે)

અક્ષાયા તખરી લખે છે કે બીજી રાત્રે પલીદે ઇમામને ફરી બોલાવ્યો ઇમામે કહેરાચું કે અત્યારે તો શતનો વખત છે. સહવારે એ વિશે જોઈ લેવાશે.

ઇમામની દિવ્વરતના સમાચાર આખા દેશમાં ફરી વળ્યા. શહેરના નાનામોટા સહ ઉદાર બચાવા લાગ્યા. અહલેમયન ખુસાફરીની તૈયારીઓ ફરી રહ્યા હતા અને ઇમામ એક પછી એક સૈયી રખસત થવા લાગ્યા. નામે માત્ર એજ વ્યક્તિઓ સાથે રખસત થવાની હકીકત રજુ કરવામાં આવે છે.

મોહમ્મદ ઇમામે હનરીયહ ઇમામની સેવામાં હાજર થયા અને ઇમામને મક્કા તરફ જવાની સલાહ આપી. અને ત્યાંએ શાંતિ ન મળે

તો યમન તરફ જવા મુશ્કેલી કારણકે યમનમાં પયગમ્બરના ચાલનારા ને મદદગારો ધણા હતા. અને ત્યાં પણ આરામ ન મળે તો પછી જંગલો ને રણોમાં જ્યાં માર્ગ મળે ત્યાં જવા કહ્યું.

હમામે બાઈની સલાહ માટે એમનો આભાર માન્યો. પછી ફરમાવ્યું, "હે બાઈ જ્યાં સુધી હું ચઢિતની બચવન નહીં કરું ત્યા સુધી આખી દુન્યામાં મારે માટે ક્યાંએ અમાન નથી." આ શબ્દો સાંભળી મોહમ્મદે દનરીયદ રડી પડ્યા. થોડા વખત પછી હમામે ફરમાવ્યું, "મેં મક્કા તરફ જવાનો હુકમો ક્યો છે અને મારા બાઈઓ, એમના પુત્રોને મારા થેડાક મિત્રો સહ મારી સાથે આવવા તથ્યાર છે. તમે મદીનામાં રહો એમાં કંઈ બાધ નથી." એ પછી હમામે કામળને ક્ષમ મંગાવ્યા અને નીચે પ્રમાણે વર્ણન લખી આપી:—

"અસ્લાહના નામથી જે રહમાન અને રહીમ છે. આ વસીયત છે હુસયન હાજને અલી હાજને અખીતાલિયની એમના બાઈ મોહમ્મદને, જેઓ હાજને દનરીયદનાં નામે મરદૂર છે, કે હુસયન સાક્ષી આપે છે કે અસ્લાહ સિવાય કોઈ માયુદ નથી અને તે એક છે અને તેનો કોઈ ભાગીદાર કે શરીક નથી અને ખરેખર હુઠ મોહમ્મદ સહ તેના સેવક અને પયગમ્બર છે જેઓ સત્ય સાથે સત્ય તરફથી આવ્યા હતા અને ખરેખર જન્મત અને જલ્મમ ખરી અને આચી વાનો છે અને ક્યામતનો દિવસ આવનાર છે એમાં કંઈ શક નથી અને ખરેખર અસ્લાહ કશ્વાળાઓને હુકમશે. ખાત્રીથી જાણીને કે હુ વબવિલાસ ભોગવવા, મુખ્બેતથી રહેવા, અશાંતી ફેલાવવા, ફસાદ જગાડવા કે અત્યાચારો આદરવા મદીનાનો ત્યાગ કરતો નથી. મારા નાનાની ઉમ્મતની સુધારણા એજ મારો હુકમો છે અને હું કોઈને બલાહનો ઉપદેશ કરીશ અને ગુરુહથી બચવાનું ફંદીશ અને હું મારા નાના ને મારા પિતા અલી હાજને અખીતાલિયના પગે ચાલું છું. જેઓ અનંકરણ પૂર્વક સુન્નાહથી મારી હિદાયત સ્વીકારશે તેઓ જાણી લે કે

અણ્ણા સોથી વધારે સોચા છે અને નેચો એના અસ્વીકાર કરી મારા ઉપર અત્યાચારો આદર્યો તો હું સયમ જાળવીશ અને ધીરજથી સહન કરીશ એટલે સુધી કે અણ્ણા એ શોકોની ને મારી વચ્ચે હુકમ કરે. અને ખરેખર તે સોથી મોટો હુકમકર્તા છે. હે બાહા! આ મારી વસીયત છે. તમને અને નથી મારી તારીક પણ અણ્ણાદનીજ સાથે એનીજ ઉપર હું વિશ્વાસ રાખું છું અને એનીજ તરફ રજુ થાઉં છું.”

હવે સ્ત્રીઓમાંથી પણ માત્ર એકજ વ્યક્તિથી કામચલાવની લોકીકત નીચે લખવામાં આવે છે.

પંચમ્બરના ધર્મચલિ ઉમ્મુસમોએનીન ૬૦ ઉમ્મેસહમા (૨મી.) ને વ્યારે હમામની મુસાફરીના સમાચાર મળ્યા ત્યારે હમામ પાસે આવીને કહેવા લાગ્યા, “બેચા! તારે હવાક જરૂં મારાથી કેવી રીતે સહન થઈ શકશે કારણ કે મેં તારા નાનાને કહેના સાંભળ્યા છેકે મારા પુત્ર હુસયનને ઇનાકમાં જે જમીનને શોકો કરખલા કહેશે ત્યાં કલ્લ કરવામાં આવશે.”

હમામે ફરમાયું, “મા! વસ્લાહ હું એ બધું બાતું છું. હું એ પણ બાતું છું કે હમે દિવસે કલ્લ થાપશ અને મને કોણ કલ્લ કરશે અને મને ફદનાવનારાને પણ બાતું છું અને મારા એલસેયંતને મિત્રોમાંથી નેચો શહીદ થશે એ સાંને બાતું છું અને તમે કહો તે હું મારી કચની જમીન પણ તમને દેખાડી આપું.”

આ સાંભળી ઉમ્મે સહમા ઝારોકત્તાર ગરબા લાગ્યાં. પછી હમામે ફરમાયું, “હે મા! અણ્ણાદની એવીજ મરણ છે કે હું મુહોસિનમથી કલ્લ થાઉં અને શત્રુઓ મારા માથાને નેચા ઉપર જુએ અને મારા મિત્રો ને અણ્ણાદનીઓ કલ્લ થાય અને મારી સ્ત્રીઓ અને મા બહેનો કેદ થઈને શહેરોમાં બંધ અને ફર્યાદ કરે અને ક્રોધ તેઓની ફર્યાદ સાંભળનાર નહીં હોય અને હે મા! જો હું ઇરાક તરફ નહીં જાઉં તોમે આ શોકો મને કલ્લ કરા મરે એમશે નહીં.”

એ પછી હમામ ત્રીજવાર પયગમ્બરના રોજામાં ગયા અને ફરમાવ્યું, “યા રસૂલલાહ! મારા માથાપ આપ ઉપર કુરબાન થાય. મારે ખેદપૂર્વક આપના રોજાથી જુદુ થવું પડે છે. આ લોકો મને પત્રીદ જેવા સરાખીને દુસચારીની બચચત કરવા લાગ્યા કરે છે જે હું એમ કહું તો એ કુફ છે, અને જે નકાર કહું છું તો આ લોકો મને કલ્લ કરવા તૈયાર થાય છે, તમારી ઉપર મારા તરફથી સલામ હજો અને રહેમત અસ્લાહની.”

એ રાત્રે હમામે સ્વપ્નામાં પયગમ્બર સં ને જોયું. તેઓ ફરમાવી રહ્યા હતા, “હે બેટા! તારા પિતા ને બાઇ માં! પાસે અનંત રહેનારી જગ્યામાં આવી પહોંચ્યા છે, પરંતુ આતુરતાથી તારી વાટ જોઇ રહ્યા છે. માટે ઉતાવળ કર અને મારી પાસે જલ્દી આવ. અને હે બેટા! યાદ રાખ કે તારા માટે જનતમાં અમારી સાથે અસ્લાહના નદનો એક એવો દરમજો છે જે શહાદત સિવાય મળી શકશે નહીં”

એ પછી ખેદદ નિશ્ચિતતા પૂર્વક હમામે મુસાફરીની બધી તૈયારીઓ કરી અને પુરખોમાંથી પોતાના કુટુંબીજનોના માત્ર ૨૧ પુરખો સાથે જેમાં ત્રણ નાના બાળકો હતા, અને હરમની સ્ત્રીઓ સાથે મદીનાને દમશેને માટે વિદાય કર્યો.

અહીં હમ્ને જુબૈરની રવાનગીની હકીકત પણ જણાવી દેવી યોગ્ય લાગે છે. અસ્લાહમાં તબરી લખે છે કે, હમ્નેજુબૈર વહીદ પાસે આવ્યો નહીં ત્યારે તેણે પોતાના મુલામેને તેને લઇ આવવા રવાના કર્યા. મુલામેએ તેના ઘર પાસે ધાંધલ મચાવી અને પોકારવા લાગ્યા, ‘હે બાપડા! તરત આવ, નહીં તો કેલ થઈ જશે’. હમ્નેજુબૈર આ ધાંધલ જોઇ ગભરાયો અને પોતાના બાઇ જાફરને વહીદને સમજાવવા મોકલ્યો. જાફરે વહીદને કહ્યું, ‘અત્યારે તે તમારો આમંત્રણથી ગભરાઇ ગયો છે. એક રાતની મોહલત આપો અને તમારા

ગુલામોને પાછા બોલાવી લ્યો કાલે તે જરૂર તમારી સેવામાં હાજર થશે' વહીવટ એની વિનવિ સ્વિકારી અને ગુલામોને પણ બોલાવી લીધા. આ તકનો લાભ લઈ હજ્જેઝુબેર પોતાના બાઈ મજદૂર સાથે રાતોરાત મદીનાથી ન્હામી છુટ્યા. રહવારે વહીવટ ઘોડેસવારો દોડાવ્યા પણ હજ્જેઝુબેર જાહેર રસ્તાને મુકી આડેઅવળે રસ્તે મક્કા તરફ ન્હારી ગયેલા હોવાથી તેનો પત્નો લાખો નહીં."

મક્કાથી રવાનાગી.

મદીનાથી નિકળનાજ દૃઢ મુસ્લિમ હજ્જેઝુબેર હમામને જાહેરી રસ્તાને મુકી જુદાજ રસ્તે મક્કે જવાની સલાહ આપી. પરંતુ હમામે એ પ્રત્યે કંઈ લક્ષ આપ્યું નહીં અને ફરમાવ્યું, "વસ્લાહ! હું જાહેરી રીતે રસ્તો મુકીને છુપા રસ્તે જઈશ નહીં."

ત્યારે મક્કેએ મોઅઝઝમા નજીક પહોંચ્યા ત્યારે મક્કાવાસીઓએ બારે માનથી હમામનું સ્વાગત કર્યું અને ઘણી સેવાચારી બઝવવા લાગ્યા.

હજ્જેઝુબેર હમામની આગળ મક્કામાં આવી પહોંચ્યો હતો અને લોકો પાસે પોતાની બઝવત શરૂ કરાવી હતી. હમામના આવ્યા પછી હજ્જેઝુબેરના કામમાં બારે વિદ્ય નહયું કારણ કે લોકોએ હવે તેની પાસે આવવા જવાનું જોઈએ કર્યું અને હમામની સેવામાં હાજર રહેવા લાગ્યા. હજ્જેઝુબેરે જોયું કે હમામ મક્કામાં રહેશે ત્યાં મુકી મારું કામ નહીં થાય. હમીયુસસિયરના કર્તા લખે છે કે, સૌ કરતાં હજ્જેઝુબેરને હમામની હાજરી વધારે બારી લાગી કારણ કે હજ્જેઝુબેર એવું અહો દતો કે લોકો એના હાથ ઉપર બઝવન કરે પરંતુ હમામના આવ્યા પછી લોકો હમામની સેવામાં હાજર રહેવા લાગ્યા અને એમનીજ સાથે નમાઝ પઢવા લાગ્યા. આવી વસ્તુસ્થિતિ હોવા છતાં હજ્જેઝુબેર પોતે પણ દરરોજ રહવારે ને રહાંજે હમામની સેવામાં હાજર થતો હતો." વળી હજ્જેઝુબેરના કેટલાક અયોગ્ય કામોથી મુસલમાનો વાકિફ હતા અને તેઓની નજરમાં એના માટે કંઈ માન ન હતું.

ધ્રમને અહીં એક પણ માણસ પામેથી નયઅત લીધી નહી
એમની નિતિ શાંતિ ને સનામતીની હતી

ત્યજે યજ્ઞદેને એના સમાચાર મળ્યા કે અમુલ્લાહ ઇસ્તુમૈન
ને હુમયન ઇસ્તુમૈની (અં) નયઅત કર્યા નગર મદીનામાથી નીકળી
ગયા છે અને વનીદે તેઓને અટકાવ્યા નહીં ત્યારે તેણે ગુસ્સે યજ્ઞદે વની ને
બગતરફ ધ્રોઈ અને તેની જગ્યાએ અત્ર ઇસ્તુ સજ્જદે મદીનાનો ગતન
બનાયો અત્ર માહે રમજાનમા મદીનામા દાખલ થયો અને આનતાજ
એણે હમ ઇસ્તુ મુમયરને પોતાનો એક અધિશરી મનારીને અમુલ્લાહ
ઇસ્તુ મુમૈના સાથીઓને દમદારી આપના માડી દમદારીને શુઆતો
અપ તો ઇસ્તુમૈરના સાથીઓ તરફ હતો પરંતુ આશય કોઈ પણ ભોગે
હુમયનને જાળમા જકડવાનો હતો ઇમામ એ બની યુક્તિઓ સમજતા
હતા અને હવે એમને મક્કા ખાતે રહેતુ પણ સલામતી બર્તુ ન જણ્યુ

વગી બીજી ચોકાનનારી હકીકત એ હતી કે યજ્ઞદે ૩૦ માણસોને
હાલ્યોના વશમા મક્કા ખાતે ગયા કર્યા હતા અને એ ચોકાને તાકીદ
મગામા આવી હતી કે ઇમામ હજમા મસ્જુન હોય ત્યારે એમને મરી
નાખના (નારીખ આમને કુશી મક્તને અમી મખ્ખદ નમેગે)

ઇમામનો ઇરાદો જાણી લોકોએ એમને સેમક જવા ધણુ સમજ્યુ
પરંતુ ઇમામે યાનો આનાર નાનતા પોતાની રવાનગીનો ચોક્કસ ઇરાદો
જાહેર કર્યો આખરે રોમ્મેએ એક દિવસ રહુ રોકાઈ જવાની ને હજ ધ્રોઈ
પગી જવાની વિનતી કરી ત્યારે ઇમામે ફરમાન્યુ આ લોકો અમારી
દુસ્મતીમા એટની વધી હદ આજગી ગયા છે કે પોતાના મનોગ્ય મફળ
થતા ભોઈ આ પરિત્ર ભુમિનો પણ એહલેગમ કરશે નહીં વસાહ! મક્કાથી
એક વત દુર કત્ત થાઈ એ મને મક્કમા એક વેત અદગ મત્ત થવા
મગતા વચારે પસદ છે ત્ને હુ માઈ છુપી જગ્યાએ મતાઈ જાઉં તોયે આ
લોકો મને રોકી મહશે અને યજ્ઞદેની નયઅત મત્ત લાચાર ગઈ અને

જો અયઅન નહીં કરું તો જરૂર કલ્પ કરી નાખશે. આ લોકો મારી ઉપર એવા અત્યાચારો આદરશે જેવા યહુદીઓએ ૬૦ હમ્સા અં ૭૫૨ આદર્યા હતા.” (તારાંખે કપીર)

હજના દિવસે હના દુરદુરથી લોકો હજ કરવા આવી પહોંચ્યા હતા અને એ સૌ ઇમામનો આમ એકએક મકકાથી ચાલ્યા જવાનો ઇરાદો જોઈ ઉઘસ થઈ રહ્યા હતા. સૌ દોષ ઇમામની સેવામાં લાગત થતા હતા અને મકકાનો ત્યાગ ન કરવા સમજવડનાં હતા. ઇમામે દરેકને તેની સમજ પ્રમાણે જગ્યા આપતા હતા ઇમામના દરેક જવાબમાં આ શબ્દો સ્પષ્ટ દેખાઈ આવતા હતા કે “યમીદની અયઅત વગર આખી દુન્યામાં મને ક્યાંએ અમાન મળનાર નથી અને હું યમીદની અયઅત કદી કરીશ નહીં.”

ઇમામ શહેરમાંથી બહાર નિકળ્યા ત્યારે હજરે માણસો એમની સાથે બહાર આવ્યા. સૌની અંખોમાંથી અશ્રુઓ વહી રહ્યા હતા અને સૌને માટે ઇમામની જુદાઈ અસલ થઈ પડી હતી.

અબ્દુલ્લાહ છપ્ને જરૂર, અબ્દુલ્લાહ છપ્ને અબ્બાસ, અબ્દુલ્લાહ છપ્ને હિમર વગેરે અનેક લોકોને ઇમામે મકકાનો ત્યાગ કરવાનું કારણ જણાવ્યું અને એ સૌની મુસાફાતની રિગતવાર હકીકતો દર્શાવ્યામાં છે.

બનીહમ્યાના અધિકારિયોએ ઇમામને મકકાથી ઈનિક તરફ જતા અટકાવવા પ્રયત્નો કર્યા પણ એમાં કાબ્યા નહીં. આ લોકો યમીદના પેલા કાવવાને સફળ કરવા અનહદ પ્રયત્નો કરી રહ્યા કે ઇમામ હાજરોના હાથે માર્યા જાય. અબ્દુલ્લાહ છપ્ને સમજીને જ્યારે ઇમામની રવાનગીના સમાચાર મળ્યા ત્યારે તેણે પોતાના બાઈ યહયાને યોગ્ય માણસો સાથે ઇમામને અટકાવવા મોકલ્યો. ઇમામે આ લોકોનું હુકુમું સાંભળ્યું નહીં ત્યારે સમજી પોકારી ઉઠ્યો, “હે હુસયન! અલ્લાહની ખીતા નથી અને મુસલમાનોમાં કિલો જગમગવા જઈ રહ્યા છો?” ઇમામે ફરમાવ્યું

“માન માટે માગ આમાય ને તમાગ માટે તમાન આમાય છે હું ને
 કે છુ એના નમે એખમદા નથી ને તમે જે કંઈ મશે એનો હું
 નેખમદા નથી” એટલું મીને ઇમામે ઇસા તરફનો માર્ગ બીધો
 (નામિખુલ્લ સંગીખ)

મહેરથી થોડું છેટે ગયા હમે એટલામા અમ્દુવાહ હમને જાણવના
 અને પુત્રો હૅ આન અને મોહમ્મદ (અનબદિમમ્મલામ): એક પત્ર
 માયે ઇમામની મેનામા હાજર થયા અમ્દુવાહે વખતુ હતુ

‘હું ખુદાનો વામ્નો આપીને તમને વિનતી હૅ છું કે ઇમામની
 મુઆફરીનો ઇરાદો મુકી આપો અને નહીં તો તમે અને અદવેમૈત મેં
 આદતમા આની પડગો તમેજ માત્ર પૃથી ઉપર અધ્યાહના તુર હો અને
 મુસલમાનોને તમાગી જરૂનત છે, તમેજ નહીં મ્હે તો પત્રી પૃથી અ’ રાહના
 તુરથી આવી થઈ જશે માટે માગે આ પત્ર પહેલનાજ મુનાફી મુન્નરી
 નખખે અને હું તમતમાજ આની પહેચુ છું”

પહેલી મનઝિલ-તયગમ

આ પત્રની કંઈ પણ અમ ન થઈ ત્યારે અમ્દુવાહ હમને જાણ
 મેને માના થયા અને પહેલી મનઝિલ પામે ઇશામને આની મળ્યા બહો
 પણ એજ સમ્બોમા ઇમામને મુઆફરી મુસ્તરી નખખાની મનાહ આપી.
 ઇમામે જનાનમા એટલુજ ફરમાવ્યુ, “આ કામ માટે મે પયગમગને
 સમન આપ્યુ હતુ અને એનુ પાન નારી ઉપર નાજિમ છે” આ સમ્બો
 નાખળી અમ્દુવાહ ચુપ થઈ ગયા પત્રી પોતાના મન્ને ફરજો આન
 અને મોહમ્મદને એમાન્યા અને મ્હુ, “હાવાઓ! તમાગ મામા માયે
 જાઓ અને એક પણ માટે પણ એમનાથી જુદા પડશો નહીં

મકમથી ૧૦ મહલિના અતરે આ ગ્યળ આવેતુ છે અગી ઇમામે
 પહેલી મનઝિલ કરી હમને અમ્મામ અને અમુમક હમને હાગિમ હને
 દિશામ આ જગાએ ઇમામની મેનામા હાજર થયા અને આ લોટોએ પણ

ક્રિયામને એવીજ સલાહ આપી. બીજા ઘણાઓએ મુલાકાત કરી અને સૌએ કુશીઓની દગાબાજીના અનેક બનાવો કહી મુલાકાત પરંતુ એ સૌના જવાબમાં ઈમામે એટલું જ ફરમાવ્યું, “અસ્લાહ તમને જગએ ખંડ આપે. તમે સારી સલાહ આપો છો પરંતુ અસ્લાહે જે લખ્યું છે એ યકીનેજ રહેશે.”

બીજી મનઝિલ—ઝાલુલ્હરિક.

આ સ્થળ તપગમથી ગાર માર્ગસના અંતરે આવેલું છે, અહીં અરબનો મસદુર કવિ ફરઝદુક ઈમામની સેવામાં હાજર થયો. વાત એમ બની કે તે પોતાની માતાને હજના ઈરાદાથી મકકે પહોંચાડવા આવી રહ્યો હતો. ઝાલુલ અરક પાસે એણે સંખ્યાબંધ તપુઓ જોયા. તપાસ કરતાં જાણ્યું કે ઈમામ હુસયન અલીહિસ્સલામ અહીં ઉતર્યા છે. તરતજ તે ઈમામના તપુ પાસે આવ્યો, જોયું તો ઈમામ પવિત્ર ફરઆનની નિલાવત ફરમાવી રહ્યા હતા. અહર આવીને સલામ પછી નેણે પુછ્યું, “હે પયગમ્બરના ફરમંદ! આપની ઉપર મારા માતાપ કુરબાન થાય. આપે હજમાં શા માટે ઉનાવળ કરી?”

ઈમામે નિસાસો બર્ષો અને દુઃખબર્ષો અવાજે એટલું જ ફરમાવ્યું “જો મેં ઉનાવળ ન કરી હોત તો જ્વળમાં સપડાઈ જાત.” પછી ઈમામે તેને કુશીઓની હકીકત પુછી.

ફરઝદુકે કહ્યું, “શું આપ એરા લોકો વિશે પુછી રહ્યા છો જેઓ દિલથી તો આપને સાહે છે અને આપના દર્શન માટે આતુર પાત્ર છે પરંતુ જ્યારે સજાદનો પ્રસંગ આવી પડશે ત્યારે આપનીજ સામે તસ્વાર મેંચશે અને આપને કતલ કરશે.”

ઈમામે ફરમાવ્યું “તેં જે કઈ કહ્યું એ અદ્દરશઃ સત્ય છે ખરેખર અસ્લાહનું જ ધાર્યું થઈને રહે છે. જો તેનું ધાર્યું અમારા ઇરાદાને બંધબેસતું છે તો અમે તેનો ઉપકાર માનીશું અને છતાંજ તેજ અમને એ ઉપર મક્કમ રહેવાની સક્તિ આપશે. અને જો તેનું ધાર્યું અમારા ઇરાદાથી કંઈ જુદું છે

તોયે તે પોતાના માર્ગે આવનારા પોતાના અંદાજોને કદી પણ પોતાથી દૂર
કરશે નહીં."

હજીરે કહ્યું, "અલ્યાદ આપના અસાધ્યો પાર પાડે અને આપના
માર્ગ માર્ગી અર્થા અસંખ્યો દેવ કરે." એ પછી તેણે દજા વિશે અમુક જરૂરી
પ્રત્યેક ઇમામને પુછ્યા અને પોતાની મા અથે મમ નરુદ ગ્યાના થઈ ગયો

ત્રીજી મનઝિલ—સાલ'ખીયાહ.

જાતુલ ઇમામની રવાના થઈ ઇમામ પોતાના માર્ગીઓ સાથે સાલ'ખીયાહ
ઉપર પહોંચ્યા. મકકે આવનારાઓને અહીં ઉતારે કરેલા થડે છે, મઝહ્યાનના
એ એક ગામનું હતું પરંતુ એ વખતે ઉત્તર દરગા મિયાપ કર્મગ ન હતું
કુદરતી આવનાર અમુકને આ જગ્યાએ ઇમામને મળ્યો હતો.

આ મનઝિલે તિન્નિમાદ ઇન્ને લકમ પણ ઇમામનાં દર્શનનો લાભ
મઠ શક્યા. તિન્નિમાદ પોતાના જાળખ્યાઓ માટે ખાવાપીવાની અર્ધી,
અપત્રેગી ચીજો વર્ષમા એક વખતે ખરીદી લેતા હતા. આ વખતે તેઓ એ
ચીજો માથે પોતાના જાળખ્યાઓ પામે જઈ ગયા હતા મનઝિલે સાલ'ખીયાહ
ઉપર ઇમામની મુલાકાત થઈ ત્યારે તેઓએ કહ્યું, આપ કુદિઓની જગ્યાનાં ન
આવો એટલા માટે હું આપને આમાદ કરું છું કે આપ કુદામા દાખલ થશે
તો આ લોકો આપને કલ કડી નાંખશે. જરૂર અને તો એવી બ્લોક છે કે
આપ કુદા મુધી પણ અલામત પહોંચી શકવાના નથી જે આપનો વિચાર
યુદ કરવાનો હોય તો અમનઅના પાંતના અવખી નાંખો. એ બધું મજબુત
કિસ્સો છે અને અમે આજ મુધી અહીં જાંતિથી ગદયા છીએ આપ અહીં
આવો તો અમે ને અમારા કુદુંજકમીલાના અથા માનુઓ આપની પુરેપુરી
મદદ કરીશું."

ઇમામે ફરમાવ્યું. મારી ને મજીઓની વચ્ચે ફરાર થયો છે અને હું
એનો ભગ કડી શકતો નથી, જે અલ્યાદ માન મુત્રોને દુર કરશે તો હું
નેની આ દયા અદલ તેનો ઉપમા મળીશ અને જે અલ્યાદની મરુમા

એથી જુદું જ કંઈ નિમિત્ત થઈ ચુક્યું છે તો દંશ્યાઅસ્થાદ હું ખુશીથી શલાદનનું પીણ પીશ.

ગરીબ નિરિભાદ હમામનો આ જ્યાં સંબંધી ઘર તરફ ગયા અને બધી વસ્તુઓ ઘર વાળાઓને સોંપી હમામની સલાય કરવાના હતાદાથી પછા કર્યા. પરંતુ એ પ્રસંગ દાયથી જતોજ દહયો હતો. બહાર નીકળતાંજ જણાય કે હમામ શહીદ થઈ ગયા હતા એટલે બાપડા નિરાશ થઈને પાછા કર્યા.

આ મનઝિલથી હમામે અબ્દુલ્લાદ ઇન્ને ચકતરને કુદા તરફ રવાના કર્યા હતા. આ મનઝિલ પછી માર્ગે બહુ વીકર હતો. વાત એમ બની કે ૬૦ મુસ્લિમથી પરવારીને ઇન્નેઝિયાદે હમામના રસ્તાઓ બંધ કરવાના પ્રયત્ન કર્યા. એની ઇચ્છા એવી હતી કે કુદે આખા પહેલાં હમામ કેદ થઈ જાય અથવા કેદ ન થાય તો કુદા સિવાય અન્ય કોઈ દિશા તરફ ચાલ્યા ન જાય અને કોઈ કોમ કે કમીલાના લોકો પણ એમને ન મળી શકે, આ હસનના અનુસંજ્ઞામાં એણે બધા રસ્તાઓ ઉપર પહેરો બેસાડ્યો. હસન ઇન્ને નમીર એક મોટા લશ્કર સાથે એ કામની પુર્ણાહુતિ માટે રવાનો થયો અને વાકિસીયદ (એથી મનઝિલ) ઉપર પોતાની છાવણી નાખી. અહીંયાંજ એણે બધા રસ્તાઓ બંધ કર્યા જે રસ્તાઓ ઉપર સખત પહેરો બેસાડવામાં આવ્યો હતો એ ત્રણ હતા મક્કાથી વાકિસીયદ બસરા અને શામ જવાના માર્ગો. વાકિસીયદ ઉપર પહેરો બેસાડવામાં ઇન્નેઝિયાદનો આશય એવો હતો કે હમામ કુદે સિવાય બીજે ક્યાંય જઈ શકે નહીં. મુસ્લિમની સલાહતના સમાચાર જાણીને હમામ શામ કે બસરા તરફ પણ ન જઈ શકે એટલા માટે એ માર્ગો પણ બંધ કરવામાં આવ્યા હતા.

એથી મનઝિલ-વાકિસીયદ.

આ મનઝિલે જુદવર ઇન્ને કંઈન હમામ સાથે મળી ગયા.

બુદ્ધયર પોતાના સાથીઓને લઈને ઈમામની સાથેજ મકકેથી રવાના થયા પરંતુ શત્રુઓની ખેદીકના લીધે ઈમામના તંબુઓ સાથે પોતાના તંબુઓ ઉભા કરવાનું એમને કંઈ મુનાસિબ નહોતું. આ મનઝિલની હકીકત જાણી ઇમામે બુદ્ધયરની પાસે એક કાસિદ મોકલ્યો. અને એમને પોતાની સેવામાં હાજર થવાનું ફરમાવ્યું. ઇતિહાસ કારો લખે છે કે બુદ્ધયર પોતાના સાથીઓ સાથે નાસ્તો લઈ રહ્યા હતા એવામાં ઈમામના કાસિદે આવીને આમત્રણ કહી સંભળાવ્યું. ઈમામનું આમત્રણ સાંભળતાજ સહિના ચહેરા ઉપર ધબસટ ફેલાયો. આ લોકોની આવી સ્થિતિ જોઈ બુદ્ધયરની ધર્મપત્નિ દયક્ષમ જિન્તે ઉભર ઉભી થઈ મઈ એને પોતાના ધણીને સંબોધતી બોલી, “અસ્તગદિરહાદ તમને શું થઈ ગયું છે કે પયગમ્બરના પુત્ર તો પોતાનો ખાસ માણસ તમારી પાસે મોકલે અને પોતાની સેવામાં હાજર થવાનું માન આપે અને તમે આમ તેમનાં આમત્રણના જવાબમાં ઈગમદ્ જોવા દેખાવો.”

દયક્ષમના આ શબ્દોથી એ લોકોની રોગમાં લોહી ઉછાળા મારવા લાગ્યું. બુદ્ધયર તરત ઈમામની સેવામાં હાજર થયા અને લાંબા વખત સુધી ઈમામની સાથે વાતો કરતા રહ્યા. એ પછી પોતાના તંબુ પાસે આવ્યા ત્યારે એમનો ચહેરો આનંદથી પ્રકુશિત થયેલો હતો. આવતાંજ એમણે પોતાના તંબુઓ ઈમામના તંબુઓ સાથે ઉભા કરવાનો હુકમ કર્યો અને પછી પોતાની વફાદાર સ્ત્રી પાસે આવીને બોલ્યા, ‘હું તને તલાક આપું છું. મારા પિતૃર્ષી ભાઈ સાથે હું પોતાના માઆપને ત્યાં આવી જા અને મારી નેટલી મોકલત છે હું તને સોપું છું. કારણ કે તારું કેદ થવું મારાથી દી સહન થઈ શકશે નહીં.”

એના જવાબમાં એ ત્રીસ બાળાએ જે શબ્દો કહ્યા તે અમે આત્મમે કુરીના શબ્દોમાં અહીં રજુ કરીએ છીએ, “વાહ, બુદ્ધયર ! તમે તો પયગમ્બરના પુત્રની સેવામાં રહીને એમની ઉપર તમારો પ્રાણ કુરબાન

કરશે ત્યારે હું શા માટે પચગમ્બરના કુટુંબની શાદગ્નદીઓની સેવામાં અનંત સુખની હકદાર ન બનું ?” આ જવાબ માંબંગી કૃદયર બાપડા દિગ્મહ યદ્ય ગયા અને એનો કે કિતર ત્રાગી રાક્યા નહીં.

એ પછી કૃદયર પોતાના સાથીઓ પાસે આવ્યા અને રાતે સંમેલનિ બોલ્યા, “હું તમને ખુશીથી રાત્ર આપું છું કે તમારામાંથી જેને જીવું હોય તે ચાલ્યો જાય અને જેને મારી માથે ચાલવું હોય તે ચારે. કારણ કે આ મારો છેલ્લો કરાર છે. પરંતુ તમારાથી રૂપસત થયા પહેલાં હું સહમાન કાર-સીએ કહેલી એક વાત તમને સંભળાવું છું. બહારના પુલમાં વિગધી થયા પછી જ્યારે એવણે અમને મળ્યા ત્યારે એમણે પૂછ્યું, ‘આ વિગ્ધથી તમે ખુશ થયા છો કે નહીં?’ અમે કહ્યું, ‘એણે, અમે ખુશ થયા છીએ.’ ત્યારે હું સહ-માને દરમ્યાન, ‘જ્યારે તમે દુસયનની સદાયમાં તથ્યાર ચક્ષાવશે ત્યારે એ દિવસની ખુશી આ કરનાં ઘણી વિશેષ દરો. કારણ કે એ દિવસે મનીમતના માલમાં આ મોનુંઆંદી નહીં પણ સ્વર્ગ મળશે. આજે હું તમારાથી રૂપસત ચાકું છું કારણ કે હું એ વખત સુધી જીવીશ નહીં.’ એ પછી કૃદયર પોતાની વહાદાર સ્ત્રીની સાથે હમામની સેવામાં લાગર થયા; અને આશ્વરના દિવસે હમામ ઉપર પોતાનો પ્રાણ ફર-જાન કર્યો.

પાંચમી મનઝિલ-ખઝીમીયાહ.

ખઝીમીયાહ કુર્ચએ રમણની આગળ એક નાનું ગામડું છે એ ગામડામાં ખઝીમીયાહ નામનું એક મહેલ હતું. એ ઉપરથી ગામનું નામ પાંચ ખઝીમીયાહ મસ્દર થઈ ગયું. દુમયની કારણે એક દિવસ તે રાત્ર અહીં રોકાયો. ઇન્ને અસીરના જણાવ્યા પ્રમાણે ત્રીજી મન-ઝિલે અને અલ્લામા તમરીના જણાવ્યા પ્રમાણે આ મનઝિલે હમામને હું મુસ્લિમ ઇન્ને અસીર (રહે) અને લાતી ઇન્ને કિર્વાન (રહે) ની સહાઈતના દુઃખદ સમાચાર મળ્યાં.

અખડુલાદ ઇન્ને સુવચમાન અને મન્ઝર ઇન્ને ઇરમાપ્તલ બની
અનદ કમીયાના એ માણુઓ મદકેથી ઇમામની માયે રવાના થયા હતા.
આ મનઝિય ઉપર પહોચીને ઇમામે એક માણુસને કૂકા તરફથી
આવતો દોડો અને કૂકાની હડકન પૂછવાનો વિચાર કર્યો. પરંતુ
આવનાર માણુસ એટલો બેચે અધીરો અને ઘબરાયેલો હતો કે તેણે
હુસનની કાશ્યા પ્રત્યે કે પશુ લલ આપ્યું નહીં. અખડુલાદ અને
મન્ઝરે તેની પાછળ પોતાના ઉટ દોડારી મુક્યા અને તેની પામે જઈ
પહોચ્યા તેણે કહ્યું, “મારું નામ બક છે. અને હું બનીએમદ કમી
લાતો છું.” આ બન્નેએ કહ્યું કે “અમે પણ એજ કમીયાના છીએ”
પછી કૂકાની લાલન પૂછી તેણે કહ્યું, “વધાહ ! મુસ્લિમ ઇન્ને અઝીમ
અને હાની ઇન્ને ઉર્વાહની મહાહત એ નજરે નજર બોધ અને
તેઓની સાથે આખા શહેરમાં ફેરવની પશુ બોધ” એ સાબળી આ
બન્ને એટલા મદદોશ બન્યા કે તરતજ ઇમામની સેવામાં બંધી હડક-
ત બધાન કડી શક્યા નહીં

ઝકુ મનાઝિલ-ઝમાલિ.

આ મનઝિયે પહોચ્યા પછી અખડુલાદ ઇન્ને મન્ઝરે હૃં મુઝિય
મની શહાદતના સમાચાર ઇમામને કહી મલળાવ્યા. સાથે એટલું પણ
કહેયું કે “હવે આપનું આગળ વધવું કામપણુ ગીતે ઇચ્છવાનું નથી.
માટે મુનાસિમ છે કે આપ અડીથી મક્કા તરફ પાછા ફરે” એના જવા-
બમાં ઇમામે તો કે ફરમાવ્યું નહીં પરંતુ હૃં મુસ્લિમના ભાઈઓ ભોથી
હક્યા, “કાતો અમે અમારા ભાઈના ખૂનનો બદલો લઈશું અથવા તો
એમની જેમ શહીદ થઈ જશું પણ અમે પાછા ફરવાના નથી” આ
મજ્દો માનળી ઇમામે ફરમાવ્યું, “આવા સમાજો પછી હુન્નામાં જીવ-
વામાં કે માર નથી.” (મહાહુન્નાશઅતૈન)

આમંએ કુશી લખે છે કે હૃં મુસ્લિમની એક નાની દિઝરી રકબ્યા

ધમામની સાથે હતી. ૬૦ મુસ્લિમની શહાદતના સમાચાર જાણી ધમામે ધનના સિલ્લાહે વ ધનના એકપહે રાગંડન એ આપનની નિલાયન ફરમાવી અને પછી દરમમાં આપને રક્ષ્યાને પોતાના ખોળામાં બેસાડી લીધી અને તેને બેહદ પ્યાર કરવા લાગ્યા; નિર્દોષ બાળા બોલી, “કાકા ! આટલી બધી મહેરબાનીના શો અર્થ ! આટલી મહેરબાની તો આપ અનાથ પ્રત્યે દેખાડો છો. શું મારા પિતા મુસાફરીમાં માર્યા મયા ?” રક્ષ્યાના આ શબ્દો સાંભળી ધમામ ઝારોકતાર રડવા લાગ્યા અને આખા દરમમાં સોની આંખોમાંથી એશ્રુસરિના વહેવા માંડી.

આજુ મખ્મુદ જણાવે છે કે દિલાવઝ ધમ્ને નાદેસ અને ઉંમર ધમ્ને ખાસિદ, જેઓ કુશથી આ મનઝિલ ધમામની સેવામાં લાગત થયા હતા, તેઓએ ૬૦ મુસ્લિમની શહાદતના સમાચાર પહોંચાડ્યા ધમામે તેઓને કુશની વરતુસ્થિતિ પુછી. તેઓએ કહ્યું, કુશના રખિસો અને દોલત મંદો તો ધમ્નેઝિયાદના પક્ષમાં છે બાકી બીજા સૌ આપને આપે છે.” એ પછી ધમામે સૌને એકત્ર કર્યા અને ફરમાવ્યું, “હે સોદો ! આપણી ઉપર જે કેં ગુજર્યું એ તમે સૌ જાણો છો. જખાનો બદલાઈ ગયો છે. નેકીઓ બંધ પડી છે. અને વાસણના પડી જવા પછી તેમાં જેટલું પાણી રહી જાય છે એટલીજ નેકીઓ રહી ગઈ છે. સત્ય ઉપર અમલ નથી રહ્યું, અસત્યથી દોષ બચતું નથી. એવી વસ્તુસ્થિતિમાં આદલાહ ઉપર વિશ્વાસ રાખનારાઓ મૃત્યુને સહભાગ્ય ગણે છે અને ઝાલિમો સાથે જીવવાને મહા પાપ ”

અબ્દુલ્લાહ ધમ્ને યકતરની શહાદતના સમાચાર પહોં નાદેએ સંભળાવ્યા. ધમામે સૌને બીજી વખતે એકઠાં કર્યા અને ફરમાવ્યું “ હે સોદો ! મુસ્લિમ, દાની અને અબ્દુલ્લાહની કલના દુઃખદ સમાચાર પહોંચ્યા છે અને આપણા સલાવદો આપણે સાચ છોડી બેઠા એ પહોં આપણે જાણી લીધું. માટે જે જવા આદતો હોય તેને હું ખુશીથી

ગત આપુ 'કુ.' એ પછી થોડો વખત રહીને ઈમાને દરબાંચુ, હે
લોકો! તમારામાં જેઓ તલ્વારના જખમો અને લાલના ધા
જીલવાની હિંમત રાખતા હોય તેઓજ અમારા સાથે આવે
અને જેઓ એ દુખો સહન ન કરી શકતા હોય તેઓ અહીં
થીજ અમારાથી જુદા પડી જાય. (મક્તલે અબી મખનદર
નામિખુત્વાગીખ)

ઈમામ શરઆતથીજ પોતાની કલના મનાચાઝ થોડાને મબળા
વના આવ્યા હતા, પરંતુ એમના રાખ્દો ઉપર વિશ્વાસ નહીં લાગીને
મક્કાથી હજરો માણસો ધન મમલની લાખચના ઈમામની સાથે, માથે,
અહીં મુઘી આવ્યા હતા આ લોકો એવું મમલતા હતા કે ઈમામ
કુશીઓના વચનો ઉપર વિશ્વાસ ગમીને યકીન સામે મુદ્દ આગળવા જઈ
રહ્યા હે અને પોતે પશ્ચિમના દોહિત હોવાથી અને યકીન પ્રત્યે આખા
મુસ્લિમ જગતને તિરસ્કાર હોવાથી હજરો માણસો ઈમામનો પક્ષ કરી
અને અતે વિશ્વ પશુ એમનેજ મળશે. પરંતુ અહીં તલ્વારો ને બાનાના
વાનુ નામ સાબગીને લક્ષ્મીના એ ઉપામકોના પગ મેલનથી ડગમગના
લાગ્યા. અપુ મખનદર સખે છે, 'આ રાખ્દો માબગીને લોકો અહીં તકી
વિખેરાવા લાગ્યા અને ઈમામની સાથે એમના ખામ કુદ્દીજનો અને
અમુક વક્ષાદર મિત્રો મિત્રાચ બીજુ કોર્ડ ન રહ્યુ. આ લોકો મદીનામાં
તુમચનની ગાયે આવ્યા હતા અને એમની મખ્યા યોનેગની હતી. આજ
થોડો ઈમામની માથે આગળ વધ્યા.' (મક્તલે અબી મખનદર)

માતમી મતજિલ-કસરે મક્કાતિલ.

અહીં પહેલ્યતા આપુ મચલન થોડેવારો ને સૈનિકોથી ભગાયેલુ
દેખાયુ. દરદર સુધી તથુઓ ઉભા કરેલા હતા. વાત એમ હતી કે ૬૦
મુસ્લિમથી પગવારીને ઇસ્ખોજિયાદે ઈમામના બધા માર્ગો બધ કર્યા અને
પછી હુઝ ઇસ્ખોજિયાદે ગિલાહી ને ૧૦૦૦ સૈનિકો સાથે ઈમામને

કહે સિવાય બીજો ક્યાંય જ્યા ન દેવા રવાનો કર્યો.

દુર અદલેખયતનો માનનારો હતો. એક સરદાર તરીકે પોતાના માનની આજ્ઞા બજાવવા ને આપ્યો હતો. તેનો આશય કદી પણ ધિમામને દુઃખ પહોંચાડવાનો ન હતો. અવગત, અત્યાર સુધી જની ઉમર્યાના છંછેરને મનોમન તેની સમજમાં આવ્યા ન હતા.

સુર્ય ઝરોળર ખાયા ઉપર આવી પહોંચ્યો. દુનું સરકર તરફ હનું અને એ લોકો પાસે પાણી નહોતું. વસ્તુ સ્થિતિથી વાકિફ થઈને ધિમામે પોતાના સ્પર્થીઓને દુરના લસકર અને જાનવરોને પાત્રી પાવાની આજ્ઞા કરી પ્રતિદાસકરો લખે છે કે ઘોડાઓ ત્રણત્રણ વાર ટોલ તરફથી મોટું ફેરવી ન લીધું ત્યાં સુધી તેઓને પાણી પાવામાં આવ્યું.

ઝોહરની નમાઝનો વખત થવા આવ્યો ત્યારે ધિમામે દુરના લસકરને સંબોધીને ફરમાવ્યું, “હે લોકો! અહિંસાની મરજી એમાંજ છે કે તમે માન એક અહિંસાથીજ બંધીઓ અને હકદારોના હક માણો. અમે પયગમ્બરના અદલેખયત છીએ, ખિલાફત ને ધિમામત અમારો હક છે. આ અસત્ય પુલકોનો નથી જેઓ બાળજખરીથી તમારી ઉપર રાજ્ય કરના થઈ ગયા છે. પરંતુ જો તમે અમને નાપસંદ કરતા હો અને માણી જોઈને અમારા હકથી અગ્રણ્ય જનના હો અને જો કંઈ તમે તમારા કાસિદો ને પત્રો મારફતે અમારી સાથે પ્રતિજ્ઞાઓ કરી છે એથી ફરી જતા હો તો કંઈ નહીં હું પછો આપ્યો જઈ હું.”

આ શબ્દો સાંભળી દુરે કહ્યું, “પત્રો ને કાસિદોની વાતથી અમે વાકિફ નથી.”

ધિમામે અકબા હાજને સમ્બોધીને આજ્ઞા કરી. તરતજ કુરીઓના પત્રોની બે ઘેડીઓ હાજર કરવામાં આવી અને એ પત્રો દુરની સાથે પાથરી દેવામાં આવ્યા.

દુરે કહ્યું, “અમે એવા લખનારોમાં નથી. અમને તો એટલીજ

જાના થઈ છે કે અમે આપને ઇન્નેઝિયાદ આગળ લઈ જઈએ "

ઇમામે ફઝ્લાવ્યુ, "તમે આ પ્રયાતના તમાના પ્રાણ ખોગો નહીં
ત્યા સુધી એનથી બેઠવાના નથી."

આખરે લામા વાદરિવાદ પછી એવું દગરનામા આવ્યું કે વસ્તુસ્થિતિ
ઇન્નેઝિયાદને લખી જણાવનામા આવે અને તેનો ઉત્તર આવે ત્યા સુધી
પાંચ ફઝ્લાના માર્ગ નિવાસ ખીજા ડોઝ પણ માર્ગે મુશ્કેલી આવુ
નખવાના આવે.

એ પછી ઇમામ પોતાના તમુમા આવ્યા હુર પણ ઇમામની
મેરામા આરીને બેઠો. એટલામા કુદેવી દુરના નામે ઇન્નેઝિયાનો પત્ર
આવ્યો. એમા લખ્યું હતું કે આ પત્ર પહેલતાજ હુમયન ઇન્ને અવી
અને એમના માર્થીઓને નજરકેદ કરી બેઠે અને મારી દગરમા આવે
ત્યાસુધી એમની સાથે જ રહેજે."

પત્ર વાંચ્યા પછી હુર પોતાના માર્થીઓ પાસે આવ્યો અને કહ્યું,
"આ મગ્દુદ મને લખે છે કે હું ઇમામ હુમયન અં ને કેદ કરી લઉં.
અને હું રિયાઝ છું તો ઇમામને દુખ પહેલે એવું કોઈ પણ કામ ફઝ્લા
માફ અત્યંત મને ના પાડે છે શું કવું એ મધિ મુજબ નથી."

હુરની આ વાતો માળખીને એના એક માર્થી અમુગઅગઆએ
ઇન્નેઝિયાદના કાનિદને નહ્યુ, "તારી મા તારી જુલદખિા ને. તુ શા માટે
આર્દા આવ્યો છે ?"

તેણે કહ્યું, "મે માન ઇમામની તામેદારી કરી અને તેનો નદેજો
તમને પટોવ્યાડ્યો."

અમુગઅગઆએ કહ્યું, "તુ તારા ઇમામ (ઇન્નેઝિયાદ) ની
તામેદારીમા અવવાહનો મોટો યુનેદમાર થયો ને નાફ નર્સ્વ ખોયુ દુન્યા
અને આખેનત જન્ને જગાડી અને કયામતમા તારા માટે જલ્લનમની આગ
મળગાની રાખી અને તારા ઇમામ માટે તો ખુદાએ પત્રિત "

ખુદ્ધ કહ્યું છે, “અને આ એવા ધમામો (સરદારો) છે જેઓ લોકોને જલનમ તરફ બોલાવે છે અને ક્યાનતના દિવસે એ લોકોની કંઈ પણ સહાય કરવામાં આવશે નહીં.”

દુર એ વાતો થઈ રહી હતી ત્યાં અજાનનો અવાજ આવ્યો. દુર કોયો અને પોતાના લશ્કર સાથે ધમામની સેનામાં લાજર થયો અને એમની પાછળ નમાઝ અદા કરી.

નમાઝ પછી દુસયની શરિફો આગળ વધવા જાયો ત્યારે દુર વચ્ચે પડ્યો અને ધમામના ઘોડાની લગામ પકડી લીધી.

ધમામે ફરમાવ્યું, “તારી મા તારા કુખમાં રહે ! દુર ! તારો શો ઈશ્વરો છે !”

એણે અરજ કરી, ‘હું પયમખ્તરના ફરજંદ ! આપ સિવાય ખીજાને મારી માનું નામ લીધું હોત તો હું પણ તેની માને આ શબ્દોથી જ યાદ કરત. પરંતુ વલાહ ! હું આપની પવિત્ર માતાનું નામ નેહી ને બજાઈ સિવાય ખીજા કોઈ શબ્દ સાથે લઈ શકતો નથી.”

ધમામે ફરમાવ્યું, “દુર ! હું તારૂં કહ્યું મનીશ નહીં,” એણે કહ્યું, ‘હું પણ આપને જવા દઈશ નહીં.”

મતિલાસ કારો લખે છે કે એ બન્ને વાકયો વારંવાર અસ્પર્શ બોલાયા ત્યારે ધમામે ફરમાવ્યું, “હીક છે. જો તારો એવોજ ઈશ્વરો હોય તો તું પણ એકસો મેદાનમાં આવ અને હું પણ એકસો આવું છું. આપણા બન્ને વચ્ચે એનો ચુકાદો થઈ જાય.”

દુરે કહ્યું, “અમે આપની સાથે લડવા નથી આવ્યા. અમને જે આજ્ઞા થઈ છે તે એટલીજ છે કે અમે આપને કુદ પહોંચાડી દઈએ અને છતાં એ જો આપને મારૂં કહ્યું ન માનવું હોય તો આપ કોઈ એવો માર્ગ લ્યો જે ન તો મદીના તરફ જતો હોય અને ન તો કુશ તરફ. ઈસ્મેઝિયાદનો જવાબ આવી રહે ત્યાં સુધી એજ સ્થિતિએ

આપણે ચાલીશું.”

અન્ધામાં તજરી લખે છે કે એ સવાલ પછી હું ઈમામ હુસયન અંમે એ માર્ગ મુકી આવ્યો અને એક રિવાયત પ્રમાણે દમીસ્ક તરફ ચાલ્યા. આઠમી મનઝીલ હજાઈનુન્નુઅમાન.

આ મનઝિલ નિરિમાલ ઈબ્ને અદી અને મન્નમઅ ઈબ્ને અબ્દુલ્લા ઈમામની મેવામાં હાજર થયા. આ લોકો કુદેથી આવ્યા હતા. ઈમામે વસ્તુ સ્થિતિ પુછી એ લોકોએ કહ્યું “સામાન્ય રીતે મરદારોને મોટી મોટી લાંચ આપીને ઈબ્ને જિયાદે પોતાની સાથે બેળવી લીધા છે અને આ લોકો આપના વિરોધી થઈ બેઠા છે. બાકી કુશીઓ આપને ચાહે છે પણ એથી આપને શો લાભ ?

“કાલે તેઓનીજ તરવારો ઈન્જા કે અનીઅજએ આપની ઉપર ખેંચેલી હશે ઈબ્નેજિયાદ સાક્ષમ અને હવાણુથી આ લોકોનેજ આપની વિરુદ્ધતા કરવા તૈયાર કરી લેશે.” ઈમામે પુછ્યું “મારા કાસીદ ફેનતુ શું થયું ?” મન્નમએ કહ્યું, “કેન શહીદ થઈ ગયા” ઈમામની આંખોમાં આંસુ ભરાઈ આવ્યા અને એમના હોઠ ઉપર પવિત્ર કુરઆનની આ આયાત ઉચ્ચારાઈ:—“અને તેઓમાના કેટલાકે યુગ્મરી ગયા અને કેટલાકે એવા છે જેઓ શદ્દમાં છે અને ખરેખર એમાં કે પણ ફેરફાર થનાર નથી.”

તિરિમાહે અરજ કરી, “હું જોઈ રહ્યો છું કે આપની સાથે આટલા યોદ્ધા લોકો છે અને એ માટે તો હુસ્તું લશ્કરજી પુરતું છે. અને ત્યાં કુદાના મેદનમાં એટલી મોટી મોટી ફાળો તૈયાર થઈ રહી છે કે, આજ પહેલાં અમે એક જગ્યાએ આટલું લશ્કરે કહી જોયું ન હતું. ત્યાં તપાસ કરતા જણાયું કે, બધા સૈનિકો આપના યુક્તબધા માટે રવાના કરવામાં આવશે.” ઈમામે ફરમાવ્યું, “ઈન્ના લિલ્લાહે વ ખન્ના હિલિયહે ગન્નેઉન.”

ત્યાર પછી હુસયને પોતાના નવજવાન ફરજંદ અલીઅકબરને ફરમાવ્યું, “હવે આપણી સલાહતનો વખત નજીક આવી પહોંચ્યો લાગે

છે." અસીઆકબરે ફરમાવ્યું, પિતાથી જ્યારે આપણે સત્ય ઉપર શ્રીએ ત્યારે મૃત્યુની ખદીક કેવી? અમે ખુશીથી સત્ય ઉપર અમારા પ્રાણ કુરબાન કરીશું" ઇમામે પુત્રને દુઆ આપી.

નવમી મનઝિલ-ઝી ખુમ.

આ મનઝિલે પહોંચ્યા પછી ઇમામે પોતાના સાથીઓને ફરમાવ્યું 'વસ્તુસ્થિતિ જેવી છે એ તમે આરી રીતે જાણો છો અસત્યનો દોર છે સત્ય પર અમલ કરનારા હવે દેખાતા નથી હવે એ વખત આવી પહોંચ્યો છે કે ફિનાબોર ને ફસાદી શત્રુઓથી વિશુષ્પ થઈને ઇમાન લાવનારાઓ અસ્માહનીજ તરફ મોકલું કરે. મને આ ઝાંક્ષિમો ગાયે શુવતું બહુ ભારે માગે છે અને ખરેખર હું મારા મૃત્યુને શક્ષાત્ત સમજતું છું.'

બુદ્દરે ઇમને કૈને સાથીઓ તરફથી ઉત્તર વાળ્યો, "હે પયગમ્બરનાં ફરજંદ! દુન્યા અમારા ખાટે અનંત રહેનારી અને અમે એમાં અમર રહેનાર થઈ જતા હોઈએ તોયે અમને આપની સલાવને એ ઉપર સરસાર્ક આપીશું." એ પછી દિલાલ ઇમને નાફિઅ, હજીઅ ઇમને મઝાહેર અને ખીજ વફાદાર સાથીઓએ પણ એવાજ ઉદગારો કહ્યા.

એ મનઝિલથી નિરિઆહ ઇમને અદી, દુસયનના નાના કાફલાના બોમિયા બન્યા અને મોટી સદક મુકાને એક નાના રસ્તે કરબલા તરફ રવાના થયા. દુરતું લશ્કર પણ જરા પાછળ પાછળ સાથેજ આવતું હતું. જ્યારે દુસયની કાફલો નયનવા પાસે આવી પહોંચ્યો ત્યારે એકાએક કુદા તરફથી એક સવાર બહુજ ઝડપથી થોડો દોડાવતો પાસે આવી પહોંચ્યો. દુરતું લશ્કર અને દુસયની કાફલો બન્ને થોભ્યા આવનારો ઇમામને સલામ કર્યા વગર કમરમાંથી એક પત્ર કાઢીને હુન્ના હાથમાં આપ્યો એ પત્ર ઇમનેઝિયાદનો હતો.

સૌ સાંબળી શકે એવી રીતે દુર પત્ર વાંચવા લાગ્યો. "અમ્મા બાદ, જ્યારે મારો આ કાસીદ અને માફૂ આ ફરમાન તને મળે ત્યારે

હુમયનને મજ્બીયા કેદ કરી લેજો અને કેઈ પાણી વગરના રેતાળ ગણુમાં
 યોભાવજો. મે આ કસદને હુકમ આપ્યો છે કે તુ એ આજ્ઞા પાળે ત્યા
 સુધી એ તારી સાથે રહે માટે જલ્દીથી માગ ફરમાન પ્રમાણે અમલ કર
 અને પંડી મને ખબર આપ" (તારીએ તનરી)

એ પંડી ઈમામે હુમયન પોતાના વફાદાર માધીઓ માથે કબજાના
 બળના ગણુમાં આવી પહોંચ્યા

ધિમામે દુસયન અં નાં કુંદુમ્બીઓ જે કરગલામાં
ધિમામનાં સાથે શહીદ થયા.

૧	દં અખ્ખાસ ઇખ્ખે અલી, અં.	કરગલ ઇમામ દુસેન અં નાં
બાઈઓ,
૨	„ ઓન ઇખ્ખે અલી, અં.	
૩	„ મોહમ્મદ ઇખ્ખે અલી, અં.	
૪	„ ઉસ્માન ઇખ્ખે અલી, અં.	
૫	„ તાહર ઇખ્ખે અલી, અં.	
૬	„ અખ્ખુલ્લા ઇખ્ખે અલી, અં.	
૭	„ અલી અકબર ઇખ્ખે દુસેન અં ઉ.વ. ૧૮	દં ઇમામે દુસેન અં
ના ફરજદો.
૮	„ અલી અસગર ઇખ્ખે દુસેન અં ઉ.મા. ૬	
૯	„ કાસીમ ઇખ્ખે હસન અં ઉ.વ. ૧૩	દં ઇમામે દુસયન અંનાં બાઈ
દં ઇમામે હસન અંનાં બાઈ
ફરજદો
૧૦	„ અખ્ખુલ્લા ઇખ્ખે હસન અં	
૧૧	„ અહમદ ઇખ્ખે હસન અં	
૧૨	„ ઓન ઇખ્ખે અખ્ખુલ્લાહ	દં ઇમામે દુસયનની બહેન
જનામે જયનમે ખાનુન નાં ફરજદો
૧૩	„ મોહમ્મદ ઇખ્ખે અખ્ખુલ્લાહ	
૧૪	„ તાહર ઇખ્ખે અકીલ	મુસ્લિમ ઇખ્ખે અકીલનાં બાઈઓ
દં ઇમામે દુસેન અં નાં કાકાઈ
બાઈઓ
૧૫	„ અખ્ખુલ્લા ઇખ્ખે અકીલ	
૧૬	„ અખ્ખુરરહમાન ઇખ્ખે અકીલ	
૧૭	„ મુસા ઇખ્ખે અકીલ	
૧૮	„ ઓન ઇખ્ખે અકીલ	
૧૯	„ અલી ઇખ્ખે અકીલ	
૨૦	„ અહમદ ઇખ્ખે મોહમ્મદ	મોહમ્મદ ઇખ્ખે અકીલનાં ફરજદો
૨૧	„ તાહર ઇખ્ખે મોહમ્મદ	
૨૨	„ અખ્ખુલ્લાહ ઇખ્ખે મુસ્લીમ	દં ઇમામે દુસયન અં ની બહેન
જનામે ડકયા ખાનુનનાં ફરજદો
૨૩	„ મોહમ્મદ ઇખ્ખે મુસ્લીમ	

અકુધાન

રનો

સરવોત્તમ

ચામડીનું ટોનીક

અકુધાન રનોની બનાવટમાં એત્વંત કાળજી સખવામાં આવી છે ફક્ત ઉત્તમ ચીજોજ તેના ખર્ચની પરવા કર્યા વીના વાપરવામાં આવી છે. સક્રી નાણુક ચામડીને પણ માફક ન આવે એવી એક પણ વસ્તુ એમાં નથી. એવી કાળજી અને ધ્યાન આપવાથીજ અકુધાન રનો સર્વોત્તમ અને આનંદ-દાયક ચામડીનું ટોનીક ને માણસ મળે છે અને ચામડી માટે કાળજી રાખે છે તે ફક્ત એકજ બનાવટ વાપરે છે-અને તે અકુધાન રનો છે.

અમારે ત્યાં ફરેક જાતના સાણુ, માધામાં નાંખવાના ધંડા તેલો ઉંચી કીસમના અતરોં કીકાપત લાવથી મળશે.

ઈ. એસ. પાટનવાલા

અમદાવાદમાન શ્રી.

મુંબઈ ૩.

બનાતવાલાનો એવરરેસ્ટ બામ

હરેક પ્રકારથી એક બાટલી તો રાખવીજ જોઈએ જથાબધ
સેનારને કમીશન અપવામાં આવશે.

માથાના દુઃખાવા અને ચલેખમ, માટે એક રાખવાણ
ઈલાજ છે.

મરડાઈ જવાથી લયક બરાવાથી કેવાગી જવાથી ચંદેસા
મોઝો અને વેદના આ બામ ચોપડવાથી તરત નરમ પડે છે

આજેજ મંગાવીને ખાત્રી કરો

મુજાવાનું કેકાણું:—

જગમશાહુર જોબ

હાશમ મનજી પદમસી સુરમાવાલા

મુજાજોશ કાપડ મારમીટ, ગેખ મેમણ સીટ. મુંબઈ નં. ૨

હાજીઓ તથા ઝંવારોને પ્રવાસ-ઉપયોગી

સુચનાઓ આપતું માર્ગદર્શક પુસ્તક:

તવારીખે કાળા તેમજ કરબલાની કુરબાની શા માટે? ની પુરાની

ઇતિહાસિક બનાવોની રસિક હકીકત સાથે.

* રાહ નુ માએ ફયઝ *

[કાયદાનો માર્ગ બતાવનાર]

તે મળ

૧. મુંબઈથી મકકે મોઅલ્લખમાં તથા મહિને મુનબરા.
૨. મુંબઈથી કરબલા મોઅલ્લા.
૩. કરબલાએ મોઅલ્લાથી બયતુલમુકદ્દસ.
૪. મુંબઈથી મશહદે મુકદ્દસ.
૫. મશહદે મુકદ્દસથી કાઝમીન શરીફ.

ની મુસાફરીઓની ઉપયોગી વીગતો.

— કિમત આઠ આના. —

પોસ્ટેજ ભુલું.

છપાવી પ્રગટ કરનાર

અનબુમને ફયઝે પંજેતની,

૧૧, સેમુઅલ સ્ટ્રીટ, ખોળ મશહદની ઝાંખે-મુંબઈ ૯

ઠગાયવાની ધાસ્તી વિના તેમજ ખજાર ભાવે સારો સસ્તો
માલ મેળવવા માટે બુદ્ધે બુદ્ધે ભારતવાની કચ્છી જરૂર નથી.

કારણ કે

કાહીનુર સ્ટોર્સ.

તમારી વધુને વધુ સગવડો સાચવવા માટે માલના
સ્થાનમાં ધણી નથી વસ્તુઓનો વધારો કર્યો છે.

અમારે ત્યાથી

કોટીંગ, શર્ટીંગ, પેન્ટીંગ, વોઈલ, મલમલ, તેનમુખ, સાડીઓ.

લોંગક્લોથ, મોજા, રૂમાલ, ટાઈ, ગંજીકરાક,

સ્વેટરર્સ, રેડીશર્ટ્સ, બીસ્કટર્સ, તાલુવાના

તેમજ થોવાના સાબુઓ, પોમેડો, ક્રીમ,

સ્નો, સેંટ, ગાર્ડર્સ પાઉડર, ગુલાબ,

નું પાણી કોલન વોશર

તથા હરેક ગરગતુ ચીજો મલશે.

એક વખત પધારી ખાત્રી કરો.

કાહીનુર સ્ટોર્સ, જમાતખાનાની સામે.

૪૧૬ બીજું.

બગાના રણમાં.

કુકાથી લગભગ ૯ થી ૧૦ માઈલના અંતરે કુસન નદીના કાંઠે આવેલી એક રેલાળ અને ઉજ્જડ જગાનું નામ કરવામાં હતું. અત્યારે તો એ એક મરુદુર સરોવર છે અને ઈંગ્લેન્ડના નકશાઓમાં મકતલે હુમયનના નામે પણ મરુદુર છે એ વખતે આ ઉજ્જડ જગાની આસપાસ નાની નાની વસ્તીઓ આગાદ હતી, અહીં વસતા આરબોના જુદા જુદા કબીલામાં ઘની અમદ મૌથી વધારે મરુદુર હતા. આ વસ્તીઓ નયનવા, ગાઝરીયલ, મકાથલ અને માન્વિલના નામે ઓળખાતી હતી. માધી મોટી વરતી ગાઝરીયલ, નદીના મામે કાંઠે આગાદ હતી. અહીંની બીજી ઉજ્જડ જગાઓને જુદા જુદા નામ આપવામાં આવ્યા હતા. એ ઉજ્જડ જગાઓ અનુભૂતલ અને મતુવડુનતના નામે પણ ઓળખાતી હતી.

બધા ઇતિહાસકારો આ વાત ઉપર મતલ છે કે ગુરવાર તા. ૨૭ મોહરમ મન ૬૧૧ રિજીના દિવસે હુમયની કાફલાએ કુબવામાં પ્રવેશ કર્યો.

અબુમુખનક મકતલમાં લખે છે કે પછી મૌ આગળ વધ્યા એટલે મુધી કે કુબલા પાસે આવી પહોંચ્યા. ચાલતા ચાલતા ઈમામની સવારીનો દોરો એકાએક રોકાઈ ગયો, ઈમામે તેને આગળ ચલાવવા ધણું ચાલુ પણ તે એક ડગલ પણ આગળ વધ્યો નહીં. ઈમામે પુછ્યું. “આ કઈ જમીન છે ?” એકેએક કહ્યું, “એને કરવામાં કંઈ છે.” સવારેકે મોહરમમાં

ઈન્ને દરેક જગે છે કે આ શબ્દો સામગ્રીને ઈમામે જમીનની માટી દાખલા કહેને નુકી અને પડી ફરમાવ્યું, “વહાદ! આજ જમીન કાંઈ (કાંઈ) અને યજ્ઞ (પરિવાર) ની છે. અહીં મારા હરમની સ્ત્રીઓ કેદ થશે. આજ જગ્યાએ મારા જાગ્રદો જિજ્ઞાસુ કરી નાંખવામાં આવશે અને અમારા પુરુષોને કલ્પ કરવામાં આવશે. અહીં પૈગમ્બરના આદર્શનિયમનું અમલમાં કરવામાં આવશે અને મારી દાદી મારાં માધાના લોહીથી રંગીન થશે અને અહીંજ અમારી કબ્રો ચણાશે.”

દુસ્રીની કાફલો હજી ઉતરવાએ ન પામ્યો હતો એટલામાં દુર આવી પહોંચ્યો અને તેણે ઈમામને વચ્ચી અને નદી જન્મેથી દુર ઉતારો કરવાનું કહ્યું. ઈમામે ધણું સમજાવ્યું કે “અમને નયનવા કે સકીમદમાં ઉતરવા દે અને એ જો તેને ન પડવડું હોય તો નદી કાંઠે આ રેતાળ કિનારા જગ્યામાંજ ઉતારો કરવા દે.” પણ તેણે કહ્યું કે ઈન્નેજિયાદની આજ્ઞા આગળ હું લાચાર છું અને તેનો કાસિફ મારી સાથે સાથે છે.” સુદૈરે કૈને કહ્યું, “યન્નસ્સુલ્લાહ! આ લોકો સાથે ચુદ્ધ આસાન છે અને જે બીજી કોઈએ આવનારી છે તેનો મુકાબલો ભારે પડશે. ઈમામે ફરમાવ્યું, “હું મારા તરફથી ચુદ્ધ આરંભીશ નહીં.” (સિદ્દાકુન્નરાઅતન ૫. ૨૫)

ઇતિહાસકારો કહે છે કે એ વખતે ૬૦ અખ્ખાસો તસ્વાર ખેંચી લીધી અને કહેવા લાગ્યા, “યન્નસ્સુલ્લાહ! કોની મગ્નત છે કે આપ ખુને નદી કાંઠે ન કિનરવા દે. આપણે અહીંજ આપણા તંત્રુઓ ઉભ કરીશું.” ઈમામે ફરમાવ્યું, “લાઈ અખ્ખાસ! મને શાંતિ પ્રીત છે.”

આખરે દુસ્રીની કાફલાએ નદીથી દુર કંબજાની રેતાળ ને કિનારા જગ્યાએ પોતાના તંત્રુઓ ખસ કર્યા. ત્રણ મહલના અંતરે નદી કાંઠે દુરની કસકરે પોતાની જાગણી નાંખી.

ઈમામ દુસ્રીન અલયહિસ્સલામ પોતાના દયવાર સાફ કરના જતા

હતા અને નીચેની સીંગીઓ બોલતા જતા હતા-

“હે ધગડીઓ ! તમે કોઈને મિત્ર ગણો છો ? કોઈને બધા ન લાયક સમજો છો ? આ માનનામા ન્યાય પ્રભુના હાથમાં છે અને હો-
શ્વદાન એક દિવસે મરનાર છે. હવે આવીથી આમળ નાનાર નથા
અને મીઠો કપાસ જનાર પણ નથી”

નાગિષ્ણુત્તવારીખના કર્તા લખે છે - હૃં ન્યામ અપ્રત્યક્ષામેદીન
અં ૬-માથે છે કે નાગ પિતાના આ શબ્દો માલખતા મારી આમોમા
આત્મ બનાઈ આવ્યા મે મન ઉપર મન મજ્જો પગતુ મારી માનાથી
મહન ન થઈ શકયુ અને રજ્યા બોલ્યા, “નમ અમે આ વખત ત્વેના
હૃદયા ન હોત યજ્ઞગુપિયા ! આપ તો એની વાતો કરો છો ત્વો
મૃત્યુ માથે ફરી ન્હુ હોય એને જોની સપુણ આની હોય. આપની
મિના નામગી માર હૃદય ભુજાઈ જાય છે” એટલુ ફરીને જરોમતા ગડના
લાગ્યા હૃં ઉમ્મે કુલ્લુમ મં ૭ અં ગડતા બોલ્યા, ‘હે પૈગમગના હૃંજદ’
અહમોમ છે અમારી ઉપર ન અમે આપની પાઠ્ઠા છીએ” ધમામે
મકેને દિવામો આપ્યો અને ફર્માવ્યુ, ‘હે જ્વેનો ! મૃત્યુ મકેને માટે ને
આકાશવામીઓ પણ મરી જશે અને પૃથ્વી ઉપર ગેનારાઓ માટે પણ
મૃત્યુ છે અને મધી મપ્તુક એક દિવસે ફના થશે હે ઉમ્મેકુલ્લુમ ! હે
ગનેમા ! હે આતેમ ! અને હે મુખના ! ત્યારે હું મલ્લ થઈ જાઉં ત્યારે
મારી લાશ ઉપર પોતાના કપડાઓ ઘીગશે મા અને પોતાના અહેન અખમી
ગના નદી બંકે અલ્લાહની આસાઓ પ્રમાણે માનમદ્દગી કરશે ” એ
પછી એ પાક ખીમીઓ અદર જઈને મોટા અવાજે જરોકના ગડના
લાગી. ધમામ અદર આવ્યા અને ફર્માવ્યુ, “હે અહલેમથત ! મલ્લ કુતે”
હૃં અપનન ખાતુને ફરમાવ્યુ, આપની સહાદત ઉપ અમામથી કેમ મલ
થન શકે ! આપની પાઠ્ઠા હવવામા માગ નથી. હે બાઈ ! આપ આની
વતો કરો છો ત્યારે અમે શા માટે ન ગડીએ ! કેમ બાઈ ! હું આપને

કલ્પ થતાં, દરમની સ્ત્રીઓ દેહ થતી અને આપની લાગણે પામીત થતી
 નોંધરા એ બધાને જાણ્યા હતા કેવી રીતે સમજ કરી શકું ?" (નાનિશ્ચુત-
 વારીખ પૃ. ૩૫ મકનસં અનુમનનક, સવાએકે મોદરક વગ)

દરમમાં રીતે દિવાસો આપ્યા પછી ઇમામ બહાર આવ્યા અને
 વક્ષાદાર સાથીઓને તેઓના તંબુઓ અદ્વેગયતના તંબુઓની ખાસે પાસે
 ઉભા કરવાની આજ્ઞા કરી. તરતજ આજ્ઞા બજાવવામાં આવી.
 દનિદાસકારે લખે છે કે જ્યાં તંબુઓ એવી રીતે ઉભા કરવામાં
 આવ્યા હતા કે સૌ દેખી જરૂર વખતે આસાનીથી એક બીજાને મળી
 શકતા હતા. ખીલ મોદરકથી દસમી મોદરક ત્યાં રાત્રીએ એ
 તંબુઓને બાજી નાખ્યા ત્યાં કુધી એકબીજાનાં તંબુઓમાં આવજાવ ચાલુ
 અને વક્ષાદાર સ્ત્રીઓ અદ્વેગયતની ખાતુનોની જિયારતથી બચાવર
 મુશરફ થતી રહી.

કુદામાં ઇખ્તેજિયાદની તૈયારીઓ.

આપણે ઉપર વાંચી ગયા છીએ કે ઇખ્તેજિયાદે શામ મદીના અને
 અસના તરફના રસ્તાઓ બંધ કરી રાખ્યા હતા અને બીજા બધા રસ્તાઓ
 ઉપર પહેરો એસાડયો હતો ત્યારે હર તરફથી તેને એવા સમાચાર મળ્યા
 કે ઇમામને નદી ને વરતીથી દુર રેતાળ જમીન ઉપર ઘેરી લેવામાં
 આવ્યા છે અને ઇખ્તેજિયાદને ખાતરી થઈ કે હવે ઇમામની સલામ માટે
 દેખી પણ જગાથી કેમકે આવવાનો રસ્તો નથી ત્યારે તેણે ઇમામને કુદામાં
 લાવ્યા કરતાં કરબલામાંજ પોતાનું કામ આટોપી લેવાનું હમ્મિત ધામું. સૌથી
 પહેલાં તેણે હસીન ઇખ્તે નમીરને કાદિસીયહથી કરબલા તરફ ઉપડી જવાનું
 ફરમાન મોકલ્યું. અને પછી કુદેથી કરબલા તરફ અસ્કર મોકલવાની તૈયારીઓ
 કરવા લાગ્યો.

ઉમર ઇખ્તે સા'દ.

પણ ઇમામને કલ્પ કરવા કોણ તૈયાર થશે ? એ પ્રશ્ન તેને મુંઝવવા

લાગ્યો. એથી તેણે આખા શહેરમાં મુનાદી કરાવી કે જે માથુસ દુસયન
 ઇમ્ને અલીનુ માંથુ લાવશે તેને દસ વર્ષ માટે રચની હુકુમત આપવામાં
 આવશે. આ મુનાદી સાંભળી ઉમર ઇમ્ને સાંદ ઇમ્નેઝિયાદ પાસે આવ્યો.
 અને ઇમામનુ માથું લાવી આપવાની કચુલાત આપી બ્યારે તે એવી કચુલાત
 પછી ઘેર ગયો ત્યારે પૈગમ્બરની સાથે દિબરત કરનારા ને તેમના મદદગારો
 જેઓ કુદામાં રહેતા હતા તેઓએ તેને ઘણી મલામત કરી. ઉમર ઇમ્ને
 સાંદનું મન પક્ષટાયું અને તેણે એ કામથી દુર રહેવાનો નિયાર કર્યો પરંતુ
 બ્યારે ઇમ્નેઝિયાદને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે તે એકદમ ગુસ્સે થયો
 અને રચનું ફરમાન પાણુ લઈ લેવાની ધમકી આપી. પરિણામે રચની
 લાલચમાં ઉમરેસાંદ ફરી તૈયાર થઈ ગયો. (સવાએકે મોલરકા, મકતલે
 અમુમખ્નક, મકતલે અમુ હરિદાક વગેરે.)

હરિદશએની લખે છે કે ઉમરેસાંદે અખરે રચની લાલચમાં એ
 કામનું બીકું ઝડપ્યું અને એ વખતે નીચેની કડીઓ બોલ્યો,

અર્થાત, "વશ્વાહ! મને સમજ છે અને હું સારી રીતે જાણું છું.
 પરંતુ જે વાતોમાં મુંઝાયો છું, શું હું રચની હુકુમતને હાયથી જતી કરું
 એ છતાં કે રચ મારા અંતઃકરણની ઇચ્છા છે અથવા શું દુસયનને કતલ
 કરવાનો પાપ મારા માથે બેઠો? લોકો કહે છે કે તૈયા કમુલ થાય છે
 એ જે ખરી વાત હોય તો હું ક્યાણુ પ્રભુ આગળ મોટી તૈયા કરી લઈશ,
 અને જો એ લોકો ખોટું બોલે છે તો દુન્યામાં તો હું સુખી થઈશ અને
 આખેરતમાં કોઈનું કંઈ આવતું નથી. જણો કે દુન્યા તરતમાં મળનારી
 એક ખુખી (રોકડ) છે અને એવો કોણ બુદ્ધિમાન છે જે રોકડને ઉધાર
 માટે વેચી નાંખે? એ હું દુસયનને કતલ કરી લઉં તો મારી મુસદ્દે
 પહેંગીશ અને પછી પરજોડમાં જે કંઈ થોડી ઘણી સિદ્દા થશે એ બોળવી
 લઈશ. પરંતુ એ પછી ઇધિર મારા પાપને માફ કરી આપશે પછી બલેને
 હું સફળ જગતમાં સૌથી વધારે ગુનેદગાર કેમ ન હોઉં. (મકતલે અમુ

દરહાકું હંકરા એની પૃ. ૮૦).

કુરીઓનું લશ્કર.

છપ્પનેઝિયાદે ઉમરેસાંદને ૬૦૦૦ સૈનિકો સાથે કરબલા તરફ મોકલ્યો. કેટલાકો ૯૦૦૦ લખે છે. એ પછી તેણે અને મસ્જિદમાં સીને એકત્ર કર્યા અને કહ્યું, “હું લોકો! અબુમુશયાનના વંશજોની તમે સારી રીતે પરિક્ષા કરી જોઈ અને તેઓ તમારા પરિક્ષણમાં પસાર થયા અને તમે અમાઝલમો-મિનીન યજીદની ઓળખ પણ મેળવી અને જાણી લીધું કે તે કેટલા બધા બહો અને યજ્ઞની ઉપર મહેરબાન અને હિંમત છે. તેના રાજ્યમાં તમે સલામતી ને શાંતિથી જીવો છો ને તે પોતાના આપ મોઆવિયાની જેમ તમારી સાથે બહાઈ કરતો આવ્યો છે. યજીદ એ મોઆવિયાનો પુત્ર છે જેણે જનસમાજ સાથે બહાઈ કરી અને લોકોને મોટા મોટા ધનામો ને જમીનો આપી અને સૌને તવંગર બનાવ્યા. આજે તેણે મને શખી મોકલ્યું છે કે હું તમારા વાર્ષિક પગારમાં એક સો દીનારનો વધારો કરું અને એથીયે વધારે આપવાની અને છુટ આપી છે. અને મને એવી આજ્ઞા કરવામાં આવી છે કે હું તમને યજીદના કટ્ટા દુશ્મન હુસયનની સામે લડવા મોકલું માટે તમે આ વાતોને લક્ષ્યપૂર્વક સાંભળો અને એ માટે અધ્યાત્મ પ્રયત્ન કરો.”

ત્યાર પછી છપ્પનેઝિયાદ મીઅર ઉપરથી નીચે ઉતર્યો અને કુરીઓની સામે રાજ્યના ખજાનાના દર્યાગ્જ ખોલી નાંખ્યા. પછી શુ હતું? લશ્કરીના ઉપાસકોની મેદની જમી અને દરેક માણસ પોત પોતાની પોચાના પ્રમાણે દોલત ને જમીન મેળવીને ઇમામને કલ્લ કરવા તૈયાર થઈ ગયા. છપ્પને ઝિયાદે ઘણી ઝડપથી પોતાનું લશ્કર ગોઠવી લીધું.

કરબલા તરફ કુલ કેટલાં સિપાહો રવાના કરવામાં આવ્યા એ વિષે ઇતિહાસકારોમાં મતભેદ છે સૈયદ છપ્પને તાહિસ (અ. ૨૦) ૨૦૦, દગ્ગરની સંખ્યા બનાવે છે. મુસ્લિમ અલ્લાહિર્રહમ ૨૦ થી ૩૦.

હત્તર કહે છે, આ સમે કુશી ૨૦,૦૦૦, ઇમામ યાદેઈ ૨૨,૦૦૦ અને અઃવામા અબુલકાસ ૫૦,૬૬૬ કહે છે. બીજા ઇનિહામ કરો બે લાખથી નવ લાખની ગણતરી બતાવે છે આ બધી વિગતો જોઈને નામિખુત્વારીખના કુર્બા એવો અલીપ્રાય આપે છે કે “કરબામાં કુલ ઓગમાં ઓછા વીચ હત્તર અને વધુમાં વધુ એકાત્રન હત્તર મિપાહો ગ્વાના કુવામાં આવ્યા હતા” (૫ ૨૩૨)

આ મૈનિકો ને અફમગેની ગોદનણુ એવી રીતે કુવામાં આવી કે આથી પહેલા ઉમરે સાંદને ૬૦૦૦ ઘોડેમવારો માથે કરબવા તરફ રવાના કુવામાં આવ્યો. પછી શબ્દ ઇન્ને રજવાઈને બોલાવવામાં આવ્યો તેણે બીમારીનું બહાનું કાઢ્યું પરંતુ બ્યારે ઇન્નેત્રીવાદે તેને સમજાવ્યું ત્યારે તેણે ઇમાન વેચી નાખ્યું. અને એ વખત સુધી એકત્ર થયેલી બધી ફેજ માથે જેની મજા ૨૪,૦૦૦ હતી, કરબવા તરફ ઉપડી ગયો ત્યાર પછી હુવા ઇન્ને દેમને ૪,૦૦૦ ઘોડેમવારો આપનામાં આવ્યા ઉરવાં પછી સિનાનને ૪૦૦૦ અને બીજા રિવામતોના જણાવ્યા પ્રમાણે ૧૦,૦૦૦ ઘોડેમવારો અપાયા મિનાન પછી હસીનને ૬૦,૦૦૦ વધુ સવારો માથે કાદિસીયદથી કરબવા ઉપડી જવાની આજ્ઞા થઈ. શિઅ જિન્નશનને ૪,૦૦૦, મઝાહિ ઇન્ને રહીનદને ૩,૦૦૦, યઝીદ ઇન્ને મિકાબને ૨,૦૦૦, નજ ઇન્ને ખરગાને ૨,૦૦૦, મોહમ્મદ ઇન્ને અસ્મગ અને અબુલકાસ ઇન્ને હસીનને એકેક હત્તર, અવલી ઇન્ને યઝીદે અમલદને ૧૦,૦૦૦, બક ઇન્ને કઅમને ૩૦૦૦ અને હઝઝ ઇન્ને ખદગને ૧૦૦૦ મવારો આપનામાં આવ્યા. હુ તે પ્રથમથીજ ૩૦૦૦ મૈનિકો માથે કરબવામાંજ હતો, આ યઝીદી મૈનિકો મેનાપનિ ઉમર દખ્ખે માંદ હતો. નીચે અમે એ અફસરો ને તેઓની માથે ગયેલા મવરોની ગણતરી મળુ કરીએ છીએ

૧. ઉમર ઇન્ને માંદ ૬,૦૦૦

૨	શબ્દ ઇષ્ટને રૂપ	૨૪,૦૦૦
૩	કિરણ ઇષ્ટને કૃતિ	૪,૦૦૦
૪	સિનામ ઇષ્ટને અસન	૪,૦૦૦
૫	દસીન ઇષ્ટને નમીર	૮,૦૦૦
૬	શિશુ કિલ્લમવશન	૪,૦૦૦
૭	જાહર ઇષ્ટને રક્તિનદ	૩,૦૦૦
૮	યત્રીદ ઇષ્ટને રેકામ	૨,૦૦૦
૯	નગ્ન ઇષ્ટને ખરણ	૨,૦૦૦
૧૦	મોહમદ ઇષ્ટને અસ્થિ	૧,૦૦૦
૧૧	અબ્દુલ્લાહ ઇષ્ટને દસીન	૧,૦૦૦
૧૨	અવલી ઇષ્ટને યત્રીદ અસ્થિ	૧,૦૦૦
૧૩	બક ઇષ્ટને કમળ ઇષ્ટને તસ્લા	૩,૦૦૦
૧૪	હજમર ઇષ્ટને હજમર	૧,૦૦૦
૧૫	દુર ઇષ્ટને યત્રીદ રિયાદી	૩,૦૦૦

આવી રીતે સૌનિકાની સંખ્યા ૬૮,૦૦૦ થાય છે. બનવાનું છે કે હતિદાસકારો એમાંની કોઈ ગણતરીમાં ભુલ કરી હોય પરંતુ અહસરો ને આ ગોઠવણ વિશે સૌ હતિદાસકારો સંમત છે.

અહસરોમાં અબ્દુલ્લાહ અને છે કે આ રીતે ૬૦ અલી અબ્દી આગમચેતી ખરી પડી. મોહમદ ઇષ્ટને સૈરીન કહે છે કે એક દિવસ અમીરલમો'મિનીન અલી ઇષ્ટને અમીતાલિય અબ્દે ઉમર ઇષ્ટને સાંદને તેની જવાનીમાં ફરમાવ્યું કે "હે સાંદના પુત્ર! એ દિવસે શું કરશે જ્યારે જહનમ કે જન્મ શું લેવી એ બાજતમાં મુંજાઈ જશે? અને ખરેખર! એ વખતે તું જહનમ રીકારશે."

શરૂઆતની વાતચીત.

અહસરોમાં ત્રયરી જામે છે કે મોહમદની ત્રીજી તારીખે ઉમર સાંદ

પોતાના સૈન્ય માથે કરમવામાં લાજવ થયો. અને ઈમામના તખ્તોએથી એક મનઝિલ દુર પોતાની છાત્રાળી નાખી. ત્યાર પછી બન્નમ નમની મોહરમ મુધી ઉપ જણાવેલા અફનરો પોતપોતાના લશ્કર માથે એક એક કરમવામાં એકાદ થતા ગયા.

ગંવણી નાખ્યા પછી ઉમરે મા દે અમર ઠમ્ને ડમને બોલાવ્યો. અને તેને ઈમામની મેવામાં મરેશો પહોચાડવા કહ્યું પણ તેણે નકાર કર્યો અને કહ્યું કે મારા બદલ કોઈ બીજાને મોકલ કુદાના બધા મુમોએ ઈમામને આમત્રણ આપ્યું હતું. અને એથી એ લોકોમાંનો કોઈ ઈમામની મેવામાં હાજર થતા ચાહતો ન હતો. ઉમરે મા દે બોલાવ્યો તે કહ્યું પણ કોઈએ માન્યું નહીં. છેવટે કસીર ઠમ્ને અબ્દુલ્લાહ શમ્મી તપાર થઈ ગયો અને કહેવા લાગ્યો, “હ જાઉ છું અને તું આત્મા આપતો હોય તો હુસબનનું મથુ પણ વેતો આવું”

કસીર ઈમામના તખ્તોએ પામે પહોચ્યો ત્યાં અબ્દુલ્લાહમએ મયદાવી (ગી) ઈમામની સેવામાં લાજર હતા કમીઝને જોઈને તેમણે કહ્યું “બખ્ત-મુશ્કિહા કુશીઓમાં અશાન્તિનું કેન્દ્ર અને અત્યાચાર આગનાર મગીઝ ઠમ્ને અબ્દુલ્લાહ આપની મેવામાં લાજર થતા મારે છે.” એટલું કહીને બહાર આવ્યા અને કસીરને કહ્યું, “બે તું ઈમામની સેવામાં લાજર થતા ચાહતો હોય તો તારા હથવાર અદી ઉતારી નાંખ.” તેણે કહ્યું, “હુ હથવાર ઉતારીશ નહિ હુ જે સદેશ લાવ્યો છું એ જો ઈમામ માંબજશે તો કલીજ અને નહીં માંબજે તો પાછો આવ્યો જાશ.” અબ્દુલ્લાહમએ ત્યુ, “શીક છે, તારી તપ્તાર અને આપનો જા અને જ્યારે બહાર આવે ત્યારે લેતો જાજે. કામ્યુકે તારા સ્વભાવ ને ચરિત્રથી અમે નારી રીતે માલિનગાર છીએ,” પણ તેણે એમ કહવાની ના પાડી અને હા કરી બેઠો. અબ્દુલ્લાહમ તેને હથવાર માથે ક્યા અદર જવા દે એના હતા. અખરે જ્યારે તેનું કં આંધુ નહીં ત્યાર તે પાછો ફર્યો.

કસીર પાછો કર્યો ત્યારે ઉમરે સાંદે કુરંદ છાને ફેસને ઇમામની સેવામાં રવાના કર્યો. ન્યારે તે તંજુઓની પાસે પહોંચ્યા ત્યારે ઇમામે પોતાના સાથીઓને પુછ્યું, “એને તમારામાંથી કોઈ ઓળખે છે?” દબીબ છાને મજાહિરે (રઝીઁ) કહ્યું, “આ મારો ભાણેજ છે અને બની દન્તલા કબીલાનો છે અને અત્યાર સુધી આપણી સાથે નિખાલસ રીતે વતંચો છે.” ન્યારે તે એકદમ પાસે આવી પહોંચ્યો ત્યારે ખુદર છાને કેન બહાર આવ્યા અને તેને આવવાનું કારણ પુછ્યું. તેણે ઘણાજ નમ્ર અવાજે કહ્યું કે, “ઉમરે સાંદે મને ઇમામની સેવામાં સદેશ પહોંચાડવા મોકલ્યો છે.” ખુદર ફરમાવ્યું, “હીક, ત્યારે તારા હથવાર અહીં ઉતારી નાંખ.” તેણે તરતજ પોતાના બધા હથવાર ઉતારી નાખ્યા અને ઇમામની સેવામાં હાજર થઈને ખેદદ માનપુર્વક સલામ કરી. ઇમામે તેને પોતાની પાસે જગા આપી, તેણે ઇમામને અહીં આવવાનું કારણ પુછ્યું. ઇમામે ફરમાવ્યું “કુદના વડીલો ને રહસીએ મને આમંત્રણ આપ્યું અને મેં તેઓનું આમંત્રણ સ્વીકાર્યું. હવે જો તેઓનો અગ્નિપ્રાય મારા વિરે બદલાયો છે અને મારા આવવાને તેઓ નાપસંદ કરે છે તો કંઈ નહીં. હું પાછો આવ્યો જાઉં ” કુર્ગએ અન્જ કરી કે “જે લોકોએ આપને આદર્યા હોય તે પ્રવાસની તસ્દી આપી અને કાગળો લખીને મોકલાવ્યા એજ લોકો આજે આપને મુકીને છાનેઝિયાદના ખુરામદીઆઓમાં બગી ગયા છે. તેઓ કિપર અદલાહની સાનત હજો”

એટલું કહીને તે જવા કહ્યો ત્યારે દબીબે છાને મજાહિરે કહ્યું, “કુરંદ! અત્યંત ખેદની વાત છે હવે તું ક્યાં જાય છે? અહીંજ રહી જા અને પૈગમ્બરના પુત્રની સલામ કર એજ ખુશુર્ગોના પ્રનાપે મસ્લામની દોહત પ્રાપ્ત કરી છે.” કુર્ગએ કહ્યું, “એવો તે કાણુ મુખ હશે જે નફને સ્વર્ગ ઉપર સરસાઈ આપે? પરંતુ વાત એવી છે કે હું કાસિદ છું. મરી ફરજ છે કે હું ઉમરે સાંદેને તેજ સલામોજો જણાવ્ય પહોંચાડી”

આવું. એ પત્રી આ આમનમાં શું કરવું એ માટે મને પુરી સત્તા છે.”

અસ્થામા તમરીએ પણ એ કામિદોના જનાવ લખ્યા છે અને કુન્દની વાનગીન પણ વખી છે પરંતુ તેનું દમામની મેલામા રહી જવું અને એમનીજ સાથે શીદ થવું ક્યાયે લખ્યું નથી.

છપ્પેઝિયાદની સલાહ.

કુન્દ પમેથી જવાગ મેળીને તગ્ગજ ઉમરે સાદે છપ્પેઝિયાદને આ પ્રમાણે એક પત્ર લખ્યો,

“કરમયાના દાખલ થતકા મે હુમયને ત્યાં માગે ગરીબ મોડાં થો અને તેમને પુઝુ કે તેઓ અહીં ગા માટે આવ્યા છે? જનામમા તેમણે કહેવગબુ કે કુશીઓએ માગ નામે યહુ પત્રો વેના કર્યા અને એક પત્રી એક કામિદો મોદસ્યા અને મને આમત્રણ આપ્યું. મે તેઓનું આમત્રણ સ્વીકાર્યું. હવે જો તેઓ પોતાના વચનથી ફગી ગયાહેય અને તેઓનો અભિપ્રાય બદલાયો હોય તો હું પાત્રે ચાલ્યો જાઉં.”

હરસાન છપ્પે કાએદ કહે છે આ પત્ર છપ્પેઝિયાદને મળ્યો એ વખતે હું તેના દરમામમા હાજર હતો. પત્ર વાચતાજ તે બોલ્યો, “હા હવે જ્યારે અમારા પગ્નમા બરાબર સપડાઈ મયા ત્યારે હુસયન છટકી જવા માગે છે પણ હવે છુટકું પ્રભુ જાણે છે કે કેટલું સુરકેય છે” તગ્ગજ તેણે નીચે પ્રમાણે ઉત્તર વાલ્યો,

“તમારો પત્ર મળ્યો. અને એમા જે કંઈ લખ્યું હતું એ મે જાણ્યું હવે તમે હુસયનને અને તેમના માર્થીઓને યઝીદની બચઅત કરવાનું કહેો અને તેઓ બચઅતકરી લે તો પત્રી શું કરવું એ જોઈ વેવાશે.” (તારીખે તમરી)

કરમસાનું ચેવાયું

હવે આપણે હુમયની કાફલા તરફ વળીશું. ઉતારાની બધી વ્યવસ્થા કર્યા પત્રી મહુધી પહેલાં હમામે મોહમ્મદે હનરીયાદના નામે નીચેનો પત્ર લખ્યો.

“હુસયન હજને અલી નરહુદી મોલમ્મદ હજને અલી હજને
 દનશીયદ અને બનીહાશિમના ફરજદે લેએલા એમની સાથે છે તેઓના
 નામે. આમા બાદ આગાદ થએ કે દુન્યાની છદ્મીને ત્યાગ કરે છું
 અને હવે સદાદતની પ્રતિદ્વા કરી નહયો છું અને દુન્યાને એવી રામગતું
 છું તથા દર્નાઝ નહીં અને આમેરતને અનંત ને હમેશ રહેનારી કદાચું
 છું અને મેં દુન્યા ઉપર આમેરતને સરસાદ આપી છે.”

હતિહાસકારો લખે છે કે કરગલામાં આવ્યા પછી હમામે એ જમીન
 ત્યાંના લોકો પાસેથી ખરીદી લીધી. બહરલ મસાએલમાં એ દફાકન નીચે
 પ્રમાણે રજુ થઈ છે—

કરગલામાં પહેંચીને હમામે નયનવાના લોકોને બોલાવ્યા, તેઓ
 લગ્ન થયા ત્યારે હમામે ફરમાવ્યું, હું તમારી આ જમીન ઉપર રહેવા
 ચાહું છું અને મારી એવી હકીકત છે કે આ જમીનને હું આગાદ બનાવું.
 જે તમે આ જમીન મારા હાથે વેચશો તો એમાં ગરૂર મને આનંદ થશે.
 એ લોકોએ કહ્યું, “યખ્નરસુલિસ્લાહ! અમે અમારા પુત્રોની સાંખળતા
 આવ્યા છીએ કે, ૬૦ આદમ, તુલ, હાદાદીમ જે જે પયમગ્યરો અહીંથી
 પસાર થયા તેઓ સમ આફતમાં સપડયા. આપ આ જમીનને વસાવો
 નહીં.” હમામે ફરમાવ્યું, “એમ કેમ થઈ શકે? કદાચ કે અસ્લાહની
 મંજૂરમાં એવું નિર્મિત થઈ ચુક્યું છે.” એટલું કહીને હમામે ૧૦,૦૦૦
 દીનાર એ લોકોને આપ્યા અને એ જમીન ખરીદી લીધી. એ જમીનનો
 વિસ્તાર ૪ માહલ હતો. અને એમાંજ હમામની અને એમના સાથીઓ
 ને સગાસનેદીઓની કબ્જો છે. એ પછી હમામે એ જમીન તેઓને એ
 શરતોથી વકફ કરી આપી. એક એ કે એ ખરીદાયેલી જમીન ઉપર કદી
 પણ ખેતી કરવી નહીં અને ખીલ એ કે જ્યારે મારા મિત્રો અમારી
 કબ્જોની જિયારત માટે આવે ત્યારે તેઓને કચની નીચાની બતાવી આપવી
 અને તથા દલાલ મુઘી તેઓની મહેમાની કરવી. નયનવાના વતનીઓએ

એ શબ્દો મનજુર કરી અને કામન લઈને ઘરે પાછા ફર્યું. આ બનાવ
"૧૧૭ મોહરંમના દિવસે બન્યો.

ઉમરે સાંઢની મુંઝાણ.

ઉમરે સાંઢને બ્યારે ઇબ્ને જિયાદનું ફરમાન મળ્યું કે દુમયન અને
એના સાથીઓ પાસેથી યત્રીદની બચાવ કરાવ ત્યારે તે મુઝાયો. અકામા
તબરી લખે છે કે, ઇબ્નેજિયાદનો પત્ર વાંચી રહ્યા પછી તેણે કહ્યું કે,
ઇબ્નેજિયાદને આબેસ્તની કઈ પણ પરવા નથી. પુરૂષ આરંબવાની તેણે
હિમ્મત કરી નહીં. એ દિરસોમાં એક વખતે અને બીજા ઇતિદાસકારોના
જાણ્યા પ્રમાણે ઘણી વખતે તે રાતના મમયે બન્ને લશ્કરની વચમાં
ઇમામ સાથે મુલાકાત કર્યો રહ્યો અને લાંબા વખત સુધી વાતો કર્યો
રહ્યો. પણ હજી સુધી એ મામલો કંઈ ચોક્કસ નિવેદ્યે આપ્યો નહોતો.
એ અરસામાં પેગમ્બરના કુટુંબ પ્રત્યે બેહદ શત્રુના રાખનાર ખવડી ઇબ્ને
યત્રીદે શુસ્મે ઘડીને ઇબ્નેજિયાદને લખી મોકલ્યું કે ઉમરે સાંઢ આખી
આખી રાત લશ્કરમાંથી નિકળીને ઇમામની સાથે વાતો કર્યો રહે છે.
અને તેમની સાથે બેહદ નમનતાઈથી વર્તે છે, માટે તમે તેને લખો કે
ગોતાનો ઝોાધો મુકી આપે અને આ સેવા મને સોપવામાં આવે હું
ધાગીજ નારી રીતે એને પુર્ણાદુનિએ પહોંચાડીશ.

આ પત્ર વાંચી ઇબ્નેજિયાદ હેઝયો અને તેણે તરતજ ઉમરે સાંઢને
લખી મોકલ્યું, "મને ખબર મળી છે કે, તુ આખીરાત લશ્કરમાંથી બહાર
જતો રહે છે અને પુરાતના કિનારા ઉપર રૂંધે બિઝાવીને બેસે છે અને
દુમયનને બેઠાવીને બેસાડે છે. અને તેમની સાથે અત્યંત નમનતાઈથી
વર્તે છે. માટે આ પત્ર વાંચતાજ દુમયનને યત્રીદની બચાવ કરવાનું કહે
અને જો તેઓ નહીં માને તો પુરાતનું પછી બધ કરી દે અને તેઓની
ને પુરાતની વચ્ચે લશ્કર બેસાડ અને પુરાત ઉપર સખ્ત પહોંચે રાખ.
હું આ વખતથી પુરાતના પછીને ચઢીઓ ને બિઝાવીઓ ઉપર હતાશ

કરું છું અને હુસયન અને એમના સાથીઓ અને અહલેખાન ઉપર દરામ કરું છું. માટે દુરાત ઉપર પુરતો પહેરો બેસાડજો કે જેથી તેઓ પાણીનું એક પણ ટીપું પામી ન શકે.”

દુરાત ઉપર પહેરો—પાણીની બંધી.

છાનેઝિયાદનું આ દરમાન મોહરમની ૭મી તારીખે પહોંચ્યું. એ વખતે ઇમામ અને તેમના સાથીઓ ઉપર પાણી બંધ થયું ગયું. ઉમરે સાદે અત્ર છાને હજમજતે ૫૦૦ ઘોડે સ્વારે આપીને દુરાત ઉપર પહેરો નાખવાની આજ્ઞા કરી, અને તેને તાકીદ કરવામાં આવી કે દુરાતમાંથી પાણીનું એક પણ ટીપું હુસયનના તંબુઓમાં પહોંચવું ન જોઈએ, દુર દુર સુધી દુરાત ઉપર ઘોડેસ્વારો પહેરો બરવા લાગ્યા. આ લોકો એટલા બધા ફોર હયાના હતા કે ઇમામ અને તેમના સાથીઓને પાણી દેખાડી દેખાડીને પીતા હતા અને જમીન ઉપર ઢોળી નાંખતા હતા, એ લોકોમાંથી અબદુલ્લાહ છાને હસીન નદી કાંઠે ઉભો રહ્યો અને ઇમામને સંબોધીને બોલ્યો, “હે હુસયન! જેતા નથી કે આ પાણી કેટલું બધું મીઠું અને હંદુ છે. વલ્લાહ! જે તમે તરસથી મરી જાઓ તોયે આ પાણીમાંથી તમને એક ટીપું મળવાનું નથી.” એના જવાબમાં ઇમામે ફરમાવ્યું, હે અલ્લાહ! તું એને તરસ્યો રાખજો.” હખીમ છાને મુસ્લિમ કહે છે કે “વલ્લાહ! મેં અબદુલ્લાહ છાને હસીનને તરસથી લાચાર થઈ એમરે ફર્યાદ કરતો જોયો. લોકો તેણે પાણી પાતા હતા પણ તે તરતજ ફેરવી કરી નાખતો હતો, અને પાણીનું એક પણ ટીપું તેના શરીરમાં રહેતું ન હતું. અને તેની તરસ કોઈ પણ રીતે એલવાતી ન હતી એટલે સુધી કે એજ રિયતમાં તે તરસ્યો મરણ પામ્યો, એ વખતે મને ઇમામની પ્રાર્થના યાદ આવી અને હું ખુબ રડ્યો.” (તારીખે કામિલ)

અલ્લામા છાને જાંછ તઝકરેએ ખવાસમાં લખે છે કે અત્ર છાને હજમજતે પણ એવીજ રીતે ઇમામને સંબોધીને કહ્યું કે “હે હુસયન!

આ કુતરનું પાણી છે. કુતરો પણ એ પીએ છે અને ગંદા જનવરો સુવ્વર, ગધેડા અને બેડીઆ પણ એ પીને પોતનું કાળજી ઠંડું કરે છે. પરંતુ વસ્ત્રાદિ તમને આમાંથી એક પણ ટીપું મળવાનું નથી. એટલે મુધી કે (ખાક જલ્લાનશ) તમે નર્કમાં ઉત્તરુ પાણી પીઓ.”

પાણી માટે પ્રયત્ન

હિમામે એનો કંઈ ઉત્તર વાળ્યો નહીં અને ખમોશ તંબુઓ તરફ પાછા ફર્યા. સાતમીથી પાણી બધ યઈ ગયું. અને આઠમી તારીખની સ્થાન પહેના તો વૃષ્ઠો, જવાનો, બાળકો અને સ્ત્રીઓ સૌ તરસથી એકદમ બેચેન થઈ ગયા. આઠમીની સહવારે દુસયની લશ્કરના સેનાપતિ હૃં અબ્બાસે કુવા જોદવાનું કામ શરૂ કરી આપ્યું. દુસયનના વશદાર સાથીઓ અને સગા સનેહીઓ સૌ મહેનત કરવા લાગ્યા. એક કુવો જોદયો પણ એમાં પાણી બદલ પ્રયત્નો નીકળ્યા. આટલેથી જ એ વીરનરો નિરાશ થામ એમ ન હતું. તરનજ બીજો કુવો જોદવા લાગ્યા પણ અફસોસ ! એમાંયે પાણી ન નીકળ્યું. (મકતબે અબુ મખ્મદ)

આ પ્રયત્નમાં નિષ્ફળ થયા પછી પાણી મેળવવાની એકે યુક્તિ દેખાઈ નહીં. તરસ વધારે તીવ્ર થઈ ગઈ. સહવારથી સ્થાન મુધી બે કુવાઓ જોદવાના બારે શ્રમ પછી એ વશદારો સાવ અશક્ત થઈ ગયા હતા. પરંતુ જ્યારે નાનાં નાના બાળકો અશ્વમતશ ! અશ્વમતશ ! પોકારવા લાગ્યા ત્યારે હિમામે હૃં અબ્બાસને ફરમાવ્યું, “બાઈ ! કુરાત કંડે જઈને પાણી લઈ આવો.”

હૃં અબ્બાસ ૩૦ મવાર અને ૨૦ પૈદલ મળી કુલ ૫૦ વશદારો માથે નદી તરફ સવાના થયા. સાથે પાણીની ૨૦ ખાલી મસ્કો પણ લઈ લીધી. રાતનો વખત હતો. નહેર પાસે પહોંચ્યા ત્યારે અત્ર ઇબ્ને હન્નમને પૂછ્યું, “કુરાત ઉપર આવનારા તમે કોણ છો ?” હૃં અબ્બાસના સાથીઃ એમાંથી હિલાલ અને ઇબ્ને નાફેએ કહ્યું, “હું તારો પિતૃલ બાઈ છું અને

પાણી પીવા આવ્યો છું.” નેણે કહ્યું, “પી લે, તને એ મુશ્કારક લાગે.”
 દિલાસે કહ્યું, “અકસોસ છે નારી ઉપર હે ઝાલિમ ! મને પાણી પીવાની
 આજ્ઞા આપે છે અને પૈગમ્બરના નવાસા ને એમની સાથે આવનારાઓ
 તરસથી ખરી રહ્યા છે !” નેણે કહ્યું, “ને ખરું કહ્યું, હું એ પણ જાણું
 છું પરંતુ અમને જે આજ્ઞા થઈ છે એનું પાલન અમારી ફરજ છે.”
 દિલાસે ખુલ્લું અવાજે કહ્યું, “આવો, એના કહેવાથી આટકવાની કે જરૂર
 નથી.” તરતજ વફાદારો નહેરમાં કૂદી પડ્યા. અંતે પોતાના માથાસો
 મોઢાવ્યા અને ભયંકર યુદ્ધ જામ્યું. વફાદારોમાંના ફેટલાક લડતા જતા
 હતા અને ફેટલાક મસ્કોમાં પાણી ભરતા જતા હતા. એટલે મુઘી કે બધી
 મસ્કો પાણીથી ભરીને આ વફાદારો સદીસલામત પાછા ફર્યા શનુઓ
 તરફના ધણાઓ માર્યા ગયા પરંતુ ઈમામના સાથીઓમાંથી એક પણ શહીદ
 થયો નહીં. તંજુઓમાં એ વખતે સોએ પાણી પીધું. આ દિવસે પાણી
 સાવવા માટે ૬૦ અખ્યાસને સફાના લકમથી યાદ કરવામાં આવે છે.
 (મેઅતન, ૫૦ ૩૧૫)

ઉમરે સા'દની સખ્તાઈ.

૬૦ અખ્યાસની આ દિલેરીથી ઝાત્ર ધણેજ પરતાયો. ઉમરે સા'દે
 સદવાર પહેલાં કુરાન ઉપર વધુ પહેરો એસાડયો. એક રિવાયત પ્રમાણે
 ૬,૦૦૦ અને બીજી રિવાયત પ્રમાણે ૮,૦૦૦ માણસો ખાસ કુરાન ઉપર
 મુકર્રર કરવામાં આવ્યા. સદવારથી સ્નાંન મુઘી અને સ્નાંનથી સદવાર
 મુઘી ખુદ્દી તસ્વારો સાથે પહેરેગીરો કુરાન ઉપર પહેરો આવવા લાગ્યા.
 ખબર કરનારાઓએ આ સમાચાર પણ હાંમેઝિયાદને લખી પહોંચાડ્યા.
 પરંતુ લખનાર પણ ગુનેહગાર ગણાય એટલા માટે પાણી લઈ જવાના
 જતાવની ખબર કરવામાં ન આવી. હાંમેઝિયાદે તરત ઉમરે સા'દને નીચે
 પ્રમાણે લખી મોકલ્યું, “મને ખબર મળી છે કે દુસ્મન અને એમના
 સાથીઓ કુરાન ખોદે છે અને પોને પગ પાણી પીએ છે અને પોતાના

સાથીએને પણ પિયરને છે. માટે જુન ચેતીને આશ અને નેઓ કયાથી
પણ પાણી ન મેળવી શકે એનો ગદેગસ્ત કર."

આ ફરમાન પછી હાજોજિવાદે દુઝન ઉપર વધુ મધ્યન પહેરો
એઆડ્યો. આ સમ્પત્તિ જોઈને ઈમામ અને તેમના સાથીએને ખાતી થઈ
મર્કે દે હવે દુઝનમાંથી પાણીનું એકે દીધું મળવું અગત્ય છે, એથી
દરેક પોતપોતાની જગ્યાએ પાણી મેળવવાની પુકિતએ ઉપર વિચારવા
લાગ્યા. યકીન હાજો દરૂન હામની મેવામા દાજર થયા અને અરજ
કરી, "હમરેસાદ સાથે મને મગપણનો સબ્બ છે. મને આજા આપો તો
હું તેને મળીને પાણી માટે મગમગ્યું. બનવા જોગ છે કે તે પાણી
આપવા દજી મજી થઈ જાય." ઈમામે આજા આપી.

"દરૂન, હાજોસાદ પામે આવ્યા પણ તેને મલામ કરી નહી,
તેણે પૂછ્યું, 'શું' તમે મને મુમલમાન પણ સમજતા નથી?' દરૂને કહ્યું.
'હું તને કેવી રીતે મુમલમાન મમજી ? તું તો પેગમબના પુત્રને કાલ
કરવા તૈયાર થયો છે.' આ મામળો હાજોસાદે માથું નમાવી લીધું થોડા
વખત પછી બોલ્યો, "ખજખર ! હું પોતે જાણું છું કે, હમામનો કાતિલ
જરૂર જહન્નમી છે. પરંતુ હાજોજિવાદના દુકમ આગળ લાચાર છું." આ
મામળો દરૂને હમામની સેવામાં પાછા ફર્યા. (મતાલિખુસ્સુઉવ) આજ
બનાવ તારીખે આસમે ફરીમાં અનસના નામે લખાયો છે.

આમી તારીખ પૂરી થયા પછી નવમી રાત આતી ત્યારે હાજો
સાદ પોતાના અમુક સાથીઓ સાથે પોતાના લશ્કરમાંથી બહાર આવ્યો
અને હમામ (અં)ને બેલાતીને પૂછ્યું, "હવે તો આપે નજરોનજર ફરી-
ઓની બેવકાફ જોઈ લીધી?" ઈમામે ફરમાવ્યું, "એ લોકોએ અસ્લાહના
કામમાં અમદારી સાથે દજો કર્યો તો અમે તેઓના દજા ઉપર વિશ્વાસ
રાખીશું. કારણ કે તેઓ જાહેરમાં મરવાના આહવારા છે." હાજોસાદે
કહ્યું, "હવે જો કે થનાર છે એ નમાગી નજરો સામે છે હવે તમારી

શી સલાહ છે ?” હમામે ફરમાવ્યું, “મને છોડી દેયો કે હું મક્કા અથવા મદીનામાં આશ્રય લઉં અને નહીં તો ફરદોશના કોઈ સરદારી ઈસ્લામી દેશમાં જઈને ખીજા મુસ્લમાનોની જોડા રહું.”

હમામનો આ જવાબ સાંભળી હજનેસાદને કેં સાંતિ થઈ. તેણે તરતજ હજનેસાદને આ પત્ર એક ઝડપી કાસિદ સાથે રવાના કર્યો, “આશ્વાહે ભડકતો અગ્નિ હોલવી નાખ્યો અને બધી વાત ફેકાણે લાવી અને સુધારણાનો માર્ગ સુગડ્યો. હમણાંજ તુરતન (અબ)એ આ કરાર કર્યો છે કે તેમને એ શહેરો (મક્કા, મદીના) તરફ જવા દેવામાં આવે જ્યાંથી તેઓ આવ્યા છે અથવા કોઈ ફરદોશ દરજાનો દેશમાં જવા દેવામાં આવે જ્યાં તેઓ ખીજા મુસ્લમાનોની જોડા રહી જાય અથવા તેમને યત્રીદ પાસે જવા દેવામાં આવે જોથી તેઓ જાતે તેની સાથે એ વિષ વાનગીન કરીને જે કેં ચુકાદો થાય એ ઉપર અમલ કરે. અને તે આમીર ; મારા ધ્યાન અને ગરજ પ્રમાણે એમ સુનાસિય છે.”

આ પત્રમાં હજનેસાદ યત્રીદ પાસે જવાનો હેતુ દર્શાવે પોતાના તરફથી ઉમેર્યો હતો. હમામનો જવાબ આપણે ઉપર વાંચી ગયા છીએ. આ ફકરાં ઉપરથી તો એક પ્રકારે યત્રીદની બચત કરવાની હમામની હચ્છા દેખાડવામાં આવી છે. પરંતુ હમામે યત્રીદની બચત કરવાનો કદી સ્વપ્નેશ દર્શાવે કર્યો નથી. શરઆતના ઇતિહાસ ઉપરથી એ વાત સ્પષ્ટ રીતે પુરવાર થાય છે. પરંતુ એવી અમે માત્ર એકજ દિવાયન એ વિષે લખીએ છીએ.

અકબા હજને સમ્બાન કહે છે કે હું મદીનાથી મકકે અને મકકાથી મકકે સુધી બરાબર હમામની સાથેજ રહ્યો અને હજરતની શહાદત સુધી એમનથી જુદો પડ્યો નથી. હમામે મકકા, મદીના, ઇરાક અથવા કરગ લામાં કદ જવા સુધી જે જે વાતો લોકો સાથે કરી છે એમાંથી એક પણ શબ્દ એવો નથી જે મેં ન સાંભળ્યો હોય. જે લોકો એવું ધારે છે

હુસયન અને એમના આગીઆ મારી આજા પાળે તો એમને મારી પાગે મોકલી આપ અને નહીં તો એમની ઉપર સતત હુમલાઓ શરૂ કરી દે. એટલે મુધી કે બ્યારે એમને કલ કરી નાંખે ત્યારે એમની લાશોના લાથ પગ, આંખ, કાન, વગેરે કાપી લેજો કાનસુ કે એ સૌ મારી અગળા એ જ સતતને પાત્ર છે. અને બ્યારે હંમામ હુસયનને કલ કરી નાંખે ત્યારે એમની લાશને ઘોડાઓ નાંખે કચડી નાંખજો. જે કે હું ગાળું છું કે મર્મા પછી લાશ સાથે આમ કર્યાથી તેને કંઈ નુકસાન પહોંચતું નથી પરંતુ જે વાત મારી હબે નીકળી એ પુરી થવીજ જોઈએ. જે મારી બધી આસાઓ તું પાળશે તો હું જરૂર તને મોટા હંમામ આપીશ અને જે એમાં તને કે આળા હોય તો જુદો ઘસ જન અને તારી જગા શિક્ષિત જિજ્ઞાસાને સોંપી આપ, તેને મેં બધી આજાઓ સમજાવી દીધી છે.” (તારીમે તખરી, આંસમે કુરી વગેરે)

આ પત્ર લખાઈ ગયો ત્યારે દરબારમાંથી જરીર હજને અબ્દુલ્લાહ હજને મુખર્રમદ ઉભો થઈ ગયો અને બોલ્યો, “મારી પિત્રાદે ખ્દેન ઉમ્મુ લખાનીના લગ્ન હવે અત્રી સાથે થયા હતા અને એના ચાર પુત્રો છે. એ ચારે માન શગા બ.શેજ હમણા પોતાના બાઈ હંમામ હુસયનની સાથે કરજલામાં છે. જે તું આજા આપે તો હું એમને માટે તારી તરફથી અમાન પત્ર લઈને કરજલામાં મોકલી આપું અને તારી એ આજાથી અમારી ઉપર મોટા ઉપકાર થશે.” હજનેજિયાદે તેની વિનંતિ સ્વીકારી અને અમાન નસું લખી આપું. જરીરે પોતાના ગુલામ દરકાનને એ પત્ર સાથે કરજલા મોકલ્યો. (તખરી, આંસમે કુરી.)

શિક્ષિત પોતાના સંનિધે સાથે તરત કરજલામાં આવી પહોંચ્યો અને ઉમરને હજનેજિયાદનો પત્ર આપ્યો. હજનેજિયાદે પત્ર વાંચ્યા પછી કહ્યું, “વસ્લાહ! તેં તેનો અભિપ્રાય બદલી નાંખ્યો અને તેને બચકર પાપમાં સોંપ્યો. તું ખરેખર! સમજાન છે. તને જે કરવાનું હતું એ તો તેં કર્યું.”

શિખે પુછ્યું. “તો હવે તારો શો વિચાર છે? જો હમ્નેઝિયાદની આત્મા પાળવી હોય તો તરત ચુદ્ધની શરૂઆત કર અને નહીં તો મને આ કામ મેંપી આપ.” ઉમરે કહ્યું, ‘હું તારા માટે ફોજની સન્દરી મુકનાર નથી ચુદ્ધની બધી વ્યવસ્થા હું કરી લઉં છું.” જો પછીથી ઉમરે મા’દે આ માનસામાં ધખીજ સમ્પત્તિથી કામ લેવાનું શરૂ કર્યું તરતજ તેણે હજાર હમ્ને હજરને બોલાવીને ગાઝરીયહના ઘાટ ઉપર ૪૦૦૦ સવાર સાથે પહેરો રાખવા મોકલ્યો, કારણ કે આ એકજ ઘાટ અત્યાર સુધી બાકી રહ્યો હતો. બ્યાંથી દુસયની કાફલાને પાણી મળવાની આશા હતી. હજર હમ્ને હજર વિશે શકે જતા તેણે તરત રાખ્સ ઈમ્ને ઈમ્ને ૧૦૦૦ સવાર માથે તેની ઉપર દેખરેખ રાખવા મોકલ્યો. અને સખન તાકીદ કરી કે પાણીનું એક પણ ટીપુ દુસયન સુધી પહોંચવા ન પામે

હમ્નેઝિયાદની છેલ્લી આત્માના સમાચાર પહોંચ્યા ત્યારે ઈમામે ફરમાવ્યું, “વશ્વાહ! હું કદી પણ યત્રીદના હાથમાં મારો હાથ આપનાર નથી.”

જો પછી હજરત અબ્બાસ અને અલી અકબર સાથે ઈમામ મય્યાનનાં આત્મા અને ઉમરને બોલાવ્યો તે પણ પોતાના પુત્ર અને એક ગુલામ સાથે આવ્યો, હમામે પુછ્યું, “અફસોસ છે તારી ઉપર હે ઉમર! શું તું અવસાદથી નથી રતો? તું મારી સાથે લડવા તૈયાર થયો છે અને તું જાણે છે કે હું કોનો પુત્ર છું. તારી ફજ્જ છે કે તું મારી સાથે આપ અને મારી સદાય કર અને અશ્વાહની મરજીને આધિન રહે.” તેણે કહ્યું, ‘માતાથી એમ કેવી રીતે થઈ શકે? હમ્નેઝિયાદ મારું ધર બોદી નાખશે.”

ઈમામે ફરમાવ્યું “એની કે ચિંતા ન કર. હું એથી ઉત્તમ મકાન અગાવીને આપી શકું છું.”

“તે મારી દોસત, મિલકત ને જમીન જપ્ત કરી લેશે.”

“એની શા માટે ચિંતા કરે છે? હું તને એ બધી ચીજો એકઠી

કરી આપીશ.”

“મને મારા ગાલગચ્ચાઓની ધખી ચિંતા છે” નેના આવા કુદાં ગચ્ચાવ સાંભળતા સાંભળતા હંમામ લાચાર થઈ ગયા ત્યારે આખરે હૃદમાન્યું, “આ તને શું થયું છે? ચાલ રાખજો તું નારી નાદતની પચારી ઉપર કસ થઈ જશે અને અદલાદ તને ક્યામનના દિવસે નહીં જશે. વજાદ! મને ખાત્રી છે કે તને થોડાજ ઘડે ખાવા મળશે.”

આ શખ્દો સાંભળી ઇબ્નેઝિયાદ ઉભો થઈ ગયો અને બોલ્યો, “ઘડું નહીં મળે તો જવ જસ છે.” એ પછી તે પોતાના લશ્કર તરફ પાછો ફર્યો. હંમામ પણ પોતાના તંબુઓ પાસે આવ્યા અને લાંબા વખત સુધી વિચારતા રહ્યા.

શિરે લાવેલા પત્ર પછીથી કુમરે જોયું કે હવે બન્ને ઇસ્લામો પાર પડી શકે તેમ નથી. અને રચની લૂકમત લાયથી જતી ન જોઈએ. માટે ઇબ્નેઝિયાદને નારાજ થવાનું કે પણ કારણ ન મળે એવી રીતે વર્તવું જોઈએ. સ્વાર્થી મનોરથે તેને આંધળો બનાવ્યો અને તેણે હંમામ સાથે એકદમ સપ્તાઈથી વતવાનો એકકસ નિર્ણય કરી લીધો. કારણ કે તે જાણતો હતો કે આમ કર્યા વગર તે રચનો સફળતા જની શકવાનો નથી.

વસ્તુસ્થિતિ ઉપર ખૂબ વિચાર્યા પછી ત્યારે હંમામે જાણી લીધું કે હવે આ લોકો લડવા વગર કોઈપણ રીતે માને એમ નથી ત્યારે પોતાના સાથીઓ નાદક માર્યા જાય એ એમને યોગ્ય ન લાગ્યું. કારણ કે આ લોકોને માત્ર મારા એકલાની જરૂર છે, મને પામી શેશે ત્યાર પછી કોઈની શોધ કરશે નહીં. એથી પોતાના બધા વજાદર સાથીઓને એકત્ર કરીને હંમામે એક ફરીદ ખુલ્યો પડ્યો અને એમાં તેઓને કહે ત્યાં જવાની રજા આપી. પણ એથી તો એ વજાદરોના હંમાન વધારે મજબૂત થયા અને તેઓ કોઈ પણ રીતે હંમામથી છૂટા પડવા સજી ન હતા એજ રાત્રે તેઓએ હંમામની સલાયમાં પોતાના પ્રાણ અર્પવાનો એકમ નિર્ણય

મગી તીવ્રો એમનું નથી ન મ વામા એમીજી ઉપર પહેલ કે વા રાખ્યા
 નવમી નેત્રે હજીન હૃદય અમ્યામની મવામા હજી થયો અને
 એ પના આપ્યા વાચતા હજીન અમ્યામ એ પના જમીન ઉપર ફેંકી
 દીધા અને હજીનને મહુ માગ મામાને મ્હી દેએ કે તાન બાણેને
 ના નથી પયમમરના પુત્રને મગીને હિનેજિયાની વ્યવસ્થા કરે
 વ્યવસ્થા એ જાનિમની અમાનની હજી નથી સર્વશક્તિમાન અ નાદની
 અમાન અમા । માટે મસ છે તેની મ અને અમે આધિન જેનારા છીએ

હજીને આ બધી વાત શિશને કરી અને પછી કુદા તરફ ચ નતો
 થયો શિશ પછુ હૃદય અમ્યામના હુના મગાઓમા થતો હતો મહોરમા
 તો એણે મગપણનો ઇન ધ્યો પ તુ ખરી મને તો એની નેમ હૃદય
 અમ્યામને પછી પછુ મિતે હમામથી મિષ્ટમે પાડવાનીજ હતી મારણ કે
 હૃદય અમ્યામની ગાર્વતા ને દીનેરી આપ્યા અમમા વિષયાત હતી નાત
 અધારી થઈ ત્યાર શિશ હમામના તથુઓ પામે આવીને પોદારવા લાગ્યો
 મારી બેનના પુત્રો અમ્યામ નહો અમુદ્યાહ અને ઉમમાન કયા
 છે ? માટે તેમને મ્હી મ્હેનુ છે

શિશના આ શબ્દો સાંભળી મારે બાધઓ પોતામા ન ગયા હૃદય
 અમ્યામે ગુમ્માથી તેની માથુ બેતા ફરમાયુ તારા દ્વાય બાગી જાઓ
 મને તારી અમાન જેની માથે તુ આજો છે એની ઉપર નાનત હોતો
 દે ખુદના હુમન । તુ અમને અમારા બાધઓને સરદાર સમન હજીને
 જાનિમાનો માથ મૂખ આપવા સમનવા આ મો છે અને મ્હે છે કે
 જામે યજી જેવા દુરદમા મામે અમાર માથુ નમારી હતએ । તુ અમને
 અમાન આપવા આજો છે અને પયમમરના પુત્ર માટે અમાન નથી ।
 આ જવાન માંજળી શિમ જોમાનો પોતાની છવણી તરફ પાઠો ફર્યો
 (તારીમે આમમ ફરી)

માત્ર આ એક વાન ઉપરથી એ વક્ષા રોની સન્ધીપતા ને

વાની ખુશી જાહેર થઈ આવે છે. નાસિયુતવારીખના કર્તા જાણે છે કે નવમી રાત્રે ૬૦ અંગુળાસ શિશુને શેકડું પરખાવીને પાંચ દુધા ત્યારે ઇમામે એક જુદો નજૂ કબો કર્યો અને પોતાના રાપીઓને આદ્યએ તદ્દાત જાનવી લાવવાની આજ્ઞા કરી. પાંચી નો ક્યાંથી દોષ ? ખુશોની જોટલી પ્રવાદી વસ્તુઓ હતી એ જાંવી ઇમામ એક પ્યાલામાં બરી રાંધી. એક પછી એક ઇમામના સાથીઓ અદર જાહેર આદ્યએ તદ્દાત જાનવી લાવવા જ્યારે મુરૈદે હમદાની અને અમુરુદમાન હામુરુદમુલઅન્સાની તંખૂના દરવાજા પાસે પહોંચ્યાં ત્યારે મુરૈદે અદુબરદમાન સાથે મસ્કરી કરી. અમુરુદમાને કહ્યું, “આવા બપંકર વખતે તમને મસ્કરી સુજે” છે ?” “વસ્લાહ ! આખો કબીલો જાણે છે કે મેં યુવાની કે ઘડપણમાં અસત્યને કે પાપકર્મને કદી પસંદ કર્યો નથી. અને ખેલકુદ ને તકકાળી માતોમાં પણ મેં બાગ લીધી નથી. અત્યારે જે મેં મસ્કરી કરી તે એ નિશ્ચિંતતાનું પરિણામ છે જે જન્મનની ખુશખબરીથી ઉત્પન્ન થઈ ગઈ વસ્લાહ ! આપણે શત્રુઓ સાથે લડીશું અને તલવારને નેત્રા ચક્ષુથી શું અને પછી થોડા વખતમાં તો જન્મગુલ શિરદોસમાં પહોંચી જઈશું.”

આવી બપંકર આફતો વચ્ચે આ લોકોના મહેશ્વરો ઉપર ખુશહાલી પ્રગટી રહી હતી. એજ રાત્રે ઇમામ તંખૂ પાસે પવિત્ર કુરઆનની નિલાવત કરતા બેઠા અને જ્યારે આ આયતની નિલાવત કરી, “જે લોકો કાદિર થઈ મર્યા છે તેઓ એવું સમજી ન લે કે તેઓને જે દીક્ષ અપાય છે એ તેઓની બલાઈ ખાટે છે, બદકે અમે તેઓને એટલા ખાટે દીક્ષ આપીએ છીએ કે તેઓના પાપ વધે અને તેઓને ખાટે સખત અજાબ છે. અસ્લાહનું એ કામ નથી કે તમે જે સ્થિતિમાં છો એમાં માનનારાઓને રહેવા દે. તે તો અપવિત્રને પવિત્રથી જુદું કરવા ચાહે છે.” ત્યારે પાસેથી પસાર થતા શત્રુઓમાંથી એકે કહ્યું, “વસ્લાહ ! અમે પવિત્ર છીએ અને નમાઝથી જુદા છીએ.” ઇમામે તેની આ મુર્ખતાનો કંઈ

કિતર વાળ્યો નહીં પણ શુરેરથી ન રહેવાયું અને જોશી કહ્યા, “તારા જેવા ફાસિકને અસ્લાહ પવિત્ર, શ્લોકોમાં મળુનાર નથી.” એ પછી બન્ને વચ્ચે ઘણી વાતચીત થઈ અને શુરેરે એવા જવાબ વાળ્યા કે તેઓને ચુપકીદી ધારણ કરી ગાંધ્યા જવું પડ્યું. એ પછી ઇમામે પોતાના સાથી-ઓને ફરમાવ્યું, “તમારી મિસાલ એ ઇમાન લાવનારાઓ જેવી છે જેઓ ફિરઆનના માનનારાઓને વખતોવખત હૃદય મૂકા ઉપર અને અસ્લાહ ઉપર ઇમાન લાવવાની નસીહત કરતા હતા, પણ એ નસીહત તેઓ ઉપર કે અસર કરતી ન હતી. આ લોકો આંધળા બની ગયા છે તમારી શિખામણ એ લોકોને કામ નહીં આવે, માટે હવેથી અસ્લાહનો આપણને પાઠ માનવો જોઈએ અને ચુપકીદી ધારણ કરવી જોઈએ.”

નગમી મોહુર્મ

ઇમામ અલયહિસ્સલામે તથમ્મુમ કરીને પોતાના વફાદાર સાથી-ઓની સાથે રદવારની નમાઝ અદા કરી. થોડો વખત રહીને ઇમામે પોતાની બહેન જનામે ક્રયનજ ખાતુન મસામુસ્લાહે અલયહિસ્સલામે પોતાનું એક રવખું કહી સાંભળવ્યું. ક્રયનજ ખાતુન ઝારોકતાર રહી રહ્યા હતાં અને ઇમામ દિલાસો આપી રહ્યા હતા કે “બહેન! આમ રડો નહીં. દુશ્મનો સાંભળશે તો મેંણા મારશે” હજી એ વાંતો થઈ રહી હતી એટલામાં ઘોડાઓની ટાપનો અવાજ સાંભળાયો. ઇમામ તરતજ બહાર આવ્યા અને જોયું કે શત્રુઓ હથવારથી મુસલિમત થઈને આવી રદયા હતા. ઇમામે હૃદય અજાસને હકીકત પુછી લાવવાની આજ્ઞા કરી. અજાસ ઝુંકેર, હમીમ અને બીજા સાથીઓ સાથે શત્રુઓની સામે ગયા અને તેઓને અટકાવતા હકીકત પૂછી, તેઓએ કહ્યું, “ઇનેઝિયાલુનું હમાયુંજ એવું ફરમાન મળ્યું છે કે હુસયનજૈયત કરે અથવા તરત મુદ્દ શરૂ કરી દેવામાં આવે હૃદય અજાસે તેઓને થોમવાનું કહ્યું અને પોતે ઇમામની સલામાં પાછા ફર્યા. ઇમામે ફરમાવ્યું, “બાઈ અજાસ! મુદ્દ કાલ ઉપર

મુસ્તવી નેંડે એવું કહે જેથી આજની રાત આપણે અલ્લાહની દુઆઓમાં
ગુન્ગરીએ. આ લોકો સારી રીતે જાણે છે કે મને હજારો અને નિઝાત
ખાતુ પ્રીય છે.”

હજરત અબ્દુલ્લાસે શત્રુઓને ધમામનો સંદેશ પહોંચાડ્યો. ઉમરે
શિખરે પુછ્યું, “તારી શી સલાહ છે?” શિખરે કહ્યું, “તું ફોજનો સરદાર
છે, જેથી તારી મરજી આજી હું સરદાર હોઉં તો જરાયે ઢીસ કરે નહીં.”
શિખરે આ જવાબ સાંભળી હજરત સાહેબ વિચારવા લાગ્યો. એટલામાં એકે
કહ્યું “પૂજનસાહેબ! તુને અને દયદામ જેવી સત્તાઓ પણ આપણી પાસેથી
મોહાશન માંગે તો આપણે આપીએ. આ લોકો તો આસે મોહમ્મદ
(પૈગમ્બરના વંશજો) છે.” એ સાંભળી હજરે કહ્યું, “હીક! ધમામને કહો
કે આજે અમે મોહસત આપીએ છીએ. કાલે બયઅત કરશે તો હજરે
ઝિયાદ આગળ તમને લઈ જશું અને નહીં તો પછી અમે કોઈપણ રીતે
તમને મૂકનાર નથી.”

પાણીની બધીથી હુસયની કાફલાની તરસથી શી સ્થિતિ થઈ
હશે એ કહી શકાય નહીં. નાચે એ હકીકત દર્શાવતો એક પ્રસંગ રજુ
કરવામાં આવે છે.

મુશીરલ અહમ્મદના કત્તા લખે છે કે ૬૦ મુકબના સલામુસ્લાહે
અક્ષપદા ફગમાને છે કે મોહરમની નવમી તારીએ પાણીની એટલી બધી
તંગી થઈ કે તરસથી અમે હલાક થઈ જતાં હતાં. પાણીનું એકે ટીપું
ન રહ્યું. બધા વાસણ ખાલી થઈ ગયાં પાણીની ખાલી મરકો પણ ગરમીના
લાંબે મુકાબ અમ, સ્લાજનાં વખતે બ્યારે મને ખુબ તરસ લાગી અને
મારી સાથે ખાન કેટલાક બાળકો પણ ખુબ તરસાં થયાં ત્યારે અમે
સૌ એવા વિચારથી ૬૦ જખનગ ખાતુન (સલામુસ્લાહે અક્ષપદા) ને અમારી
તરસની સ્થિતિની ખબર કરવા ગયાં કે બનવા જોગ છે કે એમણે અમે
બચાવ્યો મારે થોડુંક પાણી નાખી મુકબ હોય. અમે તંબુમાં ગયા

ત્યારે લગ્ન કરાવવાનું મેં પતા અને એમના બોલામાં મારે નાનો
 બાઈ (અની અમગ) હતો મેં તેણે કે માન કુછ ક્યારેક હતા થઈ
 નય છે અને ક્યારેક મેંથી તથા છે અને એ બાળક પાણી મદારની
 માંની મમ્મન તન્કડી ગયું હતું અને કુછ કહેના હતા કે “માન થા બેગા
 અની અમગ” શાવ થા પશુ દા। તારાથી મેં ખમી શકાય! બેટા।
 તારી કુછનું હૃદય ચીનઈ જન જે કે તુ પાણી માટે ને અને તારી
 કુછ તને એકે મીષુ ન પન મટે આ શરૂને માલગી . હતા
 બાગી કુછનું મારી તન્ક ધ્યાન બેનાયુ એરી પુજ્યા નાગા, મેં
 બેગા મુકયના! ગે છે? મેં કયું, ‘દા! હુજ છુ’ અને એમ।
 વધુ હુ ખ થયે એ માળી મેં એમને મારી તમ્મની રાત ધરી ન। પડી
 મેં કયું, ‘કુછી વધાર માયાઓને ત્યાં તમે મમ્મને મોકલો નો કદાચ
 થોકક પાણી મળી જશે’ આ સામગીને કુન ઉઠવા અને અનીઅમગગે
 હાથમા બઈ મારી બીહ કુછઓના તણુઓ તન્ક નાના થયા ત્યા પાન
 પાણી ન મળ્ય ત્યારે પાઠા દર્શા અને એમની માથે પાણીની આશા ન
 આશામા બીજન તન્કવા માગેને પલ આપ્યા ત્યાર પડી માન કુન ઇમામ
 હમનના માનમચ્ચાઓ પામે મેંથી ગયા અને મમ્મને અન્ના ના તમુઓમા
 મોંયુ કે કદાચ તેઓની પામેથી થોકક પાણી મળી તથા, પનતુ ત્યાએ
 પાણીનું એકે મીષુ ન હતું ત્યારે પાણી મળવાની આશા ન રહી ત્યારે
 કુછ પાઠા પોનાના તણુના આવતા ન્હા અને બધા બાળકે એમની પામે
 એકલા થઈ ગયા માળકો ને બાળકોઓ મળી અમે કુન ૧૦ મચ્ચાઓ
 એમને ઘેરી બેા અને અમે સૌ બેહદ તરસ્યા હતા અમે સૌ તન્કથી
 નડી ગયા હતા એવામા તમુ પામેથી મારા મિતાગીના સાથીઓમાથી મુરૈ
 હમદા લી થયા અને અમાન રડનાને અમાજ માલમ્મો ત્યારે બેચયન
 થઈ ગયા અને જમીન ઉપર પડાઈ રડવા લાગ્યા અને બીજન
 માયાઓને જુનદ અવાજે મેંદા વાગ્યા, ‘એમ, બાઈઓ! હવે

તમારી ગી સત્તા છે? આ તમને આરં લાગે છે કે ૬૦ ફાતિમા મક્કામક્કાહે અસલવાની દિકરીઓ તરસથી મરી જાય અને આપણા હાથમાં તથ્યાગે નકકામી થમને પડી હોય અને આપણે કંઈ પણ ન કરી શકીએ! વસાદ! એવું થઈ શકતું નથી. એમના મરી જવા પછી હવવામાં કંઈ સાર નથી બરફ એ લોકોની પહેલાં આપણે જ મરી જઈએ એમાં જ કિર્તિ અને મરદાન છે. હે માન સાથીઓ! હવે નો એ જ હીક લાગે છે કે આ બાળકો તરસથી મરી જાય એ પહેલાં તમારામની દરેક એકે બાળકને હાથ પકડી લે અને આપણે સાંને ગામરીવાહના ધાટ પર લઈ જઈએ જે ઝાસિમે આપણી સાથે લડવા તયાર થશે તો આપણે પણ લડીશું. ચદ્ધા માજનીએ કહ્યું, “કુરાતના પહેરેગીરો જરૂર આપણી સાથે લડશે અને લડવા આપણને લાચાર કરશે, જે આપણે આ બાળકોને સાથે લઈ જઈશું અને લડાઈ થશે તો કદાચ બાળકોમાંથી કોઈને તીર કે નેજાનો ઝખ્ખ લાગે અને એ હસાક ચાપ તો એવી સ્થિતિમાં આપણે જ એના ઝખ્ખી થાના કારણરૂપ થઈશું. મુનાસિખ તો એ છે કે આપણે એક મરક લઈને કુરાતમાંથી એમને માટે પાણી ભરી લાવીએ. પાણી ભરતી વખતે આપણાથી કોઈ લડશે તો આપણે પણ લડીશું અને આપણામાંથી કોઈ માર્યો પણ જાય તો એ ૬૦ ફાતિમાની દિકરીઓ ઉપર કુરાતન થઈ જશે.” ગુરૂરે કહ્યું, “તમારી સત્તા બરાબર છે. એમના થવું જોઈએ.” એટલું કહીને તેમણે એક મરક લઈ લીધી અને પછી એ કોકો પાણી ભરવા માટે કુરાત તરફ રવાના થયા. આ કોકો ચાર જણા હતા. જ્યારે કુરાત પાસે પહોંચ્યા ત્યારે એમનો અવાજ સાંભળીને પહેરેગીરોએ પુંઠ્યું, “તમે કોણ છો! ગુરૂરે કિતરે વાળ્યો, “હું છું ગુરૂર અને ત્રણ જણાં માન સાથીઓ છે. તરસથી અને બેચયન થઈ ગયા છીએ એથી કુરાત ઉપર આવી રહ્યા છીએ. પહેરેગીરોએ કહ્યું, “અન્યારે કિના રહો. તમારા આવવાના સમાચાર અમે અમારા

મગદાઃ મુઠ્ઠી પતેંગાડીએ છીએ પડી જોતી નેની આસા” અકસ્માતિકે
 મીને નેઓનો અકમળ ઇસ્લાક હતો અને જુઠું માથે તેને સગપણનો
 મમય હતો એથી તેણે મહત્ત્વ, “એમને નહેર કપા જઈ પાણી પી
 પેવા દયો.” જ્યારે આ લોકે ધાર કપા પડેથી પણીમા ઉતર્યા અને
 પાણીની હડક જણ્યું ત્યારે જુઠું કહ્યું, “લાંત દાને ઇન્નેસાંદ
 કપા આપુ હડ પાણી વડી મ્યુ છે અને પૈમઅગની અવવાહની
 તમ જુઠાવવા આગાથી એકે દીધુ નથી અપાતુ.” પડી પોતાના
 માથેઓને મજોરીને મ્યુ, “ભાઈઓ! વાતો કરવાનો આ મમય નથી
 એ જાગડોને ચાહ ફો જોઓને આપણે ગુના ને તગડતા મુકી આવ્યા
 છીએ મજા ભરી લ્યો, અને જાગી માથે હુમયનના જાળકો તરસથી
 જોગત સર્જ મજા છે. અને જુઓ! હવે ફાતિમાના જાળકો મયગમ
 ન થાય તે પહેલાં તમારામાથી કોઈ પાણી પીએ નહી.” એમના
 માથેઓએ ઉત્તર વાળ્યો, “નહી હે જુરૂર! એમ કદી નહી થાય. હુમયનના
 જાળકો મયગમ ન થાય તે પહેલાં અમે આ પાણી પીશું નહીં.”
 પડેંગીગેમાના એકે આ લોકોની વાતો સામળી લીધી અને કહેવા
 લાગ્યો “તમને પાણીમા કિતરવા ને પીવાની આસા મળી એ બસ
 ન થઈ અને દવં તમારી એરી દિમન થઈ કે મજા ભરીને તમે
 (આકે અજ્ઞાન) એ ખારજની પામે લાઈ જાઓ હુ હમણાજ ઇસ્લામને
 આ વાતથી જાણીતો કરું છું. તે ઇસ્લાક મમપણના સબધના લીધે
 તમને કે મહેરો નહીં તો હુ તમને ખારી તસ્વારથી અટકાવીશ અને
 પડી લગાઈનો ઘોષ્ટ થશે ત્યારે ઇન્નેસાંને પોતાની મેજે આ સમાચાર
 માયમ પડી જશે” જુરૂર તેને કહ્યું, કે “અમારી આ સલાહ છુપી
 ગપ” અને પડી તેની તરફ આમળ વધ્યા. આજય એ હતો કે તેને
 પડી લે અને જવા ન દે જોથી વાત છુપી રહે. પરંતુ તે તગતજ
 નમજ ગયો અને ત્યાંથી નાહો. ઇસ્લાક પાસે આવીને તેણે બધી વાત

કરી દીધી. છરડાકે કહ્યું કે તેઓને થેગીને મારી પામે લઈ આવો. અને આવે નહીં તો તેઓની સાથે લડો અને જવા ન દ્યો. ત્યારે તેઓ રસ્તો બંધ કરી ઉભા રહ્યા ત્યારે ખુર્રેને કહેવા લાગ્યા, “આ પાણી તમારા ધમામ પામે લઈ જવાની રમ્મ નથી.” ખુર્રે કહ્યું, “જો અમે લઈ જઈએ તો નમે શું કરીએ?” તેઓએ કહ્યું, અમે આજ જગ્યાએ તમારે લોહી બહારીશું” ખુર્રે કહ્યું, “અમારાં લોહીનું બેલું આ પાણીના બેલવવા કરતા અમને વધારે પસંદ છે. અફસોસ છે તમારી ઉપર અમારામાંથી કોઈએ પાણીનું ટીપું નથી પીધું અમારોતો ધરિદો હતો કે હુસનના આગકોને પાણીથી સચરાળ કરીએ. વસ્લાદ! આ મશ્કની આસપાસ અમારું લોહી વહેતું ન થાય ત્યાં સુધી તમે એને હાથ અડાડી શકતા નથી” આ સાંભળી એકે કહ્યું, “આ લોકો આટલા જરાકે જેટલા પાણી માટે પ્રાણ ખોવા તૈયાર છે અને આ થોડુંક પાણી એમને કેં પણ લાભ પહોંચાડી શકતું નથી. હવે જવાજ દ્યોને.” બીજાએ કહ્યું, “અમીરની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન ન થવું જોઈએ.” એ પછી તેઓએ ખુર્રે અને તેઓના સાથીઓને ગેરી લીધા. ખુર્રે એ વખતે રડવા લાગ્યા અને બોલ્યા, “અફસોસ છે જ્ઞાનિમાની દિકરીઓની સ્થિતિ પર. અસ્લાદ આ લોકોને પોતાની રહેમનથી દુર રાખે જેઓ અમને પાણી લઈ જવા દેતા નથી.” ખુર્રેન સાથીઓમાંના એકે પાણીની મશ્ક પોતાના ખભા ઉપર અડાવી લીધી. પહેરેગીરાએ તેને થેડી લીધી અને તીર વરસાવવા શરૂ કર્યા. એક તીર મશ્કના મેલામાંથી પસાર થઈને એ વફાદારના ખભામાં લાગ્યો. લોહી વહેવા લાગ્યું અને તેના પગ સુધી પહોંચ્યું. એ વફાદારે મશ્ક તરફ જોયું તો હજી તેનું મોઢું સજામત હતું એથી અસ્લાદનો ઉપકાર માનતો બોલ્યો, શુક્ર છે અસ્લાદનો જોજો મારી ગરદનને મશ્ક ઉપર દાક્ષ બનાવી.” ખુર્રે જોયું કે આ લોકો પાણી લઈ જવા દેશે નહીં ત્યારે ખુર્રે અવાજે પોકારી ઉઠ્યા, ફિટકાર દળે તારી ઉપર દે.

અમુક પાનના રહસ્યો! શા માટે સુતેલા જમણને જગાડો છો? અમારી તથ્યગેને મ્યાનમાથી નીમળા ન થયો નહીં તો બારે ખુરેજ થશે." આ શબ્દો ખુરેજે એમ્મે જુવન અસરે મ્હા હસા કે હમામના તથુમા એ મબળાયા હમામના સાથીઓમાથી એકે કંદુ, "મને નો ખુરેજો અસર લાગે છે તેઓ અમને બોનાવના લાગે છે" હમામે ફરના-થુ, "તન્ત તેઓની મદાયે જમ્યો" તન્તજ હમામના માથીઓ મનાર ધને ખુરેજ પામે આરી પનેત્યા ત્યાગે પહેરેગીરેએ આ ચેમને બાવના નેયા ત્યાગે નહમી ગયા ખુરેજ પાગી લઇને મદીમનામન પાલ ફર્યા અને પાણીની મજ્જ ખબા પગથી ઉનાગીને જમીન ઉપન નખી દીધી અને મેના, "હે આથે રસુન! (યો આ પાણી પીઓ તમને એ મુમાઝ થાય" આ માનગી મધા બાળમે ખુમખુસ થઈ ગરા અને કંઠેરા બાવ્યા, "જુઓ! ખુરેજ અમારા માટે પાણી લઈ આવ્યા ખુરેજે અમાગ માટે પાણી લઈ આવ્યા" બધા બાળના દોડયા અને મરઘની ઉપન તુગી પડયા, ક્રોધ મરકને પોનાના બોળામા લઈ ચેરા ચાલતુ હતુ અને મોઢ તેને પોનાની જાતી સાથે ચાપવા તેની ઉપન પડતુ હતુ એમ્માએ એનએમ બાળમેના હજુમથી મજ્જતુ મેહુ ખુરી ગયુ અને બહુ પાણી માગી ઉપર દોળાઈ પડયુ બધા માગના એમ્મે માથે પોનાગી પેકારીને ગરા જાવ્યા "હે ખુરેજ! તમે જે પાણી લાવ્યા હતા એ બહુ વધી ગયુ" આ સાબગી મુરે પોનાના મોઢને પીટવા લખ્યા અને બોલ્યા, "અફસોસ! પ્રાણ બાપીને મે પાણી લખ્યુ હતુ પરતુ નખીમમા ન હતું કે હુમયનના માગનાની તન્મ બોનાવ,"

અમને ખાતરી છે કે આ હકીકત વાંચ્યા પછી એ દુખી એની તન્મના વીધે શી સ્થિતિ થઈ હશે એનો સચકોને કંઈ નિયાન બાની શકશે

મને આત્મો સાથે ડોડી આપીએ તો જન્મના કાંડી ખાતન
પગુએ અમને મીઠી નાખો

હવે વાતો અહીં સુધી પહોંચી હતી કે આ વજાગેએ પોતાની
તથાવરે મિયાનમાથી કાંડી વીધી અને નિયાનોને તોડીને તપુઓની
આનખાન નક્ષત્ર મળે મળ્યાવના આગિઆ કેટલી દીધી અને પછી
કનાડી તથાસા સાથેના વધને સર્વશક્તિમાન આદનાદતી દગ્ગાદમા આગિઆ
કન્તા પ્રાર્થના કરવા આગ્યા, 'અમાન નન્નનદાન તા ! પેગમ્મની
નામેદારી તાગ ધમના રક્ષણ મળે અમે' મના દરિયા ઉપરથી પમાર થઈ ત્યા
ડીએ અમાગી વાગ તથા સાથે છે તુજ અમાને ખરે પાન છે તે અમાન
માથે તુ અમને દક્ષતા ને મધમ આપ કે જેથી અમાન પગ
દૃઢ રહે અને અમે તારી નક્કા અમ્મ મરસ તુમની રાકીએ"

આપણે ઇનિહામ ઉપર નજર નાખીશું તો આપણને જણાવ
આવશે - મોગ માગ પગમ્મના માથેઓ પલ્લુ આરી કમેગીના રખના
મળી ગયા છે અને દુ ખેડી મળીને પેગમ્મનો માથ મુખ આપ્યો

હવે હમાને પોતાના આખા હૃદયના એક પુલ્કના જવુ પડ્યું
ન હતુ અક્ષમત, એમના કેટલાક ધયાની રત એનના માથેઓની કમેગીના
ખરી ગત હતી એ ગને એનના સારીઓ એમની સાથે નવાયા હતા
હવે હમા એ લોકોને સારી રીતે ઓળખતા હોવાથી તેઓને એજ રાત્રે
મયાદ આપી કે "પ્રાર્થના કરો કે પરિણામના પડે" એ વખતે એમના
માથેઓએ ભારે થકા ને ઇનાનની વાતો કરવા માંડી કોઈએ કહ્યું કે "જ
આપના પરસેરાની જગાએ માર્ લોડી પહેવડાવીશ" અને કોઈ બોલ્યો -
'જ્યા સુધી હુ હવુ છુ ત્યા સુધી તમારા એક નાળને પણ માર્ ઇન
પરોચાડી શકતુ નથી.' એ જવુ છતા તેઓ સ્વના સુધી હવે હમા
સાથે જાગૃત રહી શક્યા નહી

'હવે કહ્યું કે તમે અતી ચોલો અને મારી માથે જાગતા

આશુરાની રાત.

સહવારે યુદ્ધ રાત્રે થનાર હતો. પ્રભુ માત્રાગ્યના પાંચાનું મીંચન થયાનું હતું. દુસયનના નાના બાળકો, બાણેઓ બત્રીગઓ, પુત્રો, બાઈઓ અને મિત્રો સાનું લોહી વહેનાર હતું. મદીનાથીજ દુસયન કતલ થવા રવાના થયા હતા. માત્ર દુસયનજ નહીં બલકે એમના બધા સાથીઓ. શહાદતનો સમય નજીક આવી રહ્યો હતો અને સા કોઈ એ માટે તૈયાર અને રાજી હતા.

પણ એક દિવસ યુદ્ધ મુક્તવી રાખવાની દુસયને માંગણી કરી. અનીચ્છાઓ છતાં માંગણી સ્વીકારાઈ. દુસયને વ્યવસ્થા કરવા માંડી.

દુસયન મરવાજ આવ્યા હતા, પરંતુ એમની હવાતીમાં દરમના તંબુઓ ઉપર શત્રુઓ હુમલો લઈ આવે અથવા ફાવી નય એ એમનાં માટે અસહ્ય હતું. રાત્રે થતાં સાથી પહેલાં એજ બદો-બસ કરવામાં આવ્યો. દરમના તંબુઓની આસપાસ ખંદક ખોદવામાં આવી અને એમાં લાકડા ભરી અગ્નિ સળગાવવામાં આવ્યો.

એથી પરવારને ધમામ પોતાના તંબુમાં આવ્યા. પ્રભુપ્રાર્થના પછી કુરઆનની નિઝાવત કરવા લાગ્યા. પછી વસ્તુસ્થિતિ ઉપર ખુબ વિચારવા લાગ્યા. થોડા વખત પછી બધા સાથીઓને એકત્ર કરીને કહેવા લાગ્યા. “કાલે જે કોઈ મારી સાથે રહેશે તે જરૂર કતલ થઈ જશે. માટે આ રાત્રીના અંધકારને ગનીમત ગણી તમે પોતપોતાના ગામ તરફ વિખેરાઈ જાઓ.” એટલું કહીને ધમામે સભામાંની બત્રી-શુભવી નાખી જેથી જવા ઇચ્છનારને આંખેની ડાશરમ અંતરાવરૂપ ન થઈ પડે. એ વખતે દુસયનના વફાદાર સાથીઓ ઝારઝાર રડી પડ્યા અને વ્યાકુળ થઈને અરજ કરવા લાગ્યા, “યા મુવલા! અમને પયગમ્બર, અલી અને ફાતિમા સામે શરમંદા ન કરો. ન્યાયના દહોડે અમે ક્યે મોટે એમની આગળ જશું. વખ્તરશુદ્ધિલાલ ! ને કદાચ

નમં આપનો માથ છોડી આપીએ તો જગતના કાંઈ ખાનાગ પુણ્યો અમને મીઠી નાખો.

૬૭ વાતો અહીં સુઝી પડેલી હતી કે સા વજાતગમે પોતાની તથ્યારે મિયાનમાથી કાઢી લીધી અને મિયાનેને તેડીને તપુચાની આમપામ રક્ષણ કાળે મળગાવેલા અગ્નિમા ફેટી દીધી અને પત્રી કિનાડી ત'વારો હાથમા લઈને સર્વશક્તિમાન અ'વાની દગ્ગાદમા આગિત્રી ગ્તા પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા, 'અમાગ મજ્જનદાર! તારા પેગમગની તાબેદારી તાગ ધમના રક્ષણ કાળે અમે દુ'ખાના દગ્ગીયા ઠપચી પમાગ થઈ. હ્યા ડીએ, અમાની વજા ત' હાથ છે તુજ અમાગે ખરે પાવક છે હે અમાગ માપેક! તુ અમને કહતા ને મયમ આપ કે જેથી અમાન પગ કદ રહે અને અમે તારી નહમા અમા અર્વસ્વ છુટાવી શકીએ."

આપણે ઇતિહાસ ઉપ નજર નાખીશુ તો આપણને જણાવ આવશે કે મોટા માટા પેગમગના માલીઓ પબુ આરી કસોગીના વખતમા બધી ગયા છે અને દુ.ખોથી બહીને પેગમગનો માથ મુઝી આપ્યો છે.

૬૦ ઇસાને પોતાના આખા જીવનમા એકે પુદ્ધમા જણુ પડ્યુ ન હતુ. અલખત, એમના કેદ થયાની ગ્ત એમના સાથીઓની કમોગીની ખરી ગત હતી. એ ગતે એમના માલીઓ એમની માથે નનાયા હતા. ૬૦ ઇસા એ સોદોને સાગી ગીને ઓળખતા હોવાથી તેઓને એજ ગતે મવાહ આપી કે "પ્રાર્થના કરો કે પરિલણમા ન પડો." એ વખતે એમના માલીઓએ બારે શ્રદ્ધા ને ઈમાનની વાતો કરવા માડી ગ્રોહએ કહ્યુ કે "હુ આપના પરસેવાની જગાએ મારે સોડી વહેવડાવીશ" અને કોઈ બોધ્યો - "જ્યા સુધી હુ જીવુ છુ ત્યા સુધી તમાગ એકે વાળને પણ કોઈ ધન પોટાચાડી શકતું નથી." એ બધુ છતા તેઓ સ્વવા સુધી ૬૦ ઇમા રાથે નગૂન ગ્હી શક્યા નહી.

'હજુએ કશુ કે તમે અહીં દોખો અને મારી માથે નગમતા

રહે... પછી શિષ્યોની પાસે આવે છે ને તેઓને કંઈના જોડને પીટરને કહે છે શું નામ આંકે પછી પણ મારી સાથે જગના નથી રહી શક્યા! નમે જગના રહે ને પ્રાર્થના કરે કે પરિસ્થિતિમાં ન પડે.....ત્યારે તેણે આવીને બીજવાર કંઈના જોડ ને તેઓની આંખો કંઈથી બારે થયેલી હતી.....ને ત્રીજવાર તેઓને કંઈના જોડ" (ઈશ્ટિએ મની)

અને એ પછી શું થયું? સ્વવાર થતાં ત્યારે એ મનુષ્ય પગખરને પકડવા લાકેમના માણસો આવ્યા ત્યારે એમણે પોતાના સ્થિતિઓને જગાડ્યા જગીને એ લોકો આ પોતાપોતાના ઘર તરફ ન્દારી ગયા પીટર બાપ્ટે નો ટોપકામાં બેસીને કિસ્સા કિપરથી નીચે આવતો રહ્યો અને યહુદાએ શું કહ્યું? ત્રીસ રૂપરડી લઈને લાકેમનાં રીપાણોને ૬૦ દસા જે જગાએ સંતાપા હતા ત્યાં લઈ ગયો. એ પછી લાકેમ પાસે ત્યારે આ લોકોને બેસાવવામાં આવ્યા અને પુછવામાં આવ્યું કે "તમે ઈશ્ટિનો ધર્મ પાળનાર છો?" ત્યારે સાંભળે નકાર કર્યો. અને પીટરે ત્રણ વાર સોગનપુવ'ક કહ્યું કે "હું ઈશ્ટિને બિલકુલ બેસાવતો નથી."

પરંતુ કર્મકાનો ક્ષતિહાસ દુન્યા રાગક્ષ અરણ. વકાદારી ને પ્રેમની અચળ મુતિઓ રજુ કરે છે. ત્રણ દિવસની ભુખ ને તુંબા, સગાને-દીઓનો વિયોગ અને એ વખતે પ્રાણ અચાવવાની તકે લાથમાં હોવાં છતાં એ વકાદારોએ પોતાની પ્રેમ મુર્તિઓના ચરણે પોતાના પ્રાણ ન્યોછાવાર કર્યા.

૬૦ દસન અબ્બા ફરજંદ ૬૦ કાસિમ કાસિમની સેવામાં લાગર થયા. એમની વય ૧૩ વર્ષની હતી. પૂછવા લાગ્યા, "શું મારું નામ પણ કલ્લ થનારઓમાં છે?"

હામાએ પૂછ્યું. "તમને જુલુ કેતું લાગે છે?"

"મને કરતાં પણ વધારે મીઠું."

"હે કાકાના પ્રાણ!" હામાએ ઉત્તર વાળ્યો. "તુમે એ પરિક્ષા

તે અત્યંત હવનની જગ્યા છે. જે માણસ એ દિવસે પ્રસાર થયો ને ફક્ત પામી ગયો અને જે એ દિવસે પમાર ન થયો ને નિર્દુષ્ટ રહ્યો.”

એક તન્દ્ર દર્શીય છજ્જે મજાદિરના તંત્રીમાં ક્રિયામતના બધા વક્તાદાર સાથીઓની સભા ભરાઈ છે. દર્શીય છજ્જે મજાદિર મિગજર ઉપર બેઠેને ફરમાવી રહ્યા છે, ‘જાકુમુકાલો ખેરા. હું વક્તાદારો ! નમને સમગતવવા કે યીખામણ દેવાની હું કે જરૂર જોતો નથી. તમારા દૃષ્ટ અજ્ઞાતની માંદગીને ને અદલેતના પ્રેમથી જલકાયેલા છે. અને મને ખાતરી છે કે તમે આ કાસે એવું કામ કરી દેખાડશો કે જે દુન્યામાં અમર રહી જશે...

‘તમે આ જાણો છો કે આપણા ખરા રક્ષક ને માલિકે પોતાના જંદગીઓની કસોટી શ્રેવાની આગાહી પવિત્ર કુરઆનમાં કરી છે કે ‘અમે જરૂર જરૂર તમને અજમાવીશું. બુખથી, બયથી દોષતથી પ્રાણ ને અવજાદના નુકસાનથી.’ અને આ આપણી કસોટીનો વખત છે. અને હું આપણા આ માટે તે પાક પરવરદિઆરના દરબારમાં પ્રાથના ચાલક છું કે તે છેવટ સુધી આપણને આ કસોટીમાં પાર કતારે અને સત્ય ઉપર આપણને દત્ત રાખે.

‘હું વક્તાદારો ! આપણને અજ્ઞાતનો ઉપકાર માનવો જોઈએ કે તે આપણને આવા મંજોગોમાંથી પસાર કરી અનંત ને લમેશાં ગહેનારી નેઅમતોના લક્ષ્યને બનાવે છે. આજસુધી અજ્ઞાતે એકેક ચીજની સૌની કસોટી કરી છે પરંતુ આપણા માટે એ બધી ચીજો એકી સાથે ‘એકકી કરવામાં આવી છે. આજે ત્રણ દલાલ થયા આપણને અન્ન મળ્યું નથી અને પેગમ્બરના કુટુંબીજનો પણ આપણી સાથે ભૂખ્યા રહ્યા છે; પરંતુ તમે જાણો છો કે, આજે કેના અનુયાયીઓ છીએ ? આપણે એ કુટુંબના અનુયાયીઓ છીએ જેના અંતરમાં ત્રણત્રણ દલાલ સુધી ફાકાઓ ફર્યા છે અને પોતાનો ખોરાક અનાથ, ગરીબ અને કેદીઓને ખવડાવી દીધો છે. આપણા બયની સ્થિતિ પણ તમે જાણો છો. કુદેથી આપણી કતર માટેના ફરમાનો આવી રહ્યા છે. હરમની પાક યીખીઓની રક્ષા કાળે

હં અગ્નિમાં આવી ગરમીમાં ત્રણત્રણ દવરા થયા પોતાની શરીર પંથી
લથિયાર ઉનાચી નથી. હમામ દુસ્થન અત્યથિસ્સનામે શત્રુઓની બ્હીકના
લીધે સ્ત્રીઓના ત્રણુઓની આસપાસ ખદક ખોદવી તેમાં અગ્નિ સળગાવી
ગમ્યો છે, જેથી શત્રુઓ ત્રણુઓમાં ધુમી ન આવે

“દોષતથી પણ આપણી ક્ષોડી થઈ ગઈ છે. આપણે વતન છોડી
સત્ય ખાતર હમામનો સાથ આપી રહ્યા છીએ. હુમ્મનના નાના નાના
આગકે માથે નરસથી પણ આપણી ક્ષોડી ચાં રહી છે. એ બધા દુ.ખોમાં
તમે અત્યાર સુધી સયમ અગમ્યો છે અને મને ખાતરી છે કે તમે
હેવટ સુધી મયમ જાગરી ગકો. પરંતુ વશાહરો! કાલે પ્રાણુ ને અવ
લાઠથી આપણી ક્ષોડી થવાની છે. શત્રુઓની તથ્વારો આપણા ગળા ઉપર
આક્રમણી છે. હ તમારામાં એક ધરડો અને અનુભવી માણુ ન હું, ખુદા
નક્કામત ગમે તમે મૈ જવાળ છો. પરંતુ હુ બ્હીઉ હુ કે, રમીને કાલે
પરિક્ષકની સામે તમે કયાં કોરા કાગળોજ ન રાખી દયો. યાદ રાખો,
કાલે જો ક્ષોડીમાંથી પમાર થવા તો સૌથી પહેલાં આપણે પૈગમ્બર
અને અલીના દર્શન કરવા બાંધ્યગણી થઈશું. હઝરત અલી આપણને
કૌમરતુ પાણી પાશે અને પૈગમ્બર, તેમજ હઝરત કાતિમા મં આપણું સ્વાગત
કરવા આવશે તમને એવા પ્રયત્ન કરવા જોઈએ કે હમામના નગાબ્હાકાની
શરીફ થવાની વાગી આવે એ પહેલાં તમે હમામના કદમો ઉપર
નિગાત થઈ જાઓ. પમખરના કુટુમ્બીજનોમાંથી કેઈને પણ આપણી
છાઈમાં જરા પણ હમ ન પહેંચવી જોઈએ. ખુદા ન કહે ને જો
આપણી હયાતીમાં કોઈ શબ્દજાલને કે હમ પમેગી નો કાલે આપણે
પૈગમ્બરને કેવી રીતે મોકું દેખાડીશું ?”

ખીજ તરફ હં અગ્નિમાં પોતાના ભાઈઓ ને દારાની યુવાનોને
પ્રેમપુર્વક અમમ્બરી રહ્યા છે, “માગ વ્હાણાઓ! હમામના માથીઓ માત્ર
અનાદની ખુશી માટે આપણે સાથ આપી રહ્યા છે. વતન, ધન

ગાત્રપચ્ચા અને સગાનેહીઓથી જુદા પડીને આવી બુખ ને તરસની દાસતમાં તેઓ ઇમામ ઉપર પોતાનો પ્રાણ નિસાર કરવા નૈધાર થયા છે. તેઓની આ દિમ્મત આપણી દિમ્મત કરતા વિશેષ પ્રસંગનીય છે. આપણે જો ઇમામની મદદ કરીએ છીએ તો કેદની ઉપર ઉપકાર કરતા નથી. એ તો આપણી ફરજ છે અને જો ફરજ પાડે આપણે પુરી ન કરીએ તો આપણે જરૂર દપકા પાત્ર ગણાઈએ. ઉપકાર તો તેઓની છે તેઓ અન્ય હોદ્દાને આપણો સાથ આપી રહ્યા છે. મારે નમારી ફરજ છે કે તેઓ ઇમામ ઉપર કુરબાન થાય ને પહેલાં તમે પોતાના પ્રાણ સત્ય ઉપર કુરબાન કરી દ્યો.”

ફરજનાના દદયબેદક બલિદાનોમાં સ્ત્રીઓની વફાદારી પુરો કરનાયે મરે એવી હતી. જુઓ! એ એક તંબુમાં જનામે મયનમે ખાતુન પોતાના પ્રાણપ્રીય પુત્રને શું સમજાવી રહી છે! આ બહેનને પોતાના બાઈ સાથે જે પ્રેમ હતો એની જોડ જગતના ઇસ્તિલાસમાં ક્યાંય મળતી નથી.

પોતાના અને પુત્રો ઝોન અને મોદમ્મદને સુંદર વસ્ત્રો પહેરાવી તેમની કમરમાં દધિયાર બાંધતા બાંધતા માતા જે ઉપદેશ આપે છે તે જુઓ. “બદાસઓ! તમે દહા બાળક છો, હું તમને અગાઉથીજ બધું સમજાવી ચાલુ છું સાદ રાખજો. કાલે તમારી આ દુઃખી માની જાગ તમારા લાથમાં છે. શત્રુઓના મુકાબલામાં જન નોડીને લડજો અને આપણાનું નામ ફેશન કરજો, જુઓ! મારી આ સુચના ધ્યનમાં રાખજો અને પુરાનના કિનારા પાસે જજો નહીં. જો તમને તરસ વધારે બેચયન કરે તો છ મહીનાના બાળક પ્યારા અલીઅસમદની તરસ વાદ કરીને સંયમ રાખજો પણ મયદનમાંથી પાછા ફરજો નહીં. જો તમે કાલે મયદનમાં પાછા આવશો તો બીજી બીબીઓમાં મને પસેમાની થશે. બેટા! તમારા મામા ઉપર બહુ બરામ વખન આવ્યો છે અને હું તેમને મારે કેદજ કરી શકતી નથી. માફ સર્વરવ તમે એ જાણો છો, હું તમે જાનેને કાલે

તેમની ઉપર કુળાન ક્રોધા ચા, છુ અને પ્રાચના ક્રોધુ કે અવ્યાદ મારી
આ કુરમાની સીમ્પીને તમારા મામને આ બધા આદતમાથી બચારી લે”

સાથીઓ ને મળા મેલીઓની સ્ત્રીઓ પોતપોતાના બાળકોને શહાદત
મારે પ્રેમી રમી હતી, અને કોઈકતા રમી જતી હતી

એક ખમામા જનામે ઉમ્મે કુલ્મુમ ઉદમ ચહેરે મનુઓ સાગતા
મેમ છે મામે હૃં અમ્યામ તવા સારૂ મી રહ્યા છે બહેનને
નકતા ને અમ્યામ પુટે છે બહેન તમે ગા માટે ગેા છો?

‘ભાઈ! મેમ ન રહુ?’ અભાગિણી અવનાદ રિનાની છુ બધી
ખાતુનો મને પોતપોતાના બાળકોને ઇમામ ઉપર જુ બાન પ્રશે માટે
ગાનલાદ નથી હમામની મ્હાલમા જુ ગાન મેને પ્રીમ?

અમ્મન અમ્યામની આપોમાથી અમુઓ મરી રહે છે ફરમાવે
છે ‘મહેન! કુ આજથી તમાગે ગુનામ છુ તમામ એ ગુનામ તરીકે
મને મને જમામ ઉપર કુરમાન કમ્મે

કુન્યામા આજે એવો મુદ્દ ને અમળ પ્રેમ મ્યા છે? એના
વધારો ક્યા હ? મહેનના ગુનામ બનનારા ભાઈઓ મ્યા છે? ક્યા કે
મય ઉપર પોતાના બાળકોને કુરમાન મી દેનારી માતાઓ? મ્યા છે ભાઈ
ઉપર મરી ફિનાગ બહેનો? એ મધુ માન રવનાના ભાઈમા હવુ કુન્યાના
દતિકાસે એવુ કોઈ મીજુ દક્ષત ન્જુ કર્યું નથી અને મ્મે પધુ નહી

ગહવાન.

સુન્દે આશુરે મોહરમથી મ્યામતમી મહા

ઈમામ અયુન આમેદીન અં ફરમાવે છે કે મળરકાનુ ગાખુ
અજનાનુ પચગુ ત્યારે નમાઝ પગી હમારો અલ્લાહની હ માહમા આ
મુનાનત કરી

હે અવનાદ! દરેક કુખ વખતે તુ માગે આમયસ્થાન છે દરેક
અમ વખતે માગ માટે આશાનુ મ્દર છે અને દરેક મામનામા તુજ

કાર્યસાધક છે. દરેક કદ્દ અને દુઃખ વખતે તારાજ કિપર અને વિચાર
છે. ઘણાં દુઃખો એમાં વડયાં કે એ વખતે માફ હૃદય આરાધન થઈ જવા
લાગ્યું અને નદમીએ નિર્યંક જણાવા લાગી, મિત્રોએ મારા ત્યાગ કર્યો,
સહુઓ કદુ વેળા કિસ્સાના લાગ્યા ત્યારે મેં તનેજ સહોદરો અને
તારીજ પાસે શિક્ષણ કરી, કારણ કે તારા સિવાય બીજો ક્યાંય મારું
અંતઃકરણ હતું નથી, અને તેં પોતાની દયાથી મારાં દુઃખો દૂર કર્યા
અને મારી મહેનત દૂર્ગીબુત કરી ખરેખર ! બધી નેમનેનો તુંજ માણેક
છે અને તુંજ બધી નેમીઓનો માણેક છે અને તુંજ બધી નેમીઓનો
ખગતો છે અને ગદા હતું કરનારાઓનું તુંજ લક્ષ્યિદુ છે."

દુસવની કાકાની વિચિત્ર રીતિની હતી. સાંમે પુરાનનું પાણી
તહેરો લઈ રહ્યું હતું અને આદર્ષ બાળકો, જવાનો સ્ત્રીઓ અને બુદ્ધો
સા પાણી માટે તરસી રહ્યાં હતાં. ગરે હરગના તંબુઓની આસપાસ અગ્નિ
સળગાવી દેવામાં આવ્યો હતો એની ગરમીથી એ તરસ્યાઓની તરસ
કમનામયિ ન આવી શકે એવી હદે પહોંચી હતી.

સવાર થતાંજ કરમજાનું રણ યુદ્ધના મનભેદી દુનીથી ગઈ
કાકુ' જ્યોર સુધી પુલ્ક જારી રહ્યું. દુસવનના ૪૦ વક્ષાદરો કામ આવી
ગયા. મુર્ય ખરેખર માથા કિપર આવી ઉભો કરમજાના અગતા રણની
ગરમી, તથા દીવસની તરસ, પોને ઝખ્મી ઘયેલાં છતાં એવા વખતે પણ
એ વક્ષાદરોએ પ્રભુપ્રાર્થના ન વિચારી દુન્યાનો દત્તિદાસ વનુઓ તો નમને
જણાશે કે એવા વખતે માણસની શુદ્ધિ કેકાએ રહેતી નથી. મુર્ય
માથા કિપર કરી રહ્યું હતું પરંતુ એ વક્ષાદરોના ચહેરા કિપર આનંદજ
ચમકા રહ્યો હતો ઉદારીનતાની જગએ હાથ ન હતી. પ્રભુનું સામ્રાજ્ય
પૃથ્વી ઉપર સ્થાપના લોકો કેવા હતા એ કરમજાજ માત્ર તમને
દેખાડી શકશે.

ખરાખર યુદ્ધની શરૂઆત વખતે આશુરના દિવસે મેલદંદ દખ્તે

જાસરને, “ત્ય”માં એમના પુત્રના કેદ થવાના સમાચાર મળ્યા અને ત્યાં તેને જામિન ઉપર છોડાવી શકે એવા એકે માલુસ ન હતો. દોણ પિના પોતાના પુત્રને આવા સંકટમાં જોઈ તેને છોડાવવા પ્રયત્ન નહી કરે? પરંતુ મોહમ્મદે એ સમાચાર માંલેથી એટલુ જ કહ્યું, ‘તે કેદ થયો તો હવે હુએ તેની પાછળ છવાનો નથી. તેની મદદ કરવી એ મારી ફરજ છે. પરંતુ ઇમામની સહાય એથીયે મોટી ફરજ છે, અને એથી એની સહાય કરવાને હું ઇમામની સહાય કરવા ઉપર મરસાઈ આપી શકતો નથી.”

મોહમ્મદ આ વખતે પોતાના પુત્રને છોડાવવા જતા રૂઢયા હોન તોયે દુન્યા એમને બેવફા કહી ન શકત. પરંતુ એમણે એમ કંપુ નહી. ઇમામ દુસયનને બ્યારે આ સમાચાર મળ્યાં ત્યારે હઝરતે એમની પોતાની પાસે બોલાવીને કહ્યું, “અલ્લાહ તારી ઉપર રહેમત કરે. હું તને ખુશીથી રમ આપુ છું કે તું જા અને પોતાના પુત્રને છોડાવ” મોહમ્મદે કહ્યું, “યબ્નરુહિલ્લાહ! જો હું તમને છોડી જાઉં તો જગલી પ્રાણીઓ મને ચીરી નાખે” ઇમામે ફરમાવ્યું, “ત્યારે તારા બીજા પુત્રને આ હસ્તર અશ્શીઓ આપીને મોકલ કે તે પોતાના બાઈને છોડાવી લાવે” એથી મોહમ્મદનો એક પુત્ર ૧૦૦૦ અશ્શીઓ લઈને પોતાના બાઈને છોડાવવા ગયો.

યુદ્ધની શરૂઆત

અચ્ચાર વાગાનો મનષ હતો. હજી બન્ને બાણુએ લોકો મુકાબલા માટે બહાર ફાળુ ન આવ્યા હતા એટલામાં શત્રુઓમાંથી ઇન્ને જુવયરીયા પોતાનો ઘોડો છોડાવતો ખંદકના બળતા અગ્નિ પાસે આવી પહોંચ્યો અને મોટા અવાજે બોલ્યો, “હે દુસયન અને હે દુમયનના સાથીઓ! (ખાક બ દહાશન) તમને જહલમનો અગ્નિ મુજારક થાઓ, કારણ કે તમેજ અગ્નિ તરફ પહેલ કરી છે.”

નામિષ્ણુતવારીખ ને રાજગુપ્તદાના કર્તા લખે છે કે શત્રુઓના આ શબ્દો સાંભળી હૃદય મુલેકમ કરીને એસાનથી ન રહેવાયું. ઈમામની સેવામાં અન્ન કરી, “આજા હૈય તો હુ આ મશ્કુને લખણાંજ એક તીરથી મૂલ્યનું જામ પીવરાવું.” ઈમામે ફરમાવ્યું, “એને તીર માંના નહી, કાંઈક કે માન તરફથી પુદની શરૂઆત કરવાને હું નાપસંદ કરું છું.”

સલાહમશવર્તનના કર્તા લખે છે કે દસમી મોદરમ શુક્રવારના દિવસે મધ્યાહ્ન પહેલાં પુદની શરૂઆત થઈ. કબરે સાદે સૈન્યનો વાવટો પોતાના શુભામ વરીદને સોંપ્યો, અમ્મ હજને લખણાંજને જમણી બાજુએ અને ઉરવા હજને કંસને ડાબી બાજુએ જગા આપી અને સવારે ઉપર ખવડાવે અને સંનિદા ઉપર શાપ્ત કરીને રાખીને અમીર બનાવ્યા.

આફી ઈમામે લશ્કરનો અમલ પોતાના નાના બાઈ અબ્બાસના હાથમાં આપ્યો અને જમણી ને ડાબી બાજુએ મુદયર કરીને ફેન અને લગીળ કરીને મત્રાદિરને જગા આપી. આ મુન્સિદો ખંમાની આગળ ગોઠવાયા. પાછળ ખંદક હતી. જેથી એકજ દિશાએ પુદ થાય. એ પછી ઈમામે દોઆ કરી ઉંઠણી પર સવાર થયા અને આગળ વધ્યા.

નામિષ્ણુતવારીખના કર્તા લખે છે પુરેરે લખણી ઈમામની સેવામાં લાજર થયા અને અરવ કરી “આજા હૈય તો એક વાર ફરી આ લોકોને સમગતું.” ઈમામે આજા આપી. પુરેરે શત્રુ તરફ પોતાનો થોટો દોડાવી ગયા અને તેઓને સંબોધીને કહ્યું, “હે લોકો! અલ્લાહે પોતાના વ્હાલા પૈગમ્બરને તમારી લિલ્લન માટે મોકલ્યા કે તેઓ સતકર્મ કરના-શઓને જાતની જસારત આપે અને કુકર્મીઓને જલ્દમના અજાબથી બીવડાવે. તેઓ સુધ સમાન પ્રકાશિત અને અસ્લાહની આજાથી અસ્લાહને માર્ગે આગમણ આપનારા છે. જુઓ! આ પુનનું પાણી વધી રહ્યું છે. સુવર અને કુતલઓ મુધ્યા એ પીએ છે અને તમે એમાંથી પૈગમ્બરના

અહલેખ્યતને એકે દીપુ નથી આપતા અને તેમની ને નહોતી વચ્ચે
આતરાયરૂપ થઈ બેઠા હોઈ”

ખુરેના જવાબમાં એ બાવલાઓએ કહ્યું, “વચ્ચાદ! દુમચનને અમે
એકે દીપુ પાણીનું આપવાના નથી”

ઈમામનો પહેલો ખુરો.

ખુરેના કહેવાથી એ લોકો ન મમજ્યા ત્યાં જ ઈમામ પોને
આગ વચ્ચા અને મોટા અવાજે ફરમાવ્યું —

“હું લોકો! મારી વાત માનજો અને મારા માનસામા ઉનાવળ કરો
નહીં, કાગળ કે તમને મત્ત સમજવવાની જે મારી ફરજ છે એ હું
અદા કરી દઉં અને મારા અહીં આવવાના જે કાગળો છે એ હું તમને
મુલાખી દઉં, જે તમે એ કાગળોનું વાજળીપણ કુપવશો અને મારી
વાનની મચ્ચાઈ મ્વીકાઓ અને ઇન્સાફ કરશો તો તમે નેકીના કુનામ
થશો અને પછી મારી ઉપર અત્યાચારને આદરવાનું તમને મગલુ મળશે
નહીં. અને જે તમે મારા કાગળોને ગેરવાજની મલો અને ન્યાય નહીં
કરો તો પછી તમે તમારું કામ મબાજો અને પોતાના બાગીદારોને
એકઠા કરી લ્યો, જેથી એ મામ અને એની દફાઈત તમામથી છુપી ન
રહી જાય પછી તમને જે કર્મ કરવું હોય તે કરો અને મને મેહવન
આપજો નહીં. મારો ગુસ્સો એ અહાલ છે જેને પવિત્ર કુરઆન મોકલ્યું
જાને જે મતકર્મ કુનારાઓને ચાહે છે.” એટલું કહીને ઈમામ ચોડા
વખત માટે સુષ થઈ ગયા જેથી હુમમેગાદના મિપાલો એક જગાએ એકઠા
થઈ ધ્યાનથી માંબજો. ત્યારે એ મો બગજર ગોડવાઈને માંબજવા તકવાર
થયા ત્યારે ઈમામે આમળ થવાવ્યું —

“હું લોકો! મારા નમમને જાણો, ખુરો કે હું કોણ છું કે પછી
તમે પોતાના મનમાં તમારી જગાએ વિચારો અને ન્યાય કરો કે મારા
કલ અને અજમાન તમને હવાવ (અપદેશ) છે? શું હું તમારો

નર્મીનો ન્યાયો નથી ! શું હું તમામ નર્મીના ખરીદા અને પિનાઇ બાદ,
જેઓ કૌંથી પહેલા પચમચનના છત્તરી સદેશ ઉપર કમાન લાગ્યા હતા.
તેમનો પુત્ર નથી ! શું ચર્ચાદોના નવર દરેક દરમ્યા માત્ર પિનાઈ કાકા
નથી ! શું દરેક જગ્યાએ તથા ચર્ચાદો માત્ર કાકા નથી ! શું તમને
પૈગમ્બરના આ શબ્દો પહેલાં નથી જે તેમણે મારા ને મારા મોઝા બાઈ
વિશે કહ્યા હતા કે આ જન્મે જન્મના જવાનોના સરદાર છે ? ”

અસ્લામા નજરીન નવી બહે જધા ઇન્દિરાસદરે સર્વાનુમતે કહે
છે કે હમામ અલીસુધી પહેલાં ત્યારે સાંબળનારો ઉપર એટલી બધી
અસર થઈ કે મિત્રો અને સુબુઓ સૌની આંખોમાંથી અશ્રુસરિના વહેવા
લાગી. હમામના શબ્દો હરમમાં પવન સંબળના હતા અને એથી હમામની
ગરબો અને ફિકરીઓ પોકારી પોકારીને રહ્યાં જાતાં. સ્ત્રીઓના રૂવાનો
અવાજ સાંભળીને હમામે દરેક અગળાસને હરમ તરફ જઈને કોને દિશારો
આપી સુખ કરાવ્યા કહ્યું. જ્યારે સ્ત્રીઓ શાંત થઈ ત્યારે હમામે અસ્લાદનો
શુદ્ધ અદા કર્યો અને તેના વખાણ કર્યા અને પછી દરેક મોદમદ સુખ અને
ધીજન પૈગમ્બરે કહ્યું સજવાત પડી અને પછી આગળ વધ્યા:—

“વિચારો, પૈગમ્બરના શબ્દો બધાન કરવામાં જે તમે મને સાચો
માનો છો તો ખરેખર તમે સત્યનો સ્વીકાર કર્યો, અસ્લાદ જાણે છે મેં
આજ ગુધી કહી જોડું કર્યું નથી અને હું જાણું છું કે જોડું જોડનારને
અસ્લાદ ફરમન સાંભળે છે અને જે એ લોકોના કહેવામાં તમે મને જોડો
સમજો છો તો દરેક તમારામાં એવા ધણા લોકો હવતા છે જેઓ
મારી સમજાઈની શાસ્ત્રી પૂરી શકે છે. તમે જગ્યાએ જન્મે અબ્દુલ્લાદ
અન્સારી, અમુસાદે ખદરી, સદસ જન્મેસાદે સાએદી, જસદ જન્મે અદ
કમ અને અનસ જન્મે માલિકને પૂછી જુઓ. તેઓ પોતાની મેજે તમને
જનાવી દેશે કે તેઓએ જાને પૈગમ્બરની જગ્યાની મારા ને મારા બાઈ
વિશે આ લોકો સાંભળી છે કે નહીં ? શું આ તમારા માટે તમને મારી

• ખુરેજથી આડકાવવા માટે બમ નથી !”

ધમામ આ શબ્દો સુધી આવ્યા ત્યારે સિત્ર વચમા ખોલી ઉઠ્યો. “તમે જે કે કહ્યું એ હું બચાવે મમજ્યો હોઉં તો મારી પ્રાર્થનાઓ ખોટી રીતે કરેલી મમજશ.”

ધમામે તો એ ફરેખીને કે કહ્યું નહીં પરંતુ હળીય છપ્પને મઝા દિતે તેને આ પ્રમાણે સબોધીને કહ્યું, “હે મિત્ર ! તુ અધ્યાહની પ્રાર્થના મનમાં સેકડો મદદ ને અવિશ્વાસ ગખીને કરે છે અને હું તારા આ શબ્દોની મચ્યામનો માણી છું જેમકે તે કહ્યું કે હું ધમામની વાતોને મમજી શક્યો નથી. ખરી વાત છે, તુ એ ચાતોને ક્યાથી મમજો ! અપ્સાહે તારી ગુમગડી બદલ તારા હૃદય ઉપર મીચ લગાડી દોની છે અને હવે તુ કે પશુ સામગી કે જોઈ શમશે નહીં.”

શાંતિ થયા પછી ધમામે આમળ ફરમાવ્યું, “જે એ હદીસ વિગે ખાન કહેવા ઉપર તમને નદેહ થતો હોય તો શુ હું પેગમ્બરનો નવાસો છું એવા માગ દાવામાંએ તમને કે શક છે” ? વધાદા ! પૂર્વથી લઈને પશિમ સુધી તમારામાં અને આખી દુન્યામાં માગ સિવાય તમાગ પેગમ્બરનો કોઈ નવામો નથી. અફસોમ છે તમારી ઉપર ! શુ મે તમારા માધી કે છને મારી નાખ્યો છે જેનો બદલો લેવા ચાહો છો ? અથવા શુ મે તમારી કે દોલન લુગી લીધી છે અથવા તમાગમાંથી કોઈને ઝખી ક્યો છે અથવા કોઈ પ્રજારની ઈજ પહોચાડી છે જેનો તમે બસો ચાહતા હો ?”

એટલું ફરમાવી શત્રુઓ તરફથી ઉત્તર મળવાની આશાએ ધમામ મુપ નહયા. બપોરે કે ઉત્તર ન મળ્યો ત્યારે ધમામે શત્રુઓના મરદાંગને તેઓના નાન માથે બોનારના કહ્યું, “હે શીત્ર છપ્પને રખઈ ! હે હજમ છપ્પને હજમ ! હે કંચ છપ્પને અરઅરા ! અને હે યઝીદ છપ્પને હાગિમ ! શુ તમે લોગએ આ શબ્દોમાં પત્ર ઉપર પત્ર લખીને મને આમતણુ નહોતું આપ્યું કે આમાં જસોનાં ફળ પાડી ગયા છે અને અમારા બગી

ફળપ થયાં છે. મારે તમે અને નેટવી કન્યાને અમરી પાસે આવો. અમે
 લક્ષ્મી નૈવાર કરી રાખ્યું છે.” આ શબ્દો સાંભળી કોઈએ કે કિતર
 વાળ્યો નહીં પરંતુ શાસ્ત્ર છાને રાખીએ, “અન્યારે તો આપને યજ્ઞદ
 ઇન્દ્રિયે મોઝાવિયાની બચાવત કરી લેવી જોઈએ અને તે તમારી સાથે
 મહેરબાનીથી વર્તશે.” હમામે ફરમાવ્યું, “વસ્લાદ ! હું આવું અપમાન
 મહન કરવા કોઈના હાથ ઉપર બચાવત કરનાર નથી. અને એક પરંત્ર
 શુક્રામ જેવા કરાર કરવાના કલંકને કદી પણ ગવારા કરીશ નહીં. મેં
 મારા ને તમારા પરવરદિગારનો આશ્રય લીધો છે કે તમે અને સંગસાર
 કરી શકો અને હું એવા દરેક મગર અને ક્યામત ઉપર હમાન નહીં
 લાવનારની ખુશહી બચાવ મારે મારા ને તમારા પરવરદિગારનો
 આશ્રય ચાહું છું.”

એટલું ફરમાવીને હમામ કુટણી ઉપરથી નીચે ઉતર્યા અને
 આકાશ હમને સમ્માનને બોલાવીને તેની લગામ સોંપી. પછી પોતાના
 થોડા ઉપર સવાર થઈને પોતાના અમુક ખાસ સાથીઓ સાથે ઉમરે-
 સાદના લક્ષ્મી પાસે આવી પહોંચ્યા. બુદ્ધિ દમદાની આગળ વધ્યા અને
 ખાસ કુશવારીઓને સંબોધીને બોલ્યા, “હે કૌમ ! અસ્લાદથી બંદીઓ
 અને ૬૦ મોદમ્મદ સૌ ની વસીયત યાદ કરો કે દમરને ફરમાવ્યું હતું
 કે ‘હું તમારામાં એ મહાબારે ચીજો છોડી જાઉં છું એક અસ્લાદની
 કિતાબ અને એક મારી અવલાદ.’ પૈગમ્બરની એ મહાબારે ચીજ આ
 તમારી સાથે છે અને એમની સાથે એમના પુત્રો, એમની પુત્રીઓ
 સંગાન્દાસા અને હરમે પાક છે. હવે તમે અંતઃકરણ પૂર્વક કદી દયો કે
 એ લોકો સાથે તમારો શો હત્તદો છે ? અને એઓ સાથે મેં
 વર્તન કરવા ચાહો છો ? હું તમને એ કીક નથી લાગતું કે આ લોકો
 મદીને પાછા ચાલ્યા જાય. કેમ, હે કુશના વતનીઓ ! હું
 તમે તમારા લખેલા પત્રોને અને એ પ્રતિજ્ઞાઓને જે અસ્લાદને ગવાદ

ના માને તમે શ્રી હતી અને જેમા તમે સ્વયં લખ્યું હતું કે પૈગમ્બરના
 અહ્યેમયત તમારી પાસે આવે તો તમે એમના ચલોમા પોતાના પ્રાણ
 ચોળવાર મરગો અને એમની સહાન કરશો એ બધું એમના મિસારી
 ગયા ? હવે ત્યારે એ લોકો તમારી પાસે આન્યા ત્યારે તમે એમને
 મિન્નિયાતના લવાજમા મોખી આપો છો ? અને પુનઃ પાણી નુરા
 એમની ઉપર બધ કરી મેલ છો ? ખરેખર તમે પોતાના ધર્મમાના
 માંથી ખગલ અનુયાયીઓ કે કેમ તેમના જુકુબ ગાયે તમે આવા
 અન્યાયારો આપવા તૈયાર છો આનના તિમે અન્યાય તમને મદી પણ
 બધનમ ની મરે' જુરેના આ શબ્દો માબળી એ ફરેગીઓએ ફરી
 એ / મરદોમા બિર નાખ્યો તમે શ કડી નલા છો એ અમે કે
 મમનતા નથી જુરેરે મધુ, અ તાહનો શુદ છે જોશું તમાન મુકામનામા
 મને મત્ય જેવા વધારે મમિત આપી હે અન્યાય ! આ મમના દૂતથી
 ફરી ચુકુ હે અ તાહ ! આ પાણી ને ધાતકીઓને આપમમા એરી
 મીતે અથકારી દેજે કે એમનો મિનાસ થાય અને તારી પાસે હા ન
 થાન ત્યારે તુ એમની ઉપર મેપાયમાન હોય આ શબ્દો માબળી
 ફરીઓએ જુરે ઉપર તીંગ વગસાનના શક મ્યા જુરે ધમાર્મની પામે
 આરી હમા નદી ગયા તીંગ વગ્મી ગદયા હતા પરતુ ધર્મવીન હુમયને
 ઉપદેશની ફગ્ગ મિમારી નહીં તગત / આગળ વધીને મનુઓને
 અ મોધતા મોન્યા —

ઈમામનો ખીજો ખુત્બો.

તમને અ તાહના મોમન આપીને પુલુ છુ કે મ્હો તમે મને
 જોડવો કે ?

'હા' લોકોએ ઉત્તર વાળ્યો, આપ અમા / પૈગમ્બ ના કરકદ
 અને તેમના નસાયા કે

એ પછી ઇમામે પોતાની માતા પિતા મમ લદી અને બાહની

ગોળખ આપી અને એ લકીકતની સવ્યર્થ લોટને સોગન પુવંક પુછી અને સામે એનો ઠકિયાર કર્યો, પછી ઈમામે ફરમાવ્યું, “વસ્લાહ : ખરું કહેતો કે મારા મ્યાનમાં આ રસુલુલ્લાહ સં ની તક્વાર નથી?”

“જેશક છે.” લોકોએ ઉત્તર વાળ્યો.

ઈમામે ફરમાવ્યું, “તમે જાણો છો કે આ પાવડી જે મારા માથા ઉપર છે એ રસુલુલ્લાહ સં ની છે?”

“હા જેશક અમે જાણીએ છીએ.”

“તમે જાણો છો કે મારા પિતા સૌથી પહેલા પૈગમ્બર ઉપર ઈમાન લાવ્યા હતા અને જ્ઞાન ને સંયમ માટે બધા મુસલમાનોમાં શ્રેષ્ઠ છે અને બધા મોમિન પુરોષો ને સ્ત્રીઓના સરદાર છે?”

“હા.”

“જ્યારે આ બધી વાતો તમે જાણો છો ત્યારે મારી કતલને તમે કેવી રીતે ચોખ્ખા જાણી લીધી? એ છતાં કે તમે સારી રીતે જાણો છો કે કાસે ન્યાયના દલાડે મારાજ પિતાશ્રી તરફનાં મુસલમાનોને હોઝે કોસર ઉપર લઈ જશે અને એ દિવસે સિવાએ હુમ્મ પણ એમનાજ હાથમાં હશે.”

“અમે એ બધું જાણીએ છીએ, પરંતુ એ છતાં જો જ્યાંસુધી આપ મુયયુનું જામ પી નહીં લ્યો ત્યાં સુધી અમે આપનો પીછો છોડનાર નથી.” (નાસિખુલ્લવારીખ પૃં ૨૫૧ મકતલે અબુ ઇરફાક પૃં ૩૫)

અલ્લાહા અબુધર્રહાક લખે છે કે આ ખુલ્લા પછી ઈમામ તખુમાં આવ્યા અને અહલેબયતની ખાતુનોને બોલાવી ફરમાવ્યું, “હું કલ થઈ ગઈ ત્યારે તમે મારા માતમમાં તમારા કપડા ચીરી નાંખતાં નહીં અને તમારા ચહેરાઓને ઝમ્મી કરતાં નહીં.” ઝયનખ ખાતુને કહ્યું, “આપ તો અત્યારે જાણે મુયુની સંપૂર્ણ ખાત્રી થઈ ગઈ હોય એવી વાતો કરો છો!” ઈમામે ફરમાવ્યું, “હા બહેન! એમજ છે” ઈમામના આ શબ્દો સાંભળી બધી સ્ત્રીઓ પોકારી પોકારીને રડવા લાગી ઈમામે બહેનને સંબોધીને ૧૦૮

કુમાર્યુ પડેન ! મથ ડા મૃત્યુ મૈને માટે છે અત્યંત નિવાય મૈ
 પના થનાં જ અમરદાગ જેને રામનાન તમારી સ્વયંચરિતને કલકપી
 ન મનાવે અમનમ અનુને પોતાના આમુઓને હુડી લીડા પગુ ૬ અદ
 સ્વરે ઇમામને પૂછુ કમ બાર્ડ ! આપને અર્ગીથી ગીજ જગાએ લઈ
 જનામા આવે તો, તા આપના પ્રાણ બચી જશે ?" જમામે ફરમાયુ,
 " મોઢે મને ધ્યાએ હરનો ગહેરા દેગે નહી

ઇતિહાસના ના છે કે થોડીક પગો માટે ઇમાન નિદ્રાપિ ।
 થયા સ્વપ્નામા પૈગમને કરેના માબત્ત્યા રહે મા । પુનઃ થાગે
 વખત રા સી ૮ । મ ત તમા ૮ તુ અગારી પામે આપના છે "

કમામ તમાથી પા । ફર્યા એ અમામા બુદ્ધે ઇને ર
 (૧૪૦) હરમમાથી આગળ વધ્યા અને મત્રઓને મમેધીને મોત્યા
 હે મો । મા મુસ્લિમ સી ફજ છે ર તે ખીમ મુસ્લિમને નમીદન
 ઇને મે અો તમે મૈ એમજ ધર્મના માનનારા હીએ આગાદ
 થાઓ અત્યારે પ ર દિગા પોતાના ત્રીય પેગમ્મના પુત્રની મહોયની
 મામનમા અમારી ને તમારી એમી ની છા છે અને એની સદાય
 નાગ ને મેની તિદ્ધતા ફરનાગ પ્રાણ પ્રાણ છે એ જેના નાગે છે
 માટે હુ નમને મુમયનની મથા ર સા આમત્રણ કરે છુ અને
 અથ પૂજા અને શુભ મેનો માથ છોડી આપસનો ઉપદેશ રૂ છુ
 ફરીઓએ કહયુ અમે તા તમા । મ દા ને જે તેઓ યઝીલી
 બપવત નહી રે તો જા મન કરીય

બુદ્ધે ફરમા સાતે જા । મિયમે મને બુદ્ધિથી કામ પો
 હુમયન તમારી અદાયના વધાગ હમદાગ છે કે આ ચકીદ ? જે તમે
 એમની મહાદ પ્રવા ન માગના હો તો એમને ર જે ન પહેચાડો '

હજુ બુદ્ધે આગળ રવે એ પેના શિષ્ય એમની ત દ એક
 તીર ડોલતા મ્યુ આ નાના નામા બારજોથી ક્યા મુંધી તારી

હાલ દિલવનો સ્તીશ ?”

મુંદરે કહ્યું, “ખરેખર ! તું હવવાન જેવા છે માણસ નથી. યાદ રાખજો કે તારું હૈયાનું નકલ છે.”

શિશુ બોલ્યો, “હું તને પણ કલ્પ કરીશ અને તારા સન્દર્ભને પણ.”

મુંદરે કહ્યું, તું મને કલ્પથી ખસીશો છે ? મને તો હુસનની સહાયમાં મરી જાયું આ જીવવા કરતા વધારે પસંદ છે.” એ પછી મુંદરે પોતાના સાથીઓને સત્વ પર જ રહેવાનો ઉપદેશ કર્યો.

આદી આવીને હમામે એક સાથી મારફત મુંદરને કહેવાનું કે “તમે ઉપદેશ કરવાની તમારી ફરજ બજાવવી અને આ લોકોને સારી સલાહ આપવી.” પછી હમામ પોને આગળ વધ્યા અને શત્રુઓને સંબોધીને ફરમાવ્યું:—

“હે લોકો ! ખાતરી માનજો કે આ દુન્યા એક દાની ધર છે અને એમાંની બધી ચીજો પોતાના સ્વરૂપે બદલાતી રહે છે. હે લોકો ! તમે હસ્તામળ કાપણ્યો સ્વીકાર્યો, પવિત્ર કુરબાન વાંચો છો અને હં મોહમ્મદ સંને અસ્લાહના આથ પૈગમ્બર માનો છો, એ છતાં શત્રુતાથી એમની અવસાદને કલ કરવા તૈયાર થયા છો ! શું તમે નથી જોતા કે દુશ્મનનું પાણી સર્પની જેમ લહેરો લઈ રહ્યું છે અને એમાંથી યહુદી, ખ્રીસ્તી, કુતરાઓ અને સુન્નર પણ પીએ છે પરંતુ પૈગમ્બરની અવસાદ માટે એમાં એકે દીધું નથી.”

એનો કિતર મલ્યો કે “વાતો એછી કરો. તમને તે તમારા સાથીઓને એમાંથી એકે દીધું મળનાર નથી.”

એના જવાબમાં હમામે પવિત્ર કુરબાનની આ આપત લિલાવત ફરમાવી, “ખરેખર ! આ કોમ ઉપર શયતાન વિચ્છી નીવડ્યો છે અને એ લોકો અસ્લાહને ભુલી બેઠા છે. આજ લોકો શયતાનના સહાયકો છે. આગાદ થાઓ કે શયતાનના સહાયકો જરૂર નુકસાન ડિલાવનારા છે.”

મિત્રામનો ત્રીજો ખાખો.

છમામે પોતાની મામે લાડવા આવેલા મીને ખરી વસ્તુ ઝિનિવી
ભણિ કરી દીધા જેથી કાલે ડોઝ એવું બદલું ન કરી શકે. અને
મયનની નિર્દોષતાથી અજાણ્ય હતા. જ્યારે છમામને ખાતરી થઈ કે મે
મારી નિર્દોષતા પુરવાર કરી આપી છે ત્યારે એમણે નીચે પ્રમાણે નીચે
ખુલ્લો પડ્યો અને એમા એ નિર્દોષતાનો અનાદર કરવાના પરિણામો પણ
અપદ જાણી દીધા.

“મૈત્રી મુનિ ને વખાણ એ અવાહના હશે જેણે આ દુન્યા
અને એમાની બધી ચીજોને દુન્યા થનારી બનાવી છે જે માણુમ એની
ઉપર મગકો થયો તેણે માણુમની ત્યાગ કર્યો અને જે એની પાછળ
ગેતો બન્યો તે અવાહને મિત્રારી બેઠો હોયો. મોક્ષતા મહેને કે
ભૌતિકતા તમને ફોમ ન આપે નમ્મ કે જે માણુમ એનો લોભ કરે
કે તેના મનોરથ એ મદ્દ થયા જેની નથી અને જે એની ઉપર
આગામો બાંધી ગયો છે તેની આશાઓ એ ફળીયુત થયા જેની નથી
અને હવે હું જેઈ ન્હોતું કે તમે જે કામ માટે તૈયાર થયા છો
એ અવાહની નાનાડુ કાણુ છે અને પરિણામે તે પોતાની મહમતનો
રૂપ તમાગથી ફેરવી લેશે અને તમને સખત શિક્ષા કરશે. જુઓ અમારો
પરવરદિગાર કેવો બધો માનિક છે અને તમે તેના કેવા ખરામ બદા છો
કે તેની ઉપર છમામ લાખ્યા અને તેના પેમઅરની ગરબાઈની આગી
આપી અને જ્ઞાને પેમઅરના અવલેખન ઉપર અદ્દલ લાઈ આવો છો
અને તેમને મ્તલ કરવા નથી રવા. ખરેખર, સમવાન તમારી ઉપર
મિત્રથી નિવડ્યો છે અને તમે અવાહને મિત્રી બેઠા છો. તમે સં
હવાક થઈ જશો આ તમે મો ઇનિદો કર્યો છે? ખરેખર, અમે અવાહને
માટે છીએ અને તેનીજ તમ્મ લઈ ન્હા છીએ લા, તમે એજ યોદ્ધા
હો કે છમામ લાંબા પગી ફરી ગયા અને સુખ આદરનામઓ અવાહની—

રહેમનથી દુરજ રહેવાના છે.”

ઈમામના આ શબ્દો સાંભળી ઉમરે સાદે ચમક્યો. તેણે બેયું કે કોઈ ઉપર એની અમર થશે તો મામલો પત્રદાર જશે અને એથી મોટા અવાજે પોકારતો બોલ્યો, “હુસયનને જનાજ આપવાના તમે પ્રયત્ન કરો નહીં. તમે જાણો છો કે એ અલી મુખને અખીતાલિમનો પુત્ર છે. આજની શું વાત છે પણ જો તમે કાલ સુધી એની સાથે વાતો કરતા રહેશો તોયે એની જીમ તમારા જવાબોથી બંધ થવાની નથી.”

શિત્ર કૈંક હિમ્મત કરી મામલો તરત આટોપી લેવાના ધરાદારી આગળ વધ્યો અને ઇમામને સંબોધીને બોલ્યો, “તમે શું કહેવા માંગો છો એ મને જણાવો.”

ઈમામે ફરમાવ્યું “હું તો એટલું જ કહું છું કે તમારા પરવરદિગારથી ખીઓ અને મને કાલ કરો નહીં. કારણ કે મારી કાલ તમને હલાક નથી. હું તમારા નખીનો નવાસો છું અને તમે સાંભળ્યું હશે કે પેગમ્બરે ફરમાવ્યું છે કે હસન અને હુસયન જન્મતાના જવાનેના સરદાર છે.” આ શબ્દો સાંભળી શિત્ર તો એકદમ ટાઢો પડી ગયો અને માંથું નમાવી પાછો ફર્યો.

પરંતુ ઉમરેસાદે પોતાના સિપાહીને મોટથી સંબોધીને કહ્યું, “હુસયનને વાત કરવાની દુરસત આપો નહીં ચેરી વ્યો.”

આજા થતાજ કુશીઓ અને સામીઓએ પોતપોતાના થોડા ઇમામ તરફ દોડાવી મુક્યા. સત્તુઓને ઝડપથી આગળ વધના જોઈ ઇમામ તેઓની સામે પોતાનો થોડો દોડાવી ગયા અને ક્રેલાવેશમાં તેઓને અટકાવતા કહ્યું, “તમને શું થઈ ગયું છે કે મારી વાત સુધાં નથી સાંભળતા? હું તો તમને સત્પથે બોલાવી રહ્યો છું. જે માલુસ માફ કહ્યું માનશે તે નેકનામ થશે અને જે મારી વિરુદ્ધતાં કરી અલ્લાહનો ગુનેહગાર થશે તે પોતાના હાથેજ પોતાના વિનાશનું કારણ બનશે. મારી વાતો

નહીં સાંભળીને તમે મોટા મુનેહચ્છર થજો. ખરેખર, તમારા પેટ હરામથી (લાંચ રક્ષત વહેરેથી) ભર્યા છે અને તમારા હૃદય ઉપર અધકાર છવાયો છે. તમને શું ચર્ચિ ગયું છે? તમારી વાત ક્યાં ગઈ? શું તમે મારી વાત નથી સાંભળતા?”

ધર્મામના આ શબ્દો પછી શત્રુઓ પોતે આપમ આપસમાં એક બીજાને ધર્મામની વાતો સાંભળવા નૈયાર કરવા લાગ્યા. બ્યારે સૌ શાંતિથી ધર્મામના શબ્દો સાંભળવા આહુર થઈ રહ્યા ત્યારે ધર્મામે નીચેના શબ્દો કહ્યા

“હે દૃઢ યોજી ગી જનારાઓ! તમારા ભાગ્યમાં હવાકત અને ઝિજ્ઞાસ છે. તમે પોતેજ લાચાર થઈને અમારી પાસે ફરયાદ કરી અને બ્યારે અમે તમારી ફરયાદ સાંભળવા અને તમને સહાય કરવા તૈયાર થયા ત્યારે હવે તમે અમારી ઉપર તસ્વારો ખેચી છે? તમેએ ફસાદનો અગ્નિ બડકાવ્યો જે અમાન ને તમારા દુશ્મનોએ મળખાવી રાખ્યો હતો અને આજે તમે તમાગ દુશ્મનોના બડગવવાથી પોતાના મિત્રોની વિરહતા કરતા તૈયાર થઈ ગયા. એ છતાં કે હજી તેઓનો ન્યાય તમાગ ઉપર જાહેર થયો નથી અને તેઓએ તમને કેં આસા પથ્થુ આપી નથી અને તે પથ્થુ વળી એટલાજ ખાતર કે તમને હરામની ચોડીક દોષન મળી ગઈ અને તમે તમારા માટે આવું અપમાન ભર્યું જીવન પચાદ કર્યું! અને અમે તમારી સાથે કેં ખુરાઈ કરી નથી, તમાગ હકકો પચાવી પાડયા નથી. વિચારો કે અહીં સ્થિતિમાં તમે અસ્ત્વાદના સખનમાં મખત અઝાખના શત્રુ હકકાર થાઓ છો? તમે અમારી તરફ તિરસ્કાર દેખાડ્યો, અમારો સાથ છેડી ખેદા તમે અમાગ મુકામવા માટે લશ્કર એકઠું કરી લીધું એ છતાં કે અમારી તસ્વારો હજી મિયાનની અદર છે અને અમારા હૃદયને હજી સુધી તમારા તરફથી કેં ભય નથી અને અમાગ વિચારોમાં તમાન માટે કંઈ ખુગાઈ નથી. પરંતુ તમે તમારી વિરહનાને આગળ ધપાવી રહ્યા છો અને એમાં ખુબ ઠાવળ કરી રહ્યા છો અને

બેગા થઇ તમારા દરબોના અનુસરણમાં ફરસાદના અગ્નિને જોડી
 બડકાવી રહ્યો છે અને માંડાઓની જેમ પોતાને એની અંદર ઉઠાડી
 હોમી રહ્યા છે અને પતંગીઆ જેમ મળી રહ્યા છે અને એ બધું શું
 બતાવે છે? એજ કે તમે અસ્લાહને વિસરી ખેંચા છો, કુરઆનનો અસ્વીકાર
 કર્યો છે અને શયતાનની ગુલામી કબુલ રાખી છે. ખરેખર, તમે સખત
 મુનેકમાર છો. તમેજ છો અસ્લાહની આજ્ઞાઓ બદલી નાખનારા અને
 તમેજ પેગમ્બરની શરીઅત નાશ કરનારા છો, તમે પેગમ્બરોના કાલિફ
 અને એમના નાયબોના ખુની છો. ઇસ્લામના માનનામ્નોને તમે ઇનિ
 પહેંચાડો છો અને અસ્લાહ અને પેગમ્બરના ફરમાનોની હાંસી કરનારા
 સરદારોના સલાયક છો. જેઓએ કુરઆનના કટકેકટકા કરી નાખ્યા અને
 તમે ધુરૂદીર અને મર્દ હોવા છતાં એવા લોકો ઉપર વિશ્વાસ રાખો છો!
 હા, હા, વસ્લાહ! બેવફાઈ કરવા અને વચનો નહીં પાળવા તમે દેવાપેશા
 છો અને વારસામાં પણ તમે એજ દેવો પ્રાપ્ત કરી છો. આગાહ થાઓ
 કે જે લોકો બેવફાઈ કરે છે વચનો પાળતા નથી અને એમની કલ્પ
 તૈયાર થાય છે એ લોકો અસ્લાહની રદમતથી દુર રહે છે. તમે અસ્લાહને
 શાક્ષી રાખીને મારી સાથે પ્રતિજ્ઞાઓ કરી હતી અને એનો ભંગ કરનારા
 તમેજ છો. આગાહ થાઓ કે એ પાપી એવું ધારે છે કે હું તેની સાખી
 અને આત્માચારોથી અપમાનના વલો પહેરી લઉંશ અથવા યુદ્ધ કરીશ નહીં.
 પરંતુ હું કદી પણ એ અપમાન સહન કરીશ નહીં અસ્લાહ અને તેના
 પેગમ્બરે એવું અપમાન સહન કરવાની મનાઈ કરી છે અને એ અપમાન
 કરતાં અમારી શહાદતને વધુ પસંદ કરીએ છીએ, હવે જાઓ કે મેં
 તમને ખરી લકીકન બજાવી દીધી છે અને દરેક હુજ્જત પુરી કરી છે
 અને હવે માગ સાચીઓ સાથે તમારાથી લડીશ, બલેને એ ચોડા છે અને
 ઘણાઓ અમારે સાથ છોડી ગયા છે.” એ પછી ઈમામે એક શોર પડ્યો
 અને ફરમાન્યું, “વસ્લાહ અમારી પાંછળ તમે આ દુન્યામાં વધુ ઉપરી

નહીં, મૃત્યુ તમારી ઉપર ફરતું જ રહેશે અને તમને પાગલ અને નાશુક
કરી નાખશે મારા પિતાશ્રીએ માન નાનાની જગ્યાની આ દિવસની
અને આ બનાવની મને ખબર પહોંચાઈ છે. આટલે તમે તમારું કામ
થર કરો તમારા સાથીઓને તમારા સહાયક બનાવી લ્યો અને જે જે
બહાર થનાર છે એ બહાર થઈ જાવો. હવે તમે અમારી ઉપર ચડાઈ લઈ
આવો અને અમને મોહન ન આપો કારણ કે અમે અમારા બધા કામો
સર્વ શક્તિમાન અસ્લાહને સોંપી દીધા છે તેની શક્તિની બહાર ફેર
નથી અને ખરેખર! મારો પરવરદિગ્ગર સત્ય માર્ગના પંથોનો સાથી છે.”

એ પછી ઇમામે ઉમરે સાંઠને પોતાની પાસે ઘોંટાળ્યો, આ
વખતે તેને ઇમામની સેવામાં હાજર થવું થયું બારે લાગ્યું પરંતુ
આનીચ્છાએ તેને આવતું પડ્યું. બ્યારે તે પાસે આવ્યો ત્યારે ઇમામે
ફરમાવ્યું, “તું મને કશું કરવા તૈયાર થયો છે અને તું ધારે છે કે આ
પાપી ઇન્નેજિયાદ તને રચની હુકુમત આપશે ? હું એ અફઝાદના
સોગમ પૂર્વક કહું છું જોણે મને જન્મ આપ્યો છે કે રચની હુકુમત
તને કદી નહીં મળે. હવે તું તારા મનોરથ ઉપર આસાઓ બાંધી રાખ
અને તારા મનમાં આવે તે કર, પરંતુ એટલું ખત્રીથી માનજે કે આ
સંસારમાં કે પરલોકમાં તને ક્યાંએ સુખ નસીબ નહીં થાય, હું જોઈ
રહ્યો છું કે કુશની અંદર તારું માથું બાકાની અણી ઉપર ખુસદ છે
અને બાળકો એની તરફ પથરાઈ ફેંટી રહ્યા છે.” આ શબ્દો સાંભળી
ઉમેરસાદ પોતાનાં મન ઉપરનો કાચુ ખેત્ર ખેડે અને પોતાના સિપાહો
તરફ પાછો ફરતો પોકારી ઉઠ્યો. “એક પણ પણ ચોખો નહીં અને
હુસયન અને એના સાથીઓને તમારી તસ્વારો નીચે દબાવી લ્યો.
તેઓ તમારી આગળ એક લુકા બેઠ્યા પથ નથી.”

હુરને પ્રશ્નાતાપ.

દતિદાસકારો લખે છે કે ઇમામના પદેશ અને ખીમ ખુલા.

પછી દુર ઇન્ને યત્રીદે રિયાહીની આંખો ઉઘડી ગઈ. તરતજ તેએ ઉમરેસાદે પાસે આવ્યા અને પુછવા લાગ્યા, “હે ઉમર ! શું તું આ માણસને કાલ કરી નાંખશે ?” ઉમરે કહ્યું, “હાજ વળી. હું એવી સખત લડાઈ કરીશ કે એ લોકોના માથા ને હાથ કપાઈને જમીન ઉપર પડશે.” દુરે પુછ્યું, “આ મામલામાં સમાધાનીથી તું કેમ કામ નથી લેતો ?” તેણે કહ્યું, “ને માથે આસતું હોત તો હું એમજ કરત. પરંતુ તારા અમીરની આજ્ઞા આગળ હું લાચાર છું.”

એ પછી દુર પોતાના પુત્ર પાસે આવ્યા અને બોલ્યા, “બેટા ! સાંભળે છે ? દુસચન ફર્યાદ કરી રહ્યા છે અને કોઈ એમની ફર્યાદ સાંભળતું નથી. તારો શો મન છે ? આ લોકો ઉપર પોતાને પ્રાણ ફરમાન કરવાનો કે અજ્ઞાહની નારાજી બેટારી જલ્દનથી ધરાવો ?” પુત્રે કહ્યું, “પિતાશ્રી ! હું તો આપની મરજીએ આધિન છું.”

જ્યારે ઉમરેસાદે પોતાના લશ્કરને ઇમામ ઉપર હુમલો લઈ જવાની આજ્ઞા કરી ત્યારે દુર પોતાના લશ્કરથી જુદા પડી ગયા. શબ્દશબ્દો અને યત્રીદે ઇન્નેઝિયાદ એ બે જણા એમની સાથે હતા. કુરહ ઇન્ને કેસ કહે છે કે હું સમજ્યો કે દુર પોતાના ઘોડાને પાણી પીવડાવવા જઈ રહ્યા છે એથી મેં પુછ્યું, “શું તમે હજી સુધી ઘોડાને પાણી નથી પાડ્યું ?” દુરે ઉત્તર વાળ્યો, “હજી સુધી તો નથી પાડ્યું. મનમાં આવ્યો ત્યારે પાઈશ.”

માલકિર ઇન્ને આંસ કહે છે કે એ વખતે મેં દુરને વિચિત્ર સ્થિતિમાં જોયા. તેમનું આખું શરીર ધરજી રજી હતું. હું સમજ્યો કે કદાચ લડાઈનું મયદાન જોઈને ખેંચી ગયા છે એથી મેં પુછ્યું, “તમારા જેવા શુરવીરની આજે આ હું વિચિત્ર સ્થિતિ જોઈ રહ્યો છું. ધણી વખતે યુધ્ધના મયદાનમાં હું તમારી સાથે રહ્યો છું પરંતુ આવી રીતે ખેંચીતા તો તમને ક્યારેય નથી જોયા.” દુર આગળ ગયા હતા. તેમણે ત્યાંથીજ મને ઉત્તર વાળ્યો, “જલ્દન કે જલ્દનમ કંઈ આવડુ જવું એના વિચારમાં

છું." મુદાનિર કહે છે કે "આ સખ્તો નાંબળી અને ખાતી રહી ગઈ કે દુર ઈમામની મદાય કરવા જઈ ગયા છે. દરુ આ વાત મેં ટાંકીને ઈએ નેહની એટલામાં તો દુર પોતાનો થોડો દેગરી ઈમામની મેવામાં જઈ પહોંચ્યા, હું બગાગર અકમોસ કંતો સ્થલો કે કાગ દુર મને પ્રથમથીજ પોતાનો ઈનદો જણાવ્યો હોત તો હુંએ એમની માથે ઈમામની મદાય કરવા જાત."

દુર ઈમામની સેરામાં હાજર થયા એમની આખોમાંથી અચુમગિના વહી રહી હતી. ઈમામના ચઢોળા માથુ નમાનીને પ્રાર્થના કરવા કામ્યા, "હે અલ્લાહ! હું ખગ અત કશુ પુર્વક તૈયા (પ્રવાનાય) કરું છું અને તારી તન્દ રજુ થાકે છું માટે અને લખા કર, ખરેખર મેં તાગ પૈગમગના પ્રિય અદવેઅયનને બધમાં કાઢી મુક્યા છે." ઈમામે બેહન નરમાઈથી પુછ્યું, "તું કોણ છે? તારૂ માથુ ઉચુ કર." દુરે કહ્યું, હું છું દુર. આપના માર્ગમા અનસયરૂપ થનાર અને આપને કરગસા મિવાય ખીજે ક્યાંય જ્યા ન રેનાર વચ્ચાદઃ એ અને ખગ હોત કે આ લોકો આપની માથે આવી વર્તણૂક કરવાના છે તો હું કદી પણ એમ ન કરત. હવે જો કે માનથી થયું છે એ માટે બેહન પસ્તાયો છું અને મારા બધા ગુનાહોની ક્ષમા વાચવા આપની મેવામાં હાજર થયો છું. મુ મારી આ મારી સ્વીકારગે.

ઈમામે હરમાથુ, "અલ્લાહ તાગ કદન ને પવાતાપને કમુસ કરમાવે અને તને ક્ષમા કરેને"

એ પડી દુર મુશ્વનમા આવ્યા અને કુશીઓને મખોથીને બોલ્યા 'હે કુશીઓ! તમારી માનવઓ તમારા ૬ ખોમા કરે. પૈગમગના નવાઆને તમે આમત્રણ આપ્યું અને ત્યાગે તેઓ તમારૂ આમત્રણ સ્વીકારી તમારી સ્થાય માટે આવ્યા ત્યારે તમે તેમનો માથ છોડી બેઠા અને તેમના મનુઓ સાથે મળી ગયા. એ છતાં, કે તમે એમની મદાયમાં તમાના પ્રાણ

દુરયાન કરવાનું વચન આપી ચુક્યા હતા આજે તમે એમને એવી રીતે ઘેરી લીધા છે કે એઓ ખીજે ક્યાંય જઈ પણ શક્તા નથી. આટલાજ ઉપર તમે સનોત ક્ષો નહીં ગરકે દુરાનનું પાળી પણ એમની ઉપર હસમ ફરી આપ્યું. ખરેખર! તમે તમારા પૈમખરના વંશને માટે દેવા ખસમ કોડે પુરવાર થયા છે! અસ્વાહ તમને તરસના દહાટે સુયસન નહીં કરે.”

દુરના આ ઉપદેશને જવાબ તીરની જવાથી મળ્યો. ઉમરેસાદે પોતાના ગુલામને અલમ સાથે પોતાની પાસે બોલાવ્યો ત્યારે ઉમર પોતાની કમાનમાં તીર બેડીને દુસયન તરફ ફેંકતો બોલ્યો, “સાક્ષી રહેજે કે મેં જ સૌથી પહેલા દુસયન તરફ તીર ફેંક્યો છે.” ઉમરના આ શબ્દોને ઇતિહાસો પુઢની જાહેરાત કહે છે. એ પછી એકી સાથે ૧૦,૦૦૦ તીરે ઉમરના લશ્કરે ફેંક્યા અને આવી રીતે પુઢની શરઆત થઈ. ઇતિહાસકારો લખે છે કે એ તીરોની જવાથી દુસયનના સાથીઓને ઘણું ખમતું પડ્યું, કારણ કે તેઓના ઘણા ખરાના ઘોડા તીરોની જવાથી મૃત્યુ પામ્યા અને તેઓમાંના કેટલાકે જખ્મી પણ થયા.

અખદુહસાહ ઇતિ ઉમરની શહાદત.

તીરોની જવા પછી સતુઓમાંથી યસાર નામનો પહેલવાન મયક્ષને બહાર પડ્યો, હમામના લશ્કરમાંથી અખદુહસાહ તેના મુકાબલામાં આવ્યા. યસારે કહ્યું, “તમારામાંથી હખીજ છપ્પને મજાહિર કે જુદેર કેનને મોકલો કારણ કે એ લોકો માત્ર બરોગરીઆ છે.” અખદુહસાહે કહ્યું, “ઓ પાખી! તારી એવી હિમ્મત થઈ કે તું ગમે એને પોતાના મુકાબલા માટે બોલાવે?” એકત્રું કહીને તેની તરફ ઘોડો દોડાવી ગયા. પુઢ જનમું અને ઘોડા વખતમાં યસાર પોતાનાં લોકોમાં આગોટવા લાગ્યો. ઓખયદુહસાહ છપ્પનેજિવાદના ગુલામ સલિમે વસ્તુ સ્થિતિ જોઈ ત્યારે પાછગથી અખદુહસાહને કતલ કરવા દોડીખ્યાઓ. ચેતવણી પામીને અખદુહસાહે

એકે જ વારમાં તેનું માથું ઊઠાડી મુકયું. એ પછી પોતાની દિલેરીના જોશમાં કાબુ પડ્યા લાગ્યા. ફરી લડાઈ થઈ અને અખંડુલાદ સહીદ થયા.

અખંડુલાદની શહાદત પછી ઉમર ઇબ્ને હુન્નન પોતાના સિપાહો સાથે જામણી તરફથી ઇમામનાં લશ્કર ઉપર તુડી પડ્યો, વઢાઈર સાથી-ઓએ ભાસાઓથી પોતાનો બચાવ કર્યો અને તીરો છોડીને નેએને નહાડ્યા. પિતા પુત્ર મર્યાદાને.

તરતજ દુર પોતાના પુત્ર સાથે બહાર આવ્યા અને પ્રથમ પોતાના પુત્રને શત્રુઓ સામે મોકલ્યો. તે બહાદુરે શત્રુઓ ઉપર હુમલો કર્યો અને ૨૪ અધર્મીઓનો વિનાશ કરીને શહાદતનું જામ પીધું. પુત્ર પછી પિતાએ તક્વાર સંભાળી અને શત્રુઓ પાસેથી પોતાનો દરીફ માંગી રહ્યા હતા તેવામાં એમનો બાઈ શત્રુઓના સૈન્યથી જુદો પડ્યો અને ઇમામની સહાય માટે દોડી આવ્યો. દુર પોતાના બાઈ મર્યાદા ઇબ્ને યઝીદ રિયામીને ઇમામની સેવામાં પહોંચાડીને મેદાને પાછા ફર્યા અને શત્રુઓ ઉપર ઉપરા ઉપરી ચાર હુમલાઓ કર્યા અને દરેક હુમલો કર્યા પહેલા પોતાની દિલેરીના જોશમાં રજા પડતા રહ્યા. સહવાન ઇબ્ને હન્તસા નામનો નામી પહેલવાન મુકાબલામાં આવ્યો અને તરનમાં જ બાલાનો ભોગ થઈ જમીન ઉપર પડાવ્યો. દુરે શત્રુઓ ઉપર હુમલો શરૂ કર્યો અને ૮૨ માણસોને પરશ્વેષ પહોંચાડ્યા. આ રીતિ જોઈને ઉમરેસાદના હોશસવાસ ઉડી ગયા અને તેણે પોતાના સિપાહોને તીરો વરસાવવાની આજ્ઞા કરી. આજ્ઞા પગાઈ અને દુર સાત ઝખ્ખી થઈ જમીન ઉપર પડ્યા. ઇમામે તરતજ એમને લઈ આવવા પોતાના સાથીઓને મોકલ્યા. હજી દુરના શરીરમાં ધાણુ હતો. ઇમામે પોતાના ગાલથી એમના ચહેરા ઉપરથી માટી ને લોહી સાફ કર્યા અને બોલ્યા, “ખરેખર! તારી માતાએ તારું નામ રાખવામાં ભુલ કરી નથી તું આ સંસાર ને આવનારા આવશ્યક અનેમાં દુરે (સ્વતંત્ર) જ રહ્યો.”

પછી ઐમના માટે પ્રાર્થના કરી.

દુર પછી ઐમના બાર્ન મુસલમાન મયદાનમાં આવ્યા અને શત્રુઓમાંથી ધન્યગાને મ્લત કરીને શહાદતનું અમ પહોંચું.

ક્યાં નામનો દુરનો એક મુસ્લામ અત્યાર મુન્ની ઉમરના લશ્કરમાં હતો. તેણે ત્યારે પોતાના માલિક, તેના પુત્ર અને બાપને મરના દીઠા ત્યારે મિયાનમાંથી તત્વાર ખેંચી લીધી અને ઉમરના સિપાહોને કાપતા બહાર નીકળી આવ્યો અને ઈમામની સેવામાં લાગ્યો થઈને મારી આવી અને અરજ કરી, “આપની આજ્ઞા વગર મેં શત્રુઓ ઉપર હુમલો કર્યો એ માટે પશુ અને ક્ષમા કરજો અને દવે અને રૂબ આપો કે હું આપના શત્રુઓ સાથે લડું.” આજ્ઞા પામી તે મયદાને આવ્યો. સખત ખુરેશ પછી શહીદ થયો.

ખુરેશ (રહેઠ) ની શહાદત

રણસંક્રામ ગરમ થઈ રહ્યું હતું. ઉમરના સિપાહો પોતાના પ્રયત્નમાં હતા અને અહીં હુસયનના વફાદારો મર્યામાં પહેલ કરી રહ્યા હતા. રૌા ઈમામની સેવામાંથી જઠ્ઠી આજ્ઞા મેળવવા આગ્રહ થઈ રહ્યા હતા, દુરના મુસ્લામ પછી ખુરેશ આજ્ઞા મેળવવા લાગ્યો થયા. ઈમામે આજ્ઞા આપી અને ફરમાવ્યું, “હું એ તરતમાંજ તમારી પાછળ આવું છું” અને પછી પવિત્ર કુરઆનની આ આપન નિસાવત ફરમાવી, “અને તેઓમાંના કેટલાક એવા છે જેઓ ગુજરી ગયા અને કેટલાક મૃત્યુની શદમાં છે.”

ખુરેશ મયદાને આવ્યા અને રજા પછી શત્રુઓ ઉપર તુરી પડ્યા ૩૦ પહેલવાનો ઐમની તત્વારનો બોમ થઈ પડ્યા. આ રંગ જોઈ યત્રીદ ઈમને મોઝકિકલ બહાન આવ્યો અને ગોઝ્યો, “હું તને ગુમ્હાદોના ટોળામાં ગણું છું.” ખુરેશ કહ્યું, “જો તું ખરો હોય તો આવ, તું ને હું બન્ને ખુદ પાસે દોઆ ગુમ્હારીએ કે જે અસલ્ય પર હોય તે, સલ્ય.

ઉપર હોય તેના હાથે માર્યો જાય.” એ પછી બન્નેમાં લડાઇ શરૂ થઈ. થોડા વખત સુધી બન્ને એક બીજાના વાર રફ કરતા રહ્યા આખરે તક પામીને યજ્ઞીદે તસ્વારનો ધા ક્યો પશુ એ રફ ગયો અને બીજાજ હાથમાં બુરેરે તેના માથા ઉપર જોરથી તસ્વારનો ધા ક્યો, માથું ચીરાઈ ગયું અને તે પોતાના લોહીમાં આંધાટી પછઝાઈ પડ્યો એ પછી થઈયા ધખને ઓસના હાથે બુરેર શહીદ થયા.

વહબ ઇબ્ને અબ્દુલ્લાહ (રહેલો)

વહબ નામના બે વફાદારો હુસયનના સાથીઓમાં હતા અને એ બન્ને શહીદ થયા. એક વહબ ઇબ્ને અબીવહબ, જે ખ્રિસ્તી હતા અને કરબલામાંજ ઇમામના હાથ ઉપર મુસલમાન થયા હતા. અને બીજા વહબ ઇબ્ને અબ્દુલ્લાહે કલબી, વહબના ઇબ્ને પંદરેક દલાલ થયા હતા. બન્નારે પોતાના સગાઓથી રૂબસત થવા આખ્યા ત્યારે એમની સ્ત્રીએ એમને અટકાવ્યા. માતાએ વસ્તુ સ્થિતિ જોઈને પુત્રને કહ્યું, “ખબરદાર ! સ્ત્રીની વાત ઉપર જતો નહીં. નહીં તો હું મારું દુધ તને બક્ષવાની નથી. વહબ ! હુસયનની સહાયમાં તું માર્યો ન જાય ત્યાં સુધી હું તારાથી ખુશ થવાની નથી.”

વહબની સ્ત્રીએ શરમથી માંધું નગાવી લીધું. તેની આંખો આસુથી બરાબ મઘ. વહબે પૂછ્યું, “શું છે ?”

સ્ત્રીએ બાળ્યો ઉત્તર વાળ્યો, “વહબ ! હું તમને હુસયનની સહાયમાં શહીદ થતા અટકાવતી નથી, પરંતુ જવા પહેલા તમારી સાથે કે શરત કરવા માગુ છું.”

વહબે પૂછ્યું “તારી શરતો શી છે ?”

સ્ત્રીએ કહ્યું, “મને ખાતરી છે કે શહીદ થઈને તમે સ્વર્ગના હકદાર થશો મારે ઇમામની સેવામાં આવી મારી સાથે એવી પ્રતિમા કરો કે તમે સ્વર્ગમાં મને ભુલી જશો નહીં.”

આ વાનગીત પછી બન્ને ઇમામની સેવામાં હાજર થયા. વદબની સ્ત્રીએ ઇમામને અરજ કરી, ‘યન્નરસુલિલ્લાહ !’ મારે જે વાતનો ખુલાસો કરાવવો છે. એક તો એ કે વહન સહીદ યવાજી રહ્યા છે અને એમની પાછળ મારો કોઈ વાલી નથી. માટે અત્યારથીજ આપ અને અહેલેબયતની આંખોના હવલામાં સોંપી આપો. ખીસ્તું એ કે સહીદ થઈને વહન જરૂર સ્વર્ગમાં જશે. માટે એમની પાસેથી એવો કરાર સેવામાં આવે કે સ્વર્ગમાં જઈને મને ભુલી ન જાય.” ઇમામે ફરમાવ્યું, “હું એ વાતો માટે વદબ તરફથી જામીન છું” આ કોલકરાર પછી વહન મયદાને આવ્યા અને રજઝ પડી શત્રુઓથી લડના રહ્યા. ત્યારે ૪૨ વસ્ત્રાઓને ફેલ કરી લીધા ત્યારે એક કુશીએ લાઝ ફાવીને એમનો જમણો હાથ કાપી નાખ્યો વહમે ડાબા હાથમાં તસ્વાર લઈ લીધી અને યુદ્ધ ચાલુજ રાખ્યું. તરતજ ડાબો હાથ પણ તસ્વારના એક ધાથી નીચે આવી પડ્યો. આ સ્થિતિની જોઈ વહબની સ્ત્રી તંબુમાંથી જાડી ડાંગ લઈ મયદાનમાં દોડી આવી. દુસયનના સાથીઓએ તેને અટકાવી પણ તે અટકે તેથી નહોતી. ઇમામે ખુસદ અવાજે ફરમાવ્યું, “હે મોમિના, સ્ત્રીઓ તરફ પાછી ફર. કારણ કે તમારા ઉપર કિતાબ વાજિબ નથી” તેણે જીર વાળ્યો, “યન્નરસુલિલ્લાહ !” અને અટકાવો નહીં કારણ કે બનીદિમખ્યાના હાથમાં કેદ થવા કરતા હું મૃત્યુને વધુ પસંદ કરું છું” ઇમામના સાથીઓએ તેને ખુબ સમજાવી. આખરે હાથાર થઈને તે ઉભી રહી ગઈ અને ત્યારે વદબ સહીદ થઈને જામીન ઉપર પડ્યા ત્યારે તે એમની લાશ પાસે દોડી ગઈ અને એમનું માથું પોતાના ખોળામાં રાખી પોતાના કપડાથી સાફ કરવા લાગી. તેજ વખતે શિખના મુલામે તેનું કામ તમામ કર્યું. (રહમતુલ્લાહે અલયહા.)

ઈતિહાસકારો આ વાત ઉપર સંમત છે કે દુસયનના વંશદારોમાં સહીદ યનાર આ પહેલીજ સ્ત્રી હતી.

શત્રુઓએ વદબનું માથું કાપી લીધું અને ઇમામના લસ્કર તરફ

ફેકયું વહનની મા દોડી આવી અને પુત્રનું માથું ખોળામાં લઈ કહેવા લાગી. “એ અણાસનો શુક છે જેણે તારી શહાદતથી ઇમાનની સેવામાં મારી લાજ રાખી લીધી.” અને પછી કુશીઓને સંબોધીને બોલી, “હે પાપીઓ! હું શાદી આપું છું કે ખ્રીસ્તીઓ પોતાના ક્ષત્રીસાઓમાં અને પારસીઓ પોતાના પ્રાર્થનાલયમાં તમારા કરતા મારા છે.” એટલું કહીને તેણે એક જાડી ડાંગ સાથે શત્રુઓ ઉપર હુમલો કર્યો અને બે જાણને પરલોક પહોંચાડ્યા ઇમાને પોતાના સાથીઓને મોકલીને તેને બોલાવી લીધી અને ફરમાવ્યું ‘હે અલ્લાહની કનીઝ! બેસી ના. સ્ત્રીઓ મારે કિતાલ નથી. હું ખાત્રીથી કહું છું કે હું ને તારો પુત્ર સ્વર્ગમાં મારા નાના હૃં મોહમ્મદ સં પાસે હશે.”

વહન પછી ઉમર ઇબ્ને ખાલિફ અઝદી મયલનમાં આવ્યા અને ફેકને મૃત્યુનું જામ પાઈ પોને શહીદ થયા એ પછી એકેક કરીને ઇમાનના સાથીઓ મયલને બહાર આવતા ગયા અને પોતાની દિલેરીના જયહરો દેખાડીને શહાદતનું જામ પીતા ગયા. ઉમર ઇબ્ને ખાલિફ પછી એમના પુત્ર ખાલિફ ઇબ્ને ઉમર, અને પછી સાંદ ઇબ્ને દન્તલો તમીમી અને ઉમર ઇબ્ને અબ્દુલ્લાહે મઝહઝ એક પછી એક શહીદ થયા.

હૃં શુન્નિસમ ઇબ્ને ઝૈસમ (૨૬૦)

ત્યારે પછી મુસ્લિમ ઇબ્ને ઔયમ મયલનમાં આવ્યા અને રજઝ પછી પોતાનો દરીફ માંગવા લાખ્યા. એક પહેલવાન મુઝાબસામાં આવ્યો અને થોડા વખતમાં મૃત્યુનું જામ પીતો ગયો બીજા આવ્યો તે પણ પોતાનાં સોહીમાં આજોટવા લાખ્યો આમ એકેક કરીને મુસ્લિમને ૫૧ શત્રુઓને પરલોક પહોંચાડ્યા ત્યારે જામલા શત્રુઓએ દુરથી તીરો વસંસાવીને મુસ્લિમને સાવ જાખ્મી કરી નાખ્યા. આખરે જાખ્મી સિંહની જેમ મુસ્લિમ જમીન ઉપર પહોંચી પડ્યા. હુસયન દખીઝ ઇબ્ને મઝહિર સંથે એમની પાસે આવ્યા અને ફરમાવ્યું, “વહરમઝહાદું યા મુસ્લિમ!” પછી આમણ તરફ

જોઈને કહ્યું, “કુ. મિનહુમ મન કઝા નહુખહુ વ મિનહુમ મંય
ય-તઝિઝ વમા મદહુ તળદીલા.”

હખીમે કહ્યું, “હે બાઈ મુસ્લિમ! તમને આવી સ્થિતિમાં જોઈ
મારા હૃદય ઉપર જે ગુનરે છે એ શું કહું! પરંતુ એટલું કહું છું કે
તમે તરતમાંજ સ્વર્ગમાં પહોંચો છો.” મુસ્લિમે ધીમેથી કહ્યું, “તમને પણ
એ બશારત મુખારક થાઓ.” હખીમે કહ્યું, “હુયે તરતમાં તમારી પાછળ
આવનાર છું નહીં તો મેં વસીયત માટે તમને પૂછ્યું હોત.” મુસ્લિમે
ધમામ તરફ ધશારો કરીને કહ્યું “હે હખીજ! એમના માટે તમને વસીયત
કંઈ છે?” એટલું કહ્યા પછી મુસ્લિમના હાથપગ ઠંડા પડી ગયા.

મુસ્લિમને દમ તોડતા જોઈ એમની એક કનીઝ રડી ઉઠી. બેશરમ
કુશીઓ હસવા લાગ્યા. શત્રુઓમાંથી શીસ દખ્ખને દખ્ખ અને કુશના બીગ
રક્ષિતને મુસ્લિમની શહાદતથી ધણું ઘાગી આવ્યું હતું. આ ભોદાએ
હસનારા કુશીઓને કહ્યું, “તમારી માતાઓ તમારા દુઃખમાં રડે! તમે
તમારી કામ ને કપીલાના વડીઓને કલ્લ કરો છો અને એટલા બેશરમ
બની ગયા છો કે પાછા તેમની ઉપર દંસો છો!” (મક્તલે અયુઝ્ઝિલાક)

મુસ્લિમ પછી એમના પુત્ર મેદાને આવ્યા. ધમામે ફરમાવ્યું
“તારા પિતા હમણાજ શહીદ થયા છે. તારી ઘરડી માતાની કોણ સંભાળ
શેરો? માટે તું પાછો જા. નહીં તો તારી માતાને દુઃખ થશે.”
મુસ્લિમના પુત્રે તંજુ તરફ ધશારો કરતા કહ્યું, “યખ્ખરસુસિલ્લાહ! મારી
માતાએજ મને આપની સહાયમાં શહીદ થવા મોકલ્યો છે.” એ પછી
એ નવજવાન મયદાનમાં આવ્યો અને ૩૦ બાયઝાઓને તેઓના યોગ્ય
સ્થાને પહોંચાડી શહીદ થયો.

હિલાલ ઈબ્ને નાફેઅની શહાદત.

એ પછી હિલાલ મેદાનમાં આવ્યા. હિલાલ ઘણાજ દેખાવડા હતા
પરંતુ એમનું આધ્યાત્મિક સૌંદર્ય એમના શારીરિક સૌંદર્ય કરતાં વધે

એવું હતું કેસ મુકાબલા માટે આવ્યો અને માર્યો ગયો એ પછી કેટલાક સિપાહી એમની ઉપર એકી સાથે તુડી પડ્યા. હિંદાએ ૧૩ બાણોને મૃત્યુનું જામ પાડુ અને શરીર થયા.
હુમ્મો.

તરતજ એમનો પુત્ર નાદેજ મયદાને આવ્યો અને રજા પડવા લાગ્યો. સૌથી પહેલા મઝાદિમ હજને હરીસ એના મુકાબલામાં આવ્યો અને મૃત્યુનું જામ પીતો ગયો.

આમ હુસયનનો દરેક વફાદાર શત્રુઓના સંખ્યાબંધ માણસોને કતલ કરી જતો હતો એ અત્ર ઈન્ને હજ્જતજથી સદન ન થયું. તે તરતજ બહાર આવ્યો અને પોતાના સિપાહોને લગ્નકારીને કહેવા લાગ્યો. “તમે લોકો સાવ મુખ્ય છો. આ લોકો પોતાનું માથું હથેલીમાં રાખીને લડવા આવે છે. તમે આ રીતે એ લોકો સાથે કાવવાના નથી. તમારો વિજ્ય એમાંજ છે કે તમે સૌ એકી સાથે હુસયનના લશ્કર ઉપર તુડી પડો.”

હજ નાદેજ મેદાનમાં પોતાના હરીફની રાહમાં હતાં એટલામાં અત્ર ઈન્ને હજ્જતજની સલાહ પ્રમાણે ઉમરેસાદે પોતાના સિપાહોને હુસયનના લશ્કર ઉપર એકદમ ધસી જવાની આજ્ઞા કરી. અત્રે જમણી તરફથી, શિત્રે સામેથી અને ઉમર સાદે ડાબી તરફથી પોતાના સિપાહો સાથે હુમલો કર્યો. આમ હુસયનના બાકી રહેલા ૫૦ થી ૬૦ સાથીઓ ઉપર હજારો સિપાહો તુડી પડ્યા ખુબ ખુરેશ મઠ. ઉમરસાદે પોતાના સાથીઓ સાથે ઈમામના તંબુઓ પાસે પહોંચી ગયો પરંતુ ખંદેજના અગ્નિના લીધે પોતાના મનોરથ સફળ કરી શક્યો નહીં. લોહીની નદીઓ વહેવા લાગી. મોટા મોટા ગુરવીરોના હૃદય ધરજી ગયા પરંતુ હુસયનના વફાદારો વીળંગી સમાન શત્રુઓની હારોમાં ધસી જતા હતા અને સેંકડોને મારીને સલામત નીકળી આવતા હતા. આખરે સખત અમ ને મહેનત પછી એ વફાદારોએ બાવલા શત્રુઓને પાછળ હટવાની ફરજ પાડી.

જાલસામા નખરી લખે છે કે “જ્યારે કિમરે સાંઢ પોતાના દુઝ્લામાં નિષ્કળ નિવડયો ત્યારે તેણે કિરવા ઇન્ને કંસને પોતાના સિપાહો સાથે દુસયનના લખકરે કિપર જમણી બાજુથી તુડી પકવાની આજ્ઞા કરી પરંતુ દુસયનની સૈન્યના જમણી તરફના કર વીરુમાઓએ એ સૌને વિખેરી નાખ્યા. એ પછી કિરવાએ ફરી વાર દુઝ્લો લઈ જવાની હિમ્મત કરી નહીં. ત્યારે કિમરે શાસ ઇન્ને ઇન્ને તીર વરસાવનારાઓ સાથે દુઝ્લો લઈ જવાની આજ્ઞા કરી. તેણે કહ્યું, ‘તીર વરસાવનારાઓ સાથે જવું મારા જોવા માટે કલંક છે’ આખરે હસીન ઇન્ને નખીર તીર વરસાવનારા ૫૦૦ સિપાહો સાથે દુઝ્લો લઈ ગયો, એમાંથી આ સોફા ફાવ્યા નહીં. બરાબર બપોર સુધી સખત યુધ્ધ ગરી રહ્યો.”

શામીઓના આ નામરદાર્થે જ્યાં દુઝ્લામાં તેઓના સંકડો શું લગતે! માણસો માર્યા ગયા પરંતુ દુસયનના સાથીઓની સખ્યા પણ ધણી નજીવી રહી જવા પામી હતી આ દુઝ્લામાં દુસયની સૈન્યના ૩૦ માણસો માર્યા ગયા જેઓના નામો નીચે લખવામાં આવે છે.

- ૧ નહમ ઇન્ને અજલાન અન્સારી.
- ૨ કિમર ઇન્ને કઅબ ઇન્ને હારિસે અરજહ.
- ૩ હન્તલા ઇન્ને અત્ર રાયખાની
- ૪ કાસિત ઇન્ને ઝુહૈર
- ૫ કર્શ ઇન્ને ઝુહૈર
- ૬ કિનાન ઇન્ને અતિક
- ૭ અત્ર ઇન્ને ઝખીઅહ ઝખઝ
- ૮ ઝરગામા ઇન્ને માલિક
- ૯ આનિર ઇન્ને મુરિઝમ
- ૧૦ સયફ ઇન્ને માલિકુન્નાહીરી
- ૧૧ અબ્દુર્રહમાન ઇન્ને અબ્દુલ્લાહે કદરી

- ૧૨ મગગઅ ઇખને અખ્દુલાહે આએઝી
- ૧૩ દખ્ખાન ઇખને હારિમે અઝદી
- ૧૪ અઝ અલખન્દહ
- ૧૫ હલાગી ઇખને ઉમરે રસિખી
- ૧૬ મયાર ઇખને અખી ઉમરે હમદાની
- ૧૭ ઝાહિર ઇખને અઝ
- ૧૮ અઝ ઇખને હમદિલ ખુઝાઈના ગુલામ
- ૧૯ જખ્ખલા ઇખને અલીપુરશયમાની
- ૨૦ અખીઈમારા ઇખને અખી મલામા દોલાખી
- ૨૧ મુઅમાન ઇખને ઉમરે ગસિખી
- ૨૨ મઝહુદ ઇખને હમદામ
- ૨૩ હમદામ પોને
- ૨૪ ઝુહરે ઇખને ગશરલ ખરખખી
- ૨૫ અખમાર ઇખને શરીફતાઈ
- ૨૬ અખ્દુલાહ ઇખને ઉમરે
- ૨૭ અમલમ ઇખને ફસીદલ અઝદી
- ૨૮ ઝુહરે ઇખને મુસ્લિમે અઝદી
- ૨૯ અખ્દુલાહ ઇખને યઝીદેકપસી
- ૩૦ અખ્દુલાહ ઇખને ઉર્વએ ગિફારી.

હવે હુમયનના લસકરમાં માત્ર ૨૦ થી ૨૨ જણાઓ બાકી રહી ગયા.

ઝાહરની નમાઝ.

આના બચકર વખતમાં અણસુમામએ સૂચવ્યું કે ઈમામની મેવામાં હાજર થઈને ઝાહરની નમાઝ જમાઅતથી પઠવાની ઇચ્છા કરે છે. ઈમામે તેના માટે દોઆ કરી અને શત્રુઓ પામેથી નમાઝ પડી શેવા માટે મોદલન માંગી પણ એ લોકો ક્યાં મુમલમાન હતા કે પેગમ્બરના

પુત્રને નમાઝની રૂઝ આપે. દુસરની લાચરી અને મઝહુમી ઉપર દગવાનો શત્રુઓને આ મોકો મળ્યો હતો. તેઓએ પૈગમ્બરના પુત્રની હારી કરી. હજીજ ઈબ્ને મઝાદિરથી ન રહેવાયું અને તેઓ શત્રુઓના મુકાબલાનાં આવી પહોંચ્યા અને ૧૨ અધર્મીઓનો વિનાશ કરીને રાહીદ થયા.

એ પછી ઝોહરની નમાઝ પડવા સૌ એકઠા થયા. પણ શત્રુઓ નમાઝ પડવામાંએ અડચણકર્તા થઈ પડ્યા. આખરે એવું દરવાજામાં આવ્યું કે એ જાણ્યા ઈમામની સલામતી માટે શત્રુઓના થા ઝીલવા આગળ ઉભા રહે. સાંદ ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ અને ઝોહર ઈબ્ને કૈન એ સેવા બગવવા માટે બહાર આવ્યા. આ શોકો તસ્વારથી તીરના થા રહ કરવામાં બહુ પ્રવીણ હતા. નમાઝ શરૂ થઈ.

નમાઝ શરૂ થતાં શત્રુઓએ તીરે વરસાવવા માંડ્યા અને બન્ને વધારા તીરે પોતાની છાતી ઉપર છલત્તા રહ્યા. નમાઝ પૂરી થયા એ પહેલાં સાંદ જામી થઈને જમીન ઉપર પગઝાઈ પડ્યા. ઝોહર એકલા રહી ગયા. ઝોહરે સાંદ તરફ જોઈને પુછ્યું, “હે સાંદ ખુદ તારી ઉપર રહેમત કરે તારી કે વસીયત છે ?” અજાણે વધારી ! સાંદ જવાબ વાળ્યો, “હા, છે. ઉસીકા બેદાઆ.” એટલે એમની સંબાળ લેજે હમામ તરફ દશારે કરીને કહ્યું હું એમને માટે તને વસીયત રૂંધું.

હવે દુસરની મઝહુમી ખરી હશે પહોંચી હતી. નમાઝ પછી તેમણે પોતાના સાથીઓને એકઠા કર્યા અને ફરમાવ્યું, “હે મારા સાથીઓ ! જુઓ જનતના દરવાજા ઉઘડેલા અને તેના મહેલો રાણગારેલા છે અને ખુદ પૈગમ્બર અને એમની સાથે રાહીદ થનારા લોકો તથા મારા માખાપ તમારી પ્રતીક્ષા કરી-રહ્યા છે અને તમારા માટે આતુર થઈ રહ્યા છે માટે અસ્વાહના ધર્મની રક્ષા કરવામાં તમારા પ્રયત્નો વધારો અને પૈગમ્બરના હરમે પાક ઉપરથી શત્રુઓના અત્યાચારો દુર કરો.”

દાકીન એવી છે કે એ વખતે અદ્યેષ્યનની મજબુતી પરાંકાષ્ટાએ પહોંચી હતી. ઈમામનો ખુલ્લો માંભળાને દુમમાંથી ગડવાનો અવાજ યુવદ થયો અને નિર્દોષ બાળકો અને સ્ત્રીઓની ફરિયાદ આ રાખ્દોમાં સભળાઈ. “હે મુસ્લિમો અને મોઝિનો ! અલ્લાહના ધર્મની રક્ષા કરો, અને પૈગમ્બરના દરમ ઉપરથી શત્રુઓના દુમવાઓ દુર કરો અને તમારા ઈમામ અને પૈગમ્બરના દોદિવની સ્લાય કરો. ખરેખર ! આ વખતે અમારી સ્લાય વિશે અલ્લાહ તમારી કસોટી કરી રહ્યો છે. તમે આમાદા નાના સાથે જાનનામાં દમો અને અમારા મિત્રો અને પાડોસીઓ હશે. માટે શત્રુઓને દુર કરો. અલ્લાહ તમને એનો સર્વોત્તમ બદલો આપે.”

આ ફરિયાદ માંભળી દુમયનના વક્ષાદર સાચીઓ ભેચપન થઈ ગયા. તેઓની આંખોમાંથી અશ્રુસરિતા વહેવા લાગી અને તેઓ એક અવાજે પોકારી ઉઠ્યા, “હે પૈગમ્બરના અહલેમૈત ! અમાગ પ્રાણ તમારા પ્રાણ ઉપર, અમાર લોહી તમારા લોહી ઉપર અને અમારા આત્મા તમામ આત્મા ઉપર કુદખાન છે. જ્યાં સુધી અમાગ શરીરમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી કોઈની મળતલ નથી કે આપની તરફ નગર ઉઠાવીને પણ જોઈ શકે !”

આહી રહેલા અરેહુલમ.

હવે દુમયનના માથીઓ મૃત્યુની વધ પ્રતીક્ષા કરી રહ્યા ન હતા. તસ્વારો દાયમાં લઈ લીધી અને શત્રુઓના મુકાબલામાં આવી પહોંચ્યા. મુઠ્ઠેર ઇમને કૈને રજઝ પડ્યા પછી તરતજ ઉમરેમાદના મિપાહો ઉપર દુમલો કર્યો અને સખ્ત લડાઈ લડી. આખરે મોહમ્મદ ઇમને અબીતાલિબની નિવાયત પ્રમાણે ૧૨૦ શત્રુઓને મારી રહીદ થયા.

મુઠ્ઠેર પછી અબુમુઆમએ સમઘવરી મયદને આપ્યા. રજઝ પડ્યા પછી એમણે પણ હરીફની રાહ જોયા વગર શત્રુઓ ઉપર દુમલો કર્યો અને સંખ્યાબંધ અધર્મીઓને મારી રહીદ થયા.

એ પછી ઈમામના મોઅજિઝન હબબજ હજને મસ્દ મયદનમાં

આવ્યા અને શહાદતનું જામ પીધું.

જેન, અમાઝરે ગિફારીના ગુલામ હતા અને વળેથી ઈમામની મેવામાં રહ્યા હતા, આ વખતે એકદમ વૃદ્ધ થઇ ગયેલા હતા. બ્યારે એમણે આજ્ઞા આપી ત્યારે ઇમામે ફરમાવ્યું, “જેન! તેં સલામતી ખાતર મારો સાથ આપ્યો હતો માટે આ દુ:ખો તારા માટે યોગ્ય નથી મુનાસિખ છે કે તું ઠેઠ દિશા તરફ ચાલ્યો જા અને હું તને ખુશીથી રંગ આપું છું.”

જેને કહ્યું, “યજ્ઞરમુલિદ્વાહ! સલામતી ને મુખ વખતે તમારી સાથે રહ્યો અને દુ:ખ વખતે તમારો સાથ છોડી જાઉં એ કેમ બને?”

આખરે તેઓ પણ મયદાનમાં આવ્યા અને ધણા બેઠોનોને કતલ કરીને શહીદ થયા. નીચે અમે એ પછી શહીદ થયેલા વફાદારોના માત્ર નામો લખી જઈએ છીએ: અમ્ર ઇબ્ને અબ્દિલે સયદારી, મુવંદ ઇબ્ને અમ્ર ઇબ્ને અબ્દિલમતાઅ, કુર્સો ઇબ્ને કુર્સો અન્સારી, માસિક ઇબ્ને અનસ, અમ્ર ઇબ્ને મતાઅ, જુનાદા ઇબ્ને હારિસે અન્સારી, અમ્ર ઇબ્ને જુનાદા, અબિસ ઇબ્ને શખીબે શાકિરી, હર્વા ઇબ્ને હરાકે અન્સારીના બન્ને પુત્રો અબ્દુલ્લાહ અને અબ્દુર્રહમાન, યઝીદ ઇબ્ને ઝિયાદ ઇબ્ને શઅશઅ, અમ્રુઅએ નહશની, યઝીદ ઇબ્ને મુહાબિર, સયદ ઇબ્ને અબિલહારિસ, માસિક ઇબ્ને અબ્દુલ્લાહે સહીદ, મુઅલ્લા ઇબ્ને મુબાલા, નિરિમહાદ ઇબ્ને અદી, માસિક ઇબ્ને દાકદ અને અનીસ ઇબ્ને મઅકકે અરબહી અલપહિમુર્રહમહ.

ઇમામની સાથે શહીદ થનારાઓની સંખ્યામાં મતભેદ છે. મશહુર ૭૨ છે. નાસિખુલવારીખ બિહારલ અન્વાર ફૈઝુલઅલબાઅ. કિતાબુલ્લુદ્દુદ્દા, ફૈઝુલ્લુસ્સફા અને મકતલેઅયુમખનફ વગેરેમાં છે છેલ્લા અમુક જણાઓની શહાદત વિષે કેં કલ્લેખ નથી, પરંતુ ઇતિહાસ અને મકનઅના ખીમ પુસ્તકોમાં એ સૌની શહાદતની વિગતવાર દર્શાવત આવી છે. જે એ પુસ્તકોના દવાલા વિષે મતભેદ કરવામાં આવે, તેા ઝિયારતે નાલીયદનાં

શબ્દોનો ટેરી રીતે અસ્વીકાર કરી શકાય? એમા કુલ્લાના ગીદોની સખ્યા બધા ઇતિહાસ કરતા વધારે જણાવનામા આવી છે. હુકમા આપણને એના એભિપ્રાય ઉપર આનંદ પડશે કે હુસયનની માથે મલી થનારા એજમા એજા છર અને વધુમા નધુ ૧૦૦ જણા હતા શાહુદાએ બનીહુશમ અને બનીફાતિમા.

મિત્રો પડી ઇમામના મગાસનેહીઓની વાગી આવી, જેઓ નધુમા વધુ ૨૧ જણા હતા અને જેઓમા હુસયનનું ૭ મહીનાનું માળક અનીઅરગ અન્દુલાહે રહીઅ અને અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને હમન પણ શામિન હતા. વણા ખરા ઇતિહાસકારો ઇમામના મગાસનામા સૌથી પડેના શરીફ થનાર તરીકે અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુસ્લિમનું નામ આપે છે. પરંતુ અમ્યામા અનુવદ્દે હરેઆની મક્કતુલ્લાનિગીનમા હુસયનના જવાન ફઝલ જનીઅમ્મનું નામ બતાવે છે શેખ મુશીફ અને મુના મજનિમી (અ. ૨૦) એ પણ આ રિવાયત લખી છે.

હુ. મુસ્લિમના પુત્રો.

હુ. મુસ્લિમ ઈબ્ને અકીન (અ. ૨૦) ના પુત્ર અન્દુલાહે ઇમામની સેવામા હાજર થઈ આતા ચાહી તમામે ફરમાવ્યું 'તમારા પિતાની શહાદતનો જખ્મ હજી મારી છાતીમા તાજેજ છે માટે મુનામિમ છે કે તમે તમારી માતા સાથે ત્રાઈ મથે આન્યા જાઓ'

અબ્દુલાહે અગ્લ મરી, 'થખ્તરસુનિઆહ! અનામે પ્રાગ આપ ઉપર કુરબાન થાઓ! અમે એના નામ' નથી કે આ હુન્યાના ફાતી ટવનને આવનારા આલમના અનત ઈવન ઉપર મગમાઈ આપીએ અમને આશા છે કે આપ આમાન આ નાચીઝ પ્રાણનો દદીઓ મુન ફરમાવશે. ઇમામે માથુ નમાની લીધું અને એમની આમોમા આસ બગઈ આન્યા અબ્દુલ્લાહ સતુઓ મામે આવી પહોંચ્યા અને રજઝ પડરા વાગ્યા રજઝ પડી તવારો આનવા લાગી આખરે સતુઓમાના મને

મારી અનુદાસ શરીર થયા.

અનુદાસ પછી એમના બાઇ મોદમદ મયદનમાં આવ્યા અને સકીત ઇન્ને અપાસના સાથે શરીર થયા. સૌની આગળ ૬૦ દારીમ બહાર આવ્યા ૬૦ કાસિમ ઘણા ખુશસુરત હતા. એમની વય ૧૩ વર્ષની હતી. કાસિમે બ્યારે લગાઈની આગા ચાદી ત્યારે ઇમામે રગ આપી નહીં, ઇતિહાસકારો લખે છે કે રગ નહીં મળવાથી ૬૦ કાસિમ એટલું રડ્યા અને એટલી બધી આગિઝી કરી કે આખરે સાચારીએ ઇમામને રગ આપવીજ પડી. ઇમામે પોતાના સાથે એને તથ્વાર બાંધી અને પોતાના સાથે ઘોડા ઉપર સવાર કર્યો.

કાસિમી શુરવીરતાના જોદરો ખરેખર કરમજામાંજ પ્રગટ્યા તેર વર્ષનું બાળક મયદનમાં આવી દરિફ માંગે છે અને મુકામજામાં દગ્ગર સવારોની ખરેખરી કરનાર સામનો એક નામી પહેલવાન અર્ઝક પોતાના પુત્રને મોકલે છે. કાસિમી સિંહ તેને મૃત્યુનું ગમ પામે છે. ત્યાર પછી અર્ઝકના ત્રણ પુત્રો એકેક કરીને મયદનમાં આવે છે અને મૃત્યુનું ગમ પીતા ગપ છે. પોતાની નજરોનજર પોતાના ચાર પુત્રોને કતલ થયેલા જોઈ અર્ઝક પોતે મયદનમાં નીકળી આવે છે અને કાસિમી સિંહનો મુકામજામાં તથ્વાર ખેંચી લે છે. સખત મુકામજો થયો અને ઘોડા વખત સુધી તો બન્ને જણા ઉડી મારીના પરદામાં એવા ગુમ થઈ ગયા કે જોનારાઓ પરિણામ પણ જાણી શક્યા નહીં, આખરે ધુળ ચિરાઈ અને અર્ઝક પોતાના લોહીમાં આગ્રોટતો દેખાયો.

અર્ઝકની કતલ પછી કાસિમ યત્રુઓ ઉપર તુડી પડ્યા અને સાંખા વખત સુધી લડતા રહ્યા અને બ્યારે અર્ઝક અને તેના ચાર પુત્રો સિવાય બીજા ૬૫ જણાઓને કતલ કરી રહ્યા ત્યારે સાંદ ઇન્ને ઉર્વો બહાર આવ્યો, હમીદ ઇન્ને મુસ્લિમ કહે છે કે કાસિમની આવી દીકરી જોઈ અમે સૌ આશ્ચર્ય પાળી રહ્યા હતા એવામાં સાંદ મને કહેવા લાગ્યો,

‘તમે જેના ગંગા કે આ જવાનને હું કેરી રીતે કતલ કરું છું’ એ કહ્યું
 ને, આ તુ શું કહે છે? ને આ નવજવાન મને તારા મારે તોયે હું
 એના મોઢાંના હીરે એની ઉપર તારા જેવું નહીં. તને આ નવજવાનથી
 આટલી બધી શત્રુતા શા માટે છે? અને શા માટે તું એકયોગ એને કતલ
 કરવા મથી રહ્યો છે?’ નેણે કહ્યું, “હું તારી વાત માનીશ નહીં”
 મનુ કહીને તે પાટળથી ૬૦ કાંચિમ પંખે જઈ પહોંચ્યો. કાંચિમ આ
 વખતે શામીઓના મુકાબલામાં લડી રહ્યા હતા, એવામાં તેણે લાગ કાઢીને
 એમના માથા ઉપર ગેરથી તલસાગ મારી, ૬૦ કાંચિમ પુકારી ‘હાયા
 “યા ઉમાહો અહમ્મી” અને સાથેજ જમીન ઉપર પડાઈ પડ્યા
 ૬૦ કાંચિમનો અવાજ સાંભળી ઇમામ ઝેડી આવ્યા શત્રુઓ ૬૦ કાંચિમને
 ગ્રેગીને ઉભા હતા. ઇમામે તેઓ ઉપર હુમ્મો કર્યો અને જ્યારે તેઓ
 વિખેરાઈ ગયા ત્યારે ઇમામ કાંચિમની લાશ પાસે આવ્યા એ વખતે એમની
 લાશ ઘોડાઓના પગ નીચે છુદાઈ ગઈ હતી પ્યાગ ભતરીજની આ ગિયતિ
 જોઈ ઇમામ ઝગેડતાર રડી પડ્યા, અને ફરનાબુ, “વસ્માહ! હું ખેટા
 નસિમ! તારા કાકા માટે આ વાત અમલ છે કે તું મદદ માટે પોકાર
 નાને હું તારી મદદ ન કરી શકું, તને કતલ કરનારાઓને અસ્લાહ પોતાની
 ગહેમતથી દુર ગમે.” ઇતિહાસકારો લખે છે કે આ પહેલોજ પ્રમર્ગ
 હતો. જ્યાં ઇમામે પોતાની તલ્વાગનો ઉપયોગ કર્યો એ પછી ઇમામ કાંચિમની
 લાશ હરમમાં લઈ ગયા. હરમમાં ઓ પોકારી પોકારીને ગવા લાગ્યા. ઇમામે
 મૌને દિવાસો આપ્યો અને ફરનાબુ, ‘હિ મારા અલ્લેખયત! અને હું
 મારા ભાઈના અલ્લેખયત! મલ્ક કરે, કાસુ કે આજ જેવા હું આ તમને
 હવે પછી કદી પણ મહન કરવાનો નથી.’

૬૦ કાંચિમ પછી એમના મોટા ભાઈ અબ્દુલ્લાહે અગર મયદાનમાં
 આવ્યા અને ૧૪ અધર્મીઓને કતલ કરીને પોને પણ શહીદ થયા.

ત્યાર પછી ઇમામ હમનના ત્રીજા પુત્ર અહમદ મયદાનમાં આવ્યા

અને એ હુકમોઆમા શત્રુઓને કલ કરીને શત્રુઓને
દરબરે પ્રાપ્ત કર્યો.

હૃ. અહીં અં. ના ફેરબદલ.

ક્રમામ દસનની અવસ્થા પછી હૃ. અહીંના પુત્રોમાંથી હૃ.
અગ્રાસના સમા બાદ અગ્રદુષ્ટાદ મયદનમાં આવ્યા એમની શત્રુઓ
પછી હૃ. અગ્રાસના બાદ અને બાદમાં કનકર અને દિશમાન એક
પછી એક શરીર થયા.

હૃ. અગ્રાસના ત્રણે સમા બાદમાંની શત્રુઓ પછી હૃ. મોદમદ
અસગર છૂંતે અહીં બહાર આવ્યા. એમની માનું નામ ઉભેવત્ત
હતું. સૌ કરતાં વધારે શત્રુઓને કલ કરીને પોતે પણ શરીર થયા.

મોદમદ પછી આન છૂંતે અહીં બહાર આવ્યા. એમની માનું
નામ અરમાચ બિન્ને અમીસ હતું. આવનાજ એમણે શત્રુઓ ઉપર
હુમલો કર્યો. એ ઉભર માણસોએ એમને ઘેરી લીધા પણ એ દાશિમી
સિંહો સાને ન્દસાડ્યા. આમ ફેરને કલ કરીને અમી સ્થિતિમાં ઇમામના
છેલ્લીવાર દર્શન કરવા માટે આવ્યા અને દર્શન પછી પાછા મયદન
તરફ જવા લાગ્યા ત્યારે ઇમામે એમને યોરે વખત આરામ લેવા
સમજાવ્યું પણ એ વફાદારો એક પણ પણ થોભે એવા ન હતા. તરતજ
મયદનમાં પાછા ફર્યા અને સાર્વેદ છૂંતે સધાર અને અદ્ર છૂંતે સધાર
જવા સંખ્યાબંધ નામી પહેલવાનોને કલ કર્યા પછી ખાસિદ છૂંતે તરફના
નામદર્શ બધાં વારથી શરીર થયા.

હૃ. અગ્રાસની શત્રુઓ.

હવે હૃ. અહીં અગ્રવહિરસલામના પુત્રોમાં હૃ. અગ્રાસ અને
ઇમામે હુસયન સિવાય કોઈ સહયો ન હતા હૃ. અગ્રાસથી ઇમામની
આવી મજબૂતીયત સહન થઈ શકી નહીં આનની શત્રુઓ પછી હૃ. અગ્રાસ
ઇમામની સેવામાં હાજર થયા અને મયદનમાં જવાની આજ્ઞા આપી.

ક્રિનામની આંખો આનુચી બરાબ ગઈ. હઝરને ફરમાવ્યું, “ભાઈ અજ્ઞામ ! તમે મારા ચક્રરના અવરદાર છો. તમે ન જ્ઞા તો હુએ નથી,” પરંતુ ત્યારે અજ્ઞામ અસહ્યદિનિશ્ચયે બેદર આગદ કર્યો ત્યારે ઈમાને ફરમાવ્યું, “ભાઈ અજ્ઞામ ! હું તમને લડવા મોકલ્યો નથી. હા, ઇન્નેમાન્ના હસ્કરને જાહેર ઉપદેશ કરો અને તેઓની પાસેથી થોડુંક પાણી માગો, જેથી બાળકો દલાક થતાં જાયે અથવા ઓઝમાં ઓણુ તેઓને નિધ્યારોજ મળી જાય.”

‘મરઆવ વ તાઆદ’ કરીને એ જાનિસાર મયદાનમાં આવ્યા અને શત્રુઓને ઉપદેશ કરી પાણી માન્યું. પરંતુ એ કંઈક દેવા પીગળે તેવા નહોતા આખરે લાપ્તા થઈ અજ્ઞામ પાછા ફર્યા અને ઈમામને બંધી હકીકત જણાવી.

હા અજ્ઞામ પાણી વગર પાછા ફર્યા એ જાણી તસ્ત્યાં બાળકો નાવ નિગરા થઈ ગયા અને “અલ અનરશ ! અલ અનરશ !” પોકારવા લાગ્યાં નિર્દોષ આગકેતુ રહન હા અજ્ઞામથી મહન ન થયું તસ્તજ એક મસ્ક થઈ પાગી લાવવાના ઇરાદાથી બહાર આવ્યા.

નહેર પાસે પહોંચ્યા ત્યારે ઉમરે માંદના નિપાહોએ એમને અટકાવ્યો અને ઘોંઘાટ મચાવ્યો. અજ્ઞામને મિથાનમાંથી તસ્વાર એથી લીધી અને એ લોકોના મુકાબલો કરવા લાગ્યા ઉમરે માંદને ખજર પરતાજ તેજો પોતાના બધા સિપાઈઓને એમને ઘેરી લેવાનો હુકમ કર્યો. પંછી શું હતું ? ચાલીસ હજાર તસ્વારો એકી માથે તુડી પડી. સામે લડનાર એક હતો પણ એ સૈન્યે પુરો પડે એવો હતો. સિંહની જેમ મર્જના કરતો એ હાશિમી બદાદુર શત્રુઓની દારોમાંથી વીજળીની જેમ પચાર થઈ જતો હતો. જે દિશા તરફ રૂખ થયો ત્યાં મયદાન નિપાહોના સખોથી ભરાઈ ગયું અને બાકીનાઓ દુર દુર નડતી ગયા. આમ શત્રુઓની બંધી દારોને વિખેરી અજ્ઞામ નહેરમાં આવી પહોંચ્યા. નહેરની માલિકીને હા

કરનાર હશે ત્યાં કેઈ ન હતું

પરંતુ હજી અખ્યાસ પામી બે એ પોદડાં ન્હાતી મયેલા શત્રુઓ પાછા એકલા યજ્ઞ ગયા અને દુસયનના તનુઓને નહેર વચ્ચે મજાનુતીથી ગોણવાઈ ગયા. ઉમરેસાદે અખ્યાસ ઉપર દુઝો કરવાની આજ્ઞા કરી. ચાર હમ્મર માણસા આગળ વધ્યા. અખ્યાસે એ લોકોને પાસે આવતા જોઈ તરતજ તસ્વાર સંભાળી લીધી અને પાછા બુખ્યા સિંહની જેમ એ શિયાળો ઉપર તુટી પડ્યા. હિમ્મત કરી આગળ વધનારાઓ મોઢું ફેરવીને નાક, નહેર સુધી પહોંચવાના પ્રયત્નમાં અખ્યાસે ૨૫૦ માણસોને કત્ત કર્યા હતા અને આ દુઝામાં ૩૦૦ અધર્મિઓને મૃત્યુનું જામ પામ્યું.

આમ એક માણસના મુકાબલામાંથી ૪૦૦૦ સિપાહોને ન્હાસના જોમ મારફ ઈન્ને સર્ફ બહાર આવ્યો અને ઉમરેસાદના સિપાહોને સંબોધતો બોલ્યો, "ફિટકાર હજો તમારી ઉપર! તમે એવા નામદ હો કે એક માણસનો મુકાબલો કરી શકતા નથી. તમે લોકો સંખ્યામાં એટલા બધા છો કે જો તમે એકેક મુઠ્ઠી માટી ઉપાડીને એની ઉપર નાંખો તો એ મરી જાય." આટલું કહીને તે મોટા અવાજે પોકારી ઉઠ્યો, "હે લોકો! જેના ગળામાં યજ્ઞીદની બચચત છે અને જે તેનો તાબેદાર છે તે દુર ઉભો રહે. હુંજ એકલો જામને એનું કાંમ તમામ કઈ છું." એટલું કહીને માથાથી પગ સુધી લોહમાં ગરક યજ્ઞ તે નહેર તરફ વધ્યો. તેને સાંમે આવતો જોમ અખ્યાસ પામી આગળ વધ્યા. પાસે આવીને તેણે લાંમું બાળણ આપવા માંડ્યું.

"હે સુવાન! તારી તસ્વાર ફેંટા દે અને તારું જ્ઞાન અને બહાદુરીની કળા શિખવ. અત્યાર સુધી તારા મુકાબલામાં આવનારા નમ્ર હૃદયના હતા. હું એવો છું કે મને આજ સુધી કેઈની ઉપર દયા આવી નથી પરંતુ તારું સાદ્ય અને નવજવાની જોમને મારું હૈયું પીગળી રહ્યું છે. હું પાછો જ અને નાહક તારો પ્રાણ શુભત્વ નહીં. અકલમદ માટે ઈશારો

બસ છે. આજ સુધી મેં કામની ઉપર દયા દેખાડી નથી પરંતુ તને તારી બલાઈ માટે સિખામણ દઉં છું. મારી સિખામણ સાંભળી અને તું દુન્યામાં સુખી જીવેશી ગાળી શકશે, નહીં તો બારે દુઃખોનો સ્વાદ ચાખવો પડશે.”

હમરત અબ્બાસે તેને વિગતવાર જવાબ આપ્યો અને પછી ફરમાવ્યું, “જોઈ તો, તને લગાઈના મધ્યનનું કેટલું જાન છે” એટલું કહીને તેના મુકાબલા માટે તૈયાર થયા. મારદે બાલાનો વાર કર્યો. વાર રદ કરીને અબ્બાસે તેના હાથમાંથી બાલોજ મુટવી લીધો. આ જોઈ ઉમરેસાદના સિપાહોમાં સખ્ત ધબકાર ફેલાયો. બીજાના વારમાં તેનો ઘોડો મૃત્યુ પામ્યો. અને હવે તે બાપડો સાવ લાચાર થઈ ગયો. મારદે જાડો માણસ હતો. પૈદલ મુકાબલો કરવાની એનામાં શક્તિજ્ઞ કર્યા હતી અબ્બાસે કહ્યું, “મારદ ? લગાઈના મધ્યનનું તો તને મળ્યું જાન હતું ને ?” મારદે ખિસચાણો પડી માથું નમાવી લીધું.

ઉમરેસાદે તરતજ તેના ગુલામ સારિકા મારદને તેનો સંચળ ઘોડો મોકલ્યો. આ ઘોડાનું નામ તાવિયા હતું, અને આખા અરબમાં મસ્દુર હતો મદાએનમાં હમામ હસન પાસેથી એ મુટવી સેવામાં આવ્યો હતો. મારદ પોતાના ગુલામને તાવિયા સાથે આવતો જોઈ પોકારી ઉઠ્યો, “હું ગુલામ ! તાવિયાને જલ્દી લાવ, નહીં તો મારું મૃત્યુ આવી લાગ્યું” સમજાવે.” ગુલામ ઘોડે લઈને દોડ્યો. અહીંથી અબ્બાસ પણ તેની તરફ દોડ્યા. અને બેજ હાથમાં ગુલામનું માથું કાપી પોતે તાવિયા ઉપર સવાર થઈ ગયા. આવી હિમ્મત જોઈ મારદનું અંજોળમાં ધ્રુજવા લાગ્યું અને તે બોલી ઉઠ્યો, “રે એ મારાજ ઘોડા ઉપર સવાર થઈ ગયો અને હવે મારાજ બાલાથી મને મારી નાંખશે.”

નાના નાના બાળકોની તરસ થઈ આવતા અબ્બાસે ઝડપથી કામ આટોપી સેવાનુંજ ઉચ્ચિત ધાર્યું સૌથી પહેલા મારદનો મુકાબલો કર્યો

અને તત્વારના એક વારથી તેનો જમણો હાથ કાપી નાખ્યો. તત્વાર
હાથ સાથે જમીન ઉપર આવતી રહી. મારદે કરમરીને કહ્યું, “અખ્યાસ !
મને છોડી દેશે હું તમારો ગુલામ છું.” અખ્યાસે ફરમાવ્યું, “તારા જેવા
ગુલામને શું કહે ?” એટલું કહીને એક વારમાં મારદનું કામ તમામ થયું
અને પછી તરત નહેરમાં આવ્યા અને પાણીથી મરક બરી લીધી. તરત
જુલમવા પાણી પીવાનો ઇરાદો કર્યો. પણ હાથમાં પાણી લઈને અખ્યાસે
ફેંકી દીધું અને બોલ્યા, “અખ્યાસ, વફાદારીની શાન એ નથી કે મરદાર
નરસો દોષ અને ગુલામ પાણી પીએ.” પછી તરતજ નહેરમાંથી બહાર
આવ્યા અને તંબુઓ સુધી પહોંચી જવાનો ઇરાદો કર્યો.

કમરના સિપાહોએ માર્ગ રોકી લીધો. સખત લગાડ શરૂ થઈ.
અખ્યાસ પાણીની મરક જમાવતા જતા દત્ત અને શત્રુઓથી લડતા જતા
દત્ત. એ પ્રયાસમાં જ્યારે એમણે સેંકડો શત્રુઓને કતલ કરી નાખ્યા ત્યારે
એકાએક પાછળથી લાગ કાઢીને એક શામીએ એમનો જમણો હાથ કાપી
નાખ્યો. અખ્યાસે ડાબા હાથમાં તત્વાર લઈ લીધી અને એ સ્થિતિમાં
પણ ૫૦ સવારોને મારી નાખ્યા. એટલામાં એમનો ડાબો હાથ પણ કપાઈ
ગયો. પણ મરક હજી સલામત હતી. અખ્યાસે મરકને દાંતોથી ચૂંત્યાથી
લીધી અને ઘોડાને દોડાવ્યો. અત્ય સમયમાં એક તીરે મરકનું પાણી
વહાવી નાંખ્યું. પાણી સાથે અખ્યાસનો પ્રાણ હતો. પાણીને વધી જતું
જોઈ એ વીરતાએ અજાણ માણસો સાથે કહ્યું, “અફસોસ ! પૈગમ્બરના
અદલેખ્યતના તરીખમાં પાણી નથી.” બીહજ પછે એક પાણીનો લોખંડી
શુરજ અખ્યાસનાં માથા પર આવી પડ્યું અને અખ્યાસે જુલદ અવાજે
કહ્યું “યન્નરસુનિલાહ ! આપને મારા છેલ્લા સલામ પહોંચે.”

અખ્યાસનો આ અવાજ સાંભળી મંજામની આંખોમાંથી આંસુઓ
સરી પડ્યાં અને ફરમાવ્યું, “આ પછે મારી કમર તુટી ગઈ અને મારી
બધી આશાઓ નષ્ટ થઈ.”

૬૦ અખ્યામ અથવાહિસ્સલામના મરતાંના દુન્યા ખડવાઈ. આત્મા સુધી હરમે પાકને એટલો દિવાળો હતો કે અખ્યાસ જીવના છે ત્યાં સુધી યતુઓ અમારી ઉપર કાંઈ શકતા નથી. અખ્યાસની બદાદરી અરખોમાં મનાયેલી હતી. અખ્યાસ લાડવા નવીં પણ પાણી લેવા મળા દના, છતાંયે ૧૨૯૩ સિપાહો એમની તથ્યારનો ભોગ ધઈ પડ્યા.

બધા ઇતિહાસો એક અવાજે કહી રહ્યા છે કે ૬૦ ઉમ્મુલખનીને (સ૦ અ૦) આખી જિંદગી બધીએ ગરકદમાં પોતાના એ દિસેર ફરજંદ અખ્યામ અને એમના ત્રણ બાઈઓ ઉપર રડવામાં જ વિતાડી અને. એ રૂઢન પણ એવું હૃદયભેદક હતું કે સાંભળનારાઓ રડી પડતા હતા. એ દુઃખી માતા મકે જતા હાથઓને પુછતી હતી હતી. “તમે મારા પુત્ર અખ્યાસને જોયો છે કે તમે મારા પુત્ર મકક, અખ્દુલાહ અને ઉરમાનને જોયા છે?” એમનું રૂઢન એટલી હદે પહોંચ્યું હતું કે, બનીદારાઓ કટો વેરી મરવાન બિન હકમ એક વખતે બધીએ પાસેથી પસાર થયો અને ૬૦ ઉમ્મુલખનીન અ૦ નું રૂઢન સાંભળી પોકારી પોકારીને રડી ઉઠ્યો ૬૦, અલી અકબર અ૦,

૬૦ અખ્યાસની શહાદત પછી ઇમામના નવજવાન ફરજંદ અલી અકબર સિવાય કોઈ બાકી ન હતું એમની વય ૧૮ વર્ષની હતી અસ્લામા ઇબને શહેરે આરોગ્ય લખે છે, “અલી અકબર પોતાના આપના ધણા તાબેદાર અને દિનદાર પુત્ર હતા. કુરઆન અને હદીસના મારા-જણુનોરા હતા, બહાદુર હતા, પોતાના બધા કામોમાં અસ્લાહ ઉપર વિશ્વાસ અને આધાર રાખતા હતા. ધણાજ અકબરંદ. ધણાજ ખુશસુરત અને ધણાજ કાશા હતા.”

બધા ઇતિહાસો કહી રહ્યા છે કે જ્યારે અહ્દર વર્ષનો નવજવાન વિદા થવા માટે હરમમાં આવ્યો ત્યારે દરેક જગ્યાએથી લા મોહમ્મદાલ લા અલીપ્યાહ ની હૃદયભેદક ચીંચો બુલંદ થઈ, પીંત્રએ, પોતાના-

લાથે પુત્રના શરીરે શસ્ત્રો સળગ્યા, થોડા ઉપર સવાર કર્યો અને રૂપસન કરતી વખતે ઝાંચેકનાર રડી પડ્યા. પછી આકાશ તરફ જોઈને દરમાબુ, 'હે અધ્વાદ! તું મવાડ રહેજો કે હવે હું એવા જવાનને વિરોધીઓ સાથે મોકલું છું જે સંધર્નન, સુરત, સૌંદર્ય અને શક્તિમાં તારા પૈગમ્બર સાથે સ્પર્ધા કરતાં વધારે મજબૂત આવે છે. હે માત્ર માલિક! ત્યારે હું તારા નખીના દંડન માટે એચયન થતો હતો ત્યારે હું એનો ચહેરો જોઈ લેતો હતો.' એટલું કહીને ઇમામે પોતાના જવાન દરજાને વિદા કર્યો.

અલીઅકબર મેદાનમાં આવી. રજા પડ્યા લાગ્યા.

રજા પછી મુકાબલો થયો અને બારે ખુરેશ થવા લાગી. ૧૨૦ સવારોને મૃત્યુનું જ્ઞાન પાયા પછી અલીઅકબર તરફથી એટલા બધા એચયન થઈ ગયું છે કે ઇમામની સેવામાં હાજર થઈને અરજ કરે છે, "પિતાશ્રી! તરસ મને હલાક કરી નાંખે છે અને લોહના લીંબાથી બારે થઈ પડ્યા છે. થોડુંક પાણી મળી ગયું તો શક્તિમાન થઈને શત્રુઓ સાથે લડું." મજલુમ ઇમામ પુત્રને એક વીંટી આપે છે અને દરમાવે છે, "બેટા! એને મોલમાં રાખી ક્યો અને ગિલાદમાં મસરૂક થાઓ. તરસમાં તમારા દાદા તમને હોંઠે કોસરનું પાણી પાશે અને એ પછી તમે કદી તરસ્યા થશો નહીં."

અલી અકબર પાછા મયદાનમાં આવ્યા.

ફરી વાર સખત ખુરેશ થઈ અને આ વખતે પણ અલીઅકબરે ૮૧ ખાણોને કાલ કરી નાંખ્યા. આ સ્થિતિ જોઈને શત્રુઓ એમરથી ગુડી પડ્યા. અને હમરાકશે પૈગમ્બરને પોતાની તકવારો હુકળ મળી લીધો ફક્રતિઉ ખિસુયફિદિમ અરબન અરબા એટલે તકવારોથી કટકેટકા કરી નાંખ્યા.

અલીઅકબરનો અવાજ સાંભળી ઇમામે દરમાબુ, "વા વસદી વા

એકેક માણસ માન મુકાવવામાં આવે." ઉમરે ત્રીજી વાત સ્વીકારી અને રજગ પછી ઇમામ મુકાવવા માટે આવ્યા અને એક ફરીફા પુત્રો પડ્યો જેના અમુક ફકરાઓ તારીજે તગરી અને રૈજગુસ્સફાના તરજુમામાંથી નીચે રજુ કરવામાં આવે છે.

"હે લોકો જે મને જાણે છે તે જાણે છે અને જે નથી જાણતો તે જાણી લે કે હું તમારા પૈગમ્બરનો નવાસો છું. મારી માતા તમારા પૈગમ્બરની પુત્રી હજરત ફતિમાં છે. અને માત્ર પિતા અક્લી હાજને અખીતાસિખ છે. તમારા સાંભા એ ઉપર મને જેટલો દુશ્મ છે એટલો તમારામાંથી કોઈને નથી. અને તમે એ પણ સારી રીતે જાણો છો કે પૈગમ્બરે ફરમાવ્યું છે 'હસન અને હુસયન જન્મતાના જવાનોના સરદાર છે.' વફાહાહા! ખ્રિસ્તીઓને જે હૃદયમાં ગમે એ મળી જાય તો તેઓ ક્યામત સુધી તેની સલામત રાખત. એવીજ રીતે જો યહુદીઓને હૃદયમાં મુસાની કેં યાદમાર મળી જાય તો તેઓ પણ તેની એટલીજ કદર કરત પરંતુ અફસોસ છે તમારી ઉપર કે તમે તમારા પૈગમ્બરના નવાસાનું અને તેના કુટુંબીજનોનું લોહી વહાવી રહ્યા છો. તમે અજ્ઞાહરી નથી જાણતા, નથી તમને પૈગમ્બરની શરમ. મેં મારી આખી જિંદગીમાં કોઈનું ખુન કર્યું નથી અને કોઈની કેં વસ્તુ લઈ લીધી નથી. શા માટે તમે મારા લોહીને હજાલ સમજી બેસ્યા છો?" એ પછી ઇમામ જવાબની રાહમાં થોડો વખત થોમ્મા અને પછી ફરમાવ્યું. "અરહમ્દોલિલાહ મારી ફરજ હતી તે મેં પૂરી કરી અને દરેક દુલજત પૂરી કરી" અને પછી પ્રાર્થના માટે બન્ને હાથો લંબાવ્યા અને ફરમાવ્યું, "હે અલ્લાહ! તું દરેક દુઃખ વખતે મારો આધાર છે અને દરેક બધમાં મારા માટે અમાન છે. તુંજ મારો ને મને આપેલી બધી નેમતોનો માલિક છે."

એ પછી તરતજ મુકાવલો શરૂ થયો. સૌથી પહેલા તમીમ હજને કહતબા મુકાવવામાં આવ્યો અને મૃત્યુનું જામ પીતો ગયો. એ પછી

ખીન્ને અને ત્રીન્ને એમ એક પછી એક ધમામના મુકામલામાં મરુઓ આવના મયા અને મરુતુનુ જામ પીના મયા. એટલે મુંઝી કે આમ એકેક કરીને ધમામે સેકડો વિરોધીઓને કલ કરી નાખ્યા ત્યારે ઉમરેસાદે પોકારી હુયો. “તમારી ઉપર અફસોમ છે. અરે આ માણુમ ગામીમે કુલે ગાલિમ અલી ધમને અખીતાલીખનો પુત છે જેણે અરમના અરાદુ-ગેમાંથી છાધને છોડ્યો નથી. માટે એકેક કરીને તમે કહી પણ ફાવવાના નથી એ પછી ઉમરના સિપાહો ધમામ ઉપર એટી માથે તુટી પડ્યા ધમામે રજાના અરઆર પડ્યા અને નિહ મમાન મરુઓ ઉપર હુમ્મે. ડંગા લાગ્યા, હુમ્મે કરતા જતા હતા અને આ સેર પડતા જતા હતા

અલ કતુ ઔસા મિન રુખિલ આર,

વલ આર ઔસા મિન દુખલિનાર.

“અપમાનના હવન કરતા મરુતું હતામ છે. અને નકમાં જવા કરતા અપમાન સાર છે”

ઇતિહાસકારો પોકારી પોકારીને કહી ગયા છે કે ગામી નિયતિમાં ને દિલેરી ને દ્રઢતા હુમયને દેખાડી છે એની જોડ મળી શકતી નથી આ સલાહનું હુક વર્ણન અમે અભુધસ્ત્રાકે છોકરાએનીના શમરોમાં નીચે મળુ કરીએ છીએ—

“ધમામે મરુઓ ઉપર હુમ્મે કર્યો અને તેઓની વચમાં પહોંચી અફસાહો અફમરનો નારો બુલંદ કર્યો અને તત્વાર ચલાવવા માડી, મરુઓના મિષ હોને ધમામ એવી રીતે કાપી નાખતા હતાં. ક્યારેક જમખી તરફ ક્યારેક ડાબી તરફ અને ક્યારેક વચમાં મરુઓની હામે વચ્ચે વિચળાની જેમ દાખલ થઈ જતા હતા અને સેકડોને કલ કરીને સલામત નીકળી આવતા હતા. ધમામના થોડાની ટાપો નીચે મિપાહોના સનીરો ઘુંઘળ જતા હતા. એ હુમ્લાઓનાં ત્રાસ ને બચથી હમરો સિપાહો દુરદુર ન્હારી મયા. એ હુમ્લામાં ૧૫૨૦ મવાદે હુમયનન હાથે કલ થયા.”

હું સાદે જોયું કે આમ લગ્નથી ઇમાનને કલ્લ કરી શકાય
 તેમ નથી કે પણ સુદિત અને ફરેગથી કામ લેવું જોઈએ એથી એણે
 શિક્ષને આ દરબર સિપાહો નાથે દરમે પાક અને દરમા વચ્ચે ગોઠવાઈ
 જવાની અને દરમસગ કપર દુશ્મો લઈ જવાની આજ્ઞા કરી અને જમણી
 ને કામી તરફ સિપાહો મોકલ્યા. આ વસ્તુસ્થિતિ જોઈ ઇમાને મોટા અવાજે
 પોકારીને કહ્યું, “હે અબુસુફ્યાનના વંશજોના ગુલામો! તમે મારું, પંગખર,
 ખુદા અને ક્યામત સૌને જુલો ગયા પણ તમારી દુન્યામાં તો માણસ
 બની રહ્યો, જો તમે પોતાને અરબ ગણાવો છો તો શરાફતનું તો કે
 ધ્યાન રાખો.” શિક્ષ આગળ વચ્ચે અને મોઢવો, “તમે શું કહેવા માંગો
 છો?” ઇમાને ફરમાવ્યું, “હું કહું છું કે હું તમારી સાથે લડું છું
 તમે મારી સાથે લડો છો એમાં આ નિર્દોષ સ્ત્રીઓનો શો વાક છે? ત્યાં
 સુધી હું જીવતો છું ત્યાં સુધી ત્યાં જતા તમારી લગામો ખેંચી લ્યો.”
 ઇમાનના શપથો સાંભળી શિક્ષ જ્યાં બેઠાને પળ જૈરત આવી ગઈ
 અને તે ત્યાંથી પોતાના સિપાહોની સાથે પાછો ફર્યો. ઇમાનને કે શાંતિ થઈ
 અને પાછા લડવા લાગ્યા. લડતા લડતા કહેતા જતા હતા, “શું મેં તમારો
 લડ પંચાળી પાડ્યો છે? શું મેં સનીઅન બદલી નાખી છે? શું હું
 પંગખરની આજ્ઞાઓ વિરુદ્ધ વતવ્યો છું? તમે ક્યા ક્રરખથી માઈ લોલી
 હજાજ સમજો છો?” ઉત્તર મળતો હતો કે “તમારા પિતાએ બદર અને
 હુનૈનમાં અમારા વડીલોને મારી નાખ્યા હતા એનો અમે વેર વસુક
 કરી રહ્યા છીએ.”

આ વખતે પોતાની તન્હાઈ અને અહરેજયતની બેઠસીનો વિચાર
 આવતા ઇમાને પોતાના સગીર અયેઝા વફાલરોને એકેકના નામ સાથે યાદ
 કર્યા અને ફરમાવ્યું, “હે મારા દિલાવર બહાદુરો! હે મારા અંચળ
 સવારો! હે વફાલરો! હું તમને પોકારું છું અને તમે જવાબ પણ નથી
 આપતા! તમે સુક્ર રહ્યા છો તો હવે મારો જવાબ આપવા ઉભા

ચાઓ! શુ તમાગ ઇમામ માથે તમને યેમ નથી? શુ તમારી આમ્યા પુરી થઈ ગઈ? જુઓ, પેગમ્બરના હુકમની સ્ત્રીઓ મદદગાર વિના ટળવળી રહી છે. હે વીરક્રમજીઓ! ઉઠો અને આ નામદ શત્રુઓના હુમલાઓને રદ કરો. પન્તુ આફમેસ! તમે મૃત્યુનુ જામ પીને મુતા છો અને જમાનાએ તમારી માથે બેવકાઈ ફરી અને એથીજ તમે લાચાર થઈ ગયા છો નહીં તો તમે જરૂર મારી સ્હાય કરવા દોડ્યા હોત, અને હમને પાક ઉપચી શત્રુઓના હુમલાઓ દુર કર્યા હોત. હુ પોતે, તમારી જુદાઇમા બેકગર છુ અને હુયે હવે તગતમાજ તમારી પામે આવી પહોચુ છુ. આપણે અનાહનેજ માટે છતીએ છીએ અને તેનીજ તગદ જઈ રહ્યા છીએ.”

એ પંતી ઇમામે અસ્માર પડ્યા અને શત્રુઓ ઉપર તુડી પડ્યા અને આ વખતે એવુ સહ્યા કે દુન્દુઝ મુખી મયદાન ખાવી થઈ ગયુ. એ જોઇ ઇમામે નહેર તરફ રખ કર્યો. ચાહ હનગ પહેરેગીગે નહેર ઉપર પહેરે આપી રહ્યા હતા. ઇમામે તેઓ ઉપર હુમ્બો કર્યો અને સાંને નહમાડ્યા અને પંતી નદીમા ઘોડો કુમની ગયા. નહેરમા પટોમીને ઇમામે ઘોડાને મઓખીને ફરમાવ્યું, “તુયે તરસ્યો છે અને હુયે તરસ્યો છુ. પન્તુ વખાહ! જ્યા સુધી તુ પાણી નહી પીએ ત્યાં સુધી હુયે પાણી પીનાર નથી.” વફાજત ઘોડાએ પાણી તરફથી મોહુ ફેરની લીધુ. આખરે ઇમામે તેનુ મોહુ પાણી તરફ નમાવ્યુ અને ફરમાવ્યુ, “હુયે પાણી પીઈ છુ અને તુ પણ પી.”

આ વસ્તુગ્ચિતિ જોઈહમીન ઇન્ને નખીએ એક તીર ઇમામ તરફ ફેર્યો અને બોલ્યો, “હે હુમયન! તમે અહી પાણી પી રહ્યા છો અને ત્યા શામના સિપાહો તમારા હુકમની સ્ત્રીઓને લુંટી રહ્યા છે” આ શબ્દો માબજતાજ ઇમામે પાણી ફેંકી દીધું અને તરતજ ઘોડા ઉપર ચવાર થઈ શત્રુઓના મિખલોને ચીરતા ચીંગતા તબુઓ પાસે આવી

પહોંચ્યા. જોયું તો અહલેખ્યત સલામત હતો સમજી ગયા કે આ માત્ર શત્રુઓનો ફરેજ હતો.

હવે ઇમામ છેલ્લી વખતે અહલેખ્યતથી વિદાય થવા આવ્યા અને ફરમાવ્યું, પરિશય માટે તૈયાર થઈ જાઓ, અલ્લાહ તમારી દિક્કાત કરશે અને તમારા દુ:ખો બદલ શત્રુઓને સખત શિક્ષાઓ કરશે, માટે તમારી ફરજ છે કે તમે શિક્ષયત ન કરો અને કેમકે એવું કામે ન કરો જેથી તમારી કદર ધરી જાય.” એટલું કહીને ઇમામ બહાર આવ્યા. સ્ત્રીઓ અને બાળકો પોકારી પોકારીને રડવા લાગ્યાં. એ વખતનું ચિત્ર મીર અનીસે આ શબ્દોમાં દોર્યું છે—

શબ્દોના અસરકારક હુવે યોં ખયમેકે દરસે—

જિસ તર્ફ નિકલતા હય જનાઝા બરે ધરસે.

મયદાનમાં આવી ઇમામે ફરી એકવાર એક ખુત્બો પડ્યો અને મુકાબલામાં મસરફ થયા. લડતા લડતા આખરે સાવ જખ્મી થઈ ગયા ત્યારે એક શામીએ કપાળ ઉપર નેરથી તીર ફેંક્યું. ચહેરા ઉપર લોહી વહેવા લાગ્યું. લોહીનિર્ધારી હાથે ઇમામે આકાશ તરફ જોઈ ફરમાવ્યું, “હે અલ્લાહ! આ કામે મારી સાથે જે કયું એ તું જોય છે.” હજી મોહું સાફ પણ કરી શક્યા ન હતા એવામાં એક બીજું તીર છાતીમાં લાગ્યું આ તીર પછી ઇમામે ફરમાવ્યું, “યિસમિલ્લાહિ યમિલ્લાહિ યઅલા મિલ્લિતિ રસુલિલ્લા.” એ પછી આકાશ તરફ જોઈને ફરમાવ્યું, “પરવરદિગાર! તું સારી રીતે જાણે છે કે આ લોકો એવા માણસને કાલ કરી રહ્યા છે જે એકલો જ પૃથ્વી ઉપર તારા પેગમ્બરનો પુત્ર છે.” એ અરસામાં સાલેહ છપ્પને વડખે એક તસ્વાર માથા પર લગાવી અને એ જખ્મથી પેગમ્બરનાં નવાસા જમીન ઉપર આવ્યા—

ખુલંદ મરતબા શાહી એ સદરે ઝોં ઉક્રતાદ,
અગર ગલત ન કુનમ અર્શ અર ઝમીં ઉક્રતાદ.

આ સ્થિતિ જોઈ હં અનન્ય ખાતુન હરમમાંથી બહાર દોડી આવ્યાં અને ફર્યાદ કરવા લાગ્યા, “વા અખાદ, વા સપ્પદા, વા અહલમયતાલ, લૈતરસમાલિ તુભિકત અલલઅર્જ” અને પછી ઉમરેસાહેને સબોધીને ફરમાવ્યું, “અય ઉમર ઇબને સાદિન. યુક્તયુ અયુઅમિદલ્લાહ વ અન તન્ઝુર ઇલપહિ.” કેમ હે ઇબનેસાહે! પૈગમ્બરના નવાસા કલ થઈ રહ્યા છે અને તું એમની તરફ જોતો ઉભો છે! આ એવા અસરકારક શબ્દો હતા કે ઉમરેસાહે મોહું ફરવીને ગારોકતા રડી પડ્યો.

અબ્દુલ્લાહ ઇબને હસનની શહાદત.

ઈમામની આ સ્થિતિ જોઈ ઇમામે હસનનો સૌથી નાનો પુત્ર અબ્દુલ્લાહ બહાર દોડી આવ્યો. હં અનન્ય ખાતુન સલામુલ્લાહે અલમહદાએ તેનો હાથ પકડી લીધો ચલુ તેણે હાથ છોડવી લીધો, ઇમામે દુરથી આ સ્થિતિ જોઈ ત્યારે બહેનને યુલ્હદ અવાજે કહ્યું, “હે બહેન! એને આવવા દેતા નહીં.” હં અનન્ય ખાતુને તેને અટકાવવા ધણું પ્રયત્ન કર્યો પરંતુ તે “લા વલ્લાહિ લા ઉશરિકુ અમ્મી” (“નહી નહીં વલ્લાહ હું મારા કાકાથી જુદો પડીશ નહીં”) કહેતો મચઘન તરફ દોડી ગયો.”

આ વખતે અબ્દુર ઇબને કઅબ ઇમામને કલ કરવાના ઇરાદાથી તદ્વાર ખેંચીને વાર કરવા જતો હતો. અબ્દુલ્લાહે તેને કહ્યું, “યબનલ અબ્બીસહ! તું મારા કાકાને કલ કરે છે?” એટલું કહીને તેના ધા આડે પોતાના હાથ નાંખી દીધા. અબ્દુલ્લાહનો જમણો હાથ ખભા પાસેથી કપાઈ ગયો. ઇમામ તેને છાતી સાથે ચોંખી લીધો અને ફરમાવ્યું, ‘હે મારા ભઈના ફરજંદ! સખ કર, એમાં આપણી ભલાઈ છે. અલ્લાહ તને જલ્દીથી તારા પિતા પાસે મોકલવી લેશે.” હજી ઇમામના આ શબ્દો પૂરા થયા ન હતા એટલામાં હરમવાના એક તીરથી એ બાળક ઇમામનાં ખોળામાંજ શહીદ થઈ ગયો.

ધ્રુમમની સહાદત

આ સુમીયન કે એવી હતી કે ધ્રુમમ બેહોશ થઇ ગયા. ધ્રુમમની બેહોશીનો લાભ લઇને ઉમરેસાદે જલ્દીથી પોતાનું કાન આટોપી લેવાનો ઇશિદો કર્યો. માલિક ધ્રુમને બસર આગળ વધ્યો અને ધ્રુમમને એક તસ્વાર લખાવી. ધ્રુમમે આંખો ઉઘાડી અને ફરમાવ્યું, “તારા જમણા હાથથી તું કદી ખાઇપી શકશે નહીં અને ક્યામતના દિવસે આલાહ નને ઝાલિમોમાં મદદગાર કરશે.”

જરૂર ધ્રુમને શરીર આગળ વધ્યો અને એણે પણ ધ્રુમમ ઉપર તસ્વારનો એક વાર કર્યો. આવી સ્થિતિમાં પણ ધ્રુમમે તસ્વાર ઉઘાડી લીધી અને તેને પરતો પહોંચાડ્યો. એ પછી આકાશ તરફ જોઈને કહ્યું, “હે આલાહ ! તારા ફરમાન ઉપર સત્ર તારા સિવાય કોઈ મા'બુદ નથી.”

હવે શત્રુઓ વધારે બહી ગયા. શિખ્ર જોયું કે કે ફરેખ કરવો નોંહ્યો. એથી પોતાના સાથીએને પોકારીને કહેવા લાગ્યો, “આ સાવ ઝખ્મી થયેલો માણસ કરી શું શકશે. આસે અગ્નિ લઇ લ્યો, આપણે એના અહલેખતને તંબુઓ સાથે આગી નાંખીએ.” આ શખ્મો સાંભળી ધ્રુમમે ફરમાવ્યું, “હે ત્રિશજવશનના પુત્ર ! તું પૈગમ્બરના અહલેખતને બાળવા માટે લોકોને આમંત્રણ આપે છે ! અલ્લાહ તને જલ્દી જલ્દનમના અગ્નિમાં બાળશે.”

મકતલે અગ્નિમખ્નકમાં છે કે ત્યાર પછી શીખ્ર ધ્રુમને રૂબરૂ આગળ વધ્યો. ધ્રુમમે આંખો ઉઘાડી ધ્રુમમની આંખો જોતાંજ તે ન્હાસી ગયો અને બોલ્યો, “મઆઝહલાહ ! અલ્લાહ દુસમનના ખુનથી બચાવે.” સિનાતે તેને આમ ન્હાસી આવવાનું કાનણ પૂછ્યું. તે બોલ્યો, વસ્લાહ ! મેં જોયું તો મને ધ્રુમમની આંખો બરાબર પૈગમ્બરની આંખો જેવી લાગી.” આખરે સિનાન ધ્રુમને અનસ આગળ વધ્યો અને તે પાગુ ન્હાસી આવ્યો. વસ્તુસ્થિતિ જોઇ શિખ્ર આગળ વધ્યો અને ધ્રુમમની છાતી ઉપર આવી બેસો.

વાતચીત પછી નમાઝની સ્થિતિમાં એ પાપીએ ગરદન પછળથી ધ્રુમમને શહીદ કર્યો. ધ્રુમ્મા સિલ્લાદિ વ ધ્રુમ્મા ઇલિયદિ રાજકિન.

અંતર રીતું.

ધર્મામતુ માથું નેઝા ઉપર—

ધર્મામના ગળા ઉપર અંતર દેરવતી વખતે સિદ્ધ કહેતો હતો કે 'હું' તમને કાલ કરી રહ્યો છું અને આત્મીયી જાણું છું કે તમારા પિતા મનુષ્યોમાં સૌથી શ્રેષ્ઠ અને પૈગમ્બરના જમાણા થાય છે. હતાં હું તમને કાલ કરીશ. જો કે હવે હું જાણું છું કે જો પછી તરત મને સખત ખરતાવો થશે અને મારું આ કામ મને નફામાં ખેંચી જશે."

અસ્લામાં હરિદ્વજોની લખે છે કે "ધર્મામતુ માથું કાપીને તેજો ખવડી પિત્ર યજ્ઞીને સોંપ્યું. ખવડી એ એને બાહ્ય ઉપર ખુલ્લું કર્યું અને ત્રણ વખત જોરથી અસ્લાદો અકબર પોકાર્યો. એ વખતે બચકર ધરતીકંપ થયો અને સખત તોફાની પવન ટુંકવા લાગ્યો. થોડા વખતમાં સર્વન અધકાર છવાઈ રહ્યો. રાત્રે લાગ્યું કે ન્યાયનો દિવસ પાસે આવી પહોંચ્યો હતો."

લાશની પાયમાલી.

આલેધીંગ એ પાપીઓ સતોવાયા નહીં. ઉમરના કેટલાક સિપાહો ધર્મામની લાશ પાસે આવ્યા અને હથવાર, પાવડી અને વસ્ત્રો ગ્રાહી લુંટી ગયા. ઇતિહાસકારોએ આ લુંટ અજાવનારોનાં નામો આપ્યા છે. અસ્લામાં હરિદ્વજોની લખે છે કે છેવટે ધર્મામના હાથમાં એક વીંટી રહી ગઈ. હજને મુસ્લિમો કસબી એ લાઇ લેવા આગળ વધ્યો ધણુંએ નેર કર્યા છતાં વીંટી આગળીમાંથી નીકળી નહીં ત્યારે તેણે તથ્યાર નેર

આંગળી કાપી નાખીને વીંટી લઈ લીધી.

ઉમરેસાદ પાસે ઈમામનું માથું લાવવામાં આવ્યું ત્યારે તેણે મોટા અવાજે પોતાના સિપાહોને કહ્યું, “તમારામાં એવો કોણ છે કે જે ઘોડાઓની ટાપો હેઠળ દુસયનની લાશને છુંદી નાખે.”

“હસ માણસો એ આજ પાળવા બહાર આવ્યા” અદલામાં તમરી લખે છે, “અને તરતજ પોતાના ઘોડાઓ ઉપર સવાર થઈને દુસયનની લાશને એકદમ પાચમાલ કરી નાખી.” નાસિખુલતવારીખના કર્તા અને ખીન દતિદાસકારેએ એ હસે માણસોના નામ આપ્યા છે. લાશ પાચમાલ કર્યા પછી એ દસમાનો એક અસીદ છાને માલિક ઉમરેસાદ પાસે આવી આ પ્રમાણે કથા કરવા લાગ્યો, “અમે છીએ દુસયનની લાશને પાચમાલ કરનારા અને એને અમારા ઘોડાઓના પમ તળે છું. નાંખનારા.”

મયમુન.

સાદાદત પછી ઈમામનો ઘોડો લાશ પાસે આવ્યો એ વખતે ઈમામના શરીર ઉપર માથું ન હતું. આ જોઈને વફાદાર ઘોડો વિશ્વાસ કરતો ઈમામની લાશની આસપાસ ફરવા લાગ્યો અને જમીન સાથે પોતાનું કપાળ અક્ષણવા લાગ્યો. આ ઘોડાનું નામ મયમુન હતું.

મયમુન ધણો ચાલાક અને પાણીદાર ઘોડો હતો. ઉમરેસાદને એની લાક્ષણિકતા ધઈ આવી અને તેણે પોતાના સિપાહોને પકડી લાવવા મોકલ્યો મયમુને ઉમરના સિપાહોને આવના દીકા ત્યારે મોટેથી હણહણવા લાગ્યો અને ભારે તોફાની થયો. સિપાહોએ એને પકડવાના ધણા પ્રયત્નો કર્યા પરંતુ વ્યર્થ આ તોફાનમાં એણે પપ માણસોને સખત રીતે ધાવણ કર્યા. આ જોઈ ઉમરેસાદ પોકારી ઉઠ્યો. એને મુઠ્ઠી આપો, જોઈ ? એ શું કરવા માંગે છે.” હુકમ ચર્તાજ બધા સિપાહો દુર ખસી ગયા.

સિપાહો દુર થયા ત્યારે મયમુન ઈમામની લાશ પાસે આવ્યો અને ભારે દુઃખક સાદે હણહણવા લાગ્યો. પછી ઈમામના શોદીથી પોતાના

કપાળને ગીલ કરી અહલેગયતના તણુઓ તરફ દેડી મયો

મયમુનનો અવાજ આભળી મુકયના આતુન બહાર ડેડી આવ્યા અને યોગતુ ડન ખાવી જોઈને વિલાપ કરતા બોલ્યા, “ના કનીવાદ, વા ગુર્મતાદ, વા હુમયનાહ” અને ઝારોકતાર ગડવા આગી. એ વખતે યોગને મબોધીને ઝવનમખાતુને આ અસ્થા પડયા

અર્થાત હે મયમુન! જા પાછો જા, અમારી પામે આતીને નુ કન્ઝે ! તાત મવાગને કયા મુકી અધ્યો ? હે મયમુન! અમને કહે કે ધૈમઅગના દોદિત્ર કયા છે જોઓ હુ ખ અને પશ્ચિણુ વખતે અધ્યાદની મગડને આધિન ગહેનારા અને ધીન્જ ગખનાન હતા ? હે મયમુન! તે હુમયન માયે બેવફાર કરી અને તેમને શત્રુઓમા એન્વા છોડી આપ્યો. હે મયમુન! હુમયનને છોડીને તુ એકલે અમારી પામે શા માટે આપ્યો છે ? અને હવે અમાગ તણુઓ પામે અવાજ આપનો ફરે છે. હે માન ભાઈ! આપની કલ્લ પડી હવે અમારો કોણ મહંગાર ચશે અને કુન્યામા કોણુ અમાગિ દિમાયન કરશે ? ખરેખર ? આજે માત્ર બધી આશાઓ તુગી પડી અને મન કરાનાઓ ભાગી પડયા

તણુઓ છુટાયા

ધમામની લાગ પામમાવ કર્યા પડી હજી એ પાપીઓને કંઈ કરવાતુ બાકી હતુ ? લાસને ગુગ્યા પડી ઉમગના મિષાહોએ ધમામના તણુઓ તરફ રૂખ કર્યો અને હરમે પાકમા આવીને ગુટ ચલાવવા માડી જોને જે ચીજ હાય લાગી તે તેજે કળ્જે કની જવેગન, કપડા અને મરમામાન બધી વસ્તુઓ લુટી લેવાઈ. એ જોડે એટલા બધા નિર્દય હતા કે નાના નાના બાળકોના કાનના એર્ગેગ ઉતારીને નર્દો પશુ કાન ચીરીને ખેચી લેતા હતા નાના નાના જાળકો ફરયાદ કરતાં અલીતદી ધબગટમા દોડી જતાં અને પોતાની માખેનોના ખોળામા જઈ બરાઈ જતા

આખરે એ પાપીઓના નિર્દય હાથો અહલેગયનની પાક આતુનોની

આદરો સુધી પહોંચી ગયા. એ પાક ખાતુનો ફર્યાદ કરતી રહી ગઇ.

મુટ ચલાવતી વખતે એ પાપીઓએ જે નિર્દયતા વાપરી છે એનું વર્ણન ખરેખર અસાધ્ય છે. નીચે માત્ર એક જનાવ મક્તલે આતુષ્ટલાકમાંથી મળુ કરવામાં આવે છે:—

“હું જ્યનખખાતુન ફરમાવે છે કે ઉમરનાં સિપાદો અમારા તંબુમાં ધુરી આપ્યા અને બધા સરસામાન હુટી લીધા. એક ભુરી આંખવાળો પુરુષ હંમામ જયનુલઆબેદીન અલયલ્હિસ્સલામ તરફ આગળ વધ્યો. હઝરત તાવના જોરથી નિર્બાન સ્થિતિમાં એક ચામડા ઉપર સુતા હતા. તેણે જોરથી ચામડું ખેંચી લીધું અને હંમામને જમીન ઉપર છોડી ચાલતો થયો પછી તેણે भारी ચાદર ઝુંટવી લીધી અને મારા એરીંગ એવી રીતે ખેંચી લીધા કે મારા કાન ચીરાઈ ગયા અને લોહી વહેવા લાગ્યું.”

ખતલી હંખને યઝીદે અસ્થલી હંમામ જયનુલ આબેદીન પાસે આવ્યો અને એમને કતલ કરી નાખવાનો ઇરાદો કર્યો. આ જોઇ બધી ખાતુનો ઝારોકતાર રડવા લાગી હું ઉખેડૂસ્તુમ સલામુસ્લાદે અલયલ્હા લાલ્લેજ પાસે દોડી આવ્યાં અને ઇનુઓને સંબોધીને બોલ્યાં, “જો એમને કતલ કરવાનો ઇરાદો હોય તો શૈથી પહેલાં અમને કતલ કરી નાંખો.” આ સાંભળી તેઓમાંના એકે કહ્યું, “આ જવાન ખીમાર છે, એની કતલ થોડી નથી.”

આગ,

એ વખતની અહલેબતની ખાતુનો ની બેકસરી ખરેખર કષ્ટનામાંયે આવી શકતી નથી. સ્વવાસ્થી સ્લાંગ સુધી તેઓના બધા સગાસનેહીઓ સાંમે તરસ્યા ઝિજ્ઞાસ કરી નાંખવામાં આવ્યા હતા હવે તેઓની સહાય કરનાર કોણ હવું ? ઘરબાર, સરસામાંન, ઝવેરાત અને ચાદરો સુધાં હુટાઈ ગઇ હતી માત્ર ખાલી તંબુઓ બાકી રહી ગયા હતા જેમાં તેઓ પોતાના ખ્યારાઓને શાદ કરીને દુઃખના અશ્રુઓ સારી રહી હતી. રાત્રીએથી એ

પણ ન જોવાયું. ઉમરેસાદે તંબુમાં આગ લગાડી દેવાની આજ્ઞા કરી.
આજ્ઞા થતાજ તંબુએ સળગાવી નાખવામાં આવ્યા.

હોતે હી રામ આગ લગાદી ખિચામને

ગરીબ દુઃખી સ્ત્રીઓ, નાના નાના બાળકો સાથે એક તંબુમાંથી
નીકળીને ખીખ તંબુ તરફ આશ્રયની શોધમાં દોડી જતી હતી પણ તેઓને
ક્યાંએ અમાન મળતી ન હતી. નાના નાના બાળકો “વા હુમયનાક !
વા મોહમ્મદાહ” । ની ફરયાદ કરતા બ્યાં ગર્મ મળતો ત્યાં દોડી જતાં
હતાં. ૬૦ ઝચનજ ખાતુન સૌને લાવીને એક જગ્યાએ એકઠા કરતાં હતાં.
એક બાળકનાં શરીર પરના વસ્ત્રો સુધાં સળગી ગયાં.

પૈગમ્બરના કુટુંબની સ્ત્રીઓની આ કરણ દશા જોઈને શત્રુઓમાંથી
કોઈને જરાએ શરમ ન આવી પરંતુ બક ઈબ્ને વાએલ કખીલાના એક
સિપાહીની સ્ત્રી આ દેખાવ જોઈએયેન થઇ ગઇ અને પોતાના કખીલાવાળાઓને
પોકારતી દોડી આવી, “હે બક ઈબ્ને વાએલના કખીલાવાળાઓ ! તમને
શું થઇ ગયું છે કે પૈગમ્બરની દીકરીઓ હુન્દાર્દ રહી છે અને તેઓના
તંબુઓ સળગાવી નાખવામાં આવ્યા છે અને તમે બેશરમ બની
જોઇ રહ્યા છો ! ખરેખર, અસ્લાહ સિવાય કોઈને દુકમ પાળવા લાયક
નથી. તમે શા માટે એનો બહાનો નથી સેતા ?” એ વખતે તેનો ધણી
તેને બળાતકારે પોતાના તંબુમાં ધસડી લઈ ગયો.

અઆરમી તારીખની આખી રાત પૈગમ્બરના કુટુંબની પાક
ખીખીઓએ એ વીરાન જંગલમાં આકાશ હેઠળ કેવા દુઃખમાં વિતાડી દશે
એ કહેવાની બાબેજા જરૂર હશે. પણ એટલું કહ્યા વગર નથી રહેવાતું
કે આખી રાત સૌએ જગતાંજ વિતાડી. હુદયના હઝરો ધા ઉપરાંત
હજી સુધી નાના નાના બાળકો સાથે તેઓ સૌ તરસ્યાંજ હતાં.
કતલગાહ પાસેથી.

સ્વનાર થતાંજ એ ખાતુનોને કેદ કરીને ઉમરના સિ

કરવાનો ધરિદો કર્યો. એ વખતે ૬૦ ઝયનજ ખાતુન સલામુસ્લાદે અલય-
લાએ ઉમરેસાદને કહ્યું, “હે ઇમ્નેસાદ ! તું અમને યા માટે કેદ કરે છે?”
તેણે કિત્તર વાળ્યો, “હું તમને ઓગળવદુસ્લાદ ઇમ્નેઝિયાદ આગળ લઈ
જઈશ.” હઝરત ઝયનજખાતુને ફરમાવ્યું; “જો તું અમને કેદ કરીને લઈ
જવા માંગતો હોય તો મારી એટલી વિનંતિ કમુલ કર કે અમને
કલગાદ પાસેથી લઈ ચાલ જોયી અમે અમારા રનેદીઓને છેલ્લા વખત
માટે વિદા કરી લઈએ.” તેણે એ વિનંતિ સ્વીકારી અને અલયજતને
હુંટાયેલો કાફો કલગાદના માર્ગે રવાનો થયો.

બ્યારે કલગાદ પાસેથી પહોંચ્યા ત્યારે બધી સ્ત્રીઓ ઝરેકત્તર
રડવા લાગી અને કેટલીક ખાતુનો તો હાંટ ઉપરથી તીચે પછડાઈ પડી. એ
વખતે હઝરત ઝયનજખાતુન અને ૬૦ ઉમ્મેકુસ્તુમે કેટલાક અરઆર પડ્યા
૬૦ ઉમ્મેકુસ્તુમ સલામુસ્લાદે અલયલાના કેટલાક અરઆર અમે અહીં
રળુ કરીએ છીએ,

“હે ભાઈ! તમે જાણો છો કે યુદ્ધ વખતે કેદીઓને કેદ કરે છે
નેની રીતે શત્રુઓએ અમને કેદ કરી લીધા. હે ભાઈ! તમેજ
મારા મક્સદ અને તમેજ મારી મુશ્કેલતા. તમને કલ કરીને આ
લોકોએ મારો પ્રાણ જઈડી નાખ્યો છે. હે મારી આંખના પ્રકારા! અમેક
ધીરજ રાખનારા! શત્રુઓ તમને કલ કરવા માંગતા હતા અને તેઓ
પોતાના મનોર્થમાં ફળીજીત થયા, હે ભાઈ! તમે પેગમ્બરના દોહિત
અલી અને દાનિમાના પુત્ર અને સત્પંથ સુન્નતનારા હતા, છતાં તમારું
માથું નેજા ઉપર જીલ્લંદ કરવામાં આવ્યું. અને આ ઝાલિમે પેગમ્બરના
કુટુંબીજનોને કેદીઓની જેમ ખેંચી લઈ જાય છે અને તેઓના શરીરને
બાલાઓથી ઈર્જ પહોંચાડે છે. હે ભાઈ! તમને કલ કર્યા પછી આ લોકો
એટલાં બધા નિર્બંધ થઈ ગયા છે કે આમારું અપમાન કરે છે અને બાલાની
અણીઓ બોંડે છે અને પેગમ્બરનો કે પણ સિદ્દાક કરતા નથી. આ
૧૫૪

ઝાલિમોએ ૬૦ કાંતિમા સલામુલ્લાહે અલપદાન્ય હૃદયને આધાર પહોંચાડ્યો. ૬૦ પેગમ્બર સાથે હસદથી વર્તવા, હઝરત અલીને દુઃખી કર્યાં, અને તમને અને તમારા બધા સાથીઓને કતલ કરી નાખ્યા. હે ઇબ્નેસાદ! તે ઘણું ભયકર કામ કર્યું અને ખરેખર ન્યાયના દિવસે અડલાહ તને એની સખત શિક્ષા કરશે. ન્યાયના દહાડે બ્યારે બધા બદલ્યો એકદા કરવામાં આવશે ત્યારે તેઓ સૌની વચ્ચે અડલાહ અમારી અને તમારી વચ્ચે ઇન્સાફ કરશે.”

એ પછી સ્ત્રીઓ અને બાળકોને બળાતકારે તેમના રનેહીઓની લાશોથી વિખુટાં પાડવામાં આવ્યાં, પોતાના સિપાહોના શબ દફન થઈ ગયા એટલા વખત સુધી ઉમરેમાદ કઝ્મલામાં થોભ્યો અને પછી કુદા તન્દ રવાનો થયો.

મૌની આગળ સદીદોના માથાં બાજુ ઉપર ખુવદ કરેલાં હતાં. એ પછી હમામ ઝયનુલઆબેદીનનો ઉઠ હતો. હઝરતના ગળામાં ભારે તોક અને પગમાં લોખંડી સાડળો હતી એ પછી કમવા અને મહેમિલ વગરના ઉટો ઉપર સ્ત્રીઓને બેસાડવામાં આવી હતી. સ્ત્રીઓના ઉંટ પછી ઘોડેસવારો દતા અને તેઓની પાછળ ખાદ્ય સિપાહો મોકલવામાં આવ્યા હતા.

કતલગાહ પામેથી આ લુટાપલો કાફલો બ્યારે આગળ વધવા લાગ્યો ત્યારે હઝરત ઝયનુલઆબુને આ શબ્દો ફરમાવ્યું, “હે નગમત ઉપર આશિર્વાદરૂપ આવેલા પેગમ્બર! તમારી દીકરીઓ કેદ કરવામાં આવી અને તમારા કુદુખીબનો કતલ કરી નાખવામાં આવ્યા અને તેઓની લાશો દફન કરનાર કેઈ નથી. હે નાના! આ તમારે બહાવો પુત્ર બળતી રેતી ઉપર પડ્યો છે અને તેનું માથું બાજુ ઉપર ખુવદ છે. તેના હથયારો અને તેના વસ્ત્રો સુધાં શત્રુઓ ઉનારી ગયા તેના બધા રનેહીઓ અને મિત્રો એક દહાડામાં કતલ કરી નાખવામાં આવ્યા, તેના તખુઓ લુટાયા અને બાળી નાંખવામાં આવ્યા. હે નાના! આ લોકોએ તમારા બહાલા પુત્રને ગન્દન પાછળથી કતલ કર્યો અને છેવટ સુધી તેને પાણીનું

એકે દીપું આપ્યું નહીં.”

ઝયનળ ખાતુનની આ કર્યાદ સાંભળી ઉમરેસાદના ધણપરા સિપાહો રડી પડ્યા. તેણે તરતજ આગળ વધવાની આજ્ઞા કરી અને સૌ કુદા તરફ રવાના થયા.

અહલેખયત કુદામાં—

અહલેખયત કેદ થઈ આવવાના સમાચાર હખ્ખેઝિયાદને મળ્યા ત્યારે તેણે આખા શહેરમાં યુનાદી ફેરવી કે, “શરીરે શસ્ત્ર સહજે કોઈ બહાર નીકળે નહીં અને પોતાની સાથે કોઈ પણ હથથાર રાખે નહીં.” ત્યાર પછી તેણે શહેરના દરેક મહોલ્લાઓ ઉપર પહેરે રાખવા માટે દસ દળર સિપાહો મોકલ્યા. શહેરમાં આમ વ્યવસ્થા કર્યા પછી તેણે શાહી મહોલ શણગારવાની આજ્ઞા કરી.

બીજે દિવસે ઉમરેસાદ બારે બહોલ્લાવીથી પોતાના સિપાહો સાથે શહેરમાં દાખલ થયો કેદીઓ આવવાના સમાચાર જાણીને શહેરના લોકો તમાશો જોવા બહાર દોડી આવ્યા, મિત્રો અતે શત્રુઓની બારે મેદની જામી. કેદીઓ પૈગમ્બરના કુટુંબીજનો હતા એનીયે કેટલાકોને જાણ ન હતી. અહલેખયતના પસાર થવાના માર્ગો પુરખોથી ભરાયલા હતા. સ્ત્રીઓ તમાશો જોવા માટે ઘરની આગાસીઓ ઉપર ચઢી આવી હતી. કેટલીક સ્ત્રીઓ તો પોતાના નાના નાના બાળકો ઉપરથી સદકો કરીને ખજુર અને રોટલીઓ અહલેખયતના બાળકો ઉપર ફેંકતી હતી. નિર્દોષ બુખ્યા બાળકો એ મોંઢામાં રાખી લેતા હતા. હઝરત ઉમ્મેકુલ્સુમ એ ચીંતે બાળકો પાસેથી લઈને નાંખી દેતાં હતાં અને એ ફેંકનારાઓને સંબોધીને કહેતાં હતાં “હે કુદાવાસીઓ! અમે પૈગમ્બરના અહલેખયત છીએ. અમારી ઉપર સદકો હરામ છે.”

આ હુંટાપેલા કાફિલાનો દેખાવ કે એટલો બધો કરણુ અને દુઃખજનક હતો કે જોનારાઓ સૌ રડી પડતાં હતા. કુશીઓ હવે પોતાના કર્યા ઉપર

પરનાવો કરવા લાગ્યા. પૈગમ્બરના કુટુંબીજનોની આવી દુર્દશા જોઈને સૌને લાગી આવ્યું અને સૌની આંખોમાંથી અશ્રુઓ વહેવા લાગ્યા. આ સ્થિતિ જોઈને હઝરત ઇમામ અય્યુબ આબેદીન અલયહિસ્સલામે નેએને સંબોધીને ફરમાવ્યું, “જ્યારે તમે લોકો અમારા દુઃખો ઉપર વિલાપ કરો છો તો એ તો: જનાવો કે અમને કલ્લ કરનારા કોણ હતા?”

સદસ કહે છે કે મેં મારી નજરે નજર જોયું કે એ ધાતકાઓ પયગમ્બરના કુટુંબીજનોને તુર્ક અને દયવમના કેદીઓની જેમ લલ જતા હતા. તમારો જોનારાઓની બારે મેદની ગમી હતી. સ્ત્રીઓ: આગામીઓ ઉપર ચઢીને આ કરણ દેખાવો જોઈ ગઈ હતી નેએમાંથી એકે પુછ્યું, “તમે લોકો કય કોમના કેદીઓ છો?”

હઝરત અયનખ ખાતુને ઉત્તર વાલ્યો, “અમે આલેમોદમ્મદ છીએ.”
હું અયનખ ખાતુનેનો ખુત્બો

પ્રશર ઇમાને જઝીમ કહે છે કે એ વખતે તમારો જોનારાઓને સંબોધીને હઝરત અયનખ ખાતુન મલામુદ્યાહે અલયહિસ્સલામે ખુસદ અવાજે આ ખુત્બો પડ્યો:

“અર્થ સ્તુતિ સકળ જમનના રમ માટે હજો. હું કુકાવાળીઓ! હું છળકપટ રમનારાઓ! તમે અમારાં દુઃખો ઉપર વિલાપ કરો છો એ જતા કે હજી તમારા તરફથી અમારી ઉપર સિતમો ચાલુજ છે તમે એરા સ્ત્રીઓ જેવાં છો જેઓ ઉત્તમોત્તમ વસ્ત્રો વણે અને પછી એ છિન્નભિન્ન કરી નાખે, કારણ કે અસ્લાહને વચમાં ગમીને તમે જે જે પ્રતિજ્ઞાઓ કરી હતી એ બધી તમે તોડી નાંખી. ખરેખર તમે ખુશામદીયાઓ, ચાડીખોર જુદું બોલનારા અને પ્રપંચ કરનારા છો. તમે એવી ચાંદી જેવા છો કે જે ખાવાના ઉપયોગમાં આવતી નથી. અને જેના વાંસણોમાં ખેંચાકે લલ શકાતો નથી ખરેખર તમે લૈતિકતા પાછળ આંધળા બની ગયા અને યોતાના માટે નર્કમાં જવા કરી ગયા. અમને કલ્લ કર્યાં સહી હરે તમે

આમરી ઉપર રો છે। દા, રો અને ખુશ રો કારણ કે તમે એ લાયક
 છે ધણુ રો અને આણુ દસો, કેમકે તમે એવા ભયંકર કલંકની રીતી
 તમારા માથે લીધી છે કે ન્યાયનાં દિવસ સુધી એ કોઈ પણ રીતે યોઈ
 શકાયે નહીં નમેજા કોઈ કે એ કલંક દેવી રીતે દુર થઈ શકશે ?
 કારણ કે તમે તમારા પૈગમ્બરના ખ્યાલ ફરજંદનું લોહી વદામ્યું છે !
 તમે એવા મહા પુરુષને કલંક કર્યા છે જેઓ જન્મના જવાનોના
 સન્દર્ભ દતા, જેઓ યુદ્ધક્ષેત્રમાં તમારા રક્ષક દતા, જેઓ તમારી
 આપત્તિઓ પોનાના શિરે લઈ લેનારા હુદિયળ અને જ્ઞાનના પોપક,
 તમારી સમ્યાધિના નિગેહગાન અને દુન્યા અને આખેરતના અંધ માર્ગોમાં
 તમને સત્યપથ સુગ્મકનારા દતા, હે કુશાચારીઓ ! તમે ભયંકર
 આપરાધ કર્યો અને મહાભારે જેખમદારી પોનાના શિરે લઈ લીધી
 છે, ખરેખર ક્યામનના દિવસે તમે સખત નુકસાન ઉઠાવનારા દશેા. તમે
 પોને પોતાના પિનાશનું કારણ જન્વા છો અને ખરેખર દવે તમે તરત-
 માંજ અશ્લાદ તરફથી સખત શિક્ષા બોધવનાર જનશેા. અફસોસ છે
 તમારી ઉપર ! તમે જાણો છો કે તમે તમારા પૈગમ્બરના ક્યા પુત્રને શહીદ
 કર્યા છે ? અને પૈગમ્બર સાથેના તમારા ક્યા કારારો તમે બંગ કર્યો છે ?
 તમે જાણો છો કે તમે કોના દરમે પાકની સ્ત્રીઓને કેદ કરી છે અને
 કોની સાથે આ અપમાન બરી રીતે વતંચા છો ?

"તમને ખબર છે કે તમે કોનું અપમાન કર્યું છે અને કોનું
 લોહી વદામ્યું છે ? તમારી આ નિર્દયતાથી આક્રમકોથી લોહી વર્ષે એમાં
 જરાય આશ્ચર્ય નથી. આગાહ થાઓ કે તરતમાંજ તમે સર્વ શક્તિમાન
 અશ્લાના અજાપમાં સપડશેા. એમાં થતી આ દીક્ર ઉપર તમે રખે
 દુકામ જતા ! ખરેખર, અશ્લાદનો ન્યાય અખંડિત છે અને ઇન્નેકામના
 ધમોમાં ને ઉતાવળ કરશેા નથી. વખતના વહી જવાનો તેને ભય કે
 પસ્તાવા હોતો નથી કેમકે ને સફળ જમનનો ખાલેક છે. તેની કુદરતની

બતાર કેંજ નથી."

એ પત્ની તરુન હરત્ર અનન્યમાનુને નીચેની લીટીએ દુઃખારી -

"તમે શુ જવાબ આપશો જ્યારે પૈગમ્બર તમને પૂછે કે તમે બ'ની પ્રમત્તઓમા એટ હોના છતા મારી અદવા માયે આવી નિર્દયતાથી વતંચા કે તેઓમાંના કેટલાકને કતલ કરી નાખ્યા અને કેટલાકને ઢેક કરી લીધા ! શુ મારી બધી વખીચતો અને શિક્ષણોનુ આજ કા હતુ ! ખરેખર, મને બય છે કે આદની પ્રમત્ત ઉપર પ્રભુનો જે કાપ કનયો એ કપાકે તમારી ઉપર ન ડતરે."

બશર મિન હઝીમ કહે છે કે 'હં અનન્યમાનુનો આ ખુલ્લો આંખમનાગ મૈ પોકેપોક રહી પડ્યા. કહોર કુશીએના હકયો પાણીમાની મધ ગયાં અને તેઓને સખન પ્રમાતાપ થવા ગામ્યો. મારી પામે એક વયોવૃદ્ધ મણુસ ધણીજ બેચેનીથી ગડી ગ્લો હતો તેની આખોમાંથી મુમળધર પાણી વહી રહ્યુ હતુ. એજ સ્થિતિમા તેણે આકાસ તન્દ પોતાના બન્ને હાથો હયા કર્યા અને ખુલ્લાજ જવાબમા હં અનન્યમાનુનો નબોધનો બો'યો, 'મારા માગાપ તમારી ઉપર નિમાર થાઓ ! ખરેખર, તમાગ વયોવૃદ્ધ બધા વયોવૃદ્ધોમા, તમારા જવાનો મધા જવાનોમા, તમારી સ્ત્રીઓ બધી સ્ત્રીઓમાં અને તમાગ ગાળજો બધા બાળકોમા ઉત્તમ છે."

એજ રાત્રી કહે છે કે "વ'લાહ આખા અરબમા હં અનન્યમાનુન કરતા વધારે સુદ અને સરમ દગથા બોવનારી અમે એકે સ્ત્રી બોધી નથી. હં અનન્યમાનુન બોલતાં હતા ત્યારે એવુ જણાતુ હતુ ગળે હરત્ર અલી પોતે ખુલ્લો દુરમારી રહ્યા છે."

ઇમામ અનુલઅબેદીન અબ્નો ખુલ્લો.

હરત્ર અનન્યમાનુન પત્ની ઇમામ અનુલઅબેદીન અબ્ને આ ખુલ્લો હર્શદ દુરમાલ્યો -

“હે લોકો ! જાણનારાઓ જાણે છે અને નહીં જાણના હોય તેઓ જાણી શકે કે હું અહીં છું અને હુંસયન મળેને અહીં છું. હું એ પ્રભુ બક્તનો પુત્ર છું કે જેનું માથું પુરાનના દિનાર ઉપર, એવી રીતિમાં બ્યારે એનાં ખુનનો બદલો લેનાર કોઈ ન હતો. ત્યારે કાપી નાખવામાં આવ્યું. હું એ વીરાતમાનો પુત્ર છું જેના શત્રો નષ્ટ થયા, જેનો સરસામાન હુમલો, જેના બાલકમ્યાઓ કેદ થયાં અને જેના પુત્રો અને સગાશ્રેણીઓ બારે નિર્દયતાથી કતલ થયા. અને આજ વાનો અમારા અને તેના કથ માટે બસ છે.....

“શું તમે એ લોકો નથી જેઓએ પત્રો ઉપર પત્રો લખીને મારા પિતાને આમંત્રણ આપ્યું અને બ્યારે તેમણે તમારી વિનંતિ સ્વીકારી ત્યારે તમે પ્રતિજ્ઞાઓ કરી અને પછી તમેજ તેમને કતલ કરવા તૈયાર થઈ ગયા ? તેમજ તેમનું લોહી વહાવ્યું અને તેમના હરમની સ્ત્રીઓને કેદ કરી. હે લોકો ! હવે ચેતી જાઓ કે અજ્ઞાનનો અગ્રજ તરતમાંજ તમને ઘેરી લેશે. ખરેખર, તમે કેવા બુદ્ધિહિન અને મુર્ખ છો. પૈગમ્બર ફરમાવશે કે તમે મારા બાળકોને કતલ કર્યા અને મારા હરમની સ્ત્રીઓને કેદ કરી, જાઓ, તમે મારી ઉમ્મનમાં નથી ત્યારે તમે શું જવાબ આપશો ?”

હમામ અહીં સુધી પહોંચ્યા ત્યારે સાંબળનારા સૌ મોટેથી રડવા લાગ્યા. હમામે ફરમાવ્યું, “અજ્ઞાહ તેની ઉપર કયા કરે, જે તેના ને તેના પૈગમ્બરના માર્ગમાં અમારી શિખામણ કમુલ રાખે ! ખરેખર, અમે પૈગમ્બરના પગલે જીવન ગાળનારા છીએ.”

હમામના આ શબ્દો સાંભળી હાજર રહેલા બધા કુરીઓ એક અવાજે પોકારી ઉઠ્યા, “હે પૈગમ્બરના પુત્ર ! તમે ખરે કહ્યું, અમે સૌ તમારી આજ્ઞા પાળવા માટે તૈયાર છીએ. તમે કહેશો એમ કરીશું. તમે જેઓ સાથે યુદ્ધ કરશો તેઓની સાથે અમે પણ લડીશું અને તમે

જેઓ સાથે સુલ્હ કરશે તેઓની માથે અમે પણ સુલ્હ કરીશું એટલે સુધી કે તમારી ઉપર અત્યાચાર આદરનારાઓને તેઓની ઘટતી સગ્નએ પહોંચાડીએ.”

ઈમામની આખોમાંથી અશ્રુચરિતા વહેવા માંડી અને હઝરતે ફરમાવ્યું, “અફસોસ ! અફસોસ ! હું બક જગાડનાર અને હજો કરનારા લોકો ! તમે અમારાથી દુર છો. પ્રતિજ્ઞાઓ તોડી નાંખવી અને વચનો નહીં પાળવા એ તમારી ટેવો છે, શું તમારો એવો આશય છે કે મારા પિતા સાથે તમે જે કે કર્બુ એજ અમારી સાથે કરો ? વસ્ત્રાલ, હું કહી પણ એ કબુલ સંખીગ નહીં મારા પિતાની ચલાહતનો ધા હજી મારા હૃદયમાં તાજેજ છે. મારા બાઈઓ અને સગા સ્નેહીઓની કબુલ કલ્લ હજી મારી આંખોના ફરી રહી છે. એ દુઃખની કાવસ હજી મારા ગળામાં અને એનો ક્રોધ મારી છાતીમાં પ્રસરી રહેલો છે. હવે હું તમારી પાસેથી એટલુંજ આદુ છું કે ન તો તમે અમારો પક્ષ કરો તેમ ન તો અમારો વિરોધ.”

સહેરમા હાખસ થવાથી લાંછને દરબારમાં પહોંચવા સુધી અનેક બનાવો બન્યા છે, જેમાંથી માત્ર ખુલ્લાનો એક બનાવ ઉપર રજુ કરવામાં આવ્યો છે

ઈબ્નેઝિયાદના દરબારમાં—

સહીહોનાં માથાઓ સાથે અહલેબતના કેદીઓ દરબારમાં હાજર કરવામાં આવ્યા. સૌથી પહેલા ખવલી ઈબ્ને યઝીદ અને બશર ઈબ્ને માલિક ઈમામ હુમયન અલ્લયહિરસલામનું માથું લાંછને ઈબ્નેઝિયાદની સામે હાજર થયા. ખવલીની ચોડીક વાતચીત પછી બશરે નીચેની લીટીઓ ઈબ્નેઝિયાદને સંબોધી.

અર્થાત, “હે અમીર ! સોનાને રૂપાથી મારું ખોળું ભરી દે, કારણ કે મેં એક ભારે ગેસ્તદાર શાહના લોહીમાં મારા હાથો રંગીન થઈ”

અને તે એવો હતો જેણે બાળવયમાં જન્મે ક્રિષ્ણાઓ નરક પ્રભુ પ્રાર્થના કરી હતી અને જેના માતાપિતા બધા મનુષ્યોમાં શ્રેષ્ઠ હતા.”

ધર્માત્મ દુસ્યનના વખાણ પોતાના દરબારમાં એવી રીતે પોતાની સામે ચલાવેલો ધર્મોત્તેજિયાદ કેલેખમાં સળગી કુડ્યો અને તોળાઈથી બચરને સંબોધતો બોલ્યો, “ધિકકાર હજે તારી ઉપર દે દોડી ! ત્યારે તેના માતાપિતા બધા મનુષ્યોમાં શ્રેષ્ઠ હતા એવું તું જાણતો હતો ત્યારે તેના લોકોમાં તે તારા હાથ શા માટે રંગીન કર્યા ? જા, તારા માટે મારી પાસે એ સિવાય બીજું કંઈ ધર્માત્મ નથી કે નવે પણ હું તેઓના જ સ્થાને પહોંચાડી દઉં.” તરતજ ધર્મોત્તેજિયાદની આનાથી બચરનું માથું કાપી નાંખવામાં આવ્યું અને તે પોતાના કંઈ પણ મનોર્થ સફળ કર્યા વગર પોતાની ફરણીનું ફળ આપવા પરસોડ ગમત કરી ગયો.

ધર્મોત્તેજિયાદે ધર્માત્મનું માથું એક તરફમાં રાખ્યું અને મુંઝમાં હસવા લાગ્યો તેના હાથમાં નેતરની લાકડી હતી. લાકડી વડે તે ધર્માત્મના હાંત અને હોંટ સાથે બેઝાદથી કરતો જતો હતો અને કહેતો જતો હતો, “એના હાંત ફેટલા બધા મુંદર છે.”

ધર્મોત્તેજિયાદે મરદુર સદાગી ઝંઝ ધર્મને અરક્ષ્ય એ વખતે દરબારમાં હાજર હતા. તેઓ ધર્મોત્તેજિયાદની આ ધૂણત જોઈને ઉસ્કેરાઈ ગયા અને તેને સંબોધીને બોલ્યા, “એ પવિત્ર હોય પાસેથી તારી લાકડી દટાવી છે એ અસ્માદના સોગન પુર્વક કહું છું કે જેના સિવાય બીજો કોઈ માન્ય નથી કે મેં પોતે નજરો નજર ધર્મોત્તેજિયાદને એ પવિત્ર હોંટને મુંબન કરતા જોયા છે, ત્યાં અત્યારે તે તારી લાકડી રાખી છે.” કહેતાં કહેતાં એ ઝારોકનાર રડી પડ્યા.

ધર્મોત્તેજિયાદ ક્રોધે બરાથો અને બોલ્યો, “હે ખુશના શત્રુ ! ખુશ તારી આંખોને રડાવે. જો તું વચોત્તર ન હોય અથવા ધ્રુવજૂના લીધે તારી બુદ્ધિ નષ્ટ ન થઈ ગઈ હોય તો હું જરૂર તારી ગરદન મારવાની રહ્યું.”

આસા કુત”

જેદ તેની તોડાઈના જવાબમાં ક ન કહેતા તેને બીજી વખતે આ રીતે સંબોધ્યો, ‘હે ઇસ્મેઝિયા’ પૈગમ્બરની એક હદીમ સબળાડીને હું તને ચેતવ્યા માણ છું, સાજણ! એ વખતે હું પૈગમ્બરની મેરામા હાજર હતો હસન અને હુમયન તેઓના બેળામાં બેઠા હતા અને પૈગમ્બર તેઓના માથા ઉપર મનનાથી હાથ ફેરવતા જતા હતા અને હુમાવના હતા કે ‘હે માગ પામનહા’ આ મન્નેને અને એમના પિતાને હું તારા હાથમાં સોપુ છું’ હે જિલાના પુત્ર! મને કહે કે એ બન્નેની સાથે તમે કેવી રીતે વર્તેલા?’ એટલું કહીને જેદ પાગલ રાવા ચાલ્યા.

થોડો વખત પછી તેઓ ઉઘા અને દુમાનમાં હાજર રહેલા કુરીઓને સંબોધતા બોલ્યા, ‘હે અરમો હે ગુનામના ગુનામો! તમે ફસાદીના પુત્રને પમદ કર્યો અને તેના હાથમાં મુસ્લિમ ગળ્યની લગામ એટલા માટે આપી કે તેણે પ્રજામાંથી સાન સાગ ને બધા માણસોને કતલ કરી નાખ્યા અને ફસાદીઓ અને દુઆબોરોને પોતાના નોકર બનાવ્યા? અને તમે એટલા માટે તેનો વિરોધ કરતા નથી કે તે તમને મદદ પગત્ર અને ગુલામ બનાવી રાખે અને બધી વાતોમાં તમારી માથે મપ્તાઈથી વર્તે જે માણુમ દુઆફટમને ફરેજ બ્યકને અથવા અપમાનને પોતાનો ધધો બનાવી લે છે તેના ઉપર આઆહની લાનત હાલે’

મલીહ ગુખાગીની શરહમાં મોહમ્મદ ઇબ્ને મીમીનની મનથી લખેલું છે કે પૈગમ્બરના મસ્જુર સહામી અનમ માનિક પણ એ વખતે દરમારમાં હાજર હતા અને ઈમ્ને જિયાહની આ ધૂખતા નેમને ઝાગકતાર ગડી રહ્યા હતા.

હિશામ ઇબ્ને મોહમ્મદ કહે છે કે હું ઇસ્મેઝિયાને ત્યાં નવગુમી તરીકે નોકર હતો એ તેને કહ્યું કે હે અમીર! શરૂઆતમાં ઉપર તારા

પગ રાખ, કારણ કે નજીકમાં એ એક સારો શુકન ગણાય છે.”
 ઇન્નેઝિયાદે એમણે કહ્યું !

દરબારમાં અલ્લેખવાનને કેદી તરીકે ઉમેર્યા બેઠાને ઇન્નેઝિયાદે
 કહ્યું, “એ અલ્લાહનો પાડ માનું છું જેણે તમને ઝલીલ અને કલ્લ કયાં
 અને તમારે જુદાણું જાહેર કરી દીધું.”

એના જવાબમાં હકીમ અનગખાતુન સલામુલ્લાહે અલ્લેખવાને
 દરબારમાં, “સર્વ વખાણ એ અલ્લાહ માટે હજી જેણે પોતાના પેગમ્બર
 હો મોહમ્મદ સં યકી અમને માનવંતા બનાવ્યા અને અમને દુન્યાના
 બધા પાપો અને બદીઓથી પાક રાખ્યા. નિગ્રહ, દરેક બદકાર અને
 ખરાબ કામ કરનારને અલ્લાહ ઝલીલ કરે છે અને તેનું જુદાણું જાહેર
 કરી દે છે અને અમે એ લોકોમાંના નથી. બદકે એ ખીમ્મત છે.”

આ જવાબ સાંભળી ઇન્નેઝિયાદ સ્તબ્ધ થઈ ગયો અને વધુ તોડાડથી
 બોલ્યો, જુઓ, ખુદાએ તમારા બાપ સાથે શું કર્યું ?”

“મારા બાપ સાથે અલ્લાહે જે કર્યું એમાં મેં બહાઈ સિવાય
 ખીજું કેં જેવું નથી, કેમકે પેગમ્બરના વંશને એ મહાપુરુષો છે કે અલ્લાહે
 તેમને પોતાની મરજીનાં સૌથી વધારે હકદાર બનાવ્યા માટે સલાહની
 પદ્ધિ આપી છે અને એથીજ એ લોકો અલ્લાહની મરજીના હકદાર
 થવામાં હમેશા પહેલ કરે છે. પરંતુ એ સર્વ શક્તિમાન અલ્લાહ તરતમાંજ
 અમને અને તમને ન્યાયના મપદમમાં એકસ કરશે અને બન્ને પક્ષની
 જગ્યાનીઓ સાંભળશે. માટે હે મરજીનાના પુત્ર ! તું જિયાર કે એ દિવસે
 અનંત જીવનના હકદાર કોણ થશે ?”

આ શબ્દો સાંભળ્યા પછી ઇન્નેઝિયાદનું મન તેના કાનુમાં ન
 રહ્યું. તે બાયલાએ હકીમ અનગખાતુનને કલ્લ કરવાનો ઇરાદો કર્યો. એ
 વખતે ઉમર ઇન્ને દરિસ દરબારમાં ઉભો થઈ ગયો અને ઇન્નેઝિયાદને
 કહેવા લાગ્યો, “તારી ગયસ્ત શું સાવ જતી રહી છે ? હવે તો તું

સીએ ઉપર પાત્ર બજાવવા કરવા નેચર થઈ ગય છે.” આથી તેણે પોતાનો ઠરોઠો બદલી નાખ્યો. પરંતુ હવે ઝવનઝવના ઝવેરો તેને હૃદય મારી રહ્યા હતા. આ જેરનો અગ્નિ સમાવવા માટે તેણે વધારે તોળાપ્રયત્ન કર્યું, “હુસયન જેવા દ્રોહી અને ધર્મભ્રષ્ટ થયેલા માણસની કતલથી અ’લાહે અમારા હૃદયોને શકા આપી.”

આ શબ્દો માંબળી હઠરત ઝવનઝવનાતુનની આમોમાંથી અશ્રુઓ મરી પડ્યા. પરંતુ મન ઉપર કાબુ રાખીને તેમણે ધીમેથી ફરમાવ્યું, “મારા પ્રાણુના મમ ! ને અમારા વચોટધોને મારી નાખ્યા, અમારી સ્ત્રીઓને બે પરદા કરાવી અને અમારા ફળદ્રુપ અને બગીચાને જડમુગથી ઉખેડીને કાપી નાખ્યા. જો એથી હૃદયને શકા મળતી હોય તો તું શકા મેળવ,”

ઈન્નેઝિયાહે કહ્યું, “આ સ્ત્રી પોતાના પિતાની જેમ ભારે આકર્ષક અને મુંઢર શબ્દોમાં વાતચીત કરે છે વસ્ત્રાહ ! અહીં મોટા શાએર હતા.”

“માન ઝવેરો મુંઢર અને આકર્ષક હોય અમાં જરાયે આશ્ચર્ય નથી. આશ્ચર્ય તો તેની ઉપર થાય છે જે જાણે છે કે કાસે દિસામ આપવાનું છે અને અ’લ્લાહ તેની પાસેથી બધો લેશે છતાંએ તે અત્યાચાર આદરે છે અને જમાનાના ધમામને કતલ કરવાની આત્તા આપે છે.”

એ પછી ઈન્નેઝિયાહે ધમામ ઝવનુમઆગિદીન અવવદિસસલામ તરફ નેત્ર પુક્યું, “આ નવજવાન કોણ છે ?”

લોકોએ કહ્યું, “એ અહીં ઇજને હુસયન છે.”

તેણે પુછ્યું, “તું અહીં છાને હુસયનને અ’લાહે કતલ નહીં કર્યો ?”

ધમામે અત્યંત શાંતિથી ફરમાવ્યું, “મારું એક બાઇ હતો, જેમને અહીં ઇજને હુસયન કહેતા હતા. લોકોએ તેમને કતલ કરી નાખ્યા.”

તેણે કહ્યું, “લોકોએ તેને કતલ કર્યો નથી.”

કલ્પરત્ના હઝરત કુરઆનની આ આપત તિલાવત ફરમાવી.
“અલ્લાહ ત્યારેજ લોકોને મારે છે ત્યારે તેઓના મૃત્યુનો વખત આવી
લાગે છે અને જેઓના મૃત્યુનો વખત આવેલો હોતો નથી તેઓ પોતાની
મુવાની જગામાં નિશ્ચિત હોય છે.”

આ શબ્દો સાંભળીને ઇબ્નેઝિયાદ છેડાયો અને ઇમામની બહાર
સહ જઈ મરદન મારવાની આરા કરી.

કલ્પની આરા સાંભળીને ૬૦ જયનખખાતુન ખોલી ઉઠ્યા. “હે
ઇબ્નેઝિયાદ! અમારા એટલા બધા પુરોને કલ્પ કર્યા છતાં ૬૭૭
સતોશાતો નથી” એટલું કહીને ઇમામના ગળામાં બન્ને હાથ નાંખી
દીધા અને બોલ્યાં, “જે એમને કલ્પ કરવાનોજ તારો ઈશ્તિદો હોય તો
પહેલાં મને કલ્પ કરી નાંખ.”

ઇબ્નેઝિયાદ બોલ્યો, “સગપણના આ સંબોધો અને કુટુંબદ્વય
જેમને મને આશ્ચર્ય થાય છે! જુઓ આ સ્ત્રી પોતાના બાણેજને બચાવવા
પોતે કલ્પ થવાનું પસંદ કરે છે. ખાટે એને ઊડી દ્યો એ જે સ્થિતિમાં
છે, એ હું સારી રીતે જોઈ રહ્યો છું.”

એ પછી તેણે અહલેબયતને મસ્જિદે ગત પાસે આવેલા એક
કેદખાનામાં મોકલાવ્યાં અને તેઓ સાથે શું કરવું એ બાગતમાં યઝીદની
સલાહ મંગાવી. યઝીદનો જવાબ ૧૯મી સફરે આવ્યો ત્યારુધી અહલેબયત
કુદામાં કેદી તરીકે રહ્યા.

અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અમ્દીઃ રહેલો

એ અરસા દરમિયાન એક દિવસે મુસલમાનોની બાર મેદની વચ્ચે
ઇબ્નેઝિયાદે મસ્જિદમાં મિઝ્યર હથેર જઈને આ શબ્દોથી પોતાના ખુત્બાની
સરઆત કરી કે, “એ અલ્લાહનો પાડ છે જેણે સન્નાત જાહેર કરી
આપી અને યઝીદ અને તેના મિત્રોની મદદ કરી અને કઝઝાજ ઇબ્ને
કઝઝાજને કલ્પ કર્યો.”

હજી તે આમળ વધે એ પહેલા હાજર રહેવાઓમાંથી અખડલાહ ઇન્ને અરીફ ઉભા થઈ થયા. અખડલાહની ડાબી આંખ જગે જમણમાં અને જમણી આંખ જગે સિફરીનમાં જતી રહી હતી. તેમણે કહ્યું, “હે મરગનના પુત્ર! કમઝાખ ઇન્ને કમઝાખ તો તું છે અને તારો બાપ હતો અને તે છે તેણે તને અહીંનો હાકિમ બનાવ્યો છે. હે અલાહના શત્રુ! તમે પૈગમ્બરની અવલાદને કતલ કરો છો અને પછી મુસલમાનોના મિગ્બરો ઉપર • ઇને આવા શખ્સો ઉચ્ચારો છો!”

ઇન્નેઝિયાદે પુછ્યું, “આ માણસ દ્રાણ છે કે મારી સામે મોતવાની ધમ્મતા કરે છે.

દ્રાઈ જવાખ વાગે એ પહેલા અખડલાહ પોતે આમળ વધ્યા અને મોસ્લા, “હું છું, હું છું એ વાક્યો ઉચ્ચારનાર, હે અલાહના શત્રુ! તું પૈગમ્બરની અવલાદને કતલ કરે છે અને છતાં પોતાને મુસલમાન પણ માણે છે. હે પૈગમ્બરના મદદગારો અને એમની સાથે હિજરત કરનારાઓના પંશન્ને! અલાહની દરગાહમાં ફરયાદ કરો અને આ કાફર પાસેથી બદ્દતો થો, જેને હું પૈગમ્બર સગ મે લઈને ઇન્ને લઈને કલો છે.”

આ શખ્સો સાંબગનાજ ઇન્નેઝિયાદનાં શરીરમાં જવાબા બડકી ઉઠી. તેણે તરતજ અખડલાહને કેદ કરી લેવાની આજ્ઞા કરી. પરંતુ અમદ કખીસાના લોકો જેઓ અખડલાહના નડકના સગા થયા હતા, તેઓ ઉભા થઈ ગયા અને તેમને સહી સલામત ધરે પહેંચાડી આવ્યા. વાત મહશિરની થઈ ગઈ છતાં ઇન્નેઝિયાદના હૃદયમાંથી વેરની આગ ખુબ્બ નહીં. તેણે ફરીવાર અખડલાહને કેદ કરી લાવવા માટે પોતાના માણસો મોકલ્યા આ વાતની ખબર બની અમદને પહોંચી ત્યારે તેઓ તત્વાર લઈને બહાર નીકળી આવ્યા અને કખીસાએ યમનના લોકો પણ તેઓની સહાય કરવા સાથે થયા. ઇન્નેઝિયાદના માણસો પાછા ફર્યા થોડા વખત મુઢી વાત કયાઈ ગઈ પણ આખરે ઇન્નેઝિયાદે મોદમદ ઇન્ને અમ્મસ સાથે

બનીમિત્રર કૃપીલાના લોઝેને મોકલ્યા. આ લોકોએ અખડુલાદના તરફદારો સામે લડાઈ શરૂ કરી. મોહમ્મદ હખ્ને અમરના ઘણા માણસો માર્યા ગયા હતાં આખરે તેને વિજ્ય મળ્યો અને તેણે અખડુલાદનાં ઘર ઉપર ઘેરા નાખ્યો.

અખડુલાદની દિકરીએ શત્રુઓના આવી પહોંચવાના સમાચાર પિતાને પહોંચાડ્યા. ત્યોટદ, પરંતુ જવાનદિમ્મત પિતાએ કહ્યું, “જેટા નો એમાં ભય શું છે. મારી તલ્વાર અને લાવી આપ.”

અખડુલાદ તલ્વાર લઈને બહાર શત્રુઓ સામે આવી પહોંચ્યા.

ગરીબ અખડુલાદ, આંખે નહીં દેખતા હોવા છતાં શત્રુઓ ઉપર બરાબર હુમ્મો કરતા રહ્યા. પિતાની આ સ્થિતિ જોઈને દિકરીને લાગી આજુ” અને કહેવા લાગી, “કલ્તય હું પુરૂષ હોત તો આજે મારા પિતાની સહાયતા પેગમ્બરના અહલેબયતના શત્રુઓ સાથે બરાબર પુલ કરત.” એટલું કહીને તે પિતાની પાસે આવી પહોંચી અને જ્યાં સુધી અખડુલાદ લડતા રહ્યા ત્યાં સુધી આ નેકજખ્ત હુખ્તર કંઈ બાજુથી થા સતો હતો એ બરાબર પિતાને જણાવતી રહી.

છેવટે ગરીબ ખીયારા અખડુલાદ કેદ પકડાયા અને હખ્નેઝિયાદની આગાધી કલ કરી નાખવામાં આવ્યા. હન્ના ક્લિફાદ.....

શામ તરફ પહોંચી મનઝિલ-કરખલા

યઝીદે અહલેબયતને શરીફોનાં માથા સાથે શામ ખાતે પોતાના દરબારમાં મોકલવાનું જણાવ્યું ત્યારે હખ્નેઝિયાદે શિખ્ર ઝિલજવશન ઉમર હખ્નેસાદ અને ઝફદ હખ્ને કુંસને એક મોટી ફોજ આપીને શામ તરફ રવાના કર્યા. આ લોકો અહલેબયતની સ્ત્રીઓને લઈને ૨૦ મી સફરના દિવસે કરબલામાં આવી પહોંચ્યા અને એક દિવસ અહીં રોકાયા.

આપણે આગળ વાંચી ગયા છીએ કે ૧૧ મી મોહરરમના દિવસે

કરબલાથી કુચ કરતી વખતે ઈબ્નેસાદે પોતાના સિપાહેના શયો દફન કરાવી દીધા હતા, અને પૈગમ્બરના દોહિત્ર અને એમની સાથે શહીદ થનારાઓની લાશો દફન કર્યા વગર બળતી રેતી ઉપર છોડીને ચાલતો ચલ્યો હતો.

એ પછી બીજેજ દિવસે ખાસેની વસ્તી ગાઝરીયહની કેટલીક સ્ત્રીઓ નદી કાંઠે પાણી ભરવા માટે આવી ત્યારે તેઓએ વિચિત્ર દેખાવ જોયો. એક લાશ બળતી રેતી ઉપર પડી હતી, શરીરે માથું અને હાથ ન હતા અને તેની ઉપર કેટલાક કથુતરો પોતાના પરો ફેલાવી સુપંતો તાપ રોકતા ફરતા હતા. તેઓને સમજાયું કે એ લાશ ઈમામ હુસયન અલયહિરસલામની હતી.

પાણીના ધડાઓ ફેટીને તેઓ પોતાના પુરોષોને ખબર કરવા દોડી ગયા અને તેઓને બધી હકીકતની માહિતિ આપી શકુઓ આસપાસ હાજર હશે એવી બહીકથી પુરોષો કે અવકાશ ત્યારે સ્ત્રીઓએ પોતાની આંધરો ઉતાડીને પુરોષોના માથા ઉપર નાંખી દેતાં કહ્યું, “તમે આ આંધરો પહેરીને ધરમાં જોસો, અમે જાહેને પૈગમ્બરના પુત્રની લાશને દફનાવી આવીશું.” આ ગળદો સાંભળીને બધા પુરોષો બહાર નીકળી પડ્યા અને શહીદોની લાશો દફનાવવા માટે કરબલામાં આવી પહોંચ્યા.

પરંતુ લાશો ઓળખવી કેવી રીતે એ તેઓથી સમજાયું નહોતું. કારણ કે કોઈ પણ શહીદના શરીરે માથું નહોતું. તેઓ એ મુઝવણમાં હતા એટલામાં સામેથી એક ઘોડેચાર આવતો નજરે પડ્યો. પાસે આવીને તેણે સૌને મલામ કરી અને લાશો દફનાવવામાં ગાઝરીયહના લોકોને સલામ કરી. હઝરત અબ્બાસ અ.અ. નદી કાંઠે શહીદ થયા હતા. એથી એમની લાગ ત્યાંજ દફનાવવામાં આવી, ઈમામ હુસયનની કથ પાસે ૬૦ અલીઅકબરની લાશ દફનાવવામાં આવી અને બાકીના શહીદોને એકી સાથે દફનાવવામાં આવ્યા. લાશોની ઓળખ આપવામાં આવનારા ઘોડેચારે

સહાય કરી હતી.

નાસિખતવાગીખના કર્તા લખે છે કે એ ઘોડેસવાર દમરત હાથમાં
અયનુલઆબેદીન અલયહિસ્સલામ હના, અને પોતાની આધ્યાત્મિક
શક્તિના બળે આવ્યા હતા.

બીજી મનઝિલ-હાદિસીયહ.

હાદિસીયહ મુસલમાન તાબામાં હતું. ખુર્રી માર્ગે કુદ્રાથી સાડા
સાત માઈલના અંતરે આવેલું હતું. આ શહેર અહીંની હાથવણાઈની
કારીગીરી માટે દુર દુર મસ્દુર હતું.

કરબલાથી કુચ કરીને યઝીદી સિપાહીએ અહીં છાંવણી નાખી
અને એક દિવસ અને રાત રોકાયા પછી મુસલ જવા ઉપડ્યા,

ત્રીજી મનઝિલ-મુસલ

રોકાતુલ અલબાબના કર્તા લખે છે કે મુસલ પાસે પહોંચીને શિત્ર
- ઝિલ જવશને મુસલના હાકેમને એક પત્ર મારફતે લખી જણાવ્યું કે
કરબલામાં વિજય પામીને અમે યઝીદના સુબુઆના ખાયાઓ સાથે તરતમાંજ
તમારા શહેરમાં પ્રવેશ કરીશું, માટે ચોખ્ખું છે કે તમે શહેર અને રાજ
મહેલને રાણુગારો.

પત્ર મળતાંજ મુસલના હાકિમે અધી પ્રગળે એકઠી કરી અને
પત્રની દકીકતથી વાંકિફ કર્યા પછી એ આગતમાં તેઓની સલાહ પુછી
કે જો હું એ લોકોને બેલાવીને મારે ત્યાં મહેમાન રાખું તો તમારી
લાગણી તો નહીં દુઃખાય! તેઓએ એક અવાજે કહ્યું કે અમે કદી પણ
તેઓને શહેરમાં આવવા દઈશું નહીં. અને આવશે તો હિસાદ થવા વગર
રહેશે નહીં. એથી તેણે શિત્રને લખી જણાવ્યું કે “આ શહેરમાં હુસયનના
માનનારા ધણા લોકો છે અને એથી હું તમને તમાગ લરકર સાથે
શહેરમાં આવવાની રજા આપી શકતો નથી. કેમકે તમે આવશે તો
અહીંની સુલ્હશાંતિમાં બંગાણ પડશે, માટે અત્યારે એજ ચોખ્ખું છે કે તમે

શહેરની બહાર ઊવણી નાંખે. ખાધા ખોગડીની વસ્તુઓ તમને ત્યાંજ પહોંચાડી દેવામાં આવશે.”

શિશ્નને એમાંજ પોતાની મજાગતી જણાઈ અને યજ્ઞીદી સિંપાહોએ શહેરની બહાર ઉતારો કર્યો.

ઇતિહાસના ધણા ખરા પુસ્તકોમાં અહીં જનેલા એક બનાવ વિશે ઉલ્લેખ થયેલો છે અને તે એ કે મુસલ પાસે ઉતારો કર્યા પછી શિશ્ન ઇમામ હુસયનનું માથું બાજા ઉપરથી નીચે ઉતાર્યું એ વખતે એમાંથી લોહીનું એક ટીપું નીચે પડેલા એક પત્થર ઉપર સરી પડ્યું એ પછીથી દરેક આશુરાના દિવસે એ પન્થગમાંથી તાગ્નુ લોહી નીકળવા લાગ્યું. આ હકીકત એમને મસ્દુર ચર્ચાગ્રહ અને હુસયનના માનનારાઓએ પત્થરને જોવા આશુરાના દિવસે અહીં એકઠા થતા હતા અને પૈગમ્બરના કુટુંબીજનોની કુર કલેઆમ પર વિશ્વાસ કરતા હતા. યજ્ઞીદ પછી મરવાને પોતાની સસ્તનતના જમાનામાં એ પત્થર ક્યાંક ગુમ કરાવી દીધો ત્યારથી એનો કે પતો નથી.

ચોથી મનઝિલ-તકરીત.

મુસલથી રવાના થઈને આ લોકોએ તકરીત શહેર પામે આવી પહોંચ્યા. તકરીત ખગદાથી ૬૦ માઈલના અંતરે આવેલું છે. શહેર પામે પહોંચીને શિશ્ને મુસલના હાકિમને લખ્યો હતો એવોજ એક પત્ર તકરીતના હાકિમને લખી મોકલ્યો. મુસલ વિગદ અડીના હાકીમે આખા શહેરના મકાને અને ગુજમહેલ શયુગારવાની આજ્ઞા કરી. શહેરને શયુગાર્યા પછી તે પોતાની ફાજ સાથે યજ્ઞીદી સિંપાહોનું સ્વાગત કરવા શહેરની બહાર આવ્યો, અને પોતાના માથુસોને નમગની ગંજી કુંડે આવનારાઓ વિશે પ્રશ્નમાંથી કાઢી પ્રશ્ન કરે તો તમારે કહેવું કે એક ખાગડાએ યજ્ઞીદના ગુન્ય સામે બંડ જગાડ્યો હતો તેનું માથું કાપીને ઇન્નેઝિયાદે યજ્ઞીદ પાસે મોકલ્યું છે.

એથી સવાલ કરનારઓને હાકિમના માણસો એજ શબ્દોમાં જવાબ આપવા લાગ્યા. બનારે યઝીદી ફ્રેન્ચ સાથે આ લોકો એક મોટા ટોળામાંથી પસાર થયા અને ત્યાં પણ લોકોને એવીજ સમજણ આપવામાં આવી ત્યારે તેઓમાંથી એક ખ્રિસ્તી મોટા અવાજે પોકારી ઉઠ્યો “ખબરદાર થાઓ! આ કોઈ ખારજનું માથું નથી. હું હમણાંજ કુદેથી આવી રહ્યો છું અને આ માથાને હું જોઈ ચુક્યો છું. મને ખાતરીથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ માથું દુસયન ઈબ્ને અલી ઈબ્ને અબીતાલીબનું છે.” આ શબ્દો સાંભળીને લોકો એકદમ ઉશ્કેરાઈ ગયા. આ સંદેશમાં ખ્રિસ્તી લોકોની મોટી વસ્તી હતી. તેઓ પણ મુસલમાનો સાથે મળી ગયા અને સૌએ એક અવાજે ગાહેર કર્યું કે “અમે જે પાપીઓને જેઓ પૈગમ્બરના પુત્રને કતલ કરીને આનંદોત્સવ ઉજવે છે, કદી પણ અમારા શહેરમાં દાખલ નહી થવા દઈએ.” ઉશ્કેરાણી એટલી બધી વધી પડી કે શિખરને આખરે તરતજ શહેર છોડી જવાની ફરજ પડી અને યઝીદી સિપાહો દારે ઉરવા તરફ આગળ વધ્યા દારે ઉરવા તકરીનથી લગભગ એ માધ્યમ દુર એક નાની વસ્તી હતી. અહીં એ લોકોએ ઉતારો કર્યો.

પાંચમી મનઝિલ-ગાદીએ નખલા.

દારે ઉરવાથી કુચ કરીને યઝીદી સિપાહોએ ગાદીએ નાખ્યામાં ઉતારો કર્યો અને અહીં એક દિવસ અને રાત રોકાવા પછી આગળ વધ્યા. છઠ્ઠી મનઝિલ-કબા.

બીજો દિવસે કબા શહેરમાં આવી પહોંચ્યા. કરબલાની ફરજ કત્તેઆમથી વાકિફ થઈને કબાના શહેરીઓ ઉશ્કેર્યા. સ્કેકના ટોળેટોળા ઈમામ દુસયનના માથાના દર્શન માટે એકઠા થઈ ગયા અને છડેઓક શિખર અને તેના સાથીઓને લાંબા કરવા લાગ્યા. ઉશ્કેરાણી એટલી બધી વધી પડી કે આખરે તસ્વારો ચાલવા લાગી. કબાવાસીઓમાંના ઘણાખરા માર્યા ગયા અને શિખે આખું શહેર લુટીને વીગળ કરી નાખ્યું. આમ

એક ગદેનો વિનાશ થીને થતીદી વિપાદો મીજો દિવસે આગળ રવા
ન રમી મનઝિલ-દરજોગત

માથી કુચ થીને થતીદી વિપાદોએ મુસનના તાનામા આવેની
નાની પસી દષ્ટે કંઈદીનમા માતમી મનઝિલકરી અને અનીથી આગળ
રૂંધીને ગમીમૈન નામના રાહેમા આઠમી મનઝીન થી અને મને જગ્યાએ
તેઓ એક દિવસ અને ગત મેમથા

એ પત્રી તેઓ દરજોવાન મહેતની નજર આવી પડેઆ મુમન
મને તકરીનના હાકિમેને સખ્યો હતો એવેજ એ પદ શિ દરજોવાનના
હાકિમ ઉપર લખી મોકલે થો હાકિમે બારે બરદોશનાથી થતીદી મન્યતુ
આગળ કર્યું અને તેઓને મહેમાન મળ્યા

રાહેતની નવ્યેવચ્ચ મહા નામની એક નાની ટેકરી ઉપર ઇમામ
દુમયનતુ માથુ મુનદ કરનામા આનુ અને એ નેકા પામે એક માણસ
મહાનથી મહાન સુધી આ રાહે પોમગતો ઉભો મળવામા આવ્યો
“હાજા મમુન ખાનજી અર્થાત “આ એક ખારજીતુ માથુ છે”

રાહેતનાગીઓ બે ભાગમા બહેચાપના હતા મની ઉમમ્યા આનદોાનન
ની મહયાહતા અને પૈમમમના કુટુમ્બીજનોના માનનાતઓ રજા જતા હતા
નનના રખતે મગીત અને રાનમતો જાઓ થયો અને પત્રીની
આકમરો મોહી ગત સુલી માનનાનમા લીન મહયા

નિદામમરો સખે ઠેકે વ્યા વ્યા ઇમામતુ માથુ નમ્ય કરનામા
આનતુ હવુ તે તે રથો આજસુધી મુમનમાનેમા પવિત્ર માનનામા આવે
છે એ રથો તેમજ અન્નાદ પામેથી એ પરિન માધાના પસીનાથી પોતાની
મુતદો માગે ઠે અને પામે છે

દસમી મનઝિલ-કન્સરીન.

મમરીન હવન (Uppo) થી એક મનઝિન દુર આવેતુ છે
થતીની મેનના આવવાના મમજાત મમરીનના રાહેગીઓને મન્ય ત્યારે

તેઓએ શહેરના દરવાજા બંધ કરી લીધા અને ઉપર ચઢીને યત્રીદી સિંધાહો ઉપર પથરો વરસાવવા લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા, “હે પૈગમ્બરના વશગતેના ખુનીઓ ! જો તમે અમારા સૈની ગરુદનો કાપી નાંખો તોયે અમે તમને અમારા શહેરમાં નહીં આવવા દઈએ.”

મામકો મબીર જોઈ યત્રીદી ફાળે અહીં ઉતારવાનું માંડી વાળ્યું અને આગળ નધી.

અગ્યાદમી મનઝિલ-મારતુ-નુઅમાન

આ ગામના લોકોએ યત્રીદી સૈન્યને શહેરમાં દાખલ થવા દીધું અને યત્રીદી સિંધાહો એક દિવસ અને રાત અહીં રોકાયા.

ખાદમી મનઝિલ-શીરઝ

ત્યાંથી કુચ કરીને આ લોકો ગીરઝ શહેરની પાસે પહોંચ્યા ત્યારે તેઓના આવવાના સમાચાર જાણીને એક ધરડી સ્ત્રીએ બધા શહેરીઓને એકત્ર કર્યા અને કહ્યું કે, “અને ખાત્રીનર્થા સમાચાર મળ્યા છે કે આ પાણી ફાળ પૈગમ્બરના દોહિત્રને કતલ કરી તેમની સ્ત્રીઓને ફેદ કરીને આવી રહી છે માટે તેને શહેરમાં દાખલ થવા દેતા નહીં જો તેઓ આ શહેરમાં દાખલ થશે તો આ શહેર ઉપર કુદરતનો કોપ ઉતરશે.” આ વિવેચન સાંભળી બધા શહેરીઓ એકમત થયા અને શિખર અને તેના સાથીઓને શહેરમાં આવવા દીધા નહીં.

યત્રીદી ફાળે શહેરની બહાર એક નાના કિલ્લામાં આશ્રય લીધો, પણ ખાધાખોરાકી વગર કેમ રહી શકાય ? એથી ખવડી ઇબ્ને યત્રીદી શહેરના દરવાજા પાસે જઈને શહેરીઓને મોટાથી કહ્યું, “તમે લોકો બંધે અમને શહેરમાં દાખલ થવા ન દ્યો, પરંતુ ખાવાપીવાની ચીજો તો અપો. શું તમે લોકો યત્રીદી ઇબ્ને મોઆવિયાના નામેદાર નથી ?” સૌએ એક અવાજે કહ્યું કે “અમે તમને પાણી સુધાં નહીં આપીએ, કારણ કે તમે એજ લોકો છો જેઓએ પૈગમ્બરના પુત્રને છેવટ સુધી પાણીનું એકે દીધું

આપુ ન હતુ” આ જવાબ નાબળો યત્રીદીઓ નિરાશ થયા અને તેઓને તરતજ આગળ વધવાની ફગ્ગ પડી.

તેમની મનઝીલ-અરહે સયણુર.

યત્રીદી મૈન્ય શહેરની નજીક આપુ ત્યારે ગહેરીઓ ના એકઠા થઈ ગયા અને એ સોડોને શહેરમાં આવવા દેવા કે નહિ એ બારામાં મસક્ત ચલાવવા એક મળા બની.

મમાનાંથી બની ઉમર્યા કર્બાનાનો એક માણસ ઉભો થયો અને કહેવા લાગ્યો, “મારી એવી મગ્ગાહ છે કે આપણે એ સોડોને શહેરમાં આવવા દઈએ. એ સોડોને અટકાવવામા કઈ માર નથી અને ઠાંઠના અટકાવ્યાથી એ અટકે એન નથી કુશાથી અહીં સુધી ત્યાં ત્યાં એ સોડો થતા આવ્યા છે ત્યાના લોકોએ એમનો આદરમાત્ર કર્યો છે. અને ક્યાંયે એમને અટકાવવાનાં આવ્યા નથી. આપણા નાટે પણ એવું મુનાસિબ છે.”

પરંતુ હાજર ગ્રેહા માં એક બવાને પોકારી ઉઠવા કે “વધ્વાહ ! અમારાથી એવું કદી નહીં બને. અમે એ ઘાતકીઓને અમાગ ગહેરમાં દાખલ થવાની પરવાનગી આપીને મદને માટે કલંકની દીની અમાગ માથે લેવા નથી ચાહતા.” એટલું કદીને તેઓ શહેરમાં એતરફ વિખેરાઈ ગયા અને પાણીના બધા હોઝ કાપી નાખીને તેમાંનું પાણી વહાવી નાંખ્યું. એ પછી હથવારથી સુમંગિત થયને યુદ્ધ કરવા ગહાર નીકળી પડ્યા.

અગ્ન મમયમાં યત્રીદી મૈન્ય પણ આવી પહોંચ્યું અને બન્ને લડકરનો મુકામવો થયો. નખન ખુરેશ થઈ યત્રીદી મૈન્યના ૬૦૦ માણસો માર્યા ગયા અને શહેરીઓમાંથી પણ ચલા કતલ થયા. પરંતુ હાજર ચાલુજ રહી. આખરે યત્રીદી સન્ધને લાચારીથી આગળ વધવું પડ્યું.

હજન્ત ઉમે કુસ્તુમ સજામુલાહે અગ્નવદાને પુછ્યું કે “આ

શહેરનું નામ શું છે ?”

લોકોએ કહ્યું કે “સવચુર,”

દરમાન્યુ, “ખુદ આ શહેરના પાણીના ઝરણાઓને વધુ મોટું બનાવે અને મુચારક કરે અને ખાવાપીવાની ને પહેરવા એકવાની ચીજો સારી કરે” અનુમખનક લખે છે કે હઝરત ઉમ્મે કુલસુમ સલમુદ્દાહે અલ્લયહની દોઆના પ્રતાપે આજ સુધી એ શહેર આખા અરબમાં સૌથી વધારે ફળદ્રુપ રહ્યું છે.

અહીંથી આગળ વધીને યત્રીદી સૈન્ય હમાત શહેર પાસે આવી પહોંચ્યું પરંતુ હમાત વાસીઓ પણ એવીજ રીતે મુદ્દ કરવા તૈયાર થઈ ગયા અને આ લોકોને શહેરમાં આવવા દીધા નહીં. અહીંથી પણ યત્રીદીઓ નિરાશ થઈને આગળ વધ્યા.

પંદરમી મનઝિલ-હમરા.

હમસ એ હલખ અને દમિષ્કની વચ્ચેનું સ્થાન ભોમવતું શામ પ્રાંતનું એક મસ્દુર શહેર છે. એમાં એક મજનુત કિસ્સો છે. એ વખતે યત્રીદ તરફથી ખાલિદ ઈબ્ને નસીત અહીંનો ગવર્નર હતો.

શહેરની નજીક આવીને શિઝ અને ખવલીએ લાકિમને પોતાના આવવાના સમાચાર મોકલ્યા, અને શહેર ને સખમહેલ શણુગારવાનું લખી મોકલ્યું ખાલિદે આખા શહેરમાં આઘનાબંદી કરાવી અને પોતે પણ પોતાના લશ્કરની સાથે યત્રીદી સૈન્યનું સ્વાગત કરવા બહાર આવ્યો.

પરંતુ યત્રીદી સૈન્ય સાથે તે શહેરમાં દાખલ થયો ત્યારે શહેરવાસીઓએ બળવો કર્યો અને યત્રીદી સૈન્ય ઉપર ઇરા ને પત્થરો વરસાવવા માંડ્યા. પત્થરો વરસાવતા વરસાવતા તેઓ કહેતા જતા હતા કે “હે અત્યાચાર આદરનારો! ઇમાન પડી કુદ ન હોઈ શકે અને હિદાયત, પડી ગુમરાહી ન હોય.”

યત્રીદી સૈન્યના ૨૬ માણસો માર્યા ગયા. શહેર વાસીઓએ ભારે

શુરાતન દેખાડ્યું અને યત્રીદીઓને રોક કનીસએ કગીસ સુધી પાછળ દટાવી દીધા.

વાત અહીં સુધી પહોંચી હતી એટલામાં બધા શહેરીઓએ યત્રીદી સૈન્યનો મુકાબલો કરવાનો અને તેઓની પાસેથી ઇમામ હુસયન અલય-હિસ્સવામનું માથુ છિનવી લેવાનો ચોક્કસ નિર્ણય કર્યો. હમસવામીઓનું શુરાતન અને બહાદુરી પ્રખ્યાત હતી. યત્રીદી સૈન્યના સરદારોએ પોતાની વસ્તુસ્થિતિ જાણી અને મુકાબલો કરવાનું મુનાસિખ જાણ્યું નહીં અને છેવટે અહીંથી પણ ઉતારા કર્યા વગર આગળ વધ્યા.

સોળામી મનઝિલ-ખઅલૈક.

હમિરકથી કાફિલાના માર્ગે ત્રણ દિવસના રસ્તાના અંતરે ખઅલૈક રયાન ભોગવે છે. પુરાણી વસ્તુઓની જાળવણી માટે આ શહેર ઘણું મસ્દુર છે. શહેરની નજીક પહોંચીને ઝિન્ને અહીંના ગવર્નરને એક પત્રમાં યત્રીદી સૈન્યના આગવવાના સમાચાર જણાવ્યા અને સાથે સાથે શહેર ને શાહીમહેલ શસ્ત્રગારવાની મક્કાહ આપી.

ખઅલૈકના હાકિમે એમજા કર્યું અને બારે જાહેજલાલ સાથે યત્રીદી સૈન્યને શહેરમાં લઈ આવ્યો. શાહી મહેલમાં આનતાનના જલ્સાએ અને શરાબની મહેરિલો ભરાઈ.

શહેરમાં દાખલ થતી વખતે હૉ ઉમ્મેકુલ્લુમ સલામુલ્લાહે અલપહાએ શહેરનું નામ પુછ્યું. કહેવામાં આવ્યું કે “આ શહેરનું નામ ખઅલૈક છે.”

હરમાન્યુ, “ખુદા આ શહેરને ઉજ્જડ અને વીરત્ન કરશે અને આખી દુન્યામાં સર્વત્ર ન્યાય અને સલામતી ફરો ત્યારે પણ આ શહેરવાગીઓના બાગ્યમાં અત્યાચારો અને અન્યાય સિવાય બીજું કંઈ ન હશે.”

આખી રાત ગાનતાન ને વૈજવ વિલાસમા વિતાડ્યા પછી બીજા દિવસે ચંદવારે યત્રીદી સૈન્ય આગળ વધ્યું.

સત્તરમી મનઝિલ-દયરે રાહુએ.

હવે કાઠેલો દયરે રાહુએમાં પહેલ્યો. અહીંના પાણીના ઝરણાએ માટે આ જગા દુરદુર સુધી મસ્દુર થયેલી હતી. અહીં યત્રીદી સંન્યે પેગમ્મરના કુટુંબીજનોને ઉતારા માટે જુદી જગા આપી.

લાંગા વખતથી અહીં ખ્રિસ્તીઓની એક ઇમાદતગાહ હતી. કહીસાની એક જુની ઇમારતમાં એક વયોવૃદ્ધ ખ્રિસ્તી સાધુ રહેતો હતો અને કહીસાતું બધું કામકાજ જાને કરતો હતો એના નામ ઉપરથી આ જગાતું નામ દયરે રાહુએ (ખ્રિસ્તી સાધુનું મઠ) પડ્યું હતું.

યત્રીદી સંન્યે દયરે રાહુએ પાસે ઉતારે કર્યો અને ઇમામ દુસયન અલયહિરસસલામતું સરે મુઆરક એક પેટ્રીમાં બંધ કરીને કહીસાની ઇમારતની નજીક રાખવામાં આવ્યું.

રાતના વખતે યત્રીદી અફસરે શરાબની મહેદિલ જમાવીને એક અને શરાબનો દોર શરૂ થયો. એ પછી દસ્તરખાન પાથરવામાં આવ્યું ત્યારે કહીસાની દીવાલ ઉપર એક ગેંગી લાથે આ કડી મોટા અક્ષરે લખી:—

“જે લોકોએ ઇમામ દુસયન અલયહિરસસલામતું લોહી વહાવ્યું છે તેઓ કયામતના દિવસે એમનાજ નાના દઝરત મોદમ્મદ સ૦ ની શહાઅતની કેવી રીતે આશા રાખી શકે?”

આ કડી વાંચી શ્રી ગબરાયા કેટલાકેએ એ ગેંગી લાથને પકડી લેવાનો વિચાર કર્યો. પરંતુ એ લાથ તરતજ અદ્રખ્ય થઈ ગયો. થોડા વખત પછી ફરી પાછો એ લાથ બહાર થયો અને નીચેની લીટીએ દીવાલ ઉપર લખી:—

“ખુદના કમમ, ખરેખર એ લોકો માટે શહાઅત કરનાર કોઈ નથી અને ખચિતજ કયામતના દિવસે એ લોકો સખ્ત શિક્ષા ભોગવશે.”

આ કડી વાંચી યત્રીદીએ પાંચ બરકયા અને ફરીવાર એ

તાથને પકડવાનો પ્રયત્ન કર્યો. પરંતુ એ તરતજ યુગ ચર્ચ મયો યોગાન
વખન પછી પાછો એ હાથ દેખાયો અને દીવાલ ઉપર આ લીટીઓ લખી—

“ખરેખર, તેઓએ ઝાલિભોના કહેવાથી હમામને કલ્પ કર્યો છે
અને તેઓની આરા પવિત્ર કુચ્છાનની આજ્ઞાથી માન વિરૂદ્ધ હતી.”

આ કુદરતી દેખાવ જોઈને યજ્ઞીઓના હોશ હવાસ જતા રહ્યા
અને એ રાત કોઈએ કંઈ પણ ખાંડું નહીં.

અહીં પેચો ખિસ્તી સાંધુ પોનાના કમકાજથી પત્વારીને મિઠાના
ઉપર પડ્યો, પરંતુ તેને હાથ આવી નહીં. આખી રાત વિચિત્ર અવાજો
તેને સંભળાના રહ્યા. હમેશના ધોરણ મુજબ તે અર્ધરાત પછી
પ્રાર્થના કરવા ઉઠ્યો ત્યારે તેની નજર કલીમાંની ધમારતની નજીક પડેલી
પેટી ઉપર પડી તેણે જોયું કે એમાંથી એક નુર પ્રકાશિત હતું. અને
દુર દુર ઉઘે મુઘી તેનાં કિરણો પ્રસરી ગયાં હતાં અને હવાની હલેરોમાં
“અસ્સલામો અલૈકે યખ્ન સમુદિલાહ”નો અવાજ કર્યું સાથે અચડતો હતો.

આ વિચિત્ર હકીકત જોઈને તેને ઘણી નવાઈ લાગી અને તે
આખી રાત જાગૃતજ રહ્યો. મહવર ચતાંજ તે યજ્ઞીદી અધમગે પાને
આપ્યો અને પેટીમાં શું હતું એ વિષે પુજા લાગ્યો. શિષ્ટે કંપુ કે
“મેમાં એક ખારછનુ માયુ છે જેણે યજ્ઞી સામે દ્રોહ કર્યો હતો.”

ગહેએ પુછ્યું ‘એનું નામ શું હતું?’

કંપુ કે “હુસયન ધખ્ને અલી.”

આ સામગ્રી ગહેજ સ્તંભજ ચર્ચ મયો અને કહેવા વાગ્યો. “પુણ
તમને હલાક કરે, ખરેખર અમાન ઓગ્રમા અમને ખમર આપી મયા
છે એજ કામ તમે કર્યું છે. અને અમને ખમર આપવામા આવી છે
કે જ્યારે એ બુઝુરગવાર શહીદ થશે ત્યારે આમુસમાયી લોહી વર્ષશે
હવે મારી એક વિનતી સ્વીકારે અને યોગા વખન માટે આ તમે
મુનારક મને આપો.”

ખવલીએ ક્યું, “યજીદ ખિને મોઆવિયાના દરબાર સિવાય એ માથાને હવે ક્યાંય ખુલ્લુ કરવામાં નહીં આવે, કારણ કે અમને એ બદલ બારે ઇનામ મળવાનું છે.”

રાહેએ પુછ્યું તમને ઇનામમાં શું મળશે?” કિતર મળ્યો કે “હસ હન્ગર દિરહમ.”

તરતજ રાહેએ તેને હસ હન્ગર દિરહમની એક પેલી લાવી આપી અને ઇમામનું સરે મુબારક લઈને કલીસામાં દાખલ થયો.

યજીદી અદ્દસરાએ વહેંચણી માટે યેઝી ખોલવાનો ઇરાદો કર્યો ત્યારે તેઓએ જોયું કે તેની એક બાજુએ પવિત્ર કુરઆનની આ આયત લખેલી હતી, “એવો ગુમાન ન કરતા કે અત્યાચાર આદરનામોને જે કંઈ કરે છે એથી અદલાહ અબ્દુલ્લે છે.” અને બીજી બાજુએ આ આયાન હતી, “નઝદીકમાંજ અત્યાચાર આદરનામોને જાણી લેશે કે તેઓ કેવી દુર્દશાએ પહોંચનાર છે.” ખવલીએ આ બન્ને આયતો વાંચી ત્યારે ગભરાયો અને પોતાના સાથીઓને એ વાત બહાર કાઢી ન કરવાની બદલામણુ કરી.

રાહેએ ઇમામનું સરે મુબારક મિસ્ક ને અંબરમાં તર ક્યું અને એક રેશમી કપડામાં રાખી એની આગળ ઇસ્લામનો ઇકરાર કર્યો. કેટલીક સિવાયતો બતાવે છે કે એ દિવસથી તેણે કલીસાનો ત્યાગ કર્યો અને જંગલોમાં જઈને પ્રભુપ્રાર્થનામાં પોતોની હાંધી પુરી કરી. એજ દીવસે યજીદી લશ્કરે હરોન શહેર તરફ કુચ કરી ગયું.

અઢારમી મનઝિલ-હરોન

સૌજનુલ અહબામના કર્તા હાફિઝ જમાલુદ્દીન લખે છે કે “આ કાફલો હરોન શહેર પાસે પહોંચ્યો. અહીં શહેરની ગદાર એક ટેકરી ઉપર આવેલા એક સેનાગોળમાં યદયા હરોની નામનો એક યદુદી આલિમ રહેતો હતો. એને જ્યારે એવા સમાચાર મળ્યા કે યજીદી સિપાહો કેટલીક સ્ત્રીઓ ને બાળકોને કેદ કરીને અને કેટલાક કાપેલા માથાઓને બાલાઓ

પર ચક્રાનીને શહેની નજીક આવી પહોંચ્યા છે ત્યારે એ નીચે જાણ્યો
અને તેઓના આગવાની ના જોતો ઉભો

એની આગળ ચક્રાની સિંધાને પસાર થયા અને ત્યારે
ઈમામના અંગે મુશ્કેલી ઉપર એની નજર પડી ત્યારે જાણો અજાણ ગઈ
એણે માન્યુ કે ઈમામનું માથું બાના ઉપર પવિત્ર કુશાનની આ
આથત તિવાનત ધી ધી રતુ, 'વ મ યાલમુન-અઝીન ઝનમુ અમ્ય
મન્દિનીન યન્નિમુન" આ વિચિત્ર બનાવ જોઈ એના આશ્ચર્યનો
પાગ ન રહ્યો અકસરો ધામ જાતીને એણે નધી દક્ષીકત પુછી જવારે
એણે જાણ્યું કે એ નરે મુશ્કેલી હમામનું હતું અને એ ડીઝીઓ
એમનાજ હન્મે ધામની સીઓ દલી ત્યારે એ જાણે તાર નડી પડ્યો અને
ખેવા લાગ્યો, વાળાદ, હઝરત મોહમ્મદ (મં)ની શર્ગઅતમા નાહક
ખુનની મ-1 હમેશને માટે જહન્નમ છે અને આવા દુષ્ટો અવાહના
ખાનઓજ ઉપર આવે છે અને એ મહન કમવાનુ કામ પણ એમનું
કે એટલું કહીને એણે કલમએ મહાદત્તનો ધકરાર કર્યો

તેના આ જાહેર મામળાને યજીદીઓએ તેને દમદમી આપી પણ
તે તેઓથી દબાય એવા ન હતો તદ્દના ખેચીને તેઓના મુખનામા
આપી ઉભો અને આખરે ઈમામના અંગે મુશ્કેલી ઉપર પોતાની જાન
કુશાન મને

તેની વાણ દર્શનના દનાજ પાસે દરનારનામા આવી અને તે
રખતથી લઈને આજમુખી તેને મદયા શીદ તરીકે યાદ કરામા આવે
ક દર્શન ધણુ જુનુ શહેર છે અને આજ જગ્યાએ હઝરત ઇબ્રાહીમે
નમરૂદના અત્યાચારથી અમાન મેળની હતી આ શહેર મકકાથી મે
દિનમના માર્ગના અતરે આવેનું છે

અહુલેએન દમિશ્કમાં

યજીદી મેન્ય શહેરની નજીક આવી પહોંચ્યું ત્યારે હઝરત ઉમ્મેકુલ્સુમ

૨૦ માંચુ હે બાજ એ બહુ મન નામે ૮ કીએ

આ માનગી તેની આભેમાથી આસુઓ મરી પડ્યા અને આકાશ
નન્દ મન્ને હાથ ઢાળી કીને બોલ્યો કે આ તારા તારી તારી તારી
૨૩ હુ અને પેગમની નાનાદના નાસુઓ અને કાનિયો ત્યે મારો
મણગમો તારો નહીં હુ પરી મામને મબોધીને અગા રી ૭
મન્દા ! તમાગ વિરે મે જે રામદો મ્હા એ બદન ઠમા વાસુ હુ ।
મારી આ નામી સ્વીકારશે ।

૨૪ માંચુ ૧ તારા મરી હે મારે બહુ તારી તારા સ્વીકારશે
અને તો જમાગી માથે મન્દુર કરશે

૨૫ માંચુ ૨ મન્દુર મ્હા હી મ્હાને સાએદી વિરમનમની ત્રિય મન
મને એ ૮ વિરમ દમિરકમા પાછા આપ્યા હતા, રાહેનમા મનન આન
દોલ્સન ઉજનાનો જેડ એમને બાજ મનનમી લાગી મ્હાથ મહેડીઓની
૧૦ ૬૦ તોય એના વિચારથી મામળ નામી મન્દુર મ્હાને પામે પટોના
તાર ૬ વિચિત્ર દ્રવ્ય નન્દ પડ્યુ એ તારૂ માનનમની મહેડીનો,
૧૧ માંચુએ નાચના વસ્ત્રામા અને મળીયામા સરામનો દોર ને ને
એમના આશ્વનો પાગ ન મ્હા એ મળીને પુઠપુ, આજે તમાગી ૩
દેતો વિરમ છે ૨

તેણે આશ્વર્થ પામના મ્હુ નમે માર ન્હા હી અત્તલ દેખાઓ
૭ અને એથી કદાચ મળી બીકતથી વાકિફ ન હો'

મ્હાને મ્હુ મારી ૭ લુગમી અત્તલ નહીં પણ પરગમ્મનો
૧૬ માંચુ મ્હાને સાએદી હુ

તેણે કહ્યું હે મ્હાને ! તમારી અગમ્યમી મારે એરુજ મન કે
૮ આકાશમાથી લોહી નથી વાગુ અને જમીન ધમી જતી નથી

બાઈ એમ કેમ"

કેમ નહીં ૨ આજે ૬ માંચુ ૬ મામ હુમયન અન્યદિસ્સામનુ

નવામુસ્લાદે અલયદાએ શિખરને પોતાની પાસે બોલાવીને ફરમાવ્યું. “મારી એક વિનંતી છે અને એ જો તું સ્વીકારશે તો તારો અમારી ઉપર આદરમાન થશે. આ દમિસ્ક શહેર છે. હમ્પરો નહીં જલ્દે લાવો તમારો જોનારાઓ આહીં રસ્તાઓ ઉપર એકલા થયેલા છે. માટે તું અમને કાઢ એવા દરવાજાથી શહેરમાં લઈ આવ જ્યાં વસ્તી ઘોડી હોય, અને એ જો તને મંજુર ન હોય તો શહીદોના માથાઓ અમારા ઉટોની આગળ લઈ જાવ જેથી લોકો એ જોવામાં મસ્તુક થઈ જાય અને અમારી તરફ જોવાનો તેઓને પ્રસંગ ન મળે.”

પરંતુ શિખરે એથી ઉલટું જ ક્યું. પંગમ્પરના અહલેજૈતના કેદીઓ તમારો જોનારાઓની ભારે મેદનીમાંથી લઈ જવામાં આવ્યા. ત્યારે તેઓ મોટા રસ્તા ઉપરથી પસાર થઈ રહ્યા હતા ત્યારે તમારો જોનારાઓમાંથી એક તેઓની શબ્દોથી ને ઝેરમુરિલમ જાણીને કહ્યું કે “અસ્લાહની સ્તુતિ હજો જેણે તમને હલાક કર્યા અને અશાન્તિનું મુખ કાપી નાંખ્યું.”

એના જવાબમાં હઝરત ઇમામ ઝયનુલ આબેદીન અલયહિસ્સલામે સહનશીલતાથી ફરમાવ્યું “હું શેખ તેં કુરઆન વાંચ્યું છે?”

તેણે કહ્યું, “કેમ નહીં હું મુસલમાન છું અને કુરઆન મારું ઇમાન છે. ફરમાવ્યું “તેં પવિત્ર કુરઆનની આ આયત વાંચી છે કે ‘હું પંગમ્પર કહો કે હું અસ્લાહનો અદેશ પહોંચાડવાની મારો સેવાનાં બદલામાં તમારી પાસેથી ખીજું કંઈ જ નથી માહતો, માત્ર એટલું જ કે તમે મારા અહલેજૈત સાથે પ્રેમ કરો.”

તેણે હા પાડી.

ફરમાવ્યું “તેં પવિત્ર કુરઆનની આ આયત પણ વાંચી છે કે ‘ખરેખર, હું (પંગમ્પરના) અહલેજૈત! અહલાહે દરેક ઐશ ને બદીથી તમારું રક્ષણ કર્યું છે અને તમને પાકોપાકીલા રાખ્યા છે.”

તેણે કહ્યું, “કેમ નહીં.”

ફરમાયું, “હે બાઈ એ અહલેઅયન અમેજ છીએ.”

આ સાંભળી તેની આંખોમાંથી આંસુઓ મરી પડ્યા અને આકાશ તરફ બંને હાથ ઉઠા કરીને બોલ્યો. “હે અકબાલ! હું તારી તરફ તૈયા કરું છું અને પૈગમ્બરની અવલાદના શત્રુઓ અને કાતિલો પ્રત્યે મારો અણગમો તરફેર કરું છું.” પછી હમામને સબોધીને અરજ કરી, ‘હે અરદાર! તમારા વિષે મેં જે શબ્દો કહ્યા એ બદલ ક્ષમા માગુ છું. મુ મારી આ નંખા સ્વીકારશે?”

ફરમાયું, “તે તૈયા કરી છે માટે અકબાલ તારી તૈયા સ્વીકારશે અને તને અમારી સાથે મદદર કરશે.”

પયગમ્બરના મરહુમ સદાગી સદલે સાએદી ગિરસસલમની ત્રિયારત કરીને એજ દિવસે દમિસ્કમાં પાછા આવ્યા હતા, શહેરમાં સર્વત્ર આનંદોત્સવ ઉજવાનો જોઈ એમને બારે અગ્નયણી લાગી. કદાચ શહેરીઓની કોઈ કંઈ હેય એવા વિચારથી આગળ વધ્યા સજમહેલ પાસે પહોંચ્યા ત્યારે કંઈ વિચિત્ર દ્રશ્ય નજરે પડ્યું. એક તરફ માનતાનની મહેદિકો, બીજી બાજુએ નામના જસ્સાઓ અને બગીચામાં શરાબનો દોર જોઈને એમના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો એક શામીને પુછ્યું, “આજે તમારી કંઈ કદિનો દિવસ છે?”

તેણે આશ્ચર્ય પામતા કહ્યું, “તમે કોઈ રજુવાસી અરબ દેખાઓ છો અને એથી કદાચ મળ હકીકતથી વાકિફ ન હો.”

સદલે કહ્યું, “બાઈ! હું રજુવાસી અરબ નહીં પણ પયગમ્બરનો સદાગી સદલે સાએદી છું.”

તેણે કહ્યું, “હે સદલ! તમારી અગ્નયણી માટે એટલુંજ ગમ છે કે આકાશમાંથી લોટી નથી વર્ષતું અને જમીન ધસી જતી નથી.”

“બાઈ એમ કેમ?”

“કેમ નહીં? આજે ઈરાકમાંથી હમામ હુસયન અલયહિસ્સલામનું

સરે મુખારક ચત્રીદી દરવાજામાં નેહકા માટે લઈ જવામાં આવે છે."

આ સખ્તે સામળી સદસ સ્વધન થઈ મયા યોગ વખત પડી પુછ્યું, "કેમ હે બાપ ! હમામનુ સરે મુખારક કયા દરવાજામાંથી આવવામાં આવશે?"

શામીએ સામે દેખાતા ગીઆતના દરવાજા તરફ ઈશારો કર્યો, દહા આ વાનચીત થઈ રહી હતી એટલામાં ફરથી શોર સંબળાયો, ચત્રીદી સવારો ફરકતા વાવટાઓ સાથે દરવાજામાં દાખલ થતા નગરે પડ્યા; તેઓની પાછળ બાકાઓ ઉપર સહીદોના માથાં જુલંદ હતા અને પાછળ પાછળ કમવા અને મહેમિલ વગરના ઉટો ઉપર કેટલીક દુઃખી સ્ત્રીઓ દેખાઈ. સ્ત્રીઓએ માથાના વાજથી પોતાના ચહેરાઓ સંતાડ્યા હતા છતાંયે લાખો તમાશાઓની મેદનીમાંથી પસાર થતી વખતે શરમ ને હયાથી તેઓએ પોતાની મરદનો ગુણુ મુધી નમાવી લીધી હતી. એક ઉંટ ઉપર એક નાની ઉમરની છોકરી નગરે પડી. સદસ કહે છે કે હુ તેની કમસિની અને આ દુઃખો જોઈને બેચયન થઈ ગયો. પાસે જમને મે પુછ્યું, "તમે કાણુ છો?"

ઉત્તર મળ્યો, "હું મુકયના મિન્તે હુસયન છું"

સદસે કહ્યું, "હું તમારા નાનાનો સદાખી છું. આપને આ હશમાં જોઈ માફ દાખલું ચીરાઈ જાય છે. આ વખતે મારાથી જે સેવા થઈ શકે તે કરવા હુ તૈયાર છું."

હરમામ્યું, "અની શકે તો શોહદાના માથાઓ અહીંથી આગળ લઈ જવા ચત્રીદીઓને સમજાવો"

સદસે સાચોદીએ ચત્રીદી અફસરોને કંઈ અપીલે શોહદાના માથા આગળ મોકલાવ્યા.

સદસ કહે છે કે એ લોકોએ શોહદાના માથાઓ સાથે આગળ ગયા અને એક ઘરની નીચેથી પસાર થયા. ઘરની અગાડી ઉપર પાંચ

સ્ત્રીઓ તમારો નિહાળવા કબી હતી. બ્યારે ઇમામનુ સરે મુબારક પસાર થયું ત્યારે તેઓમાંથી એકે એની તરફ એક પથર નેરથી ફેંક્યો. મે મારી આંખો બંધ કરી લીધી.

યઝીદી દરબારમાં.

અહલેબપતને ઇમામના સરે મુબારક સાથે દરબારમાં લાવવામાં આવ્યા એ વખતે યઝીદી શેતરંજ રમી રહેલો હતો અને કિફાબના જામ ચાલી રહ્યા હતા. ઇમામનુ સરે મુબારક તખ્તની નીચે રાખવામાં આવ્યું. રમતમાં યઝીદ હરીફ ઉપર ફાવતો ત્યારે જામ ઉપર જામ મુઝગાવી લેતો અને જામમાં બાકી રહેલો દારૂ ઇમામના સરે મુબારક ઉપર ટોળી નાંખતો.

અહીં યઝીદ આવી રીતે રમતમાં લીન હતો અને ત્યાં અહલેબપત તેના તખ્તની સામે ચુપ આપ ઉભા હતા. સાંજા વખત મુધી બ્યારે તે અહલેબપત તરફ મુખાતિબ ન થયો ત્યારે ઇમામ ઝયનુલ આબેદીન અબ્બે ફરમાવ્યું, "મને ક્યારથી તારી સામે કેદી તરીકે ઉભો રાખવામાં આવ્યો છે માટે હવે મને રજા આપ કે હું કંઈ કહું."

યઝીદે કહ્યું, "બલે, પણ નકકલું કંઈ કહેતા નહીં."

ફરમાવ્યું, "હું એ સ્થાને છું કે જ્યાં પહેલ્યીને માણસ કદી નકકમી વાતો કરી શકતો નથી." યઝીદે યોરો વખત રહીને ઉમેર્યું કે "હું યઝીદ! તને ખુદાના ફસમ આપીને પુષ્ટું છું: ખરું કહેલે કે પયગમ્બર અખતે આ દશામાં જોહને શું ફરમાવતો, એ વિશે તું શું ધારે છે ?"

યઝીદે કહ્યું, "હું હુસયનના પુત્ર! તમારા પિતાએ મારા હક્કો નખર કર્યો, મારા રાજ્યમાં અશાન્તિ ફેલાવી અને મારો વિરોધ કર્યો અને પરિણામે મારે તેમની સાથે જો કંઈ કર્યું એ તમે નગર નગર જોઈ લીધું."

એના જવાબમાં ઈમામે પવિત્ર કુરઆનની આ આયાત તિલાવન કરાવી, 'અને દુન્યામાં તમારી ઉપર દુઃખો આવી પડે છે અને એ અગાઉથી નક્કી થયેલા હોય છે."

યઝીદે વાનનો રૂખ ફેરવતાં આ શબ્દોથી પોતાનું બાપણ શરૂ કર્યું, "સર્વ સ્તુતિ એ અલ્લાહ માટે હજો જેણે તમારા પિતાને કલ્લ કરાવ્યા."

ઈમામે તરત ફરમાવ્યું, "મારા પિતાને કલ્લ કરનાર ઉપર અલ્લાહની લા'નત હજો"

યઝીદ તો આરા પ્રસંગની શદ્દજ જેઠ રદયો હતો. ઈમામનાં આ શબ્દો સાંભળી તેણે તરતજ એમની મરદન મારવાની આજ્ઞા કરી.

ઈમામે ફરમાવ્યું, "હે યઝીદ! જો તું મને કલ્લ કરીશ તો પયગમ્બરના હરમની સ્ત્રીઓને વતન સુધી કાણ પહોંચાડશે?"

આ શબ્દો ઈમામે કંઈ એટલી બધી બાધુસીથી કહ્યા કે, યઝીદ જેવા પાપીનું મન ડગી ગયું. તેણે કહ્યું, "તમેજ એમને વતન સુધી પહોંચાડજો"

ત્યાર પછી તે પાપીએ એક સાકડી લઈને ઈમામના સરે મુશ્કારક સાથે એવી બેઠાઈ કરી કે પયગમ્બરના સહાર્થી અત્યુ બરઝતુલ અરસમીથી ન રહેવાયું. તરતજ ઉભા થઈ ગયા અને યઝીદને સંબોધીને બોલ્યા, "ફિટકાર હજો તારી ઉપર! હે યઝીદ! તું ઈમામ હુસયન અસલ્યલ્લિસ્સલામના દાંતો સાથે આવી બેઠાઈ કરે છે! વરસાદ! પયગમ્બરને નજરોતનજર એ દાંતોને સુમતા જોયા છે અને હઝરત ફરમાવતા હતા કે હસન અને હુસયન જમતના જવાનોના સરદાર છે." ખુદા એમના કાતિલોને દશાક કરે અને પોતાની રહેમતથી દૂર રાખે."

આ શબ્દો સાંભળીને યઝીદ અત્યુ બરઝને દરબારમાંથી બહાર જવાની આજ્ઞા કરી. અત્યુબરઝા ઉડ્યા અને જળી વખતે કહેતા ગયા.

“હે યજ્ઞીદા! ખુદ તારા હાથો બાંગી નાંખે.”

એવોજ બનાવ પયગમ્બરના એક બીજા સહાથી સમરા ઇબ્ને
બનાહ ઇબ્ને જુન્દુલ માટે બન્યો એમના ઉપદેશના જવાબમાં યજ્ઞીદે કહ્યું,
“તું પયગમ્બરનો સહાથી ન હોત તો હું તારી મરદન મારવાનીજ આજ્ઞા
કરત.” સમરાએ કહ્યું, “પયગમ્બર સાથે મારા માન હોવા
એસવાતું તું એટલું માન રાખે છે કે મારી મરદન મારવાની આજ્ઞા
નથી આપતો અને ઇમામે દુસયનના મામલામાં તને એમના સગપણનો
શિદ્ધાત્ર ન રહ્યો અને તેં એમને શહીદ કર્યા!” આ વાતોની દરખાશો
ઉપર એટલી બધી અસર પડી કે સૌ કોઈની આંખોમાં આંસુ ભરાઈ આવ્યા.
રોમના સુલ્તાનનો પ્રતિનિધિ.

યજ્ઞીદના દરખાશમાં બીજા દેશના પ્રતિનિધિઓમાં રોમના સુલ્તાનનો
એક ખ્રિસ્તી પ્રતિનિધિ પણ હાજર હતો. તેણે ઇમામના સરે મુબારક માટે
યજ્ઞીદને પ્રશ્ન કર્યો. પ્રથમ તો યજ્ઞીદે તેને “તને એની શી ચિંતા?” કહીને
ટાળીજ દેવાનો ઇન્કાર કર્યો. પરંતુ બ્યારે તેણે કહ્યું કે “હું અહીંથી મારા
સુલ્તાનની સેવામાં જઈ છું ત્યારે તે અહીંના દરેક બનાવ વિષે મને પ્રશ્નો
કરે છે” ત્યારે તેણે કહ્યું કે, “આ દુસયન ઇબ્ને અલી (અ.)નું માથું છે.”

તેણે પુછ્યું. “તેની માનું નામ?”

હતાર મળ્યો કે; “હાતિમા. (સ. અ.)”

તેણે પુછ્યું, “શું પયગમ્બરની લાડકવાળી શાદબદા હાતિમા?”

હતાર મળ્યો કે “હા”

આ સાંભળીને તેણે કહ્યું, “અફસોસ છે તારી ઉપર અને તારા
ધર્મ ઉપર. મારો અને તારો ધર્મ એક ન હોઈ શકે. મને જ્ઞે, કે હમરન
દાઉદ (અ.) અને મારી વચ્ચે ૭૦ પેઢીઓ થઈ છે છતાં આજ સુધી
બંન્ધાં બંન્ધાં હું જઈ છું ત્યાં ત્યાં ખ્રિસ્તીઓ ને યહુદીઓ મારા પગ
નીચેની રૂઠ ઉપાડીને આંખે ને કપાચે લગાડે છે અને તમે સોદાએ એવા

પુત્રુગવારનું લોકી વહાવ્યું છે જેમની ને તમારા પયગમ્બરની વચ્ચે હજી માત્ર એકજ પેઢી થઈ છે. હવે સાંભળ: આ વાત વિગતવાર મેં તને એટલા માટે પુછી હતી કે એક વખતે હું ચીનના એક ટાપુમાં જઈ નહ્યો, જ્યાંથી અંબર, કપુર અને ચાકુત આવે છે. ત્યાં ખ્રિસ્તીઓના ધણા દેવળો છે. કનીસએ હાદિર નામના દેવળમાં લાલ ચાકુતથી મુસન્નિગત થયેલું એક વાસણ છે જેમાં હઝરત ઇસા (અ.) ના ગર્ધકાની ખરી રાખેલી છે. દર વર્ષે હમ્મરો ખ્રિસ્તીઓ એની ઝિયારત કરવા આવે છે. એક આ પ્રજા છે અને એક તમે છો કે તમારા પયગમ્બરના પુત્રને કતલ કરો છો। હજર તમારા કામોમાં વ્યસ્ત ન આવે.”

આ રાખેદો સાંભળી યઝીદ અગ્નિ પેદે મળગી ઉઠ્યો અને તરતજ તેની ગરદન મારવાની આજ્ઞા આપી.

ગરદન મારવાની આજ્ઞા સાંભળી રોમના સુલ્તાનના પ્રતિનિધિએ કહ્યું, “સર્વ સુતિ અલ્લાહ માટે હજો. હે યઝીદ! ગર્ધ રાતથી હું એક વાતમાં મુંઝાયો હતો. મેં સ્વપ્નામાં જોયું કે તમારા પયગમ્બર પધાર્યા અને મને સ્વર્ગની ખુશ ખબરી પહોંચાડી એથી મને નવાઇ લાગી. પણ હવે હું ખરા દિલથી ઇસ્લામનો સ્વીકાર કરું છું.” એટલું કહીને તેણે ઇમામનું સરે મુખારક પોતાના ખોળામાં લઈ લીધું. અને એને ખોસા આપવા લાગ્યો એજ સ્થિતિમાં યઝીદી જલ્લાદોએ એનું કામ તમામ કર્યું. (રહમકાહુ અલ્લયહ) યઝીદ અને જાસલીદ.

નાસિખતવારિખના કર્તા રોમના એક ખીજા પ્રતિનિધિ જાસલીદે મસરાની વિષે ઉલ્લેખ કરતાં લખે છે કે યઝીદનાં દરબારમાં ઇમામનું સરે મુખારક જોઈને બેચેન થઈ ગયો. તેની આંખોમાંથી આંસુઓ સરી પડ્યા અને તે યઝીદને સંબોધીને બોલ્યો હે અમીર! આ પવિત્ર હોટ પરથી તારી છડી હટાવ. મેં પયગમ્બરને એ હોટને સુંગન કરતાં જોયા છે. એક વખત મારી મુવાવરથામાં એક વેપારી જરૂરત અંગે હું મદીનતુનખીમાં

૧૪' ચલ્યો. ત્યાં પહોંચીને પૈગમ્બરના દર્શન મારેલી મારી આતુરતા બેઠક વધી ગઈ આખરે થોડુંક મિસ્ક અને અંખર નોહકા તરીકે સાથે ગઈને હું પૈગમ્બરની સેવામાં દાખર થયો, પૈગમ્બરના ચહેરા ઉપર કંઈ અસાધિક તેજ જોઈને હું તો આવ અંગાઈજ ગયો." એટલામાં પૈગમ્બરે મારું નામ પૂછ્યું મેં મારું નામ અબ્દુરરામ (સુર્યનો પુત્રી) બતાવ્યું દત્તરને ફરમાવ્યું, "હું અબર્યા તાર નામ અબ્દુલ વહાબ પાડું છું."

પૈગમ્બરની વાતચીત અને વર્તન ધરથી મને હઝરત ઈસાની આગમ્યેની યાદ આવી—“અને હું મારી પાછળ આવનાર એક મદાન પૈગમ્બરની ખુશખબરી સંભળાતું છું: તેનું નામ અહમદ હશે.” મને ઇસ્લામ ઉપર શ્રદ્ધા આવી અને ત્યારથી હું મુસલમાન થઈ ગયો.

એ ૫૪૧થી જ્યાં સુધી હું મદીનામાં રહ્યો ત્યાં સુધી વખતો વખત પૈગમ્બરની સેવામાં દાખર થતો રહ્યો એક દિવસે ઉમ્મુલ મોમિનીન ૬૦ ઉમેરફમાને ત્યાં પૈગમ્બરની સેવામાં હું બેઠો હતો. એ વખતે ઇમામ દસન અને ઇમામ દુસયન અલયહિમસ્સલામ અંદર આવ્યા. પૈગમ્બરે પોતાના હાથ સંખાવ્યા અને પોતાના બન્ને નવાસાએને ખેણામાં બેસાડીને ખ્યાર કરવા લાગ્યા. ખ્યાર કરતી વખતે હઝરત ફરમાવતા જતા હતા કે “હે દુસયન! તને કલ કરનાર અને તારા કાતિસને શહાપ કરનાર બન્ને આલ્લાહની રહમતથી દુર રહેશે.”

બીજા દિવસે પણ એજ બનાવ બન્યો. થોડા વખત પછી બન્ને શાહજાદાઓ પૈગમ્બરની પાસે આવ્યા અને કહેવા લાગ્યા, “નાના જન! અમે આપસ આપસમાં જોર અજમાવીએ છીએ. આપ અમારા પરિક્ષક બનો અને અમને જણાવો કે; અમારામાંથી કોણ વધારે બજવાન છે. પયગમ્બરે ફરમાવ્યું, “હાલાઓ! એ કરતાં તમે બન્ને કંઈ લખી લાવો. જેનાં ગણરો વધારે સુંદર અને ચોખ્ખા હશે તે વધારે બજવાન ગણાશે.” બન્ને શાહજાદાઓ ખુશ ખુશ થઈને અંદર ગયા અને થોડા વખતમાં

પોતાપોતાના લખાણો માથે પેગમ્બરની સેવામાં હાજર થયા પેગમ્બરે
 ફરમાવ્યું, “મારા વ્હાલાઓ! હું લખી ગયેલો નથી, તમે તમારા આ
 લખાણો તમારા પિતા પાસે લઈ ગયો: તેઓ એનો ચુકાદો આપશે.”
 બન્ને જણો હઝરત અલીની સેવામાં હાજર થયા. એકના લખાણ ઉપર
 ખીમતના લખાણને સરસાઈ આપ્યાથી બાળકોનું મન દુઃખાશે એ વિચારથી
 હઝરત અલીએ પોતાના બન્ને પુત્રોને ૬૦ કાતિમા સ૦ અ૦ પાસે જવા કહ્યું.
 માતાએ પણ એવા વિચારથી કાઈ ચુકાદો નો આપ્યો નહીં. પરંતુ
 પોતાના ગળામાંની મોતી માળા ઉતારીને એનાં મોતીઓ જમીન ઉપર
 વિખેરી નાંખ્યા અને ફરમાવ્યું કે “તમારામાંથી જે વધુ મોતીઓ વીણી
 શકશે તેના અઢારો સુંદર ગણાશે.” મોતીઓમાં સાત મોતીઓ હતા બન્ને
 બાળકો ત્રણ ત્રણ મોતી વીણી લીધા અને બાકી રહેલો એક મોતી
 મેળવવા બન્નેએ હાથો લંબાવ્યા એ વખતે હજાફે એ મોતીના બે
 કટકાં કરી નાંખ્યા અને દરેક બાળકે અડધો અડધો મોતી હાથ કર્યો. હે
 આગીર જે બાળકોનું ખુદા અને તેના પ્રીય પયગમ્બર પાસે આટલું માન
 હોય તેઓ સાથે તું આવી નિર્દયતાથી વર્તતા જરાય અચકાએ નહીં!
 થિકકાર દળે નારાં છવન પર. અજ્ઞાહ તને પોતાની દયાથી દુર રાખે.

રોમના એ પ્રતિનિધિ સાથે યઝીદે કેવી વર્તણૂક કરી એ વિશે
 નાસિખુત્તવાદીઓમાં કંઈ ઉલ્લેખ નથી.

એ પછી દરબાર બરખાસ્ત કરવામાં આવ્યો અને અહલેઐતને
 એક અંધારા કેદખાનામાં લઈ જવામાં આવ્યા હમામનુ સરે મુબારક
 કેદખાનાના દરવાજામાં લટકાવી રાખવામાં આવ્યું.

પાછા દરબારમાં.

ખીમત દિવસે અહલેઐતને પાછાં દરબારમાં લાવવામાં આવ્યાં.
 યઝીદે હમામ ઝયનુલઆબેદીન અલયહિસ્સલામને સબોધીને વાતની આવી
 રીતે શરૂઆત કરી, “હે હુસયન છંને અલી (અ૦) તમારા બાપ અને

દાદાએ રાજ્યની લગામ પોતાના હાથમાં લઈ લેવા માટે ઘણું ઘણું કયું
પરંતુ અલ્લાહનો પાડ છે કે તેણે તેઓને કાલ કરાવ્યા અને તેઓનું
સોહી વહેવરાવ્યું.”

એના જવાબમાં ઇમામે ફરમાવ્યું, “હે મોઆવિયા અને હિન્દના
પુત્ર! એ પદ્ધિઓ તો તું જન્મ્યો નહોતો ત્વાસ્થીજ અમારા માટે નક્કી
થયેલી હતી એવોહદ. બદ્દ અને ખંદકની લડાઈઓમાં પૈયગમ્બરની ધન્યો
મારા દાદાના હાથમાં હતી. અફસોસ છે તારી ઉપર, હૈયઝીદ! તેં મારા પિતા,
કાકા, સગા અને પિત્રાઈ બાઈઓ સાથે જે નિર્દય વર્તણૂક અકાલી છે
એની બચકરતાની જો તને જરા પણ સમજ હોત તો અને ખાતરી છે
કે તું દીવાનો થઈને જંગલોને રણમાં નહારી મત અને આખી નિંદગી
રડવા ને આસુઓ પાડવામાં માગત. મારા પિતા, અલી અને
હાતિમાના ફરજંદનું માથું અને તારા દરવાજા ઉપર લટકાવવામાં આવે!
હે યઝીદ! હવે તારી આ કરણીનું ફળ ચાખવા તૈયાર થઈ રહે. ખરેખર
આગેરતમાં તારા માટે સખત અઝાબ સિવાય બીજું કંઈજ નથી.”

ઇમામના આ શબ્દો સાંભળી યઝીદ લાલ્લીપીળો થઈ ગયો અને
તેણે તરતજ ઇમામની મરદન મારવાની આજ્ઞા કરી. જલ્દશહે તત્વાર
એચી પણ વાર કરવાં જતાં તેનો હાથ સુકાઈ ગયો. આ અમલકાર જોઈને
દરબારીઓ સૌ ધબરાઈ ગયા. યઝીદનું અજેઅંગ ફૂલવા લાગ્યું. તેણે
તરતજ પોતાની આજ્ઞા પાછી એચી લીધી. જલ્લાહ પોતાની આ અવદયા
જોઈ રડી પડ્યો અને ઇમામની પાસે માફી માંગી. ઇમામે તેના માટે
દોષા કરી અને તરતજ તેનો હાથ તંદરસ્ત થઈ ગયો.

યઝીદ જોઈ રહ્યો હતો કે આમ દરબારમાં આવા બનાવો બનવાથી
પ્રજાના હૃદયોમાં તેના પ્રત્યે તિરસ્કાર વધતોજ જતો હતો. થોડા વધુ
વખત સુધી અહલેન્નૈત દરબારમાં ઉભા રહે એ તેને પોતાની અને
પોતાનાં રાજ્યની સલામતી માટે અત્યંત હાનીકારક જણાયું. આથી તેણે

અહલેખેતને તરતજ કેદમાં લઈ જવાની આજ્ઞા કરી.

એક સ્ત્રીની નિર્દય કતલ.

ધણા દલાડા સુધી અહલેખેત કેદ રહ્યાં. શરૂઆતના થોડા વખત દરમિયાન યજ્ઞીદ જાડુ સખ્તાઈથી વર્ત્યો—આજ્ઞા એ હતો કે સખ્તાઈથી જ્ઞીને કોઈ નેનાં ગત્યની વિરુદ્ધતા કરવા ન પામે અને તેણે અહલેખેતન ઉપર ગુસ્સેલા ભયંકર આત્યાચારો દંકાઈ જાય. પરંતુ એ સખ્તાઈની અસર ઉડીજ થવા માંડી. જેમ જેમ અહલેખેત તરફ વધુ સખ્તાઈ દેખાડવામાં આવી તેમ તેમ યજ્ઞીદશાહી પ્રત્યે ભોંકોના હૃદયમાં વિરોધ અને તિરસ્કાર વધ્યેજ ગયા. પાપનો ઘડો સાવ ભરાઈ ગયો હતો. એને હવડાતાં વાર ન હતી. યજ્ઞીદને પાછળથી એ હકીકત જાણાઈ ખરી, પરંતુ ઘણી મોડી.

એક વખત એવો હતો કે પયગમ્બરના કુકુંબીજનોનું નામ સુધાં તેની સામે કોઈ માનપુર્વક લઈ શકતું ન હતું પરંતુ હવે વસ્તુસ્થિતિ સાવ ફેરવાઈ ગઈ હતી. તેના પોતાના દરબારમાં તેને દરેક વખતે પયગમ્બરના કુકુંબીજનોનું નામ માનસહિત સાંભળવું પડતું હતું.

એવા પ્રસંગે કોઈ કોઈ વખતે તે ઉરકરાઈ જઈને પાછો સખ્તાઈ વાપરવા લાગતો—અને એની અસર પણ એટલીજ ઉડી થતી.

અસ્લામાં અશુસ્તિલાક સદતની જગ્યાની એવા એક બનાવતું વર્ણન કરતાં લખે છે કે એક દિવસે અમે યજ્ઞીદની પાસે બેઠા હતા એવામાં એક અત્યંત રૂપવંતી સ્ત્રી દરબારમાં ઘખલ થઈ એવી ખુબસુરત કુમારિકા અમે અગાઉ કદી જોઈ ન હતી. યજ્ઞીદની પાસે આવીને તેણે પૂછ્યું, 'હે યજ્ઞીદ ! ઇરાકથી તારી આગમ આ કેવું માયું લાવવામાં આવ્યું છે ?'

તેણે જવાબમાં કહ્યું કે "હુસયન દખ્ને અલી (અલયદિગમ્સલામ)નું." કુમારિકાએ કહ્યું, વસ્લાહ ! આ દુઃખ એમના નાના, મામાપ અને કુટુંબ માટે અસહ્ય છે. ખુદ યાહેદ છું હે યજ્ઞીદ ! અત્યારે હું આરામની

નિદ્રા લઇ રહી હતી. મેં સ્વપ્નામાં જોયું કે આમ્રસના દવાળ ઉઘડ્યા અને પાંચ મોટા માણસો અગ્નિ સાથે નીચે ઉતર્યા અને તારા મહેલની પાસે આવીને કહેવા લાગ્યા કે આ ઘરને બાળી નાંખો, નિર્દોષ લોકોનો બદલો લેનાર અલ્લાહનું એજ ફરમાન છે.”

આ શબ્દો સાંભળી યજ્ઞદેવે બ્રાહ્મ પીઠો થઇ ગયો અને જવાબમાં કહેવા લાગ્યો, “ફિટકાર હજો તારી ઉપર ! તું મારા દેશમાં મહે છે અને મારે ત્યાં પરવરિશ પામે છે છતાંપ આવી વાતો કરતાં બહીતી નથી ! હું તને ઘણી ખરાબ રીતે કતલ કરાવીશ.”

તેણે પુછ્યું, “કંઈ એવી ચાલ છે કે જેથી તું મને ક્ષમા કરી શકે ?”

ઉત્તર મળ્યો, “હા મિત્થર ઉપર જમીને અલી અને એના વંશજો ઉપર લાંનત કર. હું તને માફ કરીશ”

આ શબ્દો સાંભળી તે કુમારિકા મિત્થર ઉપર ગઈ અને મોટા અવાજે દરબારીઓને મએલતા બોલી, “હે લોકો - તમને ખબર છે કે યજ્ઞદેવે મને એવી આજ્ઞા કરી છે કે, હું હઝરત અલી અં અને એમના પાક અહલેયેત માટે ખરાબ બોલુઃ એ છતાં કે હઝરત અલી કૌસરનું પાણી પાનારા છે અને કયામતના દિને લિવાએહમદ થયું એમનાજ હાથમાં હશે અને એમના બન્ને પુત્રો જમતના જવાનોના સરદાર છે. હે લોકો ! તમે સંત્રાળણીતા થાઓ કે યજ્ઞદેવ અને યજ્ઞદેવની બધામત કરનારા અને ઇમામ હુસયન અલમહિરસલામને કતલ કરનારા સોની ઉપર અલ્લાહની અને લાંનત કરનારાઓની લાંનત હજો અને હઝરત અલી અને એમના અહલેયેત ઉપર અલ્લાહની રદમત અને સલામતી હજો. આ માફ ફરમાન છે. એ ઉપર હું છવું છું એની ઉપર મરીશ અને એ સાથે ન્યાયના દિવસે અને ખુદાના દરબારમાં હજર થઈશ.”

તેના આ શબ્દોએ યજ્ઞદેવનું હૃદય ચારી નાખ્યું. તે ચુસે થઈને

ઉભો થઈ ગયો અને તરતજ નેની ગરદન મારવાની આજ્ઞા કરી. આજ્ઞાની વાર હતી. જઈશાહ તદ્વાર સાથે આગળ વધ્યો અને તે કુમારિકનું નિર્દોષ લોહી યજ્ઞીદી દરબારમાં રેડાયું.

યજ્ઞીદની પશેમાની.

આવી આવી નિર્દયતાથી યજ્ઞીદશાહી પ્રત્યે સર્વત્ર બારે તિરસ્કાર ફેલાયો. યજ્ઞીદને હવે ઘણી નમનતાછથી કામ લેવું પડ્યું. તે લાચાર હતો. અહલેચૈત તરફ સંભાર્ષ કરવા જતાં તેના રાજ્ય પ્રત્યે વિરોધ વધ્યેજ જતો હતો. છેવટે તેણે અહલેચૈત તરફ કંઈક નમ્ર વર્તણૂંક રાખવા માંડી. ખાનગી રીતે તે ઇમામે ઝયનુલઆબેદીન અલયહિસ્સલામને કેદમાંથી પોતાની પાસે બોલાવતો અને લાંબા વખત સુધી તેમની સાથે વાતો કરતો. એ વખત દરમિયાન તેણે પોતાને ઇમામ હુસયનના ખુન માટે ખિનકમુર કરાવવાના ઘણા પ્રયત્ન કર્યા પરંતુ બચ્યા.

એ છતાં અહલેચૈતની સ્થિતિ તો જોવી ને તેવીજ હતી. તેઓનાં દુઃખોમાં કંઈપણ ઘટાડો થયેજ ન હતો. નીચેના એક બનાવ પરથી એ હકીકત સ્પષ્ટ જણાઈ આવશે.

એક દિવસે ઇમામ ઝયનુલ આબેદીન અલયહિસ્સલામ યજ્ઞીદ પાસે યહને કેદમાં જઈ રહ્યા હતા. રસ્તામાં મિન્દાહ ઇબ્ને ઉમર સાથે મુલાકાત થઈ. મિન્દાહે મિઝાજપુર્ણ કરી હઝરતે ફર્માવ્યું, “હે મિન્દાહ ! અમારી મિસાહ એ બનીછસશબલ જેવી છે જેઓના પુરેપો કતલ કરી નાંખવામાં આવ્યા અને સ્ત્રીઓ છોડી દેવામાં આવી. આજ સુધી અરબોએ ગેર અરબોપર એમ કહીને ફજ્ર કરતા હતા કે મોહમ્મદ સં અમારા દેશમાં જન્મ્યા છે અને કુરચશ કબીલાના લોકો અરબોના ખીજા કુટુંબો ઉપર એમ કહીને ફજ્ર કરતા હતા કે હઝરત પયગમ્બર અમારા કબીલાના છે અને આજે અમે એમનાજ વંશજો અને અહલેચૈત છીએ કે આવી નિર્દયતાથી કતલ કરવામાં આવ્યા અને કેદ બોગવીએ છીએ.”

અહરેજેતના નાના નાન્ય બાળકો અને સ્ત્રીઓએ, અધારા કેદખાનામાં, ઘણા દીવસો સખત દુઃખ અને કટમાં વીતાડવાં ખરેખર પયગમ્બરના કુટુંબીઓનો માટે એ ભારે સખત પરિક્ષા હતી અને એમાં પસાર થઈને એ પવિત્ર આત્માઓએ ઇસ્લામની વીરાન અને ઉન્નત પડેલી જમીનને રસકસથી જરપુર કરી નાંખી. એનાજ પ્રતાપ છે કે આજે આપણે ઇસ્લામનું અમૃતજળ પીવા માગ્યશાળીયયા છીએ. દમિશ્કની મસ્જિદમાં ખુલ્લો.

એ અરસા દરમિયાન એક દિવસે યઝીદે ખતીબને મિઝબર ઉપર જઈને બનીફાતિમા માટે ખરાબ બોલવાની આજ્ઞા કરી. તરતજ આજ્ઞા પળાઈ. એ વખતે ઈમામ ઝયનુલઆબેદીન અ. મસ્જિદમાં હાજર હતા. ખતીબના આક્ષેપો સાંભળીને હઝરતે ફરમાવ્યું. “અફસોસ છે તારી ઉપર, હે ખતીબ! એક બંદાની ખુશામદ કરવા માટે તેં તારા સરજન-દારની નાફરમાની કરી અને અમિમાં પોતાનું રહેઠાણ બનાવ્યું!” એટલું કહીને હઝરતે, યઝીદ તરફ ખિલાજ કર્યો. “હે યઝીદ! તું રગ આપતો હોય તો હું મિઝબર ઉપર જઈને ખુલ્લો તરીકે થોડુંક કહેવા માંગું છું.”

યઝીદે પ્રથમ તો આજ્ઞા ન આપી, પરંતુ ભારે લોકોએ હઝરતનો ખુલ્લો સાંભળવાની બેદદ આક્રમ્શ દેખાડી ત્યારે તેણે લાચારીએ રગ આપી. ઈમામ મિઝબર ઉપર ગયા સૌથી પહેલાં અલ્લાહની સ્તુતી બાજવી ને પયગમ્બર સ. ઉપર દુરદ મોકલ્યા પછી નીચે પ્રમાણે ફરમાવ્યું: *

* અહિં સુધી બાઈબલફરઅશી ‘અસીર’ એ અનુવાદ કર્યું છે.

ખુલ્લાનો સાર. ૩

હે સોને' ખુદારદે કરીમે જાન અને મુદિ, તેમજ વિનતા અને શૂરતાની અમોને ખામ બક્ષીશ કડી ડ, તેમજ અમાન પ્રત્યેના પ્રેમથી, મોખમીનોના દિયોને પુણુ કડી દીધા છે એવું જ નહિ, પ-તુ હ૦ મુદમદ નન૦ ની ખાનમારી દરેક કડતા મોટા દબાવે આપે છે

જે સોને મને જાણુતા હોય, અને જે નહિ જાણુતા હોય, એ સર્વને હું માગી પ્રતિજ્ઞા અને નસતમાથી રાગન કડ છું, કે હું સાહેબે મના અને મિનાનો પુન છું, ૨ માહેમે ઝમઝમ અને મકાનો બેટા છું, હું એના વશમાથી છું કે જેના પુરંજો અમાના હજીવ અમ્મદને પોતા ॥ દામનથી ઉપાડયો હતો. હું એનો દિકરો છું કે જેણે ખુરા પર મારા થઈ સર્વ આકાશનો વિહાર કર્યો છે હું એનો ખામક છું કે જે મિદસ્તુન મુન્તહા (હ૦ અબરહિની ઉડાની છેલ્લી હદ) સુધી પહોચ્યા હતા, અને ખુદારદે કરીમે પોતાની વદીનો ખજાનો ખતાયો હતો હું તેનો માડસો છું કે જેણે એ તવવાર અને મે લાનાઓને એ માથે લઈ પુદમા અપવાબ્યુ છે હું એનો મતાન છું કે જેનાથી કાફરાએ સત્ય માર્ગ મેળવે હતો હું એની આવાહ છું કે જેણે હ૦ અમુયે ખુદા મય૦ ના સારે બે દિગરત કરી હતી જેમાથી એ મઓબે અમુતાલિમમા અને ખીજ મદિનામા, હું એનો ફરજદ છું કે હ૦ અમરુવ જેના મિત્ર હતા, અને હ૦ મિકાઇલ જેના મહામક હતા હું તેની આપમાથી 'હું કે જેણે ફિલા ખોરોને જડમુળથી ફેંકી દીધા, એમણેજ તક્ત અને ઝુમયગના લસકગને ઊભા બિલ્લ કરી નાખ્યું, અને શામના સનિકાને પોતાની તેજદર નવાની કાપી નાખ્યા

હું જનામે કાતેમગુઝરહેરા અને જનાબે ખદિરતુ'કુમરાનો ખામ

• આવીથી છેવટ સુધી ખામિયુલામુસેન મગીરે અનુવાદ કરેલ છે.

હું અરે! હું એનો ફરજદ છું કે જેના હવન તારને કું આગળીઆવી
 તોડી નાખવામાં આવ્યું અને પ્યામની હાલતમાં જેવું માથું ઘડયી જુદું
 ફરી નાખવામાં આવ્યું હું તેનો લાલ છું કે જેની લાલને ફરજલાની
 બળતી રેતી પર ઉઘાડી ગઈ દેવામાં આવી, અને અજા તેની કુનારી
 ક્ષેત્રમાં આવી હું એનો ફરજદ છું કે જેવું માતમ આકાસપર ફરિશ્તાઓએ
 ક્યું અને છતાં તેમજ માનવો ભૂમીપર રડવા એટલુંજ નહિ બધે પગ
 પકિતિ નુકસાન પણ રદનમય રહ્યાં હું તેનો ભેટા છું કે જેવું માથું નેત્રા
 પર ચડાવી એક શહેરથી બીજા શહેરમાં ફેરવવામાં આવ્યું, અને તેની
 અહલેજેતને બધીવાન બનાવી ફરજલાથી ગમ સુધી ઉઘાડે માથે લઈ
 જવામાં આવી.

હે લોકો! તમે સાલિ ગ્હો, કે હું ખુદનાં હજાર હજાર શુદ્ધ
 ફરજદ છું કે તેજો અમે અહલેજેતને કપરી કમોડીમાં થયેા, અને તે પણ
 આવા સમયે કે જે સમયે વિદાયતની ધજા અમારા હાથમાં હતી, અને
 શુભગદીનું સુકાન અન્થોનાં હાથમાં હતું.

મજકુર ખુલ્લાનો તરજુમે “નાસેખુ-તવાગીખના આધારે કરવામાં
 આવેલ છે હવે અહીં એ ખુલ્લાનો પણ આ નીચે આપીયે છીએ કે
 જે હમાન અમદગઈનીએ “નૂરુલઅયન” માં લખેલ છે.

“હે હાજર રહેલાઓ! હું તમને દુન્યાની તે વસ્તુઓથી ડગડ છું
 કે જે બધી નાશ થનારી છે (ધ્યાન કરો) આ દુન્યાએ વિનાયબા કાળને
 નફતાં જેમ ફરી દઈલ છે. (હે લોકો) તે કૌમના લોકોનું આયુષ્ય
 તમાગથી વિશેષ હતું અને તમારાથી પણ અધીક ધનીક હતાં પરંતુ
 અને માટીના કિડાઓએ તેઓનાં દેહને કારી ખાધું. આવું છતાં શું
 એમ મમજે છો? કે તમે દુન્યામાં હમેશા જીવતાં ગ્રહેશો તમારી આવી
 હમિજાને છેડી રાખો કારણ કે તમને તે લોકોથી એક દીવસ જરૂર મળવું છે,
 તમારા હવનનો કેટલોક ભાગ તો સિતી ગયો અને હવે જે આટલા રહેલ છે -

તેના નામને જી અને માન આવે ન પડેલા તમારી કૃતિઓથી અવગ
ચેતના (વાદ નોમો) થી તમારી તમારો જોડો અને રમી રમી
તમારો અને ખુદા નમર તમારી નામની દિશામાં આપ્યો.

ખુદાના આગમ દિશામાં કૃતિઓનો પાષીઓની રેલ છે અને
એના ગરિબો નુશાન ખમનાન છે પરંતુ તે નમયે તેવાઓનું પશ્ચાત્તાપ
નથી પણ વામ દાયક નિરુદ્ધો નહિ, તેઓ આફર કરો, પામ કોઈ
નામની નહો, માન તેની નહીજ તેની કૃતિ અમલ દો (ખેખર)
તમારો પન્દરકિશોર કોષ પર જુદા કરો નથી.

હે શોમા તમારોમાથી જો લોલો અને જાણે જે એ નહો છે, અને
જે નથી જાણના એ જાણતા થઈ જાય જે જે અથી અને કૃમયન છાન
નથી (અં) છુ, અને જાણમે કૃતિઓનુંકરોગનો પાન છું. જે કૃતિ
ખરિજનુપ, કૃષ્ણ છુ, અને માગમે મદન વમિનાનો ખાણ છુ અને
જેની એ બાદમાથી છુ કે જેના માથે મવાએકરોગનો આગમના
નમજ પડી છુ એનો કિંગ છુ કે જે જુધિ અને મેઅનુજનો માથે છે,
જેનો મેટો જુ કે જે માટેમે કુશાન અને કમલ છે, જે મેય
મદમદનો કર્જ છે, જે કૃપાદાનીનો કિંગ છુ, જે તેનો કર્જ છુ
કે જે નુગની તાજના માને છે જે તેનો લાક્ષ્ય છુ કે જે જુગકપ આ-
થયે, જે તેનો કર્જ છુ કે જે કવમએ કવમાથ્ય (અં) છે. જે તેનો
મતાન છે કે જે કુશાનના મહાને જાણના છે જે તેનો કર્જ છુ
કે જે પન્દરકિશોર અને આગિ છે જે તેનો કર્જ છુ કે જેનો પોતાનું
વચન બનાવ પામુ છે

જે ખુદા એદોજલાના પવગબગનો પુત્ર છે, જે નેક બદના
મદાનો પુત્ર છુ જે એનો કર્જ છુ કે જેની પર સુએગક
નાજિલ નવામા આજુ જે એનો કર્જ છુ કે જેના પર ખુદાની
ખામ મહેબાનીઓ છે જે એનો કર્જ છુ કે જેને કુશથી ગલીદ

કરવામાં આવ્યું, હું એનો ફરજાંદ છું કે જેનું માથુ મળા પાછળથી કાપી લેવામાં આવ્યું હું એ તરસ્યોનો પુત્ર છું કે જેને નરસેયો કનસ કરવામાં આવ્યું. અરે! હું એનો ફરજાંદ છું કે જેની લાશ કરબલાની ખુમી પર કકન અને કચર વિનાની પડી રહી. હું એનો ફરજાંદ છું કે જેની મઝખુમી પર આકાશનાં ફરિસ્ટાઓ રડ્યા.

હે લોકો! અસ્લાહો અસહય દુઃખોથી અમારા પરિક્ષા લીધી છે. અને તે પણ એવી રીતે કે અમારા હાથમાં દિવસતની ધવગત આપી, અને અમારા વિરોધીઓને નુકશાન ખમતા બનાવ્યો, અને એમ કારણે અમને અસ્લાહ પાકે દુન્યા પર મહાન મરતબો આપ્યો. ખુદાએ અમને એ બક્ષિશો આપી છે કે જે અન્ય કોઈની પાસે પણ નથી જાન વિદ્વતા શૂરતા ખુદાનો પ્રેમ રસુલે ખુદા (સં) ની મહોમ્મન આ પાંચ વસ્તુઓ માત્ર અમનેજ આપવામાં આવી છે. અન્ય કોઈને પણ નથી આપી.

ત્યારે ઇમામ ઋયનુસ અબ્બેદીન અં અલી મુખી આત્યા તેા દરેક હાગર રહેલાઓ રડ્યા લાગ્યા, અમુ વાત્તાવરણુ થતાં યઝીદને બચ પેડો કે રખે શામવાળાઓ ઇમામનાં આ ખુલ્યાથી મારી વિરુદ્ધતા કરી એસે યઝીદ મુઝાયો અને ઇમામના ખુલ્યાને બંધ કરવાનાં ઉપાય શોધવા લાગ્યો, અતે એને સુઝી આવ્યું કે ઇમામનો ખુલ્લો અજાન ધટીગ બંધ કરી સકાય છે. તરતજ તેણે મોઅઝઝને અજાન આપવાની ઇશારત કરી. અને જોતજોતામાં “અસ્લાહો અકબર” નો અવાજ ખુદાંક થયો, હાગર રહેલાઓનાં કર્ણુ પટથી એ નાદ અચક્યો, ઇમામે પણ સાંભળ્યું, અને સાંભળીને કહ્યું.

“અસ્લાહો અકબર ફૂલો અકબર.”

(અસ્લાહ સર્વ મહાનથી મહાન છે.) અને ત્યારે “અસ્લાહો અન્ન લાએલાહા હશ્વસ્લાહ” કહેવાના આવ્યું ત્યારે ઇમામે પણ એમ શખ્દોનો ઉચ્ચાર કર્યો, પણ ત્યારે મોઅઝઝને કહ્યું અસ્લાહો અન્ન

400

પરુ રડતા લાગી આ જનાવની યત્નિને ખબર પડી, તેણે એકાએકનાં રૂંદનાં કારણ પુછાવું સમાચાર મળ્યા કે ઇમામ હુસયન અં ની નાની દિકરી ૧૪૦ સડીના પોતાના બાપના માટે વિલાપ કરે છે. યત્નિ બચબીત નો હતોજ અને વળી આ કોહરામથી તેની વ્યાકળતામાં એક વધારો થયો કોહરામ સમાવી લેવા માટે તેણે ઇમામ હુસયન અં નું માથું ફેંદખાનામાં બીબીઓ પાસે એ ધારણા એ મોકલાવું કે કદાચ ૧૪૦ સડીના પોતાના પિતાનું માથું નિહાળી શાંતિ પડેજે, માથું ફેંદખાનામાં આવ્યું ૧૪૦ સડીનાએ જોયું, અને માથું લીધું અને હંધાકાદ રૂંદન કરવા લાગી અને એક રાત પાડી અંતે વફાત પામી આથી બીબીઓનાં શોકમાં ઉમેરો થયો અને ફેંદખાનું માનમ ખાનામાં બદલાઈ ગયું. આ સર્વ મમાચાર યત્નિને પહોંચ્યા. આ જનાવથી વ્યાકળ યત્નિ વધુ ને વધુ મુઝાયો છેવટે ૧૪૦ સડીનાની મધ્યત ને રૂંદન કરવાની સામગ્રી મોકલી આપી અને તેણીની મધ્યતને રૂંદન કરવામાં આવી.

હિન્દનું રંગન.

ઇમામના ખુલ્લા વખતે ૬૫ મએલ વાનાવરણની અસર ૬૭ તેના વિચારથી દુર થઈ ન હતી. ૧૪૦ સડીનાની વફાત થઈ અને આથી તે આર્ધ દિવાના જેવો બની ગયો; ત્યાં ત્રીજે જનાવ તેની પત્ની હિન્દનું સ્વપ્ન એના માટે આમ તુડી પડવા જેવું થયું યત્નિ તેણીને અત્યંત બહાનો હતો. અને માત્ર તેણીજ એવી એક હતી કે જેનાંથી તે કંઈક રૂંદન મેળવી શકતો. જો કે એ જાણતો હતો. કે હિન્દ એકસેમેત પ્રત્યે અનહદ માન અને પ્રેમ ધરાવે છે, છતાં તેણી એના હંદપની શાંતિરૂપ હતી.

અદલેમેત જે દિવસોમાં કપદ દતાં તે દિવસોમાં યત્નિની પત્ની હિન્દ. ખિન્તે અબ્દુલ્લાહે એક રાતે સ્વપ્ન જોયું કે આકાશનો ઠાર કંધડી ગયો છે, અને મલાએકાની એક ફોજ આકાશથી ઉતરી, ઇમામ હુસયન અં ના સરે મુખારક પાસે આવે છે અને રડી રડીને કહે છે કે

ગમનનામો આનય-યા અમનિ-નાદ મળે તે? અથા અમનિ નાદ ॥
 ૬૦૪૬, તમારી પં મનામ થાઓ પત્રી નેગીને દેખાતુ - આ નથી
 એક સાંગનો કટા નાજિન થયો અને તેમારી નીચી અમનિઓ મદન
 આરી અને તે અમનિઓનાથી એક મદન। અમનિ - જેન મુખ પુત્રના
 ચક્ર નમ અમનિન હતુ તે તમામ મુનન અન ના માથા પર પડી ગઈ
 અને યત્રીદે જના પં આગી નખી હતી તે રોડ અને હાનોના નુમન તે
 નામી અને ન્હીને રોડા વાગી કે 'તે માન ૬૦૪૬! અદ્ધમોન છે -
 દેશએ પણ તાન મનનાને નહિ જોગખ્યુ! અગે! મગના મુની તને
 એક પણ પાગીન રીપુ આપ્યા રિ ॥ નજુ નિમના તગ્યા ગણા પર
 ખજા ફેરવ્યુ તે? મુમન (અં)। તમારો નાના (હં) અસુસે અન
 (મં) હું આ નમાન પિના (હં) અની (અં) અને આ નમાગી માતા (નં)
 ફોનેમા મહેન (મં-અં) કે 'આ રખતે એકએક દિન રી આપો ઉરડી ગઈ
 અને તે ઝમખી ઉઠી, નગરિમા એજે ત્યા મને પણ નેતુ નહિ, માત્ર
 એક માથુન રેખાયુ - જેમાથી એક હં પ્રાગતુ હતુ, દિન્દ આનન
 અખાનુ યત્રીને નર્ણન મગા ત્યાથી આનની થ અને એક અધા।
 એરડામા આની નામી ત્યા નેગીએ નેતુ કે યત્રી બાંન બગી મોડુ
 મી ગડી ન્હયો કે અને કહે નપ છે - 'જરે! રા માટે મે મુમન
 મને અની (અં) ને નાજન અવ મનસુ, દિન્દે યત્રીલુ માન બગ મ્યું,
 અને આનેન રવખાનુ નર્ણન ની ખુનામો પુઝ્યો પન્તુ યત્રી દિન્દને
 મે મમધી મંડ પણ મહેના નતેનો નજનો મગ્યુ - દિન્દના દિનમા
 અદ્ધસેનનો કેટલો શ્રેમ છે તે એ રી નજુ બહાર ન હતુ, પરતુ દિ દની
 હકે એને બાચાઝ મ્યો અને અતે એને કરેતુ પડ્યુ મુમન। મને અની
 (અં) ને અને તેના મમધીએને કરમનામા ગદી મગામા આપ્યા
 અને તેના કુદુ મીજનોને મંદ કરી ગામમા વાવનામા આપ્યા છે આ સાખ રી
 દિન્દ રોડે બાઈ, નેનાથી નદન ન થયુ તેથી યત્રીના નામે ધિનરોનો

વર્ગદ વરસાતી હતી, અને કૈદખાના બાણી ગઈ, અહલેજૈતથી તેમની દુઃખ કથા સાંભળી એનું હૃદય ભરાઈ આવ્યું લાગણી અને પ્રેમની છોટા ઉડવા લાગી અને છેવટે ત્યાંથી વિદાય લઈ, યજ્ઞદ પાસે ગઈ અને અહલેજૈતને મુક્ત કરવાનો લુકમ આપાવ્યો.

ધુટકારો.

જ્યારે અહલેજૈતને યજ્ઞદ સમક્ષ લાવવામાં આવ્યા. ત્યારે જાન ઉભે કુલસુખ ચાં અં એ કહ્યું “હે યજ્ઞદ! જ્યારથી મારા બાઈને કતલ કરવામાં આવ્યા ત્યારથી અમે દિવ્વ ખોડી રહ્યા નથી પામ્યા. આ સાંભળી યજ્ઞદે તેમને જીવન ધરની વ્યવસ્થા કરી આપવાનો લુકમ આપ્યો, અને અહલેજૈત ત્યાં જઈ ઈમામ દુસયન અં નાં માતમમાં પરોવાઈ ગયા, રાત દિવસ મોહાપ્વાની ચાલું રહી; સાતપ દમિસ્કમાં એકે હાશમી કે કુરેશી એવો ન્હોતો રહ્યો કે જે અહલેજૈતની શોક સમામાં ન બઈ આવ્યો હોય.

આ છે એ દુઃખદ કથાની સાચી તારીર કે હજી હમણાંનીજ વાત હતી કે એજ અહલેજૈતને આદર વિના કૈદ કરી. યજ્ઞદની દરબારમાં લાવવામાં આવ્યા હતા અને યજ્ઞદની ખીકના કારણે શહેરીઓમાંથી કોઈ પણ અહલેજૈતને પુછવા સુધ્ધાંની પણ હિમત કરી શકતું નહિં બસકે મીઠી નજરથી જોવાતુ પણ સાહસ ખેડી શકતું નહિં. જે કે ઈમામ દુસયન અં ના મરતબાથી જાણુકાર તો બધાં હતાં પરંતુ રાજ આગ્રહ લોક લાગણીનાં માટે તાજાં સમાન બની ગઈ હતી.

હજી તો આ માત્ર થોડા દિવસ ઉપરનોજ વાત હતી કે યજ્ઞદે અહલેજૈતને સતાવવામાં કંઈકે જાકી ન્હોતું સમ્યું પરંતુ છેવટે સમ્યાઈની અસર બની ન રહી યજ્ઞદનાં દિલમાં ધર કરી ગઈ, અને તે પોતાના લુકમથી પરતાવ્યો. અને એજ અહલેજૈત આગળ હાથ જોડતો થયો. એક “એવા ખુને નાહક” ની અસર હતી કે જેની જોડ

નથી. ગદીદ થનાર વ્યક્તિ ત્રાષ નાનાનું ન હતી, પરંતુ દુન્યાના મદાન પયગમ્બરના વગમાથી કિતરી આવેલ એક મહાન વ્યક્તિ હતી.

મુસ્લા અમુ ઇસ્લાક અસકરાઈ લખે છે કે એક અવાડીયા નુર્ધી અહલેમૈત દમિરકમા ન્દયા, અને હિમામ હુસયન અં ના શોકમાં પેરાવાયા

આપણું નચ્ચાઈતી શું એક વિચિત્ર આસર છે? કે થોડાંજ દિવસ પહેલાં હમામ હુસયન અં ના કલની દમિરકમાં ખુશી પાળાઈ, અને એ દિવસને હિના દિવસની જેમ ઉજવવામાં આવ્યો, અને થોડાંજ દિવસ પછી એ દમિરકમા જેના કલથી હર્ષ દિન ઉજવાયો, તેજ દિન શોક દિનમાં બદલાઈ ગયો, હવે એ પણ દિવસ આવી ગયો કે, યત્રીદે હમામ જયનુબ આમેદીન અં ને કહ્યું કે આપ હવે મુક્ત છો. તો આપ જામમાં મહેવા ન્દના દેવ તો હું એ માટેની સર્વ વ્યવસ્થા કરી આપુ. અને તો મહિના જવાની હજી હોય તો ખુશીથી આપ જઈ શકો છો. તો હમામે કુમાર્યુ કે હા! મહિનામાંજ જઈશુ, અને એજ અમાન માટે સાર છે.

મુસ્લા અમુ ઇસ્લાક અસકરાઈ, અને નાસેપુત્તવારિખનાં કતાં લખે છે કે યત્રીદે અહલેમૈતની સમક્ષ હમામ હુસયન અં નાં કાનિયોને બેગાં કર્યા અને આથી એ એમ દર્શાવવા માંગતો હતો કે ન તો હુ હમામ હુસયન અં નો કાતિલ છું કે ન તો મારી આગા કાતિલ છે.

મુસ્લા અમુ ઇસ્લાક અસકરાઈ વધુમાં લખે છે કે યત્રીદે પોતાના ગયાવમાં એક બાપણ આપ્યું અને તે દરમ્યાન કહ્યું કે, હે લોકો! શું તમે એમ ધારો છો કે હિમામ હુસયન અં ને કલ કરનાર હું છું? ખુદા લખ્યત કરે તેના પર કે જેણે હિમામ હુસયન અં ને કલ કર્યું હોય. અને તે કલ કરનાર અબુહુલાહ મુન્ને જિવા છે કે જે ગાન નરકથી બસરાનો હકિમ છે, અને એણેજ હમામને કલ કર્યું છે પછી તેણે ચર્ચથી પહેલાં શીરા મુન્ને રમ્મને પુગ્યુ. કે ધિમાર થાય તારી પર.

શું મેં ઇમામ હુસયન અં ને કતલ કર્યું છે? ગાંધે કહ્યું, નહિ! ખુદા
લખનત કરે તેના પર કે જેણે ઇમામ હુસયન અં ને કતલ કર્યું છે.

પછી તેણે ખુદી ઇખ્ને ચક્રીદલ અસગહીની તરફ દશારો કરી
કહ્યું, કે શું ઇમામને કતલ કરવાનો હુકમ મેં આપ્યો હતો? ખુદીએ કહ્યું
નહિ! તેના ક્રાંતિસ પર ખુદાની લખનત હતો.

આમ એક એકથી ચક્રીદ પુછતો ગયો અને તે અહીં મુંધી કે
હસીન ઇખ્ને નમીરની વારી આવી, હસીને પણ જવાબમાં પ્રથમ એજ
કહ્યું કે જે ખીગઓએ એનાં અગાઉ કહ્યું હતું, પરંતુ પછીથી તેણે
ચક્રીદને કહ્યું કે શું તું એ સ્થાય છે કે ઇમામનો ક્રાંતિસ હું તને જતાની
દઉં? ચક્રીદે કહ્યું હા! હું એજ ચાહું છું. ત્યારે હસીને કહ્યું. પહેલાં મને
જપનદાનતુ વચન આપવામાં આવે. ચક્રીદે કહ્યું આપ્યું, કે હસીન બોલ્યો
હે અમીર! જેણે સોદાને અલમ અને માસ આપ્યો તેમજ જેણે સૈન્ય
મોકલ્યું અને ચારો તરફ પત્ર બહેવાર શરૂ કર્યું, અને જેણે સોદાને ધાડ
ખીક જતાની, એણેજ ઇમામ હુસયન અં ને કતલ કર્યું છે. તો ચક્રીદે
પુછ્યું, આ પ્રમાણે કોણે કર્યું? હસીને જવાબમાં કહ્યું કે તું પોતેજ!
આ સાંભળી ચક્રીદ કોધાયમાન થયો અને તરત પોતાના મેહલમાં ચાલ્યો
થયો, અને જે યાળીમાં ઇમામનું માથું મુઆરક રાખવામાં આવ્યું હતું
તે યાળીને સાથે રાખ્યું, અને રડતો રડતો પોતાનાં મોઢા પર તમાચા
મારતો બોલતો હતો કે અરે રા! મેં આ શું કર્યું!

અહલેઐત અં મદિનએ મુનવ્વરા તરફ.

અહલેઐત અં ને ત્યારે આઝદ કરવામાં આવ્યું ત્યાર પછી
સાત દીવસ મુંધી અહલેઐત અં એ દમિસ્કમાં નિવાસ
રાખી રવાના થયા અને રવાનગીના નખતે ચક્રીદે નોઅમાન ઇખ્ને
બશીરઅનસારીને પાંચસો સ્વાર સહિત બેઠમિયા તરીકે સાથે આપ્યો.
અને અહલેઐત દમિસ્કમાંથી રવાના થઈ પહેલાં કરમલા ગયા: અને ત્યાં

ઈમાન હુસયન અં ની કબ્રથી વિદાય લઈ મદિના ગયા

“મક્કતાહુલગકાનાં કર્તાએ મદિના પ્રવેશનું વાર્તુન નીચે મુજબ કર્યું છે.

જ્યારે મહમદ ઇબ્ને હનફિયાને અહલેબૈત અં ના આગ્વાના સમાચાર મળ્યા, ત્યારે બહુ ઉતારણે તેઓ “ખીરન નામના શહેર બહી ગયા આપની દ્રષ્ટિ ત્યારે કાળા અલમો પર પડી ત્યારે આપ બેહોશ થઈ ઘોડા પરથી પડી ગયા. અને જ્યારે હોશ આવ્યો ત્યારે પ્રથમ નજરે આપની ઇમામ અયનુલઆમેદીન અં પર પડી આપ વ્યાકુળ થઈ ખોલ્યા હે મારા બાઈના ફરજદ! મારો બાઈ મારી આંખોનું નુર મારા બાપનો ખર્સદિ ઇમામ હુસયન અં ક્યાં છે? ઇમામ અયનુલ આમેદીન અં નિશ્વાસ લઈ ખોલ્યા કે હુ આ વખતે આપની સેનામાં યતીમ થઈને આવ્યો છું. પુરૂષોને કલ્લ કરવામાં આવ્યા. અને બીબીઓ કેંદ થઈ હે કાકા! જો આપ તે રથજે હોન તો આપ જોઈ શકો છો આપના બાઈ કેવી કેવી વિનંતિ કંતા હતાં! છતાં પણ કોઈ તેમને ક્લિસ્ટો દેનાર નહોતો નિકળતો અરે? કેવી કેવી રીતે તેઓ પોતાની હિમાયત માટે લોકોને ખોલાવતાં હતાં! પરંતુ કોઈ તેમની કુમક માટે તૈયાર નહોતો થતો. છેવટે પરિણામ એ આવ્યું કે તેમને તરસ્યા સહીદ કરવામાં આવ્યા અને એક દીપું પણ પાણીનું નહિ આપવામાં આવ્યું જેકે પ્રાણી અને પક્ષિઓ સુધ્ધા આવે દુરાતનું પાણી નિર્ભય થઈ પીતાં હતાં, પરંતુ એહલેબૈત માટે તેમાં એક દીપું પણ ન હતું. આ સાંજળી મહમદ હનફિયા એક દ્વંદ્વાકે આવે ખેંચી અને બેહોશ થઈ પરકાઈ પડ્યા.

એતો માત્ર મહમદ હનફિયા અને અહલેબૈત અં ની મુલાકાત હતી પરંતુ આથી તમામ બની હાશમની મુલાકાત થી શું કાદરામ મચ્દું હશે. તેની કલ્પના કરવી જોઈએ.

મદિનામાં પ્રવેશ.

અહલેબૈત અં મદિનામાં દખલ થતાં ૮૦ મહમદ 'સું ના

રોજા પર જ્યારે નજર પડી, ત્યારે એક ક્યામત મચી ગઈ અને આખાએ વાતાવરણનું રૂપ બદલાઈ ગયું. આ વખતે હાથે કુલસુમે એક શોક કાવ્ય બોલ્યા.

૧. “હે અમારા નાના નાં મદીના! અમારું સ્વાગત નકર અમે હસરત અને દુઃખથી તારી પાસે આવ્યા છીએ.”

૨. “અમારા બાઈના સંબંધમાં અમારા પર ત્રાસ વર્તાવવામાં આવશે, એવી જે ખબર અમારા નાનાએ અમને આપી હતી, એ ખરેખર સાચી પડી.

૩. “અમે ત્યારે તારી પાસેથી નીકળ્યાં હતાં ત્યારે આખું કુટુંબ અમારી સાથે હતું આજે અમે એવી રીતે પાછા ફર્યા છીએ કે નથી અમારી સાથે કોઈ પુરુષ કે નથી અમારા બાળકો.”

૪. “અમારા પુરુષોના મસ્તકરહિત શરીરા બળતી રેતીમાં પડ્યા છે, અને અમારા બાળકોને ઝખ્ખ કરી નાખવામાં આવ્યાં છે.”

૫. “અમે ગયા ત્યારે અમારા સરદાર હુસૈન (અબ) અમારા સ્થાયક હતા, અમે પાછા ફર્યા છીએ ત્યારે હુસૈન (અબ) પણ અમારા સાથે નથી તેમ જ ત્યારે કોઈ અમારો મદદગાર નથી

૬. “દુન્યામાં કોઈ મુખ સદાગ્રાબ રહેવું નથી. જે દસ્તીથી દુન્યાની રોનક-રોબા હતી, એ આજે મારીમાં દુઃખ પુર્વકે દેશ છે.”

૭. “અમે બરબાદ થઈ ગયા અને કોઈ અમારો વાકી નથી અમે અમારા બાઈ પર નોહા કરીએ છીએ.”

૮. “અમને રહેર રહેર દેશવામાં આવ્યાં, અને ઉટોની ખુલ્લી પીઠ પર બળરેમાં અમારો તમારો દેખાડવામાં આવ્યો.”

૯. “અમે ધારીન અને તાહની પુત્રીએ છીએ અને અમારા બાઈ માટે અમારી આંખોમાંથી અશ્રુધારા વહાયે નય છે.”

૧૦. “અમે સંકટમાં ધેર્ય ગળનારા છીએ અને આજે એવી

પુરૂષ પગ રડીએ છીએ જેઓ જગતના મગ્ધ હતા,”

૧૧. “હે અમાન નાના ! તે લોકોએ દુમેનને કલ્પ કર્યા, અને અમાન ન મધી અલ્લાહથી રિઆયત કરી નહી.”

૧૨. “અને જનાએ ઝયનબની ચાહર તેઓએ લુટી લીધી ક્ષાનિમાને પણ એ પદા કર્યા અને તેઓની મદદ કરનાર કોઈ ન હતુ.”

૧૩. “અને સુકયના ગરગીના તાપથી તરમને લીધે તડપની હતી અને પગવગદિગાએ આજન પાસે આપની વાચના કરતી હતી.”

૧૪. “જનાએ ધમામ ઝયનુલ આબેદીનને તેઓએ અપમાન પુરંચ કૈદ કર્યા અને તેમની બીમારીની હાલતમા પણ તેમને કલ્પ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો.”

આ પછી અહલેમૈત ૬૦ મુલ ૫૦ ના રૈઝામાં આવ્યા, અને પાક ઝરી પામે આવી નવા લાગ્યા અને પોકારી પોકારી બોલવા લાગ્યા. “હે નાના ! દુમયન ૫૦ ને કમલાની ભુમીપર કલ્પ કરવામા આવ્યા ત્રણ ! આપ આમારી તે વિપત્તીઓને નિહાળતોર અમાગ સરદાર ને ઝગ્ધ કરવામા આવ્યા અમને કૈદ કરવામા આવ્યુ અને ખુશી પીઠવાળા ઉટો પગ ચાર કરી યત્રી અવધલિસ્તઅન પામે લઈ જવામા આવ્યુ.

ત્યારે મેઝાથી તેઓ વિદાય થઈ ઘરમા આવ્યા ત્યારે એકાંત ઘરને તોઈ તેઓની આંખોમાથી આસુઓ મળવા લાગ્યા, અને જાએ પડવા લાગ્યા જેનો ભાવાર્થ એ હતો

ભાવાર્થ “ત્યારે અમે આવે મોહમ્મદ મં ના વર પાસેથી નિશ્ચય તો તે ઘર નિર્ગન અને અધકારમમ લાગ્યો જો કે ઘર ખાલી છે અને ઘરમા હોવાવાળા અમાગથી દુર છે પરંતુ ખુદા અમને એમના આત્મિક અબધથી દુર ન રાખે જો બની હાસમનુ એક બાળક પણ કલ્પ થઈ ગય તો તે જરૂર એ પાત્ર છેજ કે આખી દુન્યા તેના માટે વીલાપ કરી રહે. ૩ ! આશુગના દિવસ ! ન ને નોનુ જે ફરેક જહોર પામી.”

રંગ થઈ ગયા; અને સુર્યને ઝડપી લાગી ગયું હતું.

આ પછી જતામે ઇમામ ઝયનુલ આબેદીન અં ધરમાં દાખલ થયા.

યોગ સમય બાદ જાં મહમદ હન્દિયા આવ્યા આપની પાસે બેસી ગયા, અને ત્યાર પછી અન્ય મદિના વાળા પણ બેસી ગયા. જે કોઈ આવતો તે બેસી જતો અને રડતો હતો એટલે સુધી કે આખુએ ધર વિલાપ અને આફંદથી ગુજાઈ ગયું ઇમામે આવનારાઓને શાંત થવા મર્યાદત કરી, બ્યારે સર્વે શાંત થયા તો આપે નીચે મુજબ એક બાબલ આપ્યું.

“હું તે ખુદના વખાણુ કરે છું કે જે તમામ ચીજોનો માલિક છે, અને તે એવો ખુદ છે કે જે દુર જાય તો તમામ આસમાનથી પણ દુર થઈ જાય અને જે નઝદિકે થાય તો અમારી લગ્ગલગ આવી જાય હું તેની મદ્દાનતાના વખાણુ કરે છું. હૈ લોકો! ખુદવદે કરીમે મદ્દા કરોયી અમારી પરિક્ષા કરી છે અને અમારે દુઃખ તે મન્સલામનુ મદ્દાન દુઃખ છે. હૈ લોકો! ઇમામ હુસયન અં કતલ થયા અને તેનું પરિવાર કૈદ થયું આ જોઈ કોઈ એવો પણ હતો કે જે ખુશી થયો, અને કોઈ એવો પણ હતો કે જે રડ્યો. તેની શાદાદત પર સાત આકાશે રડ્યા; સાગર પોતાના મોઝ સાથે રડ્યો, ભુમી પોતાના પર્વત સાથે રડી દૃશ્ય પોતાની ઝળી સાથે રડ્યા અરે! સાગરની માછલીઓ સુધ્ધાં રડી હસી ખુદાના સોગંદ જો જતામે રસાલિતમચ્ચામ સંઘ જેમ અમારી હિમાયત કરનાનું કહી ગયા હતાં. તેમ નદિ કહેતાં તેના બદલે લો અમારે કતલ કરનાનું કહી જતે તો તેઓએ જે લુદ્દમ કર્યું છે તેથી નિપેશ કંઠપણુ કરી શકતે નહિ. અમારા દરેક દુઃખનો આખ ખુદ પાસે છે કાન્ધુ કે તે મદ્દાન અને બદલો આપનાર છે.

જતામ ઇમામ ઝયનુલઆબેદીન અં દરેક મુસીબતને સહન કરી શાંત હજન માળવા લાખા. રાતદિન દયાદનમાં બાનિન કરતો હતો.

પ્રમાણિકપણું અમારો મુદ્રા લેખ છે.

શીલટર કરેલું તલનું ચોખ્ખું તેલ

શ્રીમતીનો ખાસ મિત્ર.

તમારી તબીયતનો રક્ષણહાર.

આ તેલ મોટા સફેદ તલમાંથી બનાવામાં આવે છે

એમાં કોઈ જાતની લેખસેળ એમ સાળીતી આપનારને

કા. ૧૫૧ ઈનામ આપવામાં આવ્યો.

આ તેલ હૃદયમાં પાંચ શેર તથા દસ શેરના દીનમાં

જાતી ટખરેખ નીચે પેક થાય છે.

પેક હબ્બાઓપર હમારી સીલ બરાબર તપાસી લેવી.

આર.સ. મુજબ ખાસ ધરે પહોંચતો કરવામાં આવે છે.

મળવાનું કેટલાક પારેખ ચેમર્સલ સીલ.

મસજીદ બદરના પુલની બાજુમાં મુળી અપરામાં નં ૧૧ રસલ આદ
મુજબ નં. ૬.

જા. ક.:—તલના તેલની પારખ ગરમ થતાં હિમરો આવે તો ચોખ્ખા તલનું
નેલ છે. વધુ ખાતરી માટે અમારી મીઠાનું તલનું નેલ વાપરો

તમારી બુટી (બુબ-સુરતી)

તમારા હાથમાં છે!!

કેવી રીતે?

Mule in England.

પેરીસ અને લંડનમાં વપરાતા
છેલ્લામાં છેલ્લી ફેશનનાં (નખો
ઉપર લગાડપનો) નેલ પોલીશ, ડપ
નવી ડીઝાઈનનાં ફેન્સી કલર્સમાં
તમારી પસંદગી માટે તૈયાર છે.

ખરેખર! તમારા શુરોભીત હાથોને એ નેલ પોલીશ વધારેજ
શણગાર આપશે, અને જેથી કલરનાં કપડાં તમે પહેરશો, તેજ કલરની
મેચ થતી નેલ પોલીશ તમને Manex (મિનેક્સ) નેલ પોલીશમાં મળશે.

સંભાળજો!! બીજી બહતી દલકારી નેલ પોલીશ ખરીદતા
નાહિ કારણ મેનેક્સ નેલ પોલીશનાં કલર અસલ ટકાઉ ને પ્રચુર
ચમકદાર છે, અને બારણી બીજા કોઈપણ મેકઅપ બારણી કરતાં
ડબલ સાફગની છે, છતાં કિંમત માત્ર બા, છુ નો ર. છુ છે.

મળવાનું દેકાણું:—

હિંદુસ્તાનનાં સોલં એજન્ટ

જી. એમ. મોલેદીનાની કુંપની.

ફેન્સી સેન્ટો. લંડન, પાટણ. તેલ, કીમ, અતર
વિગેરનાં વેપારી.

૫૮-૬૦ બાહ્યાલા લેન, મુંબઈ. ૩.

ટેલીફોન નં. ૨૬૨૪૮.